

**TÜRK ve YABANCI YAZARLARIN YAZMA
EYLEMİ ÜZERİNE GÖRÜŞ ve DÜŞÜNCELERİ**

Recep Ali ÖZDEMİR

**Yüksek Lisans Tezi
Sahne Sanatları Anasanat Dalı
Doç. Dr. Bünyamin AYDEMİR
2020
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SAHNE SANATLARI ANASANAT DALI**

Recep Ali ÖZDEMİR

**TÜRK ve YABANCI YAZARLARIN YAZMA EYLEMİ ÜZERİNE
GÖRÜŞ ve DÜŞÜNCELERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Bünyamin AYDEMİR**

ERZURUM-2020

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ETİK BİLDİRİM VE İNTİHAL BEYAN FORMU

Yüksek Lisans Tezi olarak **Doç. Dr. Bünyamin Aydemir** danışmanlığında **sunulan** “**Türk Ve Yabancı Yazarların Yazma Eylemi Üzerine Görüş Ve Düşünceleri**” başlıklı çalışmanın tarafımızdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını, yararlanılan eserlerin kaynakçada gösterildiğini, Güzel Sanatlar Enstitüsü tarafından belirlenmiş olan Turnitin Programı benzerlik oranlarının aşılmadığını ve aşağıdaki oranlarda olduğunu beyan ederiz.

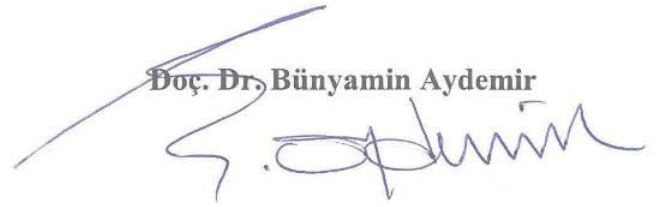
Tez Bölümleri	Tezin Benzerlik Oranı (%)	Maksimum Oran (%)
Tezin Geneli	Yüksek Lisans (%7)	30

Beyan edilen bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ve beyan ederiz. 03 / 06 / 2020

• **Recep Ali Özdemir**

Doç. Dr. Bünyamin Aydemir

Enstitü Tarafından Doldurulacak

* Tez ile ilgili YÖKTEZ’de yayınlamasına ilişkin bir engelleme var ise aşağıdaki alanı doldurunuz.

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/...../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/...../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

Atatürk Üniversitesi
Güzel Sanatlar Enstitüsü

TEZ KABUL TUTANAĞI

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Doç. Dr. Benjamin Aydın danışmanlığında, Resim Alı Özbay tarafından hazırlanan bu çalışma
18/05/2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Selene Sanatlar Anabilim / Anasanat
Dali'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

: Doç. Dr. Benjamin Aydın

İmza :

Jüri Üyesi

: Dr. Öğr. Üy. Tamer Tenel

İmza :

Jüri Üyesi

: Dr. Öğr. Üy. A. Emre Keskin

İmza :

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 18/05/2020

Doç. Dr. Ahmet Selim Doğan
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
ÖNSÖZ.....	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YAZMA ve YAZMA EYLEMİ

1.1. YAZMAK NEDİR?.....	10
1.1.1. Yazı Niçin Yazılır?.....	14
1.1.2. Yazar Kimdir?	20
1.2. KİŞİYİ YAZMAYA İTEN FAKTÖRLER NELERDİR?.....	24
1.2.1. Psikolojik Faktörler	28
1.2.2. Sosyolojik Faktörler	42
1.2.3. Felsefi Faktörler	46
1.3. YAZININ TEMEL UNSURLARI	48
1.3.1. Konu	49
1.3.2. Amaç	52
1.3.3. Biçem (Üslup)	54
1.4. YAZMA SÜRECİ YÖNTEM ve TEKNİKLERİ.....	56
1.4.1. Hazırlık.....	57
1.4.1.1. Okuma Yapmak	59
1.4.1.2. Gözlem Yapmak	62
1.4.1.3. Not Almak	63
1.4.2. Planlama	65
1.4.3. Taslak Metin Oluşturma	67
1.4.4. Düzeltme ve Geliştirme.....	69
1.4.5. Metni Paylaşma	70

İKİNCİ BÖLÜM

YAZAR YAZI İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA GÖRÜŞ ve DÜŞÜNCELER

2.1. PLATON (MÖ 427 - MÖ 347)	74
-------------------------------------	----

2.2. MONTAIGNE (1533 - 1592)	75
2.3. JOHANN WOLFGANG VON GOETHE (1749 - 1832)	77
2.4. ARTHUR SCHOPENHAUER (1788 - 1860).....	78
2.5. EDGAR ALLAN POE (1809 - 1849)	80
2.6. FYODOR DOSTOYEVSKI (1821 - 1881)	81
2.7. GUSTAVE FLAUBERT (1821 - 1880).....	83
2.8. LEV NİKOLAYEVİÇ TOLSTOY (1828 - 1910)	84
2.9. PAUL VERLAİNE (1844 - 1896).....	86
2.10. MAKSİM GORKİ (1868 - 1936).....	87
2.11. A. V. LUNAÇARSKI (1875 - 1933).....	89
2.12. E. M. FORSTER (1879 - 1970)	90
2.13. HELEN KELLER (1880 - 1968)	91
2.14. STEFAN ZWEIG (1881 - 1942).....	92
2.15. VIRGINIA WOOLF (1882 - 1941).....	92
2.16. FRANZ KAFKA (1883 - 1924)	94
2.17. FERNANDO PESSOA (1888 - 1935)	95
2.18. T. S. ELİOT (1888 - 1965)	96
2.19. VLADİMİR MAYAKOVSKI (1893 - 1930)	98
2.20. MİHAİL BAHTİN (1895 - 1975)	101
2.21. F. SCOTT FITZGERALD (1896 - 1940)	101
2.22. WILLIAM FAULKNER (1897 - 1962)	102
2.23. ERNEST HEMİNGWAY (1899 - 1961).....	103
2.24. JORGE LUIS BORGES (1899 - 1986).....	104
2.25. VLADİMİR NABOKOV (1899 - 1977).....	106
2.26. AHMET HAMDİ TANPINAR (1901 - 1962)	106
2.27. JOHN STEINBECK (1902 - 1968)	108
2.28. NAZİM HİKMET (1902 - 1963)	109
2.29. GEORGE ORWELL (1903 - 1950)	110
2.30. ELİAS CANETTİ (1905 - 1994)	111
2.31. JEAN-PAUL SARTRE (1905 - 1980).....	112
2.32. SAMUEL BECKETT (1906 - 1989)	114
2.33. MAURICE BLANCHOT (1907 - 2003)	116

2.34. CESARE PAVESE (1908 - 1950).....	117
2.35. SIMONE DE BEAUVIOR (1908 - 1986)	118
2.36. E. M. CIORAN (1911 - 1995).....	119
2.37. ALBERT CAMUS (1913 - 1960).....	121
2.38. MARGUERITE DURAS (1914 - 1996).....	122
2.39. OCTAVIO PAZ (1914 - 1998).....	123
2.40. AZİZ NESİN (1915 - 1995).....	124
2.41. ROLAND BARTHES (1915 - 1980)	125
2.42. CEMİL MERİÇ (1916 - 1987)	126
2.43. İLHAN BERK (1918 - 2008)	127
2.44. SALAH BİRSEL (1919 - 1999)	129
2.45. CHARLES BUKOWSKI (1920 - 1994).....	130
2.46. RAY BRADBURY (1920 - 2012)	132
2.47. BERNA MORAN (1921 - 1993)	133
2.48. ALAIN ROBBE-GRILLET (1922 - 2008)	134
2.49. WILLIAM ZINSSER (1922 - 2015)	135
2.50. ITALO CALVINO (1923 - 1985).....	135
2.51. ÖZDEMİR ASAF (1923 - 1981).....	136
2.52. ATILLA İLHAN (1925 - 2005)	138
2.53. NERMİ UYGUR (1925 - 2005)	139
2.54. MICHEL DE CERTEAU (1925 - 1986).....	140
2.55. HARPER LEE (1926 - 2016).....	141
2.56. MICHEL FOUCAULT (1926 - 1984).....	142
2.57. FAKİR BAYKURT (1929 - 1999).....	143
2.58. MILAN KUNDERA (1929 - ...).....	145
2.59. URSULA K. LE GUIN (1929 - 2018)	146
2.60. BİLGE KARASU (1930 - 1995)	147
2.61. JACQUES DERRIDA (1930 - 2004)	148
2.62. UMBERTO ECO (1932 - 2006)	149
2.63. SYLVIA PLATH (1932 - 1963).....	149
2.64. AHMET OKTAY (1933 - 2016).....	151
2.65. SUSAN SONTAG (1933 - 2004).....	151

2.66. TAHSİN YÜCEL (1933 - 2016)	153
2.67. AKŞİT GÖKTÜRK (1934 - 1988)	154
2.68. OĞUZ ATAY (1934 - 1977).....	155
2.69. HİLMİ YAVUZ (1936 - ...).....	156
2.70. RADOVAN PAVLOVSKİ (1937 - ...)	157
2.71. RAYMOND CARVER (1938 - 1988)	158
2.72. RASİM ÖZDENÖREN (1940 - ...).....	159
2.73. TOMRİS UYAR (1941 - 2003).....	160
2.74. İNCİ ARAL (1944 - ...)	161
2.75. ZÜLFÜ LİVANELİ (1946 - ...)	163
2.76. PAUL AUSTER (1947 - ...).....	164
2.77. STEPHEN KING (1947 - ...)	165
2.78. HARUKİ MURAKAMİ (1949 - ...).....	167
2.79. SLAVOJ ŽIŽEK (1949 - ...)	168
2.80. ZEHRA İPRİŞOĞLU (1949 - ...)	169
2.81. OĞUZ DEMİRALP (1952 - ...)	170
2.82. ORHAN PAMUK (1952 - ...).....	171
2.83. ENİS BATUR (1952 - ...)	173
2.84. SEMİH GÜMÜŞ (1956 - ...)	174
2.85. HASAN ALİ TOPTAŞ (1958 - ...).....	175
2.86. ASUMAN KAFAOĞLU-BÜKE (1959 - ...)	176
2.87. STEPHEN MAY (1964 - ...)	177
2.88. MURAT GÜLSOY (1967 - ...).....	177
2.89. HAKAN GÜNDAY (1976 - ...)	179
SONUÇ.....	181
KAYNAKÇA	187
ÖZGEÇMİŞ.....	200

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****TÜRK ve YABANCI YAZARLARIN YAZMA EYLEMİ ÜZERİNE GÖRÜŞ ve DÜŞÜNCELERİ****Recep Ali ÖZDEMİR****Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bünyamin AYDEMİR****2020, 200 sayfa****Jüri: Doç. Dr. Bünyamin AYDEMİR (Danışman)****Dr. Öğr. Üyesi Tamer TEMEL****Dr. Öğr. Üyesi A. Emre KESKİN**

Yazmak, geçmişten günümüze bir düşünceyi ya da sözü, özel sembol ve biçimlerle önceden belirlenen kurallara göre anlatmaktır. Yazmak; bireyin duygu, bilgi ve farkındalıklarının iç denetime bağlı tutularak varoluşuna tanık aramak ve zamanında iz bırakmak amacıyla kullandığı bir vasıta; doğum öncesi dönemden başlayıp yaşam boyu bir süreç olan psikomotor bir kaydının oluşturulması kısaca hayatı anlamlı kılma çabası olarak da tanımlanabilir.

Yazı, insanlık tarihi boyunca anlatıma dayalı çeşitli ihtiyaçların giderilmesi ve en temelde iletişim kurmak için başvurulmuş bir yöntem olmuştur. İnsan hayatının merkezine yerleşen yazı, adeta ortak bir miras haline gelerek evrensel boyutta her bireyin kullandığı bir araçtır. Yazma eylemiyle kafasındaki soruların cevaplarını arayan yazarlar başlarından geçen olayları anlatmaya başlamış; fabllar, destanlar ve masallar kaleme alarak seslerini sembolik bir düzen içerisinde duyurmaya çalışmışlardır.

Bu araştırmada yazmak nedir, sorusu cevaplanarak yazıyı meydana getiren unsurların ne olduğu tespit edilmiş; yazma süreci yöntem ve teknikleri çözümlenerek yazma eylemi Türk ve yabancı yazarların görüş ve düşünceleri üzerinden incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yazı, Yazmak, Yazma Eylemi, Yazar, Yazma Süreci

ABSTRACT**MASTER THESIS****THE VIEWS AND THOUGHTS OF TURKISH AND FOREIGN WRITERS ON
THE WRITING ACTION****Recep Ali ÖZDEMİR****Advisor: Assist. Prof. Dr. Bünyamin AYDEMİR****2020, 200 pages****Jury: Assoc. Prof. Dr. Bünyamin AYDEMİR****Assist. Prof. Dr. Tamer TEMEL****Assist. Prof. Dr. A. Emre KESKİN**

Writing is telling a thought or a word from past to present according to pre-determined rules with special symbols and forms. It is a tool that uses the individual's emotions, knowledge and awareness to seek witnesses and by keeping them subordinate to internal control leaves a mark over time; It creates a psychomotor record, which is a lifelong process starting from the prenatal period, and also can briefly be defined as an effort to make life meaningful.

Throughout the history of humanity writing has been a method used to meet various narrative needs and communicate in the most basic way. Writing as a universally used tool at the center of human life, has become a common heritage that every individual uses in a universal dimension. The writers, who searched for the answers of the questions in their minds with the act of writing, started to explain the events that happened; they tried to make their voices in a symbolic order by writing fables, epics and fairy tales.

In this research, the questions such as what is writing, and what are the elements that make up the writing, were answered, methods and techniques in writing process were analyzed, and the writing action was examined through the opinions and thoughts of Turkish and foreign authors.

Keywords: Writing, Writing Action, Author, Writing Process

ÖNSÖZ

“Türk ve Yabancı Yazarların Yazma Eylemi Üzerine Görüş ve Düşünceleri” adlı bu araştırmada dünya edebiyatında iz bırakan belli yazarların görüşleri doğrultusunda, insanoğlunun dünyadaki varlığını anlamlı kılama çabasının sonucu olan yazma uğraşının nasıl gerçekleştiğini ortaya çıkarmak, bu yazarların yazma eylemini gerçekleştirirken zihinlerinde inşa ettikleri evreni keşfetmek ve yazma süreci içerisinde hangi yöntem ve tekniği uyguladıklarını belirlemek amaçlanmıştır.

İnsan için öğrenmek, okumayı sevmekle başlar ilkesiyle hareket ederek, yıllar önce severek okuduğum hayatıma derin anlamlar katan J. D. SALİNGER’ın Çavdar Tarlasında Çocuklar romanıyla keşfine çıktığım edebiyat alanına böyle bir çalışmayla katkıda bulunduğum için onur duymaktayım.

Tez çalışmamda sürekli desteğini gördüğüm ve kendisinden çok fazla şey öğrendiğim danışmanım Doç. Dr. Bünyamin AYDEMİR’e birkaç sözcük ile ifade edilemeyecek kadar çok şey borçluyum. Kıymetli Hocamın desteği ve değerlendirmeleri olmasaydı bu çalışma gerçekleşmezdi. Bu sebeple kendisine sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, sanat ve eğitim hayatım boyunca üzerimde emeği olan tüm bölüm hocalarıma ayrı ayrı teşekkürlerimi sunuyorum.

Geleceği tümüyle değiştiren yazı sayesinde sınırları aşan insan, yaşamı anlamlı kılmak adına bir yolculuğa çıkar. Bu yolda yaratıcılık; sanat, kültür, bilim, kısaca başkalarına fayda sağlayan kişi ve kavramlarla karşılaşır. Ben de bu yolda gerek okuyarak gerekse izleyerek pek çok insanla karşılaştım. Onlardan birisi de bilgiye ulaşmayı özgür hale getirmek isteyen, Aaron SWARTZ idi. Bu hayali onunla paylaştığımı bildirerek tezimi Aaron ve onun gibi düşünen herkese ithaf ediyorum. Ayrıca yazılan her metnin insanın her anını yansıttığını ve bu sayede onları bize tanıttığını düşünmekteyim. Bu ister acıklı ister neşeli bir üslupla olsun hep bir yerlerde yakalar bizi. Yine böylesi hüznü bir yakalanışta tanıdığım Türk Dili ve Edebiyatı öğrencisi Sibel ÜNLİ’ye manevi olarak bu çalışmayı armağan ediyorum. Bu süreçte etrafımı saran, okuduğum ve bazılarında bu çalışmada söz ettiğim kitapların, dinlediğim müziklerin, izlediğim filmlerin, gittiğim tiyatro gösterilerinin, kısaca sanat denilen o tükenmez duyumsayışın buraya sığdıramayacağım kadar çok olan yaratıcılarına hayatıma anlam ve ışık kattıkları için sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Son olarak her zaman yanımda olan oğlu olmaktan daima kıvanç duyduğum kıymetli annem Münevver ÖZDEMİR’e teşekkür ederim.

GİRİŞ

İnsan; dünya üzerindeki varlığını sorgulayan, araştıran ve öğrenen kimse olmasıyla yaşamı daha anlamlı hale getirmeye çalışmaktadır. İnsanın bu özelliği onun davranış ve eylemlerine yön vermesinde belirleyici olmaktadır. Bu eylemler insanın canlı türleri arasında keskin bir farklılık oluşmasına yol açmıştır. İnsan, olaylar zincirini bulmaya ve bu zinciri geriye doğru tırmanarak olayların kaynağına yükselmeye hayvanlara göre daha yetenekli olduğunu daha önceden kanıtlamıştır. Bundan başka o, bu olaylar zincirinde bir sır olduğunu sezmiştir; insanda araştırma fikri, bu sırrı bulmaya çalışmakla uyanır (Ribard, 1974, s. 6). Ribard, insanlığın tarihini bir gizi bulmaya çalışan insanla başlatmıştır. Bu durum, sayısız değişik eylemde bulunan insanın düşünmenin gerekliliğini kavramasıyla başlayan bir süreçtir. Düşünme, yani akıl sayesinde insan çevresini algılama, anlamlandırma gibi faaliyetlerde bulunurken, Ribard'ın sözünü ettiği üzere bir sırrı aydınlatabilmek adına düşünme eylemine girişmiştir. Bu anlamı geliştirmek ve çeşitlendirmek için diğer insanlarla paylaşma ihtiyacı hissetmiş ve bunun sonucunda da dil, iletişim denilen aktiviteyi sağlamak adına kullanılan bir araç olarak ortaya çıkmıştır.

Alman filozof Heidegger'in dil hakkında güzel bir sözü vardır: “*Dil insanın evidir.*” der (Kaplan, 1983, s. 177). Heidegger, bu benzetmesinde dil ile insanın birbirine bağlılığını açıkça ifade etmektedir. Bu bağlılık insanın var oluşundan beri süre gelmektedir. Bir başka filozof Herakleitos'a (MÖ VI. yüzyıl) göre dil, tabiatı var olan düzenin bir uzantısı olarak ortaya çıkmış tabii bir sistemdir. Dolayısıyla, dilin kelimeleri de “Doğuştan ve Tabii” bir özellik taşımaktadır (Güneş, 1999, s. 3). Dil, insanın varlığının da sebebidir. Bundan dolayı insan yaşamının tüm evresinde dil vardır. İnsan, varoluşundan itibaren çeşitli ihtiyaçlarını gidermek, amaçlarına ulaşmak, duygu ve düşüncesini aktarmak ve belirli şeyleri öğrenip deneyim kazanmak için sesi yani dili kullanır. Özellikle öğrenme yeteneği sayesinde toplumlar kendi eksenini etrafında farklı kültürler oluştururlar. Bir milletin bütün duygu ve düşünce hazinesi, dil kabına veya kalıbına dökülür ve bu dil kabı ile yerden yere, nesilden nesle aktarılır (Kaplan, 1983, s. 186). İnsan yaşamına hâkim olan sözlü anlatım aracı olan dil, mevcut bilgilerin geleceğe aktarılması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda kültür, geçmiş beceri ve bilgi birikimlerinin meydana getirdiği bir değeri ifade eder. Kültür sayesinde insanoğlu, tarih

serüveni içerisinde adımını daha ileriye atabilmiş, kısa zaman içerisinde de bir çağı kapatıp başka bir çağı açmıştır. Dil olmadan düşündüğünü aktarabilmek imkânsız olacağından bir kültür oluşumundan da söz etmek mümkün olmayacaktır. Toplumsal yaşam biçimlerinin pratiğini aktarmak için kullanılan dil, yalnız kendi bağlı bulunduğu topluma değil, diğer bütün toplumlara da kucak açar. Mutlak bir gerçektir ki, dil ancak toplumlar tarafından yaşatılır. Kültürün oluşumundaki temel dinamiklerde olduğu gibi örneğin; görülen, duyulan, gözlemlenen, deneyimlenen her şeyin, toplumun içinde bir karşılığı vardır. Bu karşılık, doğası gereği bir etkileşim meydana getirir. İnsan iletendir. Bu iletkenliği sağlayan araç bilindiği üzere dildir. Dil vasıtasıyla yapılan bu iletimin bir alıcısı olduğunda ise ortaya iletişim dediğimiz kavram çıkmaktadır. Dil, iletişim sayesinde kültürü ortaya çıkarır. Kültür ise medeniyetin oluşumundaki yapı taşlarından bir tanesidir. Ancak dil bu görevi yerine getirmekte yetersiz kalmaktadır. Çünkü dil yapısı gereği insana benzer. Yani organik bir araçtır. Var olur, gelişir ve yok olur. Kullanılan her sözcüğün tıpkı canlı form gibi bir kullanım alanı ve ömrü vardır. Dilin insanla olan ilişkisi, duygu ve düşüncenin iletilmesindeki sözlü anlatımın yetersizliği, insanoğlunu daha gelişmiş bir iletişim aracı arayışına sürüklemiş, bunun sonucunda ise yazı ortaya çıkmıştır.

Yazı; en genel tarifıyla ağızdan çıkan seslerin, dolayısıyla sözcüklerin, kulak ya da jest yardımı olmaksızın gözle görülebilen, bazen de dokunulabilen işaretler halinde biçimlendirilerek kaydedilmesini sağlayan araçtır (Hırçın, 2000, s. 1). Yazı birdenbire var olmamıştır. Dil olmadan yazı olmaz. Dil, esasen zamanı “bağlayan” şeydir. Ayrıca dil zamanı kendi içinde saklar, çünkü dil yazıdır ve yazı olarak dil kendisini zaman içinde devam ettirir; söylenmiş olanı zaman içinde devam ettirir (Foucault, 2015, s. 96).

Yazının icadından önce insanların çeşitli jest, mimik ve çıkarılan sesler vasıtası ile basit şekilde iletişim kurdukları bilinmektedir. Ancak bu iletişim yöntemi hiçbir zaman kalıcı ve sistemli olmamıştır. İnsan yaşamının her evresinde varlık gösteren yazı, insanoğlunun bir icadıdır ve bu icat basit bir ihtiyaçtan dolayı meydana getirilmiştir. Yazı, Mezopotamya’da MÖ 3200 yıllarında Sümerliler tarafından icat edilmiştir. Sümer yazısının ekonomik ihtiyaçlardan doğduğu ifade edilir (Özkara, 2015, s. 371-373). Sümerlilerin icat ettikleri yazının öncelikli amacı tapınaklarda depolanan çeşitli tarım ürünlerinin kaydını tutmaktır.

Sümerliler, dünyanın ilk organize topluluğudur. Bunun neticesinde aynı dili konuşan ilk topluluk Sümerlilerdir. Sümerlilerin icat ettikleri yazı, ilk dönemde ihtiyacı karşılayan resim yazılarında, gösterilmek istenen nesnelerin sembolik çizimleri yapılmaktadır. Örneğin öküz bir öküz başıyla, tahıl bir başak tanesiyle, gün ise doğmakta olan bir güneşle tasvir edildi (Hırçın, 2000, s. 6). Çeşitli sembollerle tasvir edilen resim yazıları, zamanla kil tabletler üzerine yapılan basit çizgilerle çivi yazısı adı verilen bir yazı türüne evrilmiştir. Çivi yazısı, resim yazısından daha çok bilgiyi ifade edebilme gücü ve yazının oluşturulmasındaki basit araç ve gereç kullanımı sebebiyle tercih edildiği söylenebilmektedir. Sümerliler, bilindiği üzere büyük bir medeniyet kurmuşlardır. Öyle ki, pek çok yazılı kaynakta tarih Sümerlilerle başlar, denilmektedir. Bunun nedeni Sümerlilerin yazı sayesinde her şeyin kaydını tutmalarındır. Bu kayıtlarla birlikte tarihte yaşanmış bütün olayların bir belge olarak günümüze kadar ulaşması sağlanmıştır. Ayrıca Sümerlilerin kurmuş oldukları medeniyette yazının kullanımı yalnızca basit hesap kayıtları tutmak olmadığı, geçmişte var olan bütün topluluklar gibi kültürel birikimini aktarma çabaları aynı şekliyle Sümerlilerde de görülmektedir. Sümerlilerin bıraktıkları belge grupları içinde edebî, mitolojik metinler ve destanlar en önemli yeri tutar. Bunlar içinde özellikle “*Gilgameş Destanı*” çivi yazısının yayılımıyla, diğer dillere de çevrilmiş, Tufan Hikâyesi bölümü ise, bütün kutsal kitaplarda da aynı şekilde anlatılarak, binlerce yıl boyunca korunmuştur (Hırçın, 2000, s. 13). Sümerlilerin çivi yazısını icat edip kurdukları medeniyeti geliştirme çabaları sürerken Mısırlılar da hiyeroglif adı verilen tapınaklara ve çeşitli anıtlara kazıdıkları bir yazı türünü kullanmaktaydılar. Mısır yazısının karakterlerini belirten *hiyeroglif* sözcüğü, aslında *tanrıların yazısı* (Yunanca kutsal anlamına gelen *hieros* ve kazımak anlamına gelen *gluphein* kökünden) demektir (Jean, 2006, s. 27). Bu yazı sözcük kökeninde de ifade edildiği gibi Mısır halkı için kutsal bir anlamının olduğunu ortaya çıkan hemen hemen her eserde görülmektedir. Bilindiği üzere Mısır medeniyeti için kutsal olan her şey görsel olarak bir estetik anlayışı ortaya çıkarmaktadır. Bu anlamda Mısırlılar kendi yazılarına ayrı bir ilgi ve özen göstermişlerdir. Bunun yanında tıpkı Sümerliler gibi Mısırlılar da yazıyı çeşitli amaçlar için kullanmışlardır. Kayıt tutmak, toplumsal düzen için veriler oluşturmak haricinde edebiyat için de kullanılan yazı, Mısırlılar için ciddi bir öneme sahiptir. Mısır edebiyatı olağanüstü bir zenginlik sunar; özdeyişler, tanrılara ve hükümdarlara ilahiler, tarihsel masallar ve macera romanları, aşk şarkıları ve destansı şiirler ve masallar gibi birbirinden

çok farklı türde ürünler verilmiştir (Jean, 2006, s. 31). İnsanlık tarihinin her aşamasında kutsal olan ya da kutsal sayılan varlıkların tasvirinde, ilkel veya daha gelişmiş olan yazının kullanıldığı görülmektedir. Bu yazılar sadece bir şekil olmanın ötesine geçmiş, insanların kutsal olana karşı duyduğu saygı ve bağlılığı betimleyen bir araç olmuştur. Bu durumla alakalı olarak Mısır mitolojisinde yazma eylemiyle ilgili iki tanrı vardır. Bunlardan ilki Thoth'dur. Thoth, ayın tanrısıdır. Takvimler ay temel alınarak yazıldığı için matematiğin, yazmanın, kayıt tutmanın ve bilgeliğin tanrısı olarak da bilinmektedir. Seshat ise cazibeli dişi anlamına gelen yazmak ile ilgili her şeyin tanrısıdır. Mısır medeniyetinde yazı ile uğraşan kişiler de aynı hiyerarşik düzen içinde en tepede yer alır, firavunların ve halkın saygısını kazanırlardı. Bunların yanında Antik Mısır kâtiplerinin zorlu bir yazma eğitiminden geçmesi, bu sürecin ritüelistik şekilde ele alınması Mısırlıların her açıdan yazıya verdikleri önemi göstermektedir. Sümerlilerin çivi yazısı ve Mısırlıların hiyeroglif yazısı pek çok medeniyet için örnek teşkil etmiş, toplumlar bu iki yazı türünü geliştirerek alfabeye giden bir süreci başlatmışlardır. İsa'dan bin yıl önce köklü bir değişim yaşanır: Alfabe bulunmuştur. Beklenmedik bir olay değildir bu, uzun bir geçmişe dayanır. Kökeninde Akdeniz'in batı kıyılarına, Kuzey Afrika, Güney İspanya, Sicilya, Sardunya, Kıbrıs, hatta Yunanistan ve İtalya'ya yayılmış olan Fenikeliler vardır (Jean, 2006, s. 51). Alfabenin ortaya çıkışıyla hemen hemen aynı zamanlarda kâğıdın icadının önünü açan Papirüs de çoktan icat edilmiştir.

Jean, *Yazı İnsanın Belleği* (2006) adlı kitabında kâğıdın bulunuşuna doğru giden süreci şu şekilde anlatmıştır:

Papirüs, Nil Delta ve Vadisi'nin bataklıklarında bol bol bulunan bir bitkidir. Halat, örgü, sandalet ve yelken gibi gündelik nesneler üretmek için kullanılırdı. Lifli sapları yazı dünyasında devrim yaratacak bir aracı hazırlayıp "kâğıdın" ortaya çıkmasını sağlamıştır (Jean, 2006, s. 40).

Papirüslerin bulunması ve kısa süreli kullanımından sonra yenilikler devam ederek kâğıdın ortaya çıkış süreci tamamlanmıştır. Doğu ve batıdaki bütün kaynakların bildirdiğine göre kâğıdı, Çin'de Ts'ay Lun adında hükümdarın saray muhafız alayı mensuplarından bir sanatkâr icat etmiştir (Tekin, 1993, s. 25). MS 105 yılından bu yana kâğıdı kullanan Çinliler, Araplarla girdiği savaş sonucunda yenilmiş ve icat ettikleri kâğıdın tüm dünyada kullanılmaya başlanmasının önü açılmıştır.

Erik Orsenna, bu tarihsel olayı şu şekilde aktarır:

Arapların müttefiki olan Tibetliler, Çin'in elindeki ticaret yollarını tehdit etmeye başladığında Tang yönetimi harekete geçmeye karar verir. İki ordu, Semerkant yakınlarındaki Talas Nehri'nin kıyısında karşılaşır. Beş gün süren kanlı savaşın sonunda Çinliler yenilir. Orta İmparatorluk'un yayılması son bulur. Batıda erişebileceği son sınıra ulaşmıştır. Fransa'da durdurulan Araplar Uzakdoğu'ya yayılmaya başlamıştır. Kâğıt için iyi haberdur bu: Yeni bir dünyayı fethedecektir (Orsenna, 2013, s. 40).

Yazı, her çağ ve dönemde çeşitli araç ve gereçlerle yapılan bir eylem olmuştur. Tüm bu değişimler yazının güçlü bir iletişim aracı olarak kullanılmasına katkı sağlamıştır. Çivi yazısından papirüs ve parşömenlere, kâğıt ve matbaaya dek uzanan süreç, yazının kendisi gibi bir icattır ve bu serüven kesintisiz bir şekilde gelişim göstererek modern çağlara kadar devam etmiştir. Yazı, bir düşünceden yola çıkarak, sözü kalıcı hale getirerek karşı tarafa aktarır. Dilden farklı olarak sese ihtiyaç duymayan yazı, bu özelliğinden ötürü cansızdır. Bu cansız üretim, yazıyı konuşma diline göre daha yapay hale getirmektedir. Ancak yazının sınırlarının daha geniş olması, daha fazla insana ulaşma gerekliliği, yazının cansız bir üretim olma özelliğini önemli bir hale getirmektedir. Yazı, kalıcı ve sabittir. Bu sebepten yazıya geçmemiş pek çok dil unutulup geçerliliğini yitirirken yazı, günümüze kadar varlığını sürdürebilmiştir. Uygarlıkların geliştirdikleri bütün faaliyetler yazı ile açığa çıkar. Yazı, bunu bir belge niteliği taşımasıyla sağlamaktadır. Bu nitelik sayesinde farklı kültürler birbirini beslemiştir. Yazının icadından günümüze kadar kayıt altına alınabilir bir özellikte olması nedeniyle de insanlar öğrenme ve kendini geliştirme yeteneği kazanmışlardır. İnsanlar bu yeteneği yazı yöntemiyle bir araya gelen metinler sayesinde gerçekleştirilebilmiştir. Yazı, insanla arasında yarattığı bu dengeye etkileşimi de ekleyerek çeşitli kavram, duygu ve düşünceleri insanların kullanımına sunmuştur. Yazı ile insan arasındaki etkileşim devam ederken kitabın icadı ve yazının kişisel duyguları ifade etmekte bireysel bir eyleme dönüşmesi, insanlar arasında düşünce alışverişinin sınırlarını ve sınırlayanları ortadan kaldırmıştır. Her türlü duygu ve düşünce, ona ulaşmak isteyenlerin avuçları arasındadır. Ancak yazının anlam bakımından duygu ve düşüncüyü muhafaza ettiği gibi kendisinin de korunması gerekmektedir. İlk çağlardan itibaren oluşturulan sembol ve şekiller hem yapıldıkları malzemeler hem de çeşitli doğa koşullarıyla mücadelesini kaybetmiş, pek çoğu günümüze kadar varlıklarını sürdürememişlerdir. Kil tabletlere ve çeşitli düşük kaliteli malzemelere yazılan yazılar da aynı akıbete uğrayarak pek çoğu günümüze kadar ulaşamamıştır. Bunun sonucunda farklı bir gereksinim ortaya çıkmış, hem herkese ulaşabilir fiziksel bir yapı da olması hem de zamanla daha kolay yenilenmesi sebebiyle

kitap icat edilmiştir. Kitap yazının icadı kadar önemlidir. Yazının oluşumunda ve gelişimindeki evreyi çeşitli araçlara borçlu olması gibi aynı durum yazının iletimini sağlayan kitap içinde söz konusudur. Kitap, her şeyden önce yazının dayanağıdır. Dolayısıyla, Sümerlilerin kil tabletleri, Mısırlıların papirüsleri, İlk Çağ Roma'sının tomarları, Orta Çağ'ın el yazmaları, bizim basılı kâğıtlarımız ve aynı zamanda mikrofilmleler de aradaki büyük dayanak ve biçim değişikliklerine karşın, kitap sayılabilir (Labarre, 1994, s. 4). Tarih boyunca yazının gelişimine çeşitli araçların icadı ile tanık oluruz. Bu tanıklık bizi insanın gereksinimlerini karşılamadaki kabiliyetini göstermektedir. Her icat bu şekilde yazıya güç katarken, bütün gereksinimler karşılanıp bütün buluşlar gerçekleştikten sonra; insan, insanı anlatmaya başlayabilir.

Yazının icadından bu yana her şeyi kayıt altına almaya çalışan insan, bir ölçüde kendi hayat hikâyesini de kaleme almıştır. Sümerlilerin *Gilgamiş Destanı*, Mısırlıların *Ölümler Kitabı*, Antik Yunan'ın *Homeros'un Destanları* ve *Tragedyalar*, Orta Çağ'ın İtalyan şairi Dante'nin *İlahi Komedya'sı* gibi edebiyatın ilk örnekleri diyebileceğimiz eserler yazı bakımından her ne kadar ilkel olsalar da anlatı bakımından son derece evrensel olan şiirlerdir ve bu şiirler konu olarak insanı anlatmaktadır. Yazı türlerinin içerisinde özellikle insanın ruhsal ve düşünsel tasavvurunu dışarı yansıtmaları bakımından edebiyat için ayrı bir öneme sahiptir.

Edebiyat, insanın güzele olan hayranlığını estetik bir dille anlatma çabasıdır ve bunu meydana getirmek için kullandığı yegâne malzeme yazıdır. Medeniyetlerin duygu ve düşünce geleneğinin bir anlatım barındırması sebebiyle bunu açığa çıkarmak için kullanılan yöntem her zaman edebiyat olmuştur. Edebiyat, sözcüğü temelde yazıya dayanan bir anlatım biçimini çağırıştırır. Genel ve geniş kapsamıyla yazıya dayanan, yazılı söz demektir (Özdemir, 1980, s. 3). Edebiyat çeşitli uygarlıkların ve onların meydana getirdiği kültürün vazgeçilmez bir parçasıdır. Yaşamı anlamlı kılma çabası içindeki insan, dili varlıkla ilişkilendirerek oluşturduğu metinlere güzel ve değerli kavramlarını ekleyerek edebiyatın çerçevesini oluşturmuştur. İnsanın kendisinden (özünden) yola çıkan edebiyat, anlatım aracının yine insan olması nedeniyle insanla derin ilişki içindedir.

Afşar Timuçin (2013) edebiyat ile insan arasındaki derin, aynı zamanda özünde sanatında yer aldığı ilişkiyi *Estetik Bakış* adlı kitabında şu sözlerle anlatmıştır:

Edebiyat, insanın kendisiyle, doğayla ve toplumla olan çatışmasını yansıtan bir aynadır. Edebiyat sayesinde herkes bireysel yalınlığının dışına çıkıp başkalarıyla iletişim ve etkileşime geçer. Böylece yaşamın fiziksel sınırlarını aşar ve zihnin yaratıcılığı zenginleştirir. Tek yönlülükten kurtulan insan, kendi duygu ve düşünce evreninde bir denge kurar. Edebiyat da öbür sanatlar gibidir: yalnız haz vermekle kalmaz aynı zamanda düşündürür (Timuçin, 2013, s. 13).

Edebiyat, Beowulf'tan Virginia Woolf'a kadar belli yazı türlerinin sergilendiği bünyevi bir nitelik veya nitelikler kümesi olmaktan ziyade, insanların yazıyla ilişki kurma biçimleri olarak düşünülebilir (Eagleton, 2014, s. 23). Yaşamda amacı olmayan hiçbir eylem sonuca ulaşamaz. Edebiyat da insanı amaçlayan üslubundan yola çıkarak kendi sonucuna ulaşmaktadır. Edebiyat, anlatı üretiminde bulunur. Bunu yazıyı araç olarak kullanmasıyla sağlamaktadır. Edebiyat sayesinde, okuduğumuz her kitapta bizi sarsan, düşüncemize işleyen pek çok hikâyeye rastlarız. Çocukluğumuzda okuduğumuz masallar bilinçaltımıza yerleşir ve hayatımızda önemli bir yere sahip olurlar. Örneğin *Bin Bir Gece Masalları*'nda Şehrazat'ın bin bir gece boyunca Hükümdar Şehriyar'a anlattığı *Denizci Sinbad*, *Alaaddin'in Sihirli Lambası*, *Ali Baba ve Kırk Haramiler* gibi masallar düş gücümüzü harekete geçiren bir özellik taşımaktadırlar.

İnsan, yaratılışı gereği dil sayesinde pek çok şeyi tanır ve kendi anlamını üretmeye başlar. Algıladığı her şeyi coşku, korku ya da farklı tecrübelerinin getirisi olarak kendi zihninde depolar. Bu sayede bir birikim oluşmakta, bu birikimle birlikte yeni düşsel keşifler yapılmaktadır. Edebiyat, geleneklerden, toplum yapısından, ritüellerden etkilendiği gibi kendisi de toplumu etkilemektedir. Çağlar boyunca edebiyat insanı anlamaya ve anlatmaya çalışmıştır. Ancak her çağın insana yaklaşımı farklı olmuştur. Çünkü yaşam sürekli bir değişim halindedir. Gerekli olan şey bu değişimi yakalayabilmek, buna yönelik evrensel düşünceler ve anlamlar üretebilmektir. Bu anlayışla yazılmış olan ve insanoğlunun zihin dünyasına ışık tutan edebî eserler, zamana karşı direnç göstermiş ve günümüze değin ulaşabildikleri için birer klasik sayılmışlardır. Bu klasiklerden ilki Cervantes'in yazmış olduğu *Don Quijote*'dir. Dünya edebiyatının gelişmesine, yeni düşünce ve akımlara ilham kaynağı olan ve dünyada ilk roman olarak kabul edilen *Don Quijote*, Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Bu kitapla birlikte 17. yüzyılda yazılı eserler artık kurgusal hikâye anlatımına başlamış ve bugünkü yaratıcı yazarlık sürecinin temellerini atarak roman türünün gelişimine katkı sağlamışlardır.

Roman, insanın içe bakışını simgeleyen bir tür olmuştur. Çoğu roman psikolojik farkındalığı üst seviyede tutarak edebiyatın insanı konu alması görevini eksiksiz bir

şekilde yerine getirmektedir. Roman türü insanla derin bir ilişki içindedir. Tıpkı hayattaki insanlar gibi o da içindeki karakterlerle birlikte sorgular, araştırır ve eylemde bulunur. Roman, modern çağın başından beri insana sürekli olarak ve sadakatle eşlik etmektedir. “*bilme tutkusu*” (Husserl Avrupa tinselliğinin özü olarak görür bunu), insanın somut hayatını incelemesi, onu "varlığın unutulmuşu"na karşı koruması için, "yaşam dünyasına" hiç sönmeyen bir ışık tutması için romana dört elle sarılmıştır (Kundera, 2012, s. 17). Kundera, romanın insana olan bağlılığını dile getirirken Avrupa’nın bilime olan inancına değinerek romanın inşa edilmesini yaşam dünyasına bağlı kalınarak gerçekleştirilebileceğinden söz etmiştir. Yaratılmış bir evrendir roman, bu evren tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi bir değişimin sonucu ortaya çıkmıştır. Her şey değişir, çünkü her şey birbiriyle iletişim halindedir. Değişim, insanın da terimlerinden bir tanesi olduğu, o engin yaşamsal topluluğun ifadesidir (Paz, 1993, s. 12). Her iki büyük yazarın roman için söyledikleri insan olma gerçeğiyle kesişmektedir. Bu gerçekle beraber değişimin de dilin de kaynağında iletişim vardır. Dilden yazıya, yazıdan edebiyata, edebiyattan romana yegâne gücün iletişimin olduğunu ve en kutsalından en sıradanına, gündelik konuşmadan, yazının içinde olduğu bütün türlere kadar iletişimin yaşamı hareket ettiren bir mekanik olduğu her yerde karşımıza çıkmaktadır.

Rus asıllı Amerikan yazar Vladimir Nabokov, *Edebiyat Dersleri* (1998) adlı kitabında roman hakkında şunları söylemiştir:

Bayanlar Baylar, sözünü edeceğim beş yapıt birer peri masalıdır. *Don Quijote* da, *Bleak House* da, *Ölü Canlar* da peri masalıdır. *Madame Bovary* ile *Anna Karenina* ise su katılmamış peri masallarıdır. Ama bu peri masalları olmasa dünya gerçek olmazdı (Nabokov, 1998, s. 225).

Nabokov, hepsi birer dünya klasiği sayılan romanlar hakkında enteresan bir benzetmede bulunur. Ona göre, başta *Madame Bovary* ve *Anna Karenina* olmak üzere tüm romanlar birer peri masalıdır. Nabokov, masal benzetmesini, yazılan romanları tanımlamak için kullanmış fakat görüşünde de altını çizdiği üzere masallar olmasa dünyada gerçek olmayacaktır. Bu anlayışla romanlar, bir varmış bir yokmuş diye başlayan peri masalları gibi eski bir geleneğin devamı niteliğindedir. İnsan, doğumundan ölümüne kadar bu tür masalları dinleyip anlatmıştır. Bu etkileşim sözlü gelenekten başlayıp kendini yazılı kültüre adapte ederek yüzyıllar boyunca bilgi ve alışkanlıkları nesilden nesle aktararak devam etmektedir.

Birinci bölümünde, yazmak nedir sorusunu cevaplanarak, yazının neden yazıldığı ve yazan kişinin kimliği gibi üzerinde çokça tartışılan sorular irdelenip analiz edilmiştir. Yine bu bölümde kişiyi yazmaya iten faktörler etüt edilerek konu hakkında deneyim ve tecrübesi olan yazarların düşüncelerinden bahsedilmiştir. Daha sonra yazıyı oluşturan temel unsurlar ele alınıp, yazma süreci yöntem ve teknikleri kapsamlı olarak incelenmiştir. İkinci bölümde ise önemli Türk ve yabancı yazarların, çeşitli dergi ve gazetelerde yer alan röportajlarından, katıldıkları söyleşilerden, deneme, günlük ve yazdıkları eserlerden faydalanarak, yazı yazar ilişkisi bağlamında yazma eylemi üzerine görüş ve düşünceleri yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YAZMA ve YAZMA EYLEMİ

1.1. YAZMAK NEDİR?

Yazmak, *Türk Dil Kurumu* sözlüğünde: ‘‘Söz ve düşüncayı özel işaret veya harflerle anlatmak’’ olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019).

Yazmak, öteden beri çok değişik yollarda tanımlana gelmiş bir etkinliktir. Ancak bütün değişik tanımlarda hep ortak kalan tek yön, yazmanın bir iletişim etkinliği olmasıdır (Göktürk, 1988, s. 43).

Yazmak, benim dil aracılığıyla giriştiğim ortaya çıkışı nesnel varlık durumuna geçirmesi için okuyucuya çağrıda bulunmaktır (Sartre, 2008, s. 55). Her yazma eyleminin amaçladığı şey bir şeyleri açık etmektir. Yazmak, öncelikli olarak bir şeyleri açıklama uğraşısıdır. Sartre, yazarak okuyucuya çağrıda bulunur. Bu çağrının sonucunda buluşan yazar ve okuyucu, bir araya gelen kelimelerin tıpkı yazıyı oluşturması gibi bir bütünü oluştururlar. Yazar bu çağrıyı yaparken iletişime yön veren eylemin yazmak olduğunu bilmektedir. O, bu çağrıyı yaparken yazmayı olanaklı kılan dil ve yazının imkanlarından faydalanarak bir davette bulunmuş, bu davete icap eden okuyucuya görüş ve düşüncelerini aktarma fırsatını yakalamıştır. Yazmak, belli kurallara uyularak gerçekleştirilen bir süreci, bir dizi adımı içermektedir. Bu kurallara imla veya yazım kuralları denilmektedir. Yazım kuralları, herkes tarafından benimsenen kurallardır ve anlatılmak istenen bir şeyi yazılı olarak doğru ve dili güzel hale getirmek için kullanılmaktadır.

Yazmak, yazının doğası gereği okuyucuyla buluşma isteğine hizmet eden bir uğraşı olup insanın gündelik hayatın kodlarını oluşturan pek çok metodun öğrenilmesi ve uygulanması amacına da hizmet etmektedir. Yazının okunmakla, yazarın da okuyucuyla bu bütünleşik ilişkisi, yazma uğraşısını bireysel bir varoluşun haricinde basit amaçlar için sıklıkla pratik edildiği görülmektedir. Her ne amaçla olursa olsun yazmak insanlara ulaşmak için kullanılan bir yöntemdir. Bu iki unsur bir araya gelmediği sürece yazmak, amacı olmayan bir eyleme dönüşmektedir. Yazın ile ortaya çıkacak yapıtların da insanlar arasında bir paylaşımı olmayacağından varlık göstermesi söz konusu olmayacaktır.

Akşit Göktürk, yazma eyleminin okuyucuya olan bağlılığını şu cümlelerle ifade etmiştir:

Her yazın yapıtının ortağıdır okur. Bir yazın yapıtı da okurda yaşar ancak. Artık yazmayan bir yazarı da yalnız okurdur yaşatan. Sayfalarına okur gözünün değmediği bir yapıt kâğıttan, mürekkepten, kartondan başka bir şey değildir. Yazın yapıtlarının kendi başlarına birer yaşamları yoktur (Göktürk, 1988, s. 16).

Yazı, söz ve düşüncüyü ifade eden bir iletişim aracı olarak kullanılmaktadır. Yazı bu özelliğiyle bir iletişim aracı iken, yazmak da en basit tanımıyla iletişimin kendisidir. İnsan, hayatının her aşamasında yazma eylemiyle karşılaşmaktadır. Çünkü insan yaşamın oluşmasından itibaren sesini en uzağa duyurmak istemiştir. Bu durum kişinin kendini anlayıp düşünceleriyle yüzleştikten sonra duyulan içgüdüsel bir istektir ve bu istek hiçbir zaman hazır halde bulunmaz; kişinin kendisi tarafından keşfedilir ve ortaya çıkarılır.

Yazmak, kişinin fikir ve düşüncelerini zamanın ötesine geçirerek deneyimlerini diğer insanlarla paylaşma fırsatını yakalamayı sağlamaktadır. Paylaşılan her yazı içeriği ne olursa olsun barındırdığı bilgilerle kalıcı bir esere dönüşerek çağlar boyunca insanların dünya üzerindeki varlıklarının bir perspektifini sunmaktadır. Yazmak, her zaman beşerî bir sermaye olan bilgiyi sağlıklı biçimde aktarmaya çalışmıştır. Bu durum yazının öğretici özelliğini ortaya çıkarmıştır. Yazma, davranışçı yaklaşıma göre öğrenme süreci tanımlanırken kullanılan kavramlardan hareketle etki-tepki etkileşimi olarak düşünülmüştür (Temizkan, 2014, s. 1). Yazar bu etkileşimi çeşitlendirip farklı yazılı anlatımlara dönüştürmektedir. Yazar ve okuyan kişi bu etkileşim sayesinde içinde bulunduğu toplumun kültürel yönünün açık edilmesinde taşıyıcı güç olup gelişimine birlikte katkı sağlarlar. Sartre, yazının barındırdığı bu etkileşimi şu cümlelerle açıklamaktadır:

Etki-tepki en açık olarak yazı sanatında ortaya çıkar. Çünkü yazınsal nesne ancak devinim içinde var olan garip bir topaştır. Bu nesneyi ortaya çıkarabilmek için okuma adını verdiğimiz somut bir edim gereklidir ve topaç, bu okuma sürdüğünce vardır. Okuma kesildi mi, kâğıt üzerindeki kara çizgilerden başka bir şey yoktur artık karşımızda (Sartre, 2008, s. 49).

Yazmak, bariyerleri olmayan, sınırları çok geniş bir etkinlik olarak da bilinmektedir. Hemen hemen her şey hakkında yazabilir insan. İnsan, yazma sebebini çeşitli tarihsel aşmalardan geçirerek evrime uğratmıştır. Antik çağlarda yazmak itkisi, yazının kendisi gibi bir zaruri ihtiyaç olduğu için kullanılmıştır. Yazının kayıt altına alma özelliğini kullanmak, o dönemde yazan kişi için yegâne amaç iken, değişen koşullar ve

yazının imkânlarının artması sebebiyle salt bir iletişim aracına dönüşmüştür. İnsan, hayati ihtiyaçlarını giderdikten sonra kendini daha çok anlamaya çalışmıştır. İnsanın kendisini anlamaya çalışması düşünerek yapılan bir etkinliktir. Yazmak, kâğıt üzerinde düşündürmektir (Zinsser, 2018, s. 159). İnsan, düşünceyi sabitleştirip kitlelere yaymak için en bilinen yöntem olan yazı yazma etkinliğini kullanmıştır. Yazmak, insanın bilinçli olarak girişimde bulunduğu bir davranıştır. İnsan zihni sürekli çalışan bir makinedir. ve bu makine çağrışımlarla çalışır. Gördüğünüz, kokladığınız, hissettiğiniz duyular, daha önce hissettiğiniz başka duyuları hatırlamanıza, şimdi algıladıklarınızla onları karşılaştırmanıza benzetip farklılıklarını anlamanıza yardımcı olur (Kafaoğlu Büke, 2011, s. 48). Öğrenme ve öğretme bilinci ile gerçekleştirilen yazma eylemi, yaratıma yönelmiş bir eylem olduğundan yaratıcı düşünmeyi gerektirir. Yazmanın yaratıcı boyutu gerçeklere, olaylara ve görülenlere farklı bir şekilde yaklaşmaya ve düşünceyi genişletip olana yeni boyut kazandırmayı amaçlar (Doğru, 2018, s. 107). Yazmak, insanın hayal ettiklerini kaleme alması olduğundan, nasıldır ki bir ressam eline fırçasını alıp gördüklerini veya hayal ettiklerini tabloya yansıtıyorsa, yazar kişi de bunu eline kalemi alarak yapmaktadır. Yazı yazmak bir sanat olarak yüzyıllardan, bin yıllardan bu yana var olagelmıştır (Özdenören, 2011, s. 24). Yazmanın bir sanat olarak ifade edilmesi, güzel yazı yazmadan ayrı olarak insanın zihnindeki duygu ve düşünceleri anlatma biçiminin yazıya aktarılması anlamına gelmektedir.

İnsan, düşünmeye başlamadan önce hisseder (Rousseau, 2010, s. 30). İnsan bu özelliğiyle düşünme eylemini gerçekleştirmeden önce hisseden bir canlı olarak duyguları anlamaya ve iletmeye çalışmıştır. İspanya’da bulunan Paleolitik Çağ’a (Yontma Taş Devri) ait mağara resimleri, insanın gelişmişlik düzeyinin düşük olduğu çağlarda bile bir çeşit iletişim kaygısı taşıdığı için ortaya çıkarıldıkları söylenebilmektedir. Bu bilgiden yola çıkarak insanların içinde var olan hisleri ve düşünceyi iletme arzusunu Rousseau, şöyle açıklamıştır:

Bir insan başka biri tarafından hisseden, düşünen ve kendine benzeyen bir varlık olarak tanındığı anda ona kendi hislerini ve düşüncelerini iletme arzusu ya da gereksinimi, bunun araçlarını aramaya yöneltir (Rousseau, 2010, s. 30).

İnsanın duygularını keşfetmesi, zihninde merak duygusuna yol açmış ve bu merakın sonucunda onu diğer insanlara anlatmanın yollarını aramıştır. Özünde yazmak eyleminin kaygısını taşıyan, mağara duvarlarına çizilmiş resimler de bu duyguyu tarif

etme şeklidir. Örneğin vahşi bir hayvandan korkan insanlar, diğer insanların görmesi için uyarı niteliğinde o hayvanın resimlerini çizmişlerdir. Ya da bir av hayvanının avlanma anını tasvir eden resimler yapan insanlar, yaşadıkları o anın coşkusunu başka insanlarla paylaşmak istemişlerdir. İlkel yöntemlerle yapılan bu eylemler tarih öncesinde çağlarda bile insanın bilerek ya da bilmeyerek duygularını dışarıya yansıtmak için çeşitli yollar aradıklarını göstermektedir.

Yazmak hangi işaretle, hangi şekilde ve formda var olursa olsun, dünyada bir iz bırakmak amacıyla meydana getirilmektedir. Taşlara kazınan şekillerde, papirüslerde, parşömenlerde, müsveddelerde, mektuplarda, kitaplarda, çeşitli belgelerde, yapılan antlaşmalarda, sokaktaki duvarlarda, kısacası yazının var olduğu her yerde bu kaygı görülmektedir. Yazan kişi, yazma eyleminde bulunarak kendi (insanlığın) izini bırakmaktadır. Yazı en gelip geçici olana, ağızdan çıkan soluğu andıran sese, bir süreklilik verir ki bu süreklilik, insanoğlu tarafından yaratılan bütün araçlardan daha uzun ömürlüdür (Kuhn, 2002, s. 42). Yazmak, tanımı ve anlamı çok çeşitli olan bir kavramdır. Çünkü yazmak, bir tarafıyla da kişinin kendisini, başından geçen olayları ve karşılaştığı kişileri anlatmak ve anlamlandırmak için yapılan bir uğraşıdır. Bu uğraşı, yazan her kişi için farklı bir serüvendir.

Ursula K. Le Guin, yazı yazmanın kendi serüveninde ne anlama geldiğini ve yazı yazmanın tanımını şu cümlelerle açıklamıştır:

Yazma eylemini, kendini ifade etmenin bir yolu, bir terapi biçimi olarak veya ruhsal bir yolculuk olarak tartışmayacağım. Elbette böyle şeyler de olabilir ancak her şeyden önce ve eninde sonunda yazmak bir sanattır, zanaattır bir üretilir. İşin zevki de buradadır (Le Guin, 2018, s. 11).

Yazma eylemini kısaca bir üretim olarak gören Le Guin, yazının sanat ve zanaatı aynı anda içinde barındırdığını ifade etmektedir. Bu durum yazarın psikolojisinin ötesinde bireysel beceriyi de işaret etmektedir. Yazmak, devam eden dil etkinliğinin devamı olarak görülmektedir. Bu etkinlik hiç şüphesiz iletişimdir. İnsanların kendi aralarında anlaşmayı sağlamak amacıyla kullandıkları yazı alanı, onu kullanan insanın neyi yazmak istediğine göre farklılık göstermektedir (Temizkan, 2014, s. 6). Temizkan'ın görüşüne göre, yazma eylemi yazarın neyi anlatmak istediğine göre çeşitlilik göstermektedir. İnsanın olaylara yaklaşımı ve duyarlılığı birbirlerinden farklılık gösterdiğinden, insanın yaşam karşısındaki tanık olduğu görüntü nasıl farklı manzaralar

sunuyorsa anlatım olarak da birbirinden farklı birçok yansıması bulunmaktadır. Bu anlatım çeşitliliği kişiliğimizle, olaylara yaklaşımımızla kısaca bizim olmak istediğimiz şeylerle alakalıdır. Çünkü yazmak bizi doğrudan etkiler. Yazmak her şeyi değiştirir. Yazmak bizi değiştirir. Olduğumuza göre yazmıyoruz, yazdığımıza göreyiz (Blanchot, 1993, s. 83). Blanchot'un da belirttiği gibi insanlar yazdıkları gibi olmak istemektedirler. Yazının bu gücünün farkına varan insan, yazma eyleminde bulunarak kendi yaşamına şekil vermektedir. Okuyan insan ise bir şeyler öğrenmenin yanında yazılanlarla ağlar, güler ve birçok hissi yaşar. Yaşadığı, deneyimlediği bu hissi, olmak istediği şey olarak yazıp anlatmak ister. İnsana göre hayat anlatılmayana zamanla siler. Geriye boş bir yüzey ve sessizlikten başka bir şey kalmaz. O yüzden herkes hayatında mutlaka bir şeyler yazmıştır. Nitekim yazmak, temelde yazıyla anlatmak ya da konuşma eylemini yazıya dönüştürmektir. Günlükler, hatırlanması gereken çeşitli notlar, şiirler... Amacı ve türü ne olursa olsun her insanın içinde yazma isteği bulunur ve bu isteği karşılamak için yazma eylemini gerçekleştirir.

1.1.1. Yazı Niçin Yazılır?

Niçin yazılır? Kim için yazılır? Fakat bu görüşün elinden kurtulan içsel gereklilikler var; onlar başka bir tabiatla, daha mahrem ve daha esrarengiz, akıl dışı, ucuna kadar vardırılan hiçlik bilinci, hiçbir şeyle, hiçbir hareketle bağdaşmaz; sadakat fikri, aslına uygunluk fikri, vb.nin hepsi dağılır gider. Ama yine de sizi bir şey yapmaya iten o esrarengiz canlılık vardır (Cioran, 2007, s. 282). Cioran, yazı neden yazılır sorusunu insanın varlık sebebiyle açıklamak istemiştir. Ona göre insanı bir şey yapmaya iten düşünce neyse, yazmaya geçiren de aynı şeydir. Hiçlik bilinci ile tarif ettiği hiçbir hareketle bağdaşmayan varoluşsal durum bile insanı bir şeyler yapmaktan alıkoymamıştır. İnsanın fikir ve düşünceleri dünyada üç buçuk milyar yıllık bir geçmişe sahiptir. Tabiatla çeşitli sınamalardan geçen bu fikir ve düşüncelerden bir tanesi de yazı ve yazma eylemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazma eylemi, geçmişinden beslenen insanın kapsamlı bir araştırma-geliştirme çalışması sonucu ortaya çıkmıştır. Çok yönlü şekilde kullanılan yazı, matematikte kullanılan altın oran neyse insan yaşamında da aynı etkiye sahiptir denilebilir. Yazı, bir anlatım formu olarak insan için yalnızca mükemmel bir araç olmanın ötesine geçerek içinde hayatın anlamlarını barındırdığına inanılmıştır. Bu sebepten aşk, sevgi, mutluluk, üzüntü ve öfke gibi duyguları yine insana anlatan eşsiz

araç yazıdır. İnsan tüm bu duygu ve anlamları keşfetmek için yazma uğraşısı içine girmiştir.

İçimden geliyor, onun için yazıyorum diyenlere sık sık rastlanır. Bu bağlamda iç, yazma eyleminin yapmacıkla, zorakılıkla bir alışverişi olmadığını belirtmeye yarar. Yazmada bir kendiliğindenlik görenler böyle düşünür. Yazarın kendinde bulunan bir yaratma uyarısına dayatmak demektir bu yazma (Uygur, 1977, s. 41). Uygur, bazı yazarın iç dünyasında içimden geliyor yazıyorum deyişinin bir sıradanlık taşımadığını öne sürmektedir. Bu sebepten insan birçok nedenden yazı yazabilmektedir. Başından geçenleri ya da hayal ettiklerini... Hemen hemen her durum ve his onu kayıt altına alarak hatırlamak ve paylaşmak isteyen kişiler için yeterli bir sebeptir. İnsanı yazmaya teşvik eden şey yaşamın kendisidir. Varoluşsal anlamı dünyada olma durumuyla açıklamaya çalışan insanın kalemi eline alıp yazmaya başlamasıyla su yüzüne çıkan anlatma isteği, yazı niçin yazılır, sorusunun cevabı niteliğindedir. Her yazar, insanı yazarak yaratma eylemine iten bir benlikten söz eder. Bu, yazmayı öğrenerek iletişim kurmanın ve belirli şeyleri kayıt altına almanın dışında gelişen bir durumdur. Yazıyı kullanarak üretimde bulunmak yazarın kendisinden kaynaklanır. Bu da genel anlamda insanın düşünerek içgüdüsel kaygılarını kâğıt üzerinde anlatmasıdır. İnsan; deneyimlemediği, hissetmediği, kokusunu ve tadını alarak duyumsayamadığı ve isim vermediği şeyleri anlamlı bulmamaktadır. Anlam ve değer biçmediği tüm bu durumlar hayatın dışında kalmakta, haliyle onları koruyup saklayamamaktadır. Yazma eylemi, tüm bu tecrübe ve birikimleri ifade etmek, hayatın içinde dolaylı veya dolaysız şekilde yer alan her türlü duygu ve düşüncüyü koruyup saklamak için gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda yazarın kimliği ile örtüşen, yazdıklarını zaman içinde saklama çabasına giren kişiyle benzer yapıdadır.

Yazmak, geçmiş zamanda sadece tanınmış yazarların işi olarak benimsenmiştir. Günümüzde ise yazma eylemi çeşitli sebeplerle iletişime geçen bütün insanların bir uğraşı haline gelmiştir. Yazmak iletişim kurmaktır. Neden yazılır, sorusu da bu tanıma göre şekillenmektedir. Çünkü iletişimin temelinde iletilmek istenilenin kişiden kişiye aktarılması vardır. Bu aktarımın bir şekli de yazma eylemidir. İnsan, doğası gereği anlaşılan veya anlaşmazlıklar yaşayan kişidir. İnsanın dünyada anlamlandırmak istediği her türlü düşünce yazmak için iyi bir nedendir. İnsan yazma eylemini düşünerek ve düşündüğünü bir ‘*soru-cevap*’a dönüştürerek gerçekleştirir. Bu soru ve cevaplar bütününde bir görüşü, akabinde de bir anlatıyı meydana getirir.

Anlatma isteği insanda doğal bir eğilimdir. Çocukluk döneminde ağlama, bağırma, el yüz hareketleriyle görünürlük kazanan bu istek, sonradan dil aracılığıyla gerçekleşir. Bu durum iki ana biçimde belirir: konuşma ve yazma. İnsanoğlu, varlığını belirleme için bu iki ana biçimden birine başvurma gereksinimi duyar (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 11). Anlatma arzusu, insanın genetik kodlarına işlenmiş bir özelliktir. Bu arzu insanlık tarihi boyunca var olmuştur (Tobias, 1996, s. 18). Duyarak görerek ve deneyimleyerek katıldığımız yazı sürecinde, niçin yazarız sorusunun cevabının eski çağlardan kalma genetik bir alışkanlık olduğu da görülecektir. Bu insani özellik nedeniyle neredeyse anlatılmamış hiçbir hikâye yoktur ve her anlatı bir diğerinin üzerine kurularak çeşitlilik sağlanmıştır.

Necdet Karasevda, bu çeşitliliği niçin yazarız sorusuna verdiği cevaplarla şu şekilde sıralamıştır:

- Öncelikle, insan olduğumuz için yazarız. Doğduğumuz günden beri eteklerimizde bir şeyler biriktiririz. ve an olur biriktirdiklerimiz sığmaz içimize. Başkalarıyla paylaşmak isteriz bunları.
- Kendimizi ispatlamak, yeteneklerimizi, güzelliklerimizi başkalarına göstermek için yazarız.
- Sosyal olmak istediğimiz için yazarız. Onların içinde, onlardan biri olmak için yazıyoruz.
- Herhangi bir konuda açılım yapmak, herhangi bir alana dikkat çekmek için yazarız.
- Derdimizi anlatmak, sıkıntılarımızı dillendirmek için yazarız.
- İç yangınlarımızı boşaltmak için yazarız. İçimizdeki volkanın lavlarını dışarı püskürtmekten başka bir kastımız yoktur aslında.
- Dünyayı anlamak, anlamlandırmak, iç dünyamızdaki dalgalanışlara tanıklık etmek için yazarız.
- Kendimizi beyaz bir kâğıtta görmek, kendi üzerimizde deneyler yapmak için yazarız.
- Yaşadığımızı kanıtlamak, tarihe not düşmek için yazarız.
- Mecbur olduğumuz için, ekmek parası için yazarız.
- Dünyayla kavgamızı bitirmek, onun sert taraflarını yumuşatmak için yazarız.

- Çıldırmamak için, içimizdeki delileri susturmak için yazarız.
- Yaşamak için, hayatta kalabilmek için yazarız bazen de.
- Yazmayı bir yaşam şekli olarak gördüğümüz için, yazmayı yaşamakla eş değer gördüğümüz için yazarız.
- Sustuğumuz için, suskunluğumuzu bir şekilde ifade etmek için yazarız.
- Tepki vermek, itiraz etmek, kamuoyu meydana getirmek, düşüncelerimizi kitlelere mal etmek için yazarız.
- Meşhur olmak, şöhretin tüm nimetlerinden yararlanmak için yazarız.
- Geçinmek için değil, daha çok para kazanmak için yazarız.
- Düşünmek için yazarız.
- Manevi tatmin için yazarız.
- Yasakları delmek için, baskılardan uzaklaşmak için yazarız.
- Dilin imkânları içinde oluşturulabilecek en uzak ülkeleri keşfetmek, arayıp bulabilmek için yazarız (Karasevda, 2010, s. 33-36).

Bu tespitlerden yola çıkarak yazma eyleminde bulunmuş farklı yazarların neden yazıyorsunuz sorusuna verdikleri cevapları anlamlı bir zemine oturtmak mümkün olabilecektir. Buradan yola çıkarak farklı yazarların neden yazdıkları sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

Yazmak da hayatı algılamanın; anlamaya çalışmanın ve dolayısıyla hayata müdahale etmenin bir yolu. Duygu ve düşünceleri paylaşmak gibi basit bir şey değil (Livaneli, 2012, s. 12).

Livaneli, yazmanın hayata müdahale etmenin bir şekli olarak görmektedir. Hayata müdahale etmek ona göre yalnız düşünsel boyutta değil fiziki anlamda da eyleme geçmektir. Bu ikili yapı yazmanın yalnızca düşünsel bir eylem olmadığını, insan yaşamının diğer bütün eylemleriyle bütünleşik bir ilişkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Livaneli, yazmanın duygu ve düşünce aktarımı gibi basit bir şey olmadığı iddiasını taşımaktadır. Livaneli'ye göre yazmak, tüm nedenleriyle birlikte bizzat hayatın içinde olmayı gerektirmektedir.

Canetti, yazma eyleminin başat itkisinin acı çekmek ve bundan zarar görmüş olmak gerektiğini savunmuştur:

Her zaman kanayan yarası olmayan bir yazar, benim için yazar değildir. Gururdan dolayı merhamet görmek istemiyorsa yarasını saklamayı tercih edebilir ama onsuz olmamalı (Canetti, 2007, s. 16).

Canetti'ye göre kanayan yarası olan kişi yazar tanımını hak etmektedir. Bu aynı zamanda yazmak için gerekli sebebin de aynı etkiyle ortak olduğunu göstermektedir.

Hasan Ali Toptaş, Marguerite Duras'ın deneme kitabı üzerinden neden yazdığını irdelemiş ve niçin yazılır sorusunu Duras'ın düşüncesi üzerinden şu şekilde çözümlenmiştir:

Duras, "Yazmak" adlı denemesine, yalnızlığı ve sükûneti kutsayarak başlar sözgelimi yazabilmek için bunların gerekliliğinden söz eder; yazmak için kapandığı kır evinde kendi yalnızlığını nasıl oluşturup nasıl yaşadığını anlatır; evin içindeki eşyaları, eşyaların varlığında gezinen sessizliği, pencereden gördüğü ağaçları, parkı, gölü ve gölün ışıklarını betimler. Deneme boyunca, oradan buradan yansıyan ışıklardan fazlaca söz eder hatta. Çünkü kır evi değil, dediği eski çiftliğin pencerelerine vuran ışıkların çekilmesi Duras için, kalemi eline alma vaktinin yaklaşmasıdır. Kendi ifadesiyle, "gecenin içinde yazma lüksü" sessizliğin koluna girmiş yavaş adımlarla ona doğru geliyordur (Toptaş, 2009, s. 59).

Toptaş, Marguerite Duras'ın eline kalemi alma vaktinin gelmesinin bir kır evinde gerçekleşen günün dönmesi ve Duras'ın bu gündelik durumun sessizlik ile birleşmesinden doğan bir sükûnetin neden olduğunu açıklamaktadır. Yazmak için yalnızlık ve sessizlik gereklidir. Duras'ın yazma sebebi bu iki durumun ona hissettirdiği duygudan kaynaklanmaktadır.

George Orwell, *Neden Yazıyorum* (2013) adlı denemesinin bir bölümünde kendisine yönelik yaptığı öz eleştiride, edebiyat tutkusunu ve niçin yazdığını bir yalnızlık sebebi olan insanlar tarafından dışlanmışlığına bağlamaktadır. Orwell, bu durumu şu sözlerle anlatmıştır:

Yalnız çocuklara özgü olan hikâye uydurmak ve hayali insanlarla konuşmak gibi alışkanlıklarım vardı ve sanırım edebiyat tutkum ta en başından beri dışlanmış ve küçümsenmiş olma hisleriyle birlikte ilerliyordu (Orwell, 2013, s. 7).

Orwell, bu dışlanmışlık sebebiyle kendi kendine konuşma ve hikâye uydurma alışkanlığı kazandığını ve yazmaya olan ilgisini bu nedenden kaynaklandığını söylemiştir. Orwell'ın çocukluğunda edindiği ve ömrü boyunca devam eden bu alışkanlığı yazmak için kullandığı anlamı da çıkarılabilmektedir.

Maksim Gorki, *Edebiyat Yaşamım* adlı kitabında yazmaya neden başladığını şu sözlerle açıklamıştır:

Neden yazmaya başladım sorusunu şöyle yanıtlayacağım ben de: ezici ve sıkıcı yaşamın doğurduğu baskı ve itilimin sonucu olarak yazmaya başladım; izlenimlerle öylesine doluydum ki yazmamak elimde değildi. Bu birinci neden, sıkıcı yaşamımı *Atmacayla Yılanın Öyküsü*, *Yanan Yürek Efsanesi* ve *Fırtına Kuşu* gibi düş ürünleriyle renklendirmeye çalışmama, ikinci nedense, *Yirmi Altı Erkek ve Bir Kız*, *Orlovlu Çift* ve *Külhanbeyi* gibi gerçekçi öz yapıda olan öyküler yazmama yol açtı (Gorki, 1989, s. 39).

Gorki, yaşamın ona dikte ettiği baskılarla birlikte yaptığı gözlemler sonucu haksızlıklar karşısında sessiz kalamaması yüzünden yazmaya başladığını dile getirmektedir. Gorki, öz eleştiri yaparak cevapladığı yazma nedenini genişleterek, aynı eserinde kendisine ulaşan okurların mektuplarına yer vererek yazma eyleminin niçin gerçekleştiği şu şekilde aktarmıştır:

Yoldaşlar, "Yazma itilimi neden doğar?" Bu sorunun iki yanıtı vardır. Bunlardan biri, on beş yaşında bir işçi kızı olan okurumun bir mektubunda bana yazdığı yanıttır. On beş yaşındayım ama daha bu yaşta, ezici ve sıkıcı yaşantımın itilimiyle içimde bir yazarlık yeteneği doğdu. Elbet, yazarlık yeteneği yerine, yalnızca ezici ve sıkıcı yaşamı zenginleştirmek ve aydınlatmak üzere yazma isteği demek daha doğru olurdu. Şimdi, şu soruyu sormak gerek: Öyle yaşam koşulları içinde insan ne yazabilir? Bu sorunun yanıtı, Volga kıyılarında, Urallar Bölgesi'nde, Sibiry'a'da yaşayan bir yığın yurttaş tarafından verilmiştir. Daha dün kadar bunların çoğunun abecesi yoktu ama bu insanlar, günümüzden yüzlerce yıl önce, ormanlarının derinliklerindeki bataklıklarının ortasındaki doğunun çıplak bozkırlarında ve kuzeyin tundralarındaki ezici ve sıkıcı yaşantılarını türküler, masallar, kahramanlık destanları ve mitoslar yaratarak zenginleştirdiler, güzelleştirdiler. Bütün bunlar, dinsel yaratıcılık adı altında toplandı ama özünde hepsi de sanatın kapsamına girmektedir (Gorki, 1989, s. 36-37).

Gorki, okurlarının mektuplarından yola çıkarak kendi yazma nedenini cevaplandırmaya çalışmıştır. İlk olarak on beş yaşındaki bir okuru Gorki'ye küçük bir yaşta olmasına rağmen sıkıcı yaşantısının ona yazarlık getirisi sağladığından söz etmiştir. Gorki, bu düşüncüyü yaşam koşullarının zorluğu olarak nitelendirmiş ve başka bir örnekle ilişkilendirmiştir. Sibiry'a'da yaşayan bir grup insan yaşam şartlarının zorlukları karşısından suskun kalmamışlar; türküler, masallar, destanlar meydana getirerek hayatı zenginleştirme adına yazma eyleminde bulunmuşlardır. Çekilen bu zorluk sadece Rus insanına yönelik bir özellik değildir. Bunu dile getiren topluluklardan sadece birisidir. Her insan genel tarih çerçevesinde yaşadıklarını yazıya, anlatıya dökmesini bilmiştir. Gorki, kendi halkını yakından analiz ederek sunduğu örneklerle birlikte insanın neden yazı yazdığını açıklamıştır.

Tüm bu örnekler ışığında, insanın herhangi bir durumdan rahatsızlık duyması yazma isteğini oluşturan en büyük etken olduğu gözlemlenmektedir. İnsanın yazı yazmasının nedeni kendisidir. Yaşamda sorun çözme odaklı olarak yaratılan insanın ilk olarak basit bir sorun karşısında yazıyı icat ettiği bilinmekle birlikte çözüme ulaştıktan

sonra düşünsel üretime devam ettiği görülmektedir. Yaşamı sorgulayan, merak eden insan kendini bir anlamda rahatsız ederek eyleme geçme hissi kazanmaya çalışmış, bu rahatsızlığı hisseden pek çok kişi yazmayı tercih etmiştir. Çünkü insan konuşarak kendini tam olarak ifade edebildiğini düşünmemektedir. Bundan duyduğu rahatsızlıktan dolayı da kendini daha kapsamlı ve kalıcı şekilde ifade etmek için kullanılan yöntem hiç tartışmasız yazı yazmak olmuştur. İnsanı yazı yazmaya iten durumlar, yazı niçin yazılır, sorusunun cevabı uzunca bir liste haline getirilebilir. Çünkü yazmak tanımı çok geniş bir faaliyeti ifade etmektedir. Yazmanın nedenleri de bu tanıma bağlı olarak çeşitlilik ve genişlik göstermektedir. Yazmanın tanımı ve anlamı her ne olursa olsun yazan kişinin kendini ifade etme gayretiyle üretimde bulunması demektir. Anlam aramak için yola çıkan insan anlam yaratır. Her iki durum için de geçerli olan istek, yazarın başkalarıyla temas kurma çabasıdır. Yazı, anlaşılacak ve bunun için iletişim kurmak isteyen insan tarafından yazılmaktadır. Başkalarıyla temas kurarak yaşadıklarını bir başkasına anlatmak için çaba gösteren insanın herkesin anlatacak bir hikâyesinin ya da başkasına ait bir anıyı anlatma eğilimi olmasıyla anlam kazanmaktadır. Bu da yazı yazmak için en büyük sebeplerden birinin anlatma isteği olduğu göstermektedir. Anlatma isteği, kişinin yaşadıklarını duygu ve tecrübeyi harmanlayarak anlatması ve bunu yazı yöntemiyle dışa vurma arzusunu ön plana çıkarmaktadır. Her yazar bu gerçekten yola çıkarak duygu ve düşüncelerini bir başkasına aktarabilmek için yazma eyleminde bulunmaktadır.

1.1.2. Yazar Kimdir?

Yazar diye kime diyoruz? Her yazı yazan yazar mıdır? Burada sözünü ettiğimiz yazar, elbette “modern zamanlarda” ortaya çıkan bir mesleğin mensubu olan kişiyi hedef alıyor. Modern zamanlardan önce de insanlar yazıyordu ama bugün kullanıldığı anlamda yazarlığı meslek haline getirmiş kimseler değildi (Özdenören, 2011, s. 21). Özdenören, iş icabı birtakım belgeler düzenleyen, raporlar hazırlayan kişileri yazar tanımının dışında tutmuştur. Bunun sebebi düşünsel bir eylem gerçekleştirilmemesidir. Yazar hem uygulayıcı hem de kurgulayıcıdır. Her yazının bir yazarı vardır ancak aynı zamanda kurgulayıcı olmak gerçek anlamda yazar tanımının karşılığıdır. Kurgulayıcı olmak bir ölçüde kendini yazı ile ifade edebilmektir. Bu tür yazarlar diğerlerine göre çok azdır. Bu anlamda değerlendirilecek olunursa yazar; düşünen ve kendi kendine konuşabilen bir

insan olma yeteneğine sahip kişidir. Yazdıklarının anlamsal bir yapıda olması sebebiyle kendi kendine sorular sorup cevaplayarak bu anlamı daha çok derinleştirir.

İnsanlar yazı denilen aracı keşfedip öğrendikten sonra yazma denilen eyleme tutkuyla bağlanmışlar, yazının imkânlarını kendi düşsel yaratılarıyla birleştirip diğer insanlarla iletişim kurma uğraşısına girişmişlerdir. Bu iletişimin içinde insana dair pek çok iz bulunmaktadır. Hayal, istek, hırs, itiraf, acı ve mutluluk gibi durumları aktarmayı amaçlayan kişi yazarın kendisidir; yazabilen herhangi biri değil. Bu durumda yazan ile yazarı birbirinden ayırmak gerekmektedir.

Jean Paul Sartre, yazan ile yazar kişinin ayrımını, Roland Barthes'ın şu tespiti üzerinden aktarmaktadır:

Roland Barthes, yazanla yazarı birbirinden ayırmıştır. Yazan, dili, bilgiyi iletme için kullanır. Yazar ortak dilin koruyucusudur ama daha da ileri gider ve malzemesi, göstermeyen ya da bilgiyi çarpıtan olarak kullandığı dildir; o, anlamları araç, anlam göstermeyi amaç olarak kullanarak, sözcüklerin özdeklikleri üstünde oynayarak sözel bir nesne üreten bir zanaatçıdır (Sartre, 2010, s. 70).

Sartre, yazan en basit haliyle dili kullanarak bir bilgiyi iletme için kullanan kişidir. Yazar ise dili kullanarak onu başka formlara büründüren ve anlamları amaç olarak kullanan kişidir.

Yazar, (Latince) *Auctor*, yani arttıran kimse sözcüğünden türemiştir (Gasset, 2013, s. 40). Gasset, bu sözcük türeyişini Latinlerin yeni topraklar fethedip sınırlarını genişleten komutanlar için kullanıldığını belirtmiştir. Yazarın yazan kişiden ayrılması, kurgulayıcı olması özelliğiyle özdeş olması kadar kelime anlamında eşit şekilde üreten arttıran kişi anlamına da gelmektedir. Gasset'in kültürel anlamda yazar kelimesinin Latin toplumu için farklı tanımlamalarda kullanılması yazarı aynı zamanda toplumla ilişkili kılmaktadır. Yazarlık aynı zamanda toplumsal bir uğraştır; en küçük denemeyi yayımlatmaya kalkmak bile toplumsal bir süreç başlatmak, bireysel etkinliğimize başkalarını da ortak etmeye kalkmaktır (Yücel, 2005, s. 94). Bu tanıma göre Gasset'in aktardığı anekdottan yola çıkarak savaşan bir komutanın eylemi ne kadar toplumsal ise bir yazarın kaleme aldığı yazılar da aynı ölçüde toplumsaldır.

Yazar, konuşan kimsedir. O gösterir, ortaya koyar, buyurur, yadsır, çağırır, yalvarır, hakaret eder, inandırır, araya sokuşturur (Sartre, 2008, s. 27). Sartre, yazarın tüm bu eylemlerin topluma etki eden davranışların bütününe oluşturduğunu söylemiş ve bir

insanın karakteristiğini meydana getirdiğini anlatmıştır. Hikâyeyi var eden yazar, aynı zamanda olmak istediği kişi olarak yazının içinde insani tavırlar sergilemektedir.

Michel Foucault, yazarın bu işlevini şu cümlelerle izah etmiştir:

Şahsi bir mektubu imzalayan biri elbette vardır ama onun yazarı yoktur; bir sözleşmenin kefil olabilir, yazarı yoktur. Sokakta bir duvarın üzerinde okunan yazarsız metni bir kaleme alan olacaktır ama yazarı olmayacaktır. Demek ki yazarlık işlevi bir toplumun içindeki bazı söylemlerin varlık, dolaşım ve işleyiş kipinin karakteristiğidir (Foucault, 2014, s. 235).

Foucault, mektup örneğinden yola çıkarak daha önce değindiğimiz yazan kişi ile yazar arasına kalın bir çizgi çekmiştir. Günlük yaşamdan yazınsal örnekler üzerinden giden Foucault, yazarlık eyleminin içinde bir karakteristik özellik barındırması gerektiğini savunmuştur.

Tuhaf kişidir yazar. Bir çelişkidir, aynı zamanda da bir anlamsızlık. Yazmak, konuşmamaktır. Susmaktır. Sessiz çılgınlık atmaktır. Huzur veren biridir yazar, çoğu kez; çok dinler. Çok konuşmaz, çünkü insanın, yazmış olduğu bir kitaptan birine söz etmesi olanaksızdır, özellikle de yazmakta olduğu bir kitaptan. Olanaksızdır bu (Duras, 1997, s. 27-28). Duras'ın bu görüşü yazarı paradoksal bir kalıbının içine sığdırmaya çalışmıştır. Konuşmak, iletişim kurmak istediği ve amaçladığı halde yazmanın konuşmamak ve susmak olduğunu dile getiren Duras, yazarı tanımlarken yazarların kişisel özelliklerini ele alarak yapmıştır bunu. Duras'a göre yazar kabuğuna çekilen kişi demekken bazı yazarlara göre de bu tanım tam tersi olabilmektedir.

Asuman Kafaoğlu Büke, yazar kişisini Marquerite Duras'dan farklı tanımlamış, yazarı susan kabuğuna çekilip toplum içinde göz önünde olmayan bir kişi olmanın aksine, yazarı bir bilge olarak görmenin eski bir gelenek olduğunu ve hâlâ bu geleneğin devam ettiğini şu şekilde belirtmiştir:

Yazarları bilge olarak görmek eski bir gelenek. Rus köylüleri kişisel sorunlarının çözümü için Tolstoy'a akıl sorarlarmış; hâlâ da Soljenitsin'e danışıyorlar, o da her gün kendisine ulaşan onlarca mektubun içinden seçtiği bazılarını yanıtlarmış. Sözcüklerle çalışan bir makine olan beynimizi düzene sokmamız için en büyük yardım elbette sözcük ustalarından gelmeli (Kafaoğlu Büke, 2011, s. 7).

Yazar gözlemcidir. Kendi yaşamı dâhil çevresinde olup biten her şeyi gözlemleyerek kayda geçirir. Bu bir yazar özelliği olarak görülse de yazarın tanımıyla doğrudan ilişkilidir. Gerçek bir yazar, her şeyi gözlemleyen bir insandır ve özellikle de kendisiyle ilgili şeyleri gözlemler (Bolat, 2012, s. 99). Yapmak istediği şey üretim olan

yazarlar dilden çok düşünceye önem verirler. Gözlem yapmak istemeleri ve bunu değerli kılma çabaları bundan kaynaklanır (Bakhtin, 2001, s. 78). Bakhtin ve Bolat, yazar kişisini gözlem yeteneği güçlü ve hemen hemen her durumu gözlemleyerek yorumlayan bir insan olarak tanımlamışlardır. İnsanların davranış biçimlerinin anlamını çıkarmak için gözlem yapmak yazarın en büyük uğraşlarından birisidir. Bu özellik yazı üretiminde bulunacak yazarın yazılarını gözlem ve düşünce ile şekillendirmesi gerekmektedir.

Yazar, yazın denilen oluşuma bağlı kişidir. Bu durum aynı mesleki tanımlamaya karşılık gelmektedir. Çeşitli beklentileri olan yazarlar ise bu amaçlarıyla birbirinden farklılık gösterirler. Arthur Schopenhauer, iki türlü yazar olduğunu söyleyerek bunu şu cümlelerle açıklamaktadır:

Her şeyden evvel iki tür yazar vardır: sırf ele aldığı konu için yazanlar ve sadece yazmak için yazanlar. Birinci tür, kendisine insanlarla paylaşmaya değer görünen düşüncelere yahut tecrübelerine sahiptir, ikinci türdekiler ise paraya ihtiyaç duyar ve dolayısıyla esasen para için yazarlar. Onlar yazmak için düşünürler ve düşüncelerini eğip bükerek uzattıkça uzatmalarıyla kendilerini ele verirler; keza yarı doğru yarı yanlış, ters, sahte, zorlama ve kararsız olan düşüncelerini işleme tarzlarıyla ve bir de kaypaklık sevgileriyle ki böylelikle olmadıkları gibi görünebilirler (Schopenhauer, 2005, s. 67).

Yazar, yazarak var olan kişidir. Var olmayı sürdürebilmesi için sürekli bir üretimde bulunması gerekmektedir. Bu üretimin ana kaynağı dil ve onu oluşturan sözcüklerdir. Her yapıt diliyle var olur. Kişiyi tarih sahnesinde yazar olarak var eden de dildir (Aydemir, 2020, s. 85). Yazar, insanın icadı olan yazıyı bozup yeniden meydana getirerek bu anlam üretimini sürekli hale getirmiştir. Bu sayede yeni şeyler söylemeyi hedefleyen ve uygulayan yazar kalıcı olmayı başarmıştır.

Yazar yazını bir amaç olarak tasarlar, dünya onu kendisine bir araç olarak geri yollar. Yazar işte bu sonsuz düş kırıklığında yeniden bulur dünyayı ama çok garip bir dünyadır bu çünkü yazın onu bir soru olarak yansıtır, hiçbir zaman bir yanıt olarak yansıtmaz (Barthes, 1990, s. 67). Barthes'in, yazarı cevabı hiçbir zaman bulamayan düş kırıklığına uğramış kişi olarak görmesi son derece ilginç bir benzetmedir. Yazarın başarıyı yakalamasındaki en önemli etki olabildiğince insani özellikleri kalemine yansıtmakla alakalı bir durum olduğu bilinmektedir. Barthes'da bunun farkında olarak yazar kişisini tanımlarken insani özellikten faydalanarak yaşam karşısında sorulan soruların cevaplarını bulamayan kişiyle yazarı bir tutmaktadır. Yazıyı amaç olarak kullanan yazarın gerçek yaşam karşısında amaç olarak tasarladığı eserin kendisine araç

olarak geri dönmesini sonsuz bir döngü yarattığını söyleyen Barthes, bu döngü içinde yazmak eylemi yazar için her zaman bir soru olarak kalmıştır demiştir.

“Yazmak, birçok gerçek yazar için yalnızca bir yaşama biçimi olarak bile kalmaz, yaşamın yönünü belirler.” diyen Tahsin Yücel, bu görüşüyle yazarın yaptığı işi bir ölçüde kutsamıştır. Yaşamın anlamını bulup çıkarmak için yazı üzerine yoğunlaşan kişiye odaklanan Yücel, yazar kavramına ayrı bir parantez açar. Yaşamın yönünü belirlemek için kullanılan yazma eylemi ölümsüzlüğe doğru yol almaya kadar gidebilir. Yazının da imkânlarını kullanarak insan bedeninden dışarı çıkmaya çalışan bu istek, yazarın gerçek anlamda yapmayı istediği şeydir. Bu düşünceden yola çıkarak, Blanchot’nun dediği gibi, ölmek için yazmak, hatta belki de ölmek için konuşmak, kuşkusuz sözün kendisi kadar eski bir görevdir (Foucault, 2014, s. 72). Yazar, bu eski görevi yerine getiren kişidir.

1.2. KİŞİYİ YAZMAYA İTEN FAKTÖRLER NELERDİR?

Yazarlık biraz da yaşamın öğrettiği bir şeydir. Yaşantılar bireyin yazarlığını besleyen, tetikleyen en önemli unsurlardandır (Göçer, 2019, s. 44). İnsan olarak duygularımızı, sezgilerimizi, görüşlerimizi dışa vurmak zorundayız. Bu dışa vuruş, her şeyden önce var oluşumuzun bir gerçeğidir. Mektup yazmadan bilimsel bir tez hazırlamaya, öyküye, romana, şiire, denemeye, eleştirmeye değin bütün yazılı anlatım etkinliklerinin özünde bu gerçek yatar (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 11).

Yazı denilen icatla tanıştığımız andan itibaren bu aracı kullanarak çeşitli amaçlar doğrultusunda diğer insanlarla iletişime geçmekteyiz. Mektup yazan kişi ile bir öykü kaleme alan kişi arasında bu amaç bakımından pek fark yoktur. Yazı yazan herkes yakın ya da uzak çevresiyle iletişim kurarak çeşitli anlatımlarda bulunmak istemektedir. Yazan kişinin yaşadıklarını ve hayatı değiştirmekle bir eylemde bulunduğunu belirtmektedir (Aytaç, 2014, s. 9). Yazmak iletişimin önemli bir aracıdır. Yazan kişi gerek kendini iyi hissetmek için gerek hayatında bir şeyleri değiştirmek adına yazmaya gereksinim duyar. Bu değişimi yazma eylemiyle sağlayan yazar, kendi içinde oluşan bazı görüş ve düşüncelere ve bunun yanında bazı temel duygularını açığa çıkarmak, başkalarına sunmak istemektedir.

Geçimini sağlama gereksinimini bir kenara bıraktığımızda yazmayı (en azından nesir yazmayı) sağlayan dört temel dürtü vardır. Bu dürtüler, her yazarın içinde farklı derecelerde bulunur ve ölçüleri her yazarda zamana ve içinde bulunduğu ortama göre değişir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- (I) Katıksız egoizm. Zeki görünme, hakkında konuşulma, ölümden sonra hatırlanma, çocukluğunda kendisini hakir gören yetişkinlerden intikam alma vb. arzular.
- (II) Estetik coşku. Dış dünyada ve diğer yandan sözcüklerde ve sözcüklerin doğru bir şekilde düzenlenmelerinde güzelliğin algılanması.
- (III) Tarihsel itki. Şeyleri oldukları gibi görme, gerçekleri bulma ve gelecek nesillerin kullanımı için saklama arzusu.
- (IV) Politik amaçlar. "Politik" sözcüğü mümkün olan en geniş anlamında kullanılarak. Dünyayı belirli bir yöne götürme, diğer insanların uğrunda çabalamaları gereken toplumun nasıl bir şey olduğu hakkındaki fikirlerini değiştirme (Orwell, 2013, s. 10-11).

Orwell, yazı yazmayı sağlayan unsurları dört grupta incelemiştir. Bu gruplarda yer alan bütün unsurlar doğrudan insanın amaçladığı arzularla örtüşmektedir. Örneğin birinci grupta yer alan ‘ölümden sonra hatırlanma’ isteği yazma eyleminde bulunan kişi için son derece baskın bir arzudur. Diğer gruplarda yer alan yönelişler yazma yöntemiyle ile insanların düşünce ve fikirlerine farklı bir bakış açısı sunmak amacıyla meydana getirilmiştir.

Yazı yazmak kâğıt üzerinde iki kişi arasında samimi bir alışveriştir ve içinde ne kadar insanlık varsa bu da o kadar çok sağlanabilir (Zinsser, 2018, s. 34). Zinsser’a göre, kişiyi yazmaya iten faktörler insani faktörlerden beslenir. Bu koşullar yazan herkes için eşittir. Bu durum, yazı yazan herkesi kapsayacak kadar geniş olduğundan kişiyi yazmaya yönelten faktörleri öğrenmemiz için edebiyat alanında yer alan yazarların hayatlarına ve yazdığı metinlere büyüteç tutmak yeterli olacaktır.

Yazarlar son derece hassastır, her birinin farklı hassasiyetleri vardır (Jones, 2017, s. 38). Bu hassasiyet yazan kişinin yönelimlerini de etkilemektedir. Kişiyi yazmaya iten faktörler bu hassas durum nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Bunlar kimi zaman mantık

süzgecinde süzülüp felsefî anlamlar çıkarılabilir haldeyken kimi zaman da yazmak için gerçekleşen bu istek basit nedenlerle ilişkilendirilmektedir.

Umberto Eco, *Genç Bir Romancının İtirafı* (2011) adlı eserinde yazı yazmaya yönelmesini şiir yazarak gerçekleştirdiğini ancak bunu tetikleyen durumun tam olarak ne olduğunu bilmediğini şu şekilde ifade etmiştir:

On altı yaşındayken her yeniyetme gibi ben de doğal olarak şiir yazmaya giriştim (platonik ve itiraf edilmeden kalan). İlk aşkımla yeşerten şey şiir ihtiyacı mıydı, yoksa tam tersi miydi, inanın hatırlayamıyorum (Eco, 2011, s. 8).

Eco'nun düşüncesiyle benzer şekilde, Jaques Derrida da kendisini yazmaya yönelten şeyin gençliğinde anlamlı bulduğu birkaç anıyı kaydetme istediği olduğunu şu sözlerle açıklamıştır:

Bende yazma arzusu başladığında neyin gerçekleştiğini hatırlamaya çalışıyorum, zorlayıcı olduğu kadar muğlak hem güçsüz hem otoriter bir tarzda. Pekâlâ, o zaman gerçekleşen şey tam da otobiyografik bir arzuya benziyordu. "Ergen" kimliğim (gençlik defterlerimde sık sık Gideci Proteus temasına bağlanan güç bir kimlik) "narsistik" uğraşında bu, yalnızca bir ya da iki hatırayı kaydetme arzusuymuştu her şeyden önce (Derrida, 2010, s. 36).

Derrida, ergen kimliğinin altını çizerek bahsettiği yazma isteğini otobiyografik bir arzuya benzetmiştir. Umberto Eco ise on altı yaşında duyduğu heyecanı tarif eden durumun yazı yazma yeteneği olduğundan söz etmiştir.

Emil Cioran (2007) yazmayı bir ölçüde gerekli görmüş, tahammül edilmez bir durumdan çıkmak ve kendini tedavi etmek amacıyla yazma eylemini gerçekleştirdiğini şu şekilde dile getirmiştir:

Aslında yazdığım her şeyi doğrudan lüzum hissettiğimden yazdım, benim için tahammül edilmez olan bir halden kurtulmak istiyordum. Demek ki yazma işini bir tedavi usulü gibi görüyordum, hâlâ da öyle görüyorum. Yazdığım her şeyin en derin anlamı budur (Cioran, 2007, s. 41).

Cioran, yazdığı her şeyde anlam olarak tahammül edemediği durumlardan kurtulmak için yazdığını söylerken yazma işinin tedavi edici özelliğine dikkati çekmiştir. Cioran, bu amaç doğrultusunda yazma eyleminin planlı bir gaye taşıdığını, bu gayenin de kültüre hizmet etmek veya uygulayıcısı olmak dışında ruhsal bir ihtiyacı karşılamak amacıyla gerçekleştirdiğini söylemiştir. Bu bilgiden yola çıkarak Cioran'ın yazmış olduğu eserlerin amacının kendini tedavi etme gayesi olduğu görülmektedir.

Jean Paul Sartre, kendisini yazmaya yönlendiren şeyin, *Alice Harikalar Ülkesinde* adlı masal kitabına gönderme yaparak çocukluğundan bu yana var olan bir farkındalıktan söz etmiştir:

Yazı ile doğdum ben. Yazıdan önce, yalnız bir ayna oyunu vardı ortada; daha ilk romanımla birlikte, aynalı saraya bir çocuğun girdiğini anladım. Yazmakla var oluyor, büyüklerin elinden kurtuluyordum yalnızca yazmak için yaşıyordum ve “ben dediğim zaman, yazan ben” demek istiyordum (Sartre, 1989, s. 119-120).

Sartre, kendisini işaret ettiğinde yazan ben diyerek yazmanın kendisinde kalıtsal olduğunu söylemiştir. Yazıyla doğmak, bütünüyle ona ait olmaktır. Bu yaklaşım varoluşsal nitelikte olmakla beraber basit açılımları da ifade etme özelliğine sahiptir. Örneğin insan dünyada vardır. Haliyle insan dünyaya aittir. Yazarın da bir metinde var olması ona ait olduğunu ifade etmektedir.

Emin Özdemir ve Adnan Binyazar’ın, *Yazmak Sanatı* (1977) adlı eserlerinde, kişiyi yazmaya iten faktörleri Fransa’da çıkan *Magazine Litteraire* dergisinin genç yazarlarla yapmış olduğu mülakatlara yer vermişlerdir:

Fransa’da çıkan Magazine Litteraire dergisi, ilk romanlarını yayımlamış genç yazarlara, “Niçin yazıyorsunuz?” sorusunu yöneltmiş. Kişiyi yazmaya iten etkenler saptanmak istenmiş bu soruyla. Örneğin bir yazar, Jacques Duchateau. “İnsan kendinden bahsetmek, dünyadan söz açmak istiyor.” Bir başkası, Pierre Hulin ise “Ben varlığımı duymak için yazıyorum.” demektedir. Françoise Emmanuel Sauron: “Yazmak, duygularımı ve yaşadığımı göstermektir.” diye yanıtlıyor soruyu (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 12-13).

Litteraire dergisinin elde ettiği sonuçlara göre mülakata alınan yazarların iletişim kaygılarının giderilmesi yönünde tanımlamalar yaptığı görülmektedir. Hemen hemen her yazar yazma eylemi insan olma durumunu sergilemek üzere girilen bir uğraştır. Bunu çeşitli anlatımlarla ifade etmeyi amaçlan yazarların yapılan mülakatta yöneltilen sorulara bu bilinçle cevap vermiş olmaları son derece anlamlıdır.

Kişiyi yazmaya yönelten faktörler insanlar için karşılaştıkları durum ve olaylara göre çeşitlilik göstermektedir. Her yazar kendi hayat görüşü çerçevesinde birbirinden farklı eser ortaya koymaktadır. Yazmak çoğu yazar için bir arınmadır. Yazar bu şekilde içindekilerini dışarı attığını ve ruhunun temizlendiğini söylemiştir. Yazının planlı bir eylem olması nedeniyle de bazı yazarlar düşüncelerini daha sağlıklı şekilde organize ettiklerini söylemişlerdir. Her ne kadar bu eylem yaratıcı yazarlıktan daha çok çeşitli belge ve yazınsal materyallerde görülse de yazmak hayata dokunmayı sağladığı için anlatılacak bir hikâyesi olduğunu düşünen insanların sıklıkla başvurduğu yöntem

olmuştur. Bu açıdan bakıldığında yazma eylemi ile yaşamı birbirinden ayırmak anlamlı olmayacaktır. Çünkü bir insan yaşamda kendini nasıl konumlandırmışsa yazı yazmak için masanın başına geçtikten sonra da aynı şeyler söz konusu olmaktadır. İnsan yaşamak için hangi eylemlerde bulunuyorsa yazar için yazmak, yaşamakla eş değer bir eylemdir.

1.2.1. Psikolojik Faktörler

Sait Faik Abasıyanık'ın *Haritada Bir Nokta* adlı öyküsünde geçen ve herkesçe bilinen ‘‘Yazmasam deli olacaktım.’’ tümcesi yazma eyleminin psikolojik boyutunun önemini gösteren en güzel örneklerden bir tanesidir. Abasıyanık, bu durumu kaleme aldığı öyküsünde şöyle ifade etmiştir:

Söz vermiştim kendi kendime yazı bile yazmayacaktım. Yazı yazmak da hırsan başka ne idi? Burada namuslu insanlar arasında sakın ölümü bekleyecektim. Hırs, hiddet neme gerekti? Yapamadım. Koştum tütüncüye, kâğıt kalem aldım, oturdum. Adanın تنها yollarında gezerken canım sıkılırsa küçük değnekler yontmak için cebimde taşıdığım çakımı çıkardım. Kalemi yonttum. Yonttukten sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım (Abasıyanık, 1993, s. 186-187).

Sait Faik Abasıyanık'ın ‘‘Yazmasam deli olacaktım.’’ sözü hiç şüphesiz yazma eyleminin psikolojik anlamda tedavi edici özelliğini ifade etmektedir. Bununla ilgili olarak yazar İnci Aral'da benzer düşüncüyü şu cümlelerle paylaşmıştır:

Kuşkusuz benim yazmam aynı zamanda kendime uyguladığım bir terapidir. Yazmak beni iyileştirdi ve belki de daha iyi bir insana dönüştürdü (Aral, 2009, s. 13).

Claudia Hammond, yazı yazmanın tedavi edici etkisini gözler önüne sermek adına psikoloji profesörü James Pennebaker'ın yapmış olduğu deneyden söz etmektedir. Buna göre James Pennebaker'ın 1986 yılında yaptığı klinik bir çalışmada, yazma eyleminin kişinin psikolojisinde olumlu etkiler bıraktığı sonucuna ulaşılmış, seçilen deneklere yaşadıkları en üzücü ve zor tecrübelerinden yazarak bahsetmeleri istenilmiş ve çalışmanın sonucunda ilgi çekici bilgiler elde edilmiştir:

Psikoloji profesörü James Pennebaker 1986'da olağanüstü bir şey keşfetmiş ve bu ileri yıllarda yüzlerce araştırmaya esin kaynağı olmuştu. Öğrencilerinden, yaşadıkları en üzücü olay veya en zor dönemleri hakkında on beş dakika boyunca yazmalarını istemişti. Daha önce kimseyle paylaşmadıkları, en gizli kalmış düşüncelerini yazıya dökebileceklerdi. Pennebaker bu çalışmayı dört gün boyunca tekrarlamış, yaklaşık her yirmi öğrenciden birinin ağlamasına tanık olmuş ama yazmaya devam etmek isteyip istemediklerini sorduğunda hep devam etmek istediklerini görmüştü (Yazmanın iyileştirici etkisi, 2017).

Psikoloji profesörü James Pennebaker Schopenhauer'ın yaptığı keşifte deneye katılan insanlar üzerinden yazmanın iyileştirici bir etkisinin olduğu görülmüştür. Kişiyi yazma eylemine iten psikolojik etki aynı zamanda kişisel bir zorunluluğu işaret etmekle birlikte farklı ruhsal baskılardan kurtulmak için başvurulmuş bir yöntem olarak uygulanmıştır. Çünkü insan içinde bulunduğu bu ruhsal durumları aşmaya meyilli olarak var edilmiştir. Bu sebeple kişi kendine eylem türü olarak yazmayı seçtiği andan itibaren içinde biriken duygularını yazı yöntemiyle dışarı yansıtmakta ve kendine bile söylemeye çekindiği meseleleri yazı vasıtası ile okuyucuya itiraf ettiği görülmektedir. Bu örnekler doğrultusunda yazan kişi edindiği bütün tecrübe ve özlemlerini daha sonra bir başkasına anlatmak için bilinçaltında bir süre beklettiği görülür. Bu bekleyişin sonunda dışavurum olarak yaşanan bu his boşalımı yazıya geçirilmektedir. Bunu kaydetme olarak da adlandırılabilir mükün olabilmektedir. Nitekim kişinin bu davranış ve hislerinin bilinçaltındaki yerini Maslow (2011) *İnsan Olmanın Psikolojisi* adlı kitabının bir bölümünde şu şekilde aktarmaktadır:

Ayrıcalıksız herkes bilinçaltımızda bir iz bırakır ve kendimizi küçük görmemize neden olur. Karen Horney bu bilinçdışı algılama ve anımsama eylemini çok yerinde bir anlatım ile “kaydetme” olarak tanımlar. Bizi utandıran bir davranışımız hanemize kara bir leke olarak “kaydedilir”; dürüst, güzel ve iyi davranışlarımız ise olumlu birer puan olarak. Sonuçta terazinin kefeşi bir tarafı gösterir. Ya öz saygımız artar ve kendimizi benimseriz ya da küçük görür; aşağı, değersiz ve sevgiden yoksun hissederiz (Maslow, 2001, s. 10).

Horney'in algılama ve anımsama gibi insani özellikleri “*kaydetme*” olarak tanımlamasından yola çıkan Maslow, yazı yöntemiyle her şeyi kayıt altına alan insanın gerçekleştirdiği eylemi de tanımladığı görülmektedir. Yazan kişi bu eylemi gerçekleştirebilmek için hayattan beslenir ve bilinçaltında iz bırakan kişi ve olayları kaleme alarak duygu ve düşüncelerini yazı sayesinde dışarı vurmaktadır. Bu eyleme yön vermekte belirleyici olan unsur yazarın kendi psikolojisidir.

Berna Moran (1998) edebiyat incelemelerinde bir yöntem olarak kullanılan edebiyat-psikoloji ilişkisini şu cümlelerle açıklamıştır:

Yazarın hayatında yer alan olaylar, içinde yaşadığı koşullar, aile ortamı, okuduğu kitaplar, başından geçen aşklar, vb. bütün bunlar yazarın kişiliğinin ve dolayısıyla eserlerinin iyi anlaşılması için gerekli bilgiler sayılır (Moran, 1998, s. 118).

Moran, edebî eserler üzerinden yapılacak değerlendirmelerin aynı zamanda o eserin sahibinin kişiliğini de anlamamıza yardımcı olacağını söylemiştir. Fikir ve düşüncelerini iletmeyi amaçlayan yazar, her ne kadar kurmaca eser ile gerçek yaşam

arasında gizlense de kendi bireysel kimliğini açık etmektedir. Bu bağlamda düşünülecek olunursa eser ile eseri meydana getiren kişi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Virginia Woolf, yazdığı günlüğünde kendi hayatına dair yaşanmışlıklarını eserlerine nasıl yansıttığını şu cümlelerle ifade etmektedir:

Ben öyle mi yapıyorum? Yoksa sözcükleri sevdiğim için eserlerimi sözcüklerden mi üretiyorum? Hayır, sanmıyorum. Bu kitapta neredeyse çok fazla düşüncem var. Hayatı ve ölümü, deliliği ve akli başındalığı vermek istiyorum (Woolf, 2014, s. 72).

Woolf, yazma eyleminin sebebini sözcükleri sevdiği için mi olduğunu kendisine sormuş, verdiği cevapta *Bir Yazarın Günlüğü* adlı çalışmasını örnek göstererek bu eserinin çeşitli psikolojik durumları yansıttığı sonucuna ulaşmıştır.

Yazmak, karmaşık bir aktivitedir. Bu karmaşık aktivitenin yaratıcısının da karmaşık bir psikolojisi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu karmaşıklığı tanımlamak için psikolojinin yöntemlerini incelemek doğru bir araştırma yöntemi sayılabilir. Sanat eserinin ve sanatkârın faaliyetinin tetkiki bir taraftan sosyoloji, diğer taraftan psikolojiyi ilgilendirir (Boran, 1992, s. 35). Her sanat eseri içeriğinde bir anlam barındırmaktadır. Bu anlam beraberinde psikoloji, felsefe ve sosyoloji gibi kavramları barındırır. Bu bilgiden yola çıkarak edebiyatı var eden yazma eyleminin psikolojik bir etkinlik olduğunu söylemek doğru bir tespit olacaktır. Yazmak, bilinçaltına kodlanmış bir üretim şekline sahiptir. Dolayısıyla yazma sanatında da içinde yazarın yoğun şekilde psikolojisinden izler taşıdığı görülmektedir. Carl Gustav Jung (2006) bilinçaltında gerçekleşen yazma eylemini, şairler üzerinden şu şekilde açıklamıştır:

Daha önce de değindiğim gibi, belki de şair, bir yandan kendi içinden bir şeyler yaratıyor ve bilinçli olarak niyetlendiği şeyi üretiyor gibi görünürken yaratıcı güdüye kendini öyle kaptırıyor ki yabancı bir iradenin farkında olmuyor; tıpkı öteki şair tipinin, her ne kadar kendi öz beninin sesi olduğu açıksa da kendi iradesinin görünürde yabancı bir esin perisi gibi konuştuğundan habersiz olduğu gibi. Bu durum da şairin salt özgürlük içinde yaratmakta olduğu kanısı bir duyu aldanması olur: kendi yüzdüğünü sanarken gerçekte gözle görünmeyen bir akıntı ile sürüklenmektedir (Jung, 2006, s. 317).

İnsanda doğuştan gelen duygular vardır. Bu duyguları eyleme dönüştüren ve derleyip yeni bir forma büründüren kişinin psikolojisidir. Çünkü insan, biyolojik bir varlık olduğu kadar psikolojik bir varlıktır. Yazarın meydana getirdiği edebî bir yazın türü olan roman, içinde hem yazarın hem de yarattığı karakterin psikolojisini yoğun şekilde barındırmaktadır. Buradan yola çıkarak yazma eylemine etkisinin olduğu bilinen

psikolojik faktör, bir yazı uğraşısının ürünü olan romanları da dikkate almayı gerektirmektedir. Rita Felski (2010) *Edebiyat Ne İşe Yarar?* adlı eserinde romanın insancıl özelliğini şu cümlelerle açıklamıştır:

Bilhassa roman güdü ve arzunun bulanık derinlikleri üstüne düşünmek, bilincin anlaşılabilir akım ve karanlık yollarının haritasını çıkarmaya çalışmak, kendi kendini belirleme ile toplumsallaşma arasındaki sayısız bağ ve çatışmayı aydınlatmak yoluyla yüksek bir psikolojik farkındalığa kucak açar. İçebakış ve iç değerlendirmeye girişen karakterleri betimleyen roman bu yolla kendi okurlarını benzer kendini irdeleme edimlerine teşvik eder (Felski, 2010, s. 40).

Felski, romanın yapısını bir haritaya benzetmiş, onu kaleme alan yazarın etkisiyle yüksek bir psikolojik farkındalığı yansıttığını söylemiştir. Kurgusal dünyanın içerisindeki karakterlerin yaşamış olduğu olaylar insanı taklit ederken aynı zamanda gerçek bir insanın sergilediği psikolojik davranışları da yansıtmaktadır. Hiç şüphesiz bu misyonu onlara yükleyen bir yazar vardır. Özellikle bazı eserleri kendi gerçek kimliklerinden yola çıkarak inşa eden yazarların yazma eylemini sergiledikleri romanlarda kendi psikolojik durumlarını tespit edebilmek mümkündür. İnsanı yazmaya yönelten psikolojik faktörler insanların mevcut rahatsızlıkları ya da maruz kaldığı durumlardan kaynaklanmaktadır. Büyük yazarların eserlerindeki karakterlerin psikolojik özellikleri, yazarların kendi tecrübeleriyle paralellik gösterdiği yapılan araştırmalar vasıtasıyla bilinmektedir. Bu psikoloji, yazarın kötü deneyimleri ve yazmak arasında kurduğu doğal ilişkiden kaynaklanmaktadır. Yazarların kendi yaşamlarında karşılaştıkları sorunları yazılarına yansıtmaları ve eserlerinde kendi hayatlarından parçaların bulunması sıklıkla rastlanan bir durumdur. Bu parçalar genellikle insana düşünme şeklini veren hislerdir. Bu hislerin en başında yalnızlık hissi gelmektedir.

Yalnızlık, nedenine ve belirtilerine göre değişik isimlerle tanımlanır. Derin yalnızlık, depresyonun eşlik ettiği bir durumken sosyal ya da ilişkisel yalnızlık bireyin kendini bir topluma, gruba ait hissedememesi ve yaşadığı toplumda kendini yabancı hissetmesi olarak tarif edilir (Yaşar, 2007, s. 238).

Bazı yazarlar yalnızlığı yazmak için gerekli gördükleri teknik bir durum olarak tanımlarken bazıları da yakayı kurtaramadıkları ruhsal bir yalnızlıktan bahsetmiştir. Bir insanın kendi seçimiyle ve (geçici) olarak yalnızlığa çekilmesi ise çoğu kez yapıcı ve yaratıcı sonuçlar doğurur. Yaratıcı insanlar yapıtlarını ya da buluşlarını ancak böylesi yapıcı bir yalnızlık süresinde ortaya çıkarabilirler. Bir başka deyişle, yaratıcı kişi,

gerektiğinde yalnız kalabilmekten korkmayan insandır (Geçtan, 1994, s. 180-181). Marguerite Duras, yalnızlığı yazmak için gerekli gören yazarın başında gelmektedir. Yalnızlığı hem yazarın hem de yazılı şeylerin yalnızlığı olarak tanımlayan Duras, *Yazmak* adlı eserinde özellikle kitap yazan birisinin yalnızlığından şu şekilde bahsetmektedir:

Kitap yazan birinin, çevresindeki öteki insanlarla arasına her zaman bir mesafe koyması gerekir. Yalnızlıktır bu. Yazarın, yazılı şeyin yalnızlığıdır (Duras, 1997, s. 16).

Kuşkusuz yalnızlık ve tek başlılık arasında bir fark vardır. Yalnızlık kendini soyutlama sürecindeki en uç noktadır. Kendinizin ne kadar bilincindeyseniz o kadar soyutlanırsınız ve kendinin bilincinde olmak soyutlanma sürecidir (Krishnamurti, 2000, s. 63). Krishnamurti'nin de görüşünde ifade ettiği gibi insan kendi bilincini ne kadar derinleştirirse o kadar yalnızlaşır ve çevresinden kendini soyutlamaktadır. Bu tek başlılığı ön plana çıkaran Johann Wolfgang Von Goethe'nin yalnızlık üzerine olan düşüncesini Salih Bolat şu şekilde yorumlamıştır:

Goethe; *'Yetenek, yalnızlık içerisinde biçimlenir, karakter ise yaşamın akışı içerisinde. Karakter yetenekle birleşince meyvelerini verir.'* der (Bolat, 2012, s. 99).

Goethe, yeteneğin tıpkı bir meyve ağacı gibi yalnızlık sayesinde geliştiğini söylemiştir. Yazarın karakteri de bu meyve veren ağacın ihtiyaç duyduğu bileşenlerden bir tanesidir ve bu koşulların sağlanması için yalnız kalma gereksinimi ön plana çıkmaktadır.

"Haftalardan beri, kısaca iki kez söze katılma dışında, bir tek sözcük etmedim; yalnızlığım sonunda bitiyor ve ben meyvenin içindeki çekirdek gibi işimin içindeyim," diye yazdığında (3 Ağustos 1907) söz ettiği yalnızlık tam anlamıyla yalnızlık değildir: Bu içe dalıştır (Blanchot, 1993, s. 17). Blanchot, şair Rainer Maria Rilke üzerinden verdiği çarpıcı örnekte yalnızlığın insanın kendi içine olan bir yöneliş olduğundan söz etmiştir. Goethe'nin meyve veren ağaç betimlemesine benzer şekilde, meyvenin içindeki çekirdek gibi yalnızlığı yazma eyleminin merkezine yerleştiren Rilke, yazma eylemi için gerekli görülen yalnızlığı kutsamıştır.

Montaigne, yazabilmek için tek başına olmaya ihtiyaç duyan yazarlardan bir diğeridir. Kimsenin ona el uzatamayacağı, gönlünce yazabileceği bir ortam yaratabilmek için eve kapandığından söz eden Montaigne, yazmak için yalnız kalmayı istemesini şu cümlelerle anlatmıştır:

Ben gönlümce yazabilmek için evime çekiliyorum. Kimsenin bana el uzatamayacağı, söz edemeyeceği yabancı bir memlekette oturuyorum. Öyle bir yer ki tanıdığım hiç kimse okuduğu duanın Latincesini bilmez, hele Fransızcasını anlamaz (Montaigne, 2011, s. 9).

Marguerite Duras (1997) da Montaigne gibi yazabilmek için kendini eve kapatmış olduğunu dile getirir. İçinde bulunduğu durum hakkında kendini eleştirmekten geri kalmayan Duras, yazar olduğunu belli eden kitaplar yazmak için yalnız kaldığını şu cümlelerle ifade etmektedir:

İnsan, ancak evin içinde yalnız. ve kendinin dışında değil, içinde. Parkta kuşlar var, kediler. Ama bir kez de bir sincap, bir gelincik. İnsan, parkta yalnız değil. Ama evin içinde öyle yalnız, öyle yalnız ki ara sıra kayboluyor. On yıldır eve kapanıp kaldığımı yeni algılıyorum. Yalnız. ve bunu, kendime ve başkalarına bugün olduğum yazar olduğumu belleten kitaplar yazmak için yaptığımı (Duras, 1997, s. 15).

Yalnızlık, Emil Cioran için adeta bir iştir. Çünkü yalnızlık yazıldığı andan itibaren başlayan, insanın kendini teşhir etmesiyle ilişkilendirebileceğimiz bir durumdur diyen Cioran, bu görüşünü şu cümlelerle ifade etmiştir:

Kendini teşhir etmede densiz bir şey var, ama yazdığınız an kendinizi teşhir etmezsiniz. Tek başınısınızdır. Bunun bir gün yayımlanacağını da düşünmezsiniz. Yazdığınız anda, tek başınız asınız, ya da inançsız bile olsanız Tanrı ile siz varsınızdır sadece. Bence yazma işi gerçekten budur, muazzam bir yalnızlık işi (Cioran, 2007, s. 43).

Cioran (2007) yazarken siz ve tanrı vardır diyerek yazma eyleminin derin bir yalnızlık işi olduğunun tanımlamasını yapmıştır. Maurice Blanchot, kendi yazma deviniminden söz ederken “*Ücretimi yalnızlıktan alıyorum.*” diyerek şaheşer bir benzetme yapmış ve bu deviniminin derinleşmesinden duyduğu endişe ve bunalımın karşısına ne olursa olsun yazarak dikildiğini dile getirmiştir:

Şimdi ücretimi yalnızlıktan alıyorum. Bu, her şeye karşın bir ücret en fazla. Yalnızlık ancak ceza getirir. Ne önemi var, bütün bu sefillikten çok fazla etkilenmedim ve her zamankinden daha kararlıyım... Her şeye karşın, bedeli ne olursa olsun yazacağım: Bu benim hayatta kalma savaşımdır (Blanchot, 1993, s. 58).

Franz Kafka (1961) yalnızlık halini ve bir yazar olarak üzerinde yarattığı etkiyi şu cümlelerle ifade etmiştir:

İç i insanlarla dolu büyük evler var karşıda, gene de -tek odada bir başına olmak, bir evde yalnız yaşamak, yaşamın en önemli yanı- daha doğrusu: kimi zaman yalnız kalabilmek, mutluluğun ilk koşulu (Kafka, 1961, s. 43).

Mutluluğun ilk koşulu olarak yalnız kalmayı gerekli gören Kafka için zevk, hep tek kişiliktir. Korkuları da öyle... Hep kendi kendisiyle korkar ve hep kendi kendisiyle zevk eder Kafka. O en az kendisi kadar yalnızdır çünkü (Cündioğlu, 2012, s. 115). Cündioğlu

(2012) Kafka için yalnızlığıyla savaşması ya da barışık olma durumunu kendi içinde psikolojik bir hat yarattığından söz etmiştir. Bu hat üzerinde gidip gelen yazar, bu durumu ya daha da deşecek ya da kapanması için üzerini örtecektir. ve bu durum gerek fiziksel gerek ruhsal olarak kişinin yazma eylemine doğrudan etki ettiği pek çok yazarların fikir ve görüşleriyle doğruluk kazanmaktadır. Kafka'da yalnızlık durumundan payını fazlasıyla nasibini alan bir yazardır. Yazdığı eserlerdeki melankolik ve mutsuzluk dokusu kendi yalnızlığının yansımalarıdır. Bu yalnızlığı yazma eylemi için o kadar gerekli görür ki, yalnızlık bir süre sonra mutluluğun bir koşulu haline gelir. Çünkü Kafka yazarak mutlu olan bir kişidir. Yazma eyleminin ona sağladığı mutluluk yalnız olmaktan geçmektedir ve Kafka bir yazar olarak bu durumu kabul eder.

Yalnızlık hakkında görüş belirten yazarlar için tüm tanımlamalarda iki farklı düşünce ortaya çıkmaktadır. Birincisi yazma eyleminin bireysel bir uğraşı olması sebebiyle duyulan bir gereksinim (yazmak, tek başına yapılan bir eylemdir.) ikincisi ise yazarın kendi ruhsal derinliğini ifade ediş biçimi. Her iki durumda da yalnızlık, yazma eylemine yoğun olarak etki eden bir faktör olarak görülmektedir. Son olarak Virginia Woolf'un *Kendine Ait Bir Oda* adlı kitabı incelenecek olunursa başlık olarak kişinin kendini özgür hissedeceği bir yerin metaforunu yaptığı görülecektir. İnsanın kendine ait bir odasının olması yalnız kalmak için son derece kullanışlı bir alana sahip olması demektir. Bu bilinçli ve anlamlı başlık seçimi, yazarların yazmak için gerekli olduğunu düşündükleri yalnızlık halini doğrular niteliktedir.

Yazma eylemi, yazarlar açısından yalnızlık hissi kadar mutsuzluk hissini de incelemeyi gerektirmektedir. Gerek bu hissin etkisiyle gerekse bu histen kurtulup kendini iyi hissetmek adına yazma uğraşısında bulunan yazarın bu duygu durumunun edebî eserlerine yansımaları sıklıkla görülen bir görülmektedir. Felaket, trajedi, yıkım, facia, suç, cinayet, günahkârlık, çılgınlık, delilik, tehlike... dünya edebiyatının büyük yapıtlarının konusu bunlardan ibarettir (Watzlawick, 1995, s. 11). Watzlawick, dünya edebiyatının konularından örnekler vererek, yazılan metinlerin yegâne kaynağının mutsuzluk ve acı olduğuna dikkati çekmektedir. İnsanlık tarihinin kitabında mutluluk bölümü pek ince, geri kalan bölüm pek kapsamlıdır. Bu orantıyı değiştirme isteği kesinlikle desteklenmeye değer, onu tersine döndürmeyi istemek ise gerçekçi değildir (Schmid, 2014, s. 12). Schmid de Watzlawick'le ortak bir görüşü paylaşır. Schmid, Watzlawick'e katkı sağlayacak şekilde mutsuzluğu insanlık tarihi ile eşleştirmekte,

mutusuzluğun yazma eylemindeki yoğunluğu insan olma realitesiyle örtüştüğünü savunmaktadır. Bu realitenin dışında yer alan düşünceleri gerçekçi bulmadığını ifade eden Schmid, bu durumun tersini iddia eden durumları reddetmektedir. Yazma eylemine kabul görür şekilde etki eden mutusuzluk hissi, yazarlar tarafından sıklıkla dile getirilmektedir. İnci Aral, *Yazma Büyüsü* adlı kitabında bu duygunun yazarlığı için ne anlama geldiğini şu cümlelerle açıklamıştır:

Mutsuz bir çocukluk, bir yazar için bulunmaz bir malzemedir, derler. Öyledir belki. O güne kadar çok fazla mutusuzluk ve hüznün birikmiştir içinizde. İsyân, çılgılık, hırçınlık, uyumsuzluk birikmiştir. Nasıl dayandığınıza şaşıtığınız acılar ve karanlık birikmiştir (Aral, 2011, s. 11).

Yazmak insana özgü bir eylemdir. İnsana dair olan duyguları da içinde barındırması gerekir. İnsanlar zahmet, üzüntü, küçük hüsrânlar isterler ve bu istek ruhu keskinleştirir, sertleştirir. Sanatçılar gerçekleştirirler; fakat sanatçılar cesareti, sabrı öğrenmek zorundadırlar; sadece sebzeler mutludur (Faulkner, 2013, s. 149). Faulkner, sadece sebzeler mutludur diyerek mutusuzluğun insana dair özel bir duyumsayış olmasını bir ironiyle altını çizmiştir. Faulkner’a göre insan, benliğinin farkında olarak yaratılmıştır. Hayatta karşısına çıkan durum ve olaylardan etkilenirler ve her birisine verdiği duygusal tepki çeşitlilik gösterir. Sebzeler diğer bitkilerden farklı olarak insan yaşamında sadece bir besin kaynağı olarak yer almaktadır. Faulkner’ın bu benzetmesi bir ölçüde acılardan beslenen insan ruhunu kutsayıcı maiyetini ön plana çıkarmaktadır.

Yazar, eserlerinin çoğunda kaynağını hayatın oluşturduğu bir evreni işlediği için yazan kişi için acının bu şekilde değerli kılınması son derece anlamlıdır. J.R.R. Tolkien’in “*yazmak, bugüne kadar yaptığım şeyler içerisinde bana hiç acı çektirmeyen tek şey*” sözü de mutusuzluk, acı vb. duyguların yazma eylemine olan tesirini net bir şekilde göstermektedir.

Trajedi yazabilmek için trajediyi hissetmek gerekir. Trajediyi hissetmek için de yaşanılan dünyayı yalnız kafayla bilmek değil, kan ve sinirlerle de duyabilmek gerekir (Russell, 2014, s. 39). Russell, trajediyi hissetmek sözüyle, yazarın geçirgen hislere sahip olması gerektiğine dikkati çekmektedir. Acıyı tarif edebilmek, acıyı tatmakla kesinlik kazanacağından, yazma eyleminde bulunan kişinin bu hissi tanınması gerektiğinin önemini sorgulamıştır.

Mutsuzluk, yazma eyleminde bulunan pek çok yazarın yaşam gerçeğidir. Eserlerinde kullandıkları bir mecaz olmadığı kendilerinden de bir şeyler ekleyerek üretimde bulundukları gözlemlenmektedir. Bu durumla ilgili olarak şair Cemal Süreya, bir televizyon programında kendisini tanıtırken kronolojik bir sıralama yapmış, 1944 yılında Dostoyevski'yi okuduğunu ve o gün bugündür huzurum yoktur diyerek yazma eyleminin psikolojik anlamda insan üzerindeki baskısını gözler önüne sermektedir. Mutsuzluk temelde bir histir. Bu hissin yansıyış biçimleri yazmak, okumak, yürüyüş yapmak vb. eylemlerin gerçekleşmesine zemin hazırlamaktadır. İnsanlar yaşadıkları kötü olaylar karşısında mutsuzluk hissini deneyimler ve mutsuz olma hali ya incinmiş olmakla ya da üzücü bir olay sonrası kişinin girdiği psikolojik durumla birlikte çeşitli faaliyetlerde bulunarak sonuçlanmaktadır. Ingmar Bergman'ın, *“Dil hep ağrıyan dişi yoklar, insan acıyı hep aklında tutar.”* sözü de bir nevi mutsuzluğu yazarak aklında tutmaya çalışan yazarı tarif etmektedir. Bu anlamda çoğu yazar, mutlu olmak için değilse bile, mutsuzluğunu azaltmak adına yazma eylemine başvurduğu görülmektedir.

Kişinin yazma eylemine etki eden psikolojik faktörlerden bir diğeri de ölüm kavramıdır. Ölümü düşünmek, ondan söz etmek hemen hemen her yazarın yazısında karşımıza çıkmaktadır. İnsanın varlığıyla çatıştığı bir kavramdır ölüm ve bu varlığı tehdit eden bir güçtür. Bazılarına göre bir kurtuluş, bazılarına göre ise acıklı bir son olan ölümün etrafında düşünceleriyle dolaşan çok fazla yazar vardır ve eserlerinde hep bu sondan kaçmış ya da onunla yüzleşme cesareti göstermişlerdir.

İnsanların hikâyeleri, gerçekte, her daim tek bir şey hakkındadır: *“Ölüm.”* diyerek konuşmaya başlayan J.R.R. Tolkien, ölümün kaçınılmazlığından *“kaçamayan”* hikâyelerden bahsediyor. Okuduğu bir Simone de Beauvoir alıntısının meselenin özetini verdiğini belirten Tolkien, otuz dokuz yaşında tüberkülozdan ölen bestekâr Carl Maria von Weber üzerine yazılan bir yazıda alıntılanan Simone de Beauvoir'ın o cümlesini okuyor: *“Doğal ölüm diye bir şey yoktur. İnsanın varlığı tüm dünyanın doğruluğunu sorgularır kıldığı için insanın başına gelen hiçbir şey doğal değildir. Her insan ölür ama her biri için kendi ölümü bir kazadan ibarettir. İnsan, bunu bilse ve kabullense bile, yersiz bir aykırılıktır başa gelen.”* Bu alıntıyı izleyiciyle paylaştıktan sonra J.R.R. Tolkien'in eklediği son cümle ise oldukça düşündürücüdür. Bunlara katılıp katılmamak size kalmış ama Yüzüklerin Efendisi'nin esin kaynağı budur (J.R.R. Tolkien: Ölümün Kaçınılmazlığı, 2019).

Ölüm, insanların en büyük korkusudur. Bu korkuyu eserlerine yansıtan Rus yazar Tolstoy, *İvan İlyiç'in Ölümü* adlı öyküsünde ölüm döşeğindeki bir hastanın psikolojisini ve onun ölüm karşısındaki çaresizliğini derinlemesine irdellemektedir. Bir yazar olarak ölüm hakkındaki endişesini İvan İlyiç karakteri üzerinden sorgulayan Tolstoy, ölüm korkusunu o kadar ileri boyuta taşımıştır ki, günlüklerine ‘s.j.v’ kısaltmasıyla başladığı söylenmektedir. Fransızca “si je vis” “eğer yaşarsam...” anlamına gelen bu tümce adeta Tolstoy’un ölüm kavramına yaklaşımının bir simgesi haline gelmiştir.

Tüm insanlığın kaygısı olan ölüm, edebî yapıtların işlediği konular arasında en tepede yer almaktadır. Yazarların şiirlerinde, öykülerinde, romanlarında, bahsi geçen ölüm gerçeği ile ilgili cümleler her insanda bir merak uyandırmaktadır. Bu gerçeğin peşinden giden yazar ise aynı zamanda kendisi de bir arayış içindedir. Bu bağlamda Antik Yunan tragedyaları kişinin ölümü üzerinden mesajlar vermeyi, bu şekilde bir ayna görevi görerek, seyircinin çeşitli dersler çıkarmasını amaçlamıştır. Sophokles'in Elektra'sında ölüm her biçimde vardır. Elektra, cinayetin gölgesindedir ve iki cinayete de karışır. Bunlar, yoğunlaştırılmış biçimde cinayetlerdir, ilki kocası Agamemnon'a, ikincisi annesi Klyteimnestra'ya karşı işlenmiş. Ancak üçüncüsü, sonuncusu yakın akraba olmayan sevgilisine karşı işlenir. Elektra, hep babasını öldürme düşüncesiyle doludur (Canetti, 2007, s. 81). Ölüm kavramını konu edinen oyunlar kaleme alan Antik Yunan yazarları yaşamsal bir gerçeği tiyatro sanatında hikâye olarak işlemişler, tragedyaya türünde eserler ortaya koymuşlardır. Bu gerçeğin altını çizen Canetti (2007) ölüm kavramının yazma eylemlerine etki ettiği kadar toplumun da günlük yaşantısında çeşitli dersler çıkarmasında etkili olduğunu şu cümlelerle ifade etmektedir:

Ne herhangi bir ölümle ne herhangi bir çaresizlik duygusuyla ne de başkaları, daha iyiler (Kafka, Walser) için duyulan tutkuyla azalabilen şu yıkılmaz süreklilik duygusu; bununla baş edemiyorum. Elimden gelen tek şey istemeyerek de olsa onu kâğıda geçirmek. Ama asıl gerçek şu ki ben yalnızca burada, masamın başında, ağaçların yirmi yıldan beri beni heyecanlandıran yapraklarının karşısında ben olabiliyorum. Olağanüstü korkunç, o güvenlikte olma korkusu yalnızca burada ayakta kalabiliyor, belki de ölümün karşısında silahlarımı bırakmamak için ona sahip olmak zorundayım (Canetti, 2007, s. 56).

Ölüm kavramı son derece doğurgan bir yapıya sahiptir. İntihar edenler, bir savaşta katledilenler, kavgada ölenler, kişisel çıkarlar için yok edilenler, doğal sebeplerden dolayı hayatını kaybedenler vs. hepsi insanların bilinçaltılarında izler bırakır. Ölüm bir süreçtir. Ölüm için kullanılan bir sonun başlangıcı deyimini de buradan gelir. Yaşama uğraşısı içindeki insan için ölüm trajik bir sondur. İnsanın var oluşundan bu yana duygularını

tamamıyla harekete geçiren ölüm karşısında farklı eylemler gerçekleştiren insan ağıtlar yakar, dinsel ayinlere katılır, farklı ritüeller gerçekleştirir ve duygusal coşkunluğunu çeşitli yöntemlerle dışa vurur. Yazma eylemi de bunlardan bir tanesidir. Yazar ise bu izleri kalıcı hale getiren kişidir. Ölmeden önce dünyaya bir eser bırakmak, ya da bir vasiyet kaleme almak bile yazma eylemine geçtiğimizi göstermektedir. Hangi amaca hizmet ederse etsin, insan ölüm karşısında eyleme geçmek ister. Çünkü ölüm denilen kavramın sonrasında kendisi için bir eylemsizlik anlamına geldiğini bilmektedir. Şair Nazım Hikmet (1987) ölüm ve ölümden korkmamak hakkında şiirler yazmak istemeyi *Sanat ve Edebiyat Üstüne* adlı kitabında şu cümlelerle ifade etmektedir:

Ben hem yalnız kendimden bahseden şiirler yazmak istiyorum, hem bir tek insana, hem milyonlara seslenen şiirler. Hem bir tek elmadan, hem sürülen topraktan, hem zindandan dönen insan ruhundan, hem kitlelerin daha güzel günler için savaşından, hem bir tek insanın sevda kederlerinden bahseden şiirler yazmak istiyorum, hem ölüm korkusundan, hem ölümden korkmamaktan bahseden şiirler yazmak istiyorum (Hikmet, 1987, s. 35-36).

Ölüm hakkında yazılar yazanlar ve bu gerçeği aşmak için yazma eylemine başvuran kişilerin başka bir isteği de hayatta kalıcı hale gelmektir. Bütün insanlarda "ölümsüz olma arzusu" psikolojik bir gerçek olarak varlığını hissettirmektedir. Şüphesiz "yaşama isteği" insanın en derin ve güçlü arzusudur (Hökenekli, 1991, s. 151-165). İnsanın zihninde bir anı bırakan ölen kişi hakkında ya da bizzat kendisini ölümsüz kılma çabası üzerine yazmak insan için yüzyıllar öncesinden kalma bir aktivitedir:

Kimi insanlar, kendilerinin ölümünden sonra geride başkalarına faydalı olacak eserler ve çalışmalar bırakmakla ölümsüz olacaklarına inanırlar. Copmte, ferdin ezeli ve ebediliğini reddederken insanlığa, "Büyük Varlık"a bel bağlamaktadır. Ona göre, insanın ölümsüz ruhu yoktur fakat insanlığın gelişme ve ilerlemesine katkıda bulunan fiilleriyle ebedi yaşayabilir. Guyau da bizim ölümümüzden sonra hayatın bizsiz, fakat belki biraz da bizimle sürüp gideceğini söyler. Hayat kaynağı olan kâinatı ahlaki faaliyetimizle ayakta tutmak için" yoğun ve çeşitli bir hayat yaşamak" gerektiğini düşünür. Ateist varoluşçu filozof ve sanatçılar da benzer bir şekilde, "sanat eseri vasıtasıyla ölüm ve sonluluktan kurtulmadan söz ederler (Hökenekli, 1991, s. 151-165).

Maurice Blanchot, *Rilke ve Ölümün Gerekliği* başlıklı yazısında ölümü aşmaktan söz eder. "aşmak" sözcüğü şiirinin gereksinim duyduğu sözcüklerden biridir. Aşmak ötesine geçmek demektir ancak bizim ötemize geçen şeyi destekleyerek, ondan caymadan, ya da onun ötesinde hiçbir şey amaçlamadan (Blanchot, 1993, s. 112). Blanchot, Rilke'nin ölümü aşmak sözünün başkaldırmak anlamını taşıdığını, sanıldığının aksine sahip olmak ya da egemen olmak anlamına gelmediğini söylemektedir. Ona göre insan hayatın içerisinde yer alan kavramları aşacak kişidir. Ölüm denilen engeli de yazı

denilen aracı kullanarak aşacaktır. Jean Paul Sartre de ölümü aşmak isteyen yazarlardandır. *Denemeler* adlı kitabında öldükten sonra yaşama hayalinin yazma eylemiyle kesişmesini şu sözlerle ifade etmektedir:

Öldükten sonra yaşama isteğim yazı merakımla birleşti. Ölüm ötesinde, yazılarımda yeniden yaşamayı kuruyordum. Sonradan bıraktığım bu edebî ölüm ötesi, başlangıçta çalışmalarımın temeli oldu, kuşkusuz (Sartre, 1994, s. 117).

Sartre, ölümün ötesine yazı ile geçilebileceğini fark ettikten sonra yazma eyleminin anlamını bu gerçeğe göre şekillendirmeye gayret göstermiştir. İlk eserlerini, edebî ölüm ötesi kavramına göre meydana getiren Sartre, çalışmalarının ana amacının yazılarının içinde yeniden yaşamak olduğunu söylemiştir.

Yazı benimle ötekinin konumunun yani bu dünyada/toplumda oluşumuzun, acılara katlanışımızın ve onları yenişimizin, ölümü bilişimizin ve ona karşı savaşımızın ortak paydasıdır (Oktay, 1981, s. 9). Oktay, ölüm ve yazar arasındaki ilişkiyi bu sorgulamayı yaparak anlamlandırmaya çalışmıştır. Yazının kendisiyle ötekinin konumunu belirleyen bir araç olduğunu ve bu aracın ölüme karşı savaşının yine kendisiyle ötekinin ortak paydası olduğunu dile getirmiştir. Oktay'a göre insanın ölümü biliyor olması, acıya katlanmanın ona karşı gerçekleştirilen savaşın ortak noktası yazıdır.

Yazmadan edememek, yazmak için yaşamak, yazma arzusunu gerçekleştirebilmek için ölüme direnmek ve ancak yazma arzusu yazma eylemine tam olarak dönüşüp gerçekleşince ölmek. İşte Proust'un yaşam ve yapıt programı budur (Rıfat, 2015, s. 65). Dünya edebiyatında önemli bir yere sahip olan *Kayıp Zamanın İzinde* romanın yazarı Marcel Proust'un hayatından kesitler aktaran yazar Mehmet Rıfat, Proust için yazma eyleminin anlamının ölüme kafa tutmak olduğunu söylemiştir. Proust, bilindiği gibi hastalığı nedeniyle çocukluğundan ölümüne kadar kısıtlamalarla dolu bir yaşam sürmüş ve ölüm korkusu hayatının her evresinde baskın bir rol oynamıştır. Proust da tıpkı Sartre gibi yazılarının içinde ölümsüz olmayı istemiş ve annesinin ölümü onu tamamen eve kapanmaya ve hiç durmandan yazmaya yöneltmiştir. Bunun sonucunda da bilinen o kült edebiyat eseri *Kayıp Zamanın İzinde* romanı ortaya çıkmıştır.

Bütün "mit"ler rüyaların çocuğudur. Ölüm korkusu ve bizzat ölümün kendisi, onları zihnimizin tezgâhında yoğurmuş ve şekillendirmiştir (Tanpınar, 1977, s. 32). Tanpınar, yazmak eyleminin ölümle olan ilişkisini yazılı anlatımın kaynağında yer alan mitlere bağlayarak onları rüyaların çocuğuna benzetir. Ölüm korkusu ve ölümün kendisi

olarak adlandırdığı mitleri, zihnimizde ölümle birlikte şekillenen ve bu eserlerin varlığı ölüm kavramıyla anlamlıdır diyen Tanpınar'ın ölüm ve yazı ilişkisini mitlerle karşılaştırması, insanın ölümle olan yakınlığını edebî anlamda gözler önüne sermektedir. Bilindiği üzere tarihin en eski yazılı eserlerinden olan *Gilgamiş Destanı* da *Kral Gilgamiş'in* ölümsüz olma arzusu ile yaşadığı maceralar anlatılmaktadır. Bu bağlamda Tanpınar'ın işaret ettiği mitlere gösterilecek en büyük örnek *Gilgamiş Destanı*'dır. Modern zamanlar öncesi yazılan *Gilgamiş Destanı* insan en temel endişesi olan ölüm kaygısını ilk olarak MÖ 3200 yıllarında edebî bir üslupla işlemiştir.

Yazı, insanın kendini ifade ediş biçimidir ve bunu yapabilmesi için düşündüğünü söyleme özgürlüğüne sahip olması gerekmektedir. Bu özgürlüğe sahip olan kişi, isteklerini, arzularını, hislerini dilediği gibi başka insanlarla paylaşabilmekte, bu sayede ortaya özgün bir çalışma (eser) koyabilmektedir. Hür insan yolu açan insan, hazırlayıcı insandır. Açtığı yol, büyük çapta yaratıcıların yolu, başarılarıyla yeni değerler ortaya koyanların, trajik kişilerin yoludur (Kuçuradi, 1967, s. 93). Özgür insan yaratıcı insandır. Bu yaratıcılık kimi zaman bir resim yapmak, kimi zaman bir yazı kaleme almaktır. Ancak özgürlük kavramını hapsedilmekle ilişkilendirmek yanlış olacaktır. Nitekim bahsedilen özgürlük yazma eylemine etki eden yazarın kendi içinde (düşüncesinde) özgür olmasıdır. Nazım Hikmet (1987) özgürlük ve yazma eylemi arasındaki ilişkiyi şu mükemmel tespitle özetlemektedir:

Mesela hapishaneye ait bir roman yazmak için sadece hapiste yatmak kâfi değildir. Kâfi gelseydi on on beş sene yatan katillerin hepsi romancı olurdu. Hapishaneye ait roman yazmak için hem hapiste yatmak lazımdır diyelim hem de roman nasıl yazılır bilmek icap eder; sosyal, psikolojik, fizyolojik, biyolojik bir imkâna sahip bulunmak icap eder diyelim (Hikmet, 1987, s. 144).

Özgürlük, insanlıkla birlikte başlayan bir mesele, ilk felsefi argümanlarla filozofların dilinden düşmeyen bir kavramdır (Adugit, 2013, s. 64). Her özgür eylem bir tercih sonucunda yapılmaktadır. Bu açıdan, özgürlük insanın tercih edebilme seçeneğinin olmasıdır. Kişinin kendisinden başlayarak geniş kitlelere kadar her insanın yapmak istediğini gerçekleştirebilmesi için özgür olması gerekmektedir. Yazı yazmak da bunlardan bir tanesidir. Özgürlük bir yönüyle de ulaşmak anlamını taşımaktadır. Özgür olan kimse aradığı bilgiye, duyguya veya herhangi bir fikre kolaylıkla ulaşabilir. İnsan özgürce yaşıyorsa iletişim kurması önündeki engeller kalkar ve her çeşit duygu ve düşünceye kolayca ulaşır. İnsan, yazma eyleminde bulunmak istiyorsa özgürlüğü bir

şekilde hesaba katmak zorundadır. Bir şeyin isteyerek yapılması içinse bilinç gerekmektedir. Bilinç, insanın varoluş nedenini kuvvetlendiren unsurlardan biridir. Bilinç bu doğrultuda eylemi anlamlı kılar. Eyleme gücünü veren şey ise özgürlüktür ve insan varoluş amacını yerine getirebilmek için özgür olmak zorundadır.

İster bütün hayat boyu tanınmadan ya da kısa bir zaman için bilinerek ister zorbaların zincirlerine vurulsun ister bir süre dileğini özgürce söylesin, yazar kendini haklı ve canlı bir topluluk içinde duyabilir; bu da yazarın, elinden geldiğince sanatının büyüklüğünü gerçekleştiren şu iki görevi yüklenmesiyle olur: Gerçek ve özgürlük (Camus, 2013, s. 92). Camus, bir yazarın yazma eylemini gerçekleştirebilmesi için özgür olması gerektiğini ifade ederken katıldığı bir ödül töreninde konuşmasının sonunda taktım edilecek nişanı almak için kendini özgür hissettiğini söyleyerek, savunduğu fikri eyleme dökmüş ve bu düşüncesini güçlendirmiştir. Çünkü yazma eylemini gerçekleştirmek için özgür olmak kadar özgür hissetmek de önemlidir. Dünya edebiyat tarihine baktığımızda İkinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı sıralarda, Nazi yönetimi altındaki Alman yazarların özgün eserler vermekten çok uzak olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Melahat Özgü, yapmış olduğu çalışmada Nazi Dönemi Alman edebiyatı için şu ifadeleri kullanmıştır:

İkinci Dünya Savaşı, Almanya için yıkıcı oldu. Yıkıntılar ardında da çöküntüler görüldü. Gerçi kölelikten kurtulmuş, iç özgürlüğüne kavuşmuştu ama eserlerini öyle kolay kolay veremedi; çekmecelerde uzun süre kapalı kalan yazılar, öyle çabuk çabuk basılamadı. Sarsıntı, öylesine etki yapmıştı ki gerginlikler, bugün bile tamamıyla giderilmiş değildir (Özgü, 1962, s. 41).

Özgür insan tanımından yola çıkarak toplumla iç içe ancak düşündükleriyle kendi yolunu arayan ve o yoldan gitmek isteyen yazar için özgürlük hissi hem zihninde hem bedeninde duyumsadığı bir gerçekliktir. Nitekim yazmak, özgürce dilediğini söylemektir. Bunun için de özgürce düşünmek ve bu düşünceyi dile getirmek gerekir. Özgür düşünce beraberinde özgür üretimi doğurur, edebiyat da bu düşüncelerle şekillenir. Özellikle baskı ve zorlamanın karşısında duran yazarın, bunları kaleme alması tesadüfi değildir. Yazmak insanı özgürleştirirken yazabilmek için de özgür bir iradenin olmasına ihtiyaç vardır. Yazın alanında, yazmayı seçmek ile başlayan özgürlük, ne yazılması gerektiğine karar verebilmeye kadar uzanır. Özgürce yazılan her metin, insan hayatında tek bir odak noktası yaratmak yerine geniş bir bakış açısı sunar ve yazarların hemen hemen her konuda yazılar

yazmasına olanak sağlar. Özgür olmanın sağladığı imkânla birlikte yazılan her yazı gerçeğe daha yakın, insanları ve hayatı daha doğru yansıtan bir araca dönüşmektedir.

1.2.2. Sosyolojik Faktörler

Yazma, kişisel olduğu kadar toplumsal bir zorunluluktur da. Bu zorunluluk, içinde yaşadığımız toplumun bir üyesi olduğumuzdan doğar. Bu nedenle, çevremizdeki kişilerle sürekli ilişkiler kurarız; onların sorunlarıyla ilgileniriz. Düşünce alışverişi bu ilişkiden başlar. Hiçbir insan bu doğal ilişkinin dışında değildir. Bunun içindir ki, başkalarının acılarına, sevinçlerine katılırız. Düşüncede, duyguda ortaklığı da bu ilişki sağlar. Bu yönden, toplumsallık da bu ortaklığın ürünüdür (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 13).

Toplumsal düzen yaratma ereğiyle çeşitli eylemlerde bulunan ince ruhlu kişiler, gerçekte yazarların duygulandırdığı, bağlayıp coşkuda üst düzeye çıkardıkları kişilerdir. Çağdaş yazarlarla veya öncekilerle iş birliği yapmadan yaratılarını ortaya koyamazlar bu gibileri açıkça bilirler ki, soludukları havaya varıncaya kadar, yaşama ait her öge yazarın dünyasında yeniden hayat bularak kalımlılığını sürdürmektedir. (Bülbül, Türkoğlu, & Küzeci, 2014, s. 123-134). Yazar, çevresindeki haksızlıklara ve çirkinliklere ses çıkaran kişidir. Onları gidermeye veya ortadan kaldırmaya yönelerek yazma eyleminde bulunur. Hemingway (2015) Rus toplumunu temel alarak, haksızlık karşısında kişinin yazma girişimini Rus yazar Dostoyevski örneğiyle şu şekilde aktarmıştır:

Dostoyevski Sibirya'ya sürgün edilince Dostoyevski oldu. Yazarlar haksızlıkla tıpkı kılıçlar gibi dövülür (Hemingway, 2015, s. 17).

Yazarın, edebiyatçının kişiliğinin meydana gelmesinde beden gibi biyolojik, bireysel ruh gibi bio-psişik olayların, doğadan gelen çeşitli izlenimlerin, toplumdan gelen çeşitli etmenlerin bin bir etkisi vardır (Kösemihal, 1967, s. 15). Toplumun içinde var olan yazar aynı zamanda içinde bir toplum barındırmaktadır. Yazma eylemine yönünü, şeklini, rengini veren yine o toplumun kendisidir. Toplumlar her yazarın eserinde iz bırakır. Toplum içinde nefes alan yazar ise yine nefesini topluma vererek toplum son derece önemli bir argüman haline gelir. Her anlatı, her tarif toplumdan tohumunu alıp kendini yazarın eserine eker. Yeşeren yapıt ortaya çıktığı toplumun şeklini almaktadır.

Yazar, sosyal bir varlık olarak toplumun ve sosyal ortamın bir parçasını oluşturmaktadır. Bu açıdan yaklaşacak olursak edebiyat sosyolojisindeki yazar bölümünü:

- Yazar ve yaratıcılık,
- Toplum içinde yazar,
- Zaman içinde yazar, diye üç öbeğe ayırarak incelemek mümkündür (Kösemihal, 1967, s. 15).

Bir yazarın yaratıcı yeteneğinin toplumsal şartlara bağımlılık derecesi ve bu yeteneğin belirli metot ve tekniklerle geliştirilip geliştirilemeyeceği gibi problemlerin çözümüne çalışılmaktadır. Toplum içinde yazar açısından temel olarak, yazarın sosyal sınıfı, ekonomik dayanağı, toplum içindeki statü ve ideolojisiyle ilgilenilmektedir. (Güllülü, 1988, s. 56). Yazar her ne kadar evrensel değerleri konu olarak işlese de ayağının değdiği bir kültür vardır ve her yazar kendi kültüründen beslenirken oluşturduğu anlam katmanları ister istemez farklılık gösterecektir. Örneğin, Çin kültüründe yer alan fantastik unsurlar sadece o bölgeye özgüdür. Bu folklorik algoritma her toplum ve her yaşayış biçimi için geçerlidir. Bu sağlamaya göre özellikle yaratıcı yönünü kullanarak eserler üreten yazarın malzemesi de bağlı bulunduğu topluma yönelik olacaktır.

Yazarın toplum içindeki konumu genel olarak mesleki bir tanımlamayla ifade edilmektedir. Yazar ister yaratıcılığıyla ister farklı tekniklerle olsun yazdıklarıyla para kazanıp geçimini sağlayan kişidir. Karnını doyurmak için ortaya konan yapıtlar bazen çok üstün bir edebiyat değeri taşıyabilir. Örneğin Cervantes (1547-1616) "*Don Quichotte*" unu; İskoçyalı romancı Walter Scott (1771-1832) romanlarını, geçimlerini sağlamak amacıyla yazmışlardır (Kösemihal, 1967, s. 18). Sartre, "*Yazmak sipariş bir iştir.*" demiştir. Bu cümlede yazmanın toplumsal görevlerini yerine getirmenin dışında, yazarın yazdıklarıyla para kazanıp geçimini sağlayan bir kişi olduğu gerçeğini ifade edildiği görülmektedir. Sartre, bu gerçekten yola çıkarak kendi yazma eyleminin temelindeki nedeni şöyle açıklamıştır:

Tezgâhındaki kitaplar hep siparişlerdir. Benim yaptığım hep günün edebiyatıdır. Her yaptığımı sipariş üzerine yaptım. Tabi, işveren artık devlet olamaz. Ya herkes ya her birimiz: bağlı olduğum bir siyasal çevre, bir özel durum iş yüklüyor bize. Bu siparişlerin iyiliği, yazarı, hiçbir zaman kendini seçmemeye zorlamasıdır. Üstelik sipariş oldu mu, okuyucularınız da belli olmuş demektir (Sartre, 1994, s. 109).

Yazmak, belirli zamanlarda toplumun gözünde getirisi yüksek bir iş olarak da algılanmaktadır. Bu işin karşılığı olarak elde edilecek maddi kazanç, yazarın yazmaya devam etmesi yönünde bir istek yaratmakta, yazarlık mesleği, özellikle yaratıcı yazarlık söz konusu olduğunda hem cazip bir uğraş hem de koşulların zorlaştığı bir alana dönüşmektedir. Yazarlar bu cazip uğraşından para kazanabilmek için bir yayıncıya ihtiyaç duymaktadırlar. Tanınmış yazarların pek çoğu katıldıkları söyleşilerde sevilen romanlarını birçok başarısız girişimden sonra yayımlatabildiklerini ve bu süreçte de ekonomik anlamda çok zorlandıklarını hatta başka meslek gruplarında çalışmak zorunda kaldıklarını anlatmışlardır. Bu bilgiden yola çıkarak, yazar William Faulkner, yazma girişiminin maddi koşullarla bağıntı Robert K. Haas'a gönderdiği mektupta şu şekilde ifade etmiştir:

Finansal durumum geçen yıla göre daha kötü veya iyi değil, bu sebeple bu kitap gerçekten buna faydalı olmayacaksa onu yazmak için yazmakla ve çabalarımın kumar oynamak istemiyorum (Faulkner, 2013, s. 104).

Faulkner'in yazmış olduğu mektupta yazı yazmayı tam zamanlı bir iş olarak yaptığı anlaşılmaktadır. Eserlerini de bu anlamda maddi getirisi olması isteğiyle sunmaya çalışmıştır. Özellikle yazdığı öyküleri çeşitli dergilerde yayımlatarak bundan belirli bir kazanç elde ettiği bilinen Faulkner'in bu çabasını Morton Goldman'a 1935 yılında gönderdiği kısa mektubunda görülmektedir:

Sevgili Morty; Ekte 1935 yılının en iyi öyküsü var. Drusilla'yı sattın mı? Şimdi sıkıntıyı savuşturmak için parayı kullanabilirim. Faulkner (Faulkner, 2013, s. 81).

Freud, *Dostoyevski ve Baba Katilliği* (1981) başlıklı araştırmasında yazarların yazma eylemi üzerinden maddi kazanç elde etmesi hakkında ilginç bir tespitte bulunur. Freud, Dostoyevski'nin bir kumar tutkunu olduğunu, bunun için Almanya'ya gittiğinden ve kumar oynamanın bir çeşit kendini cezalandırma yöntemi olduğundan söz eder. İlginç olanın kaybettiği parayı yazarlık mesleği sayesinde karşıladığını belirten Freud, Dostoyevski'nin eserlerinin oluşmasında bu süreci önemli görmektedir. Öyle ki Dostoyevski'nin eşi ellerinde ne varsa hepsini kaybettikten sonra kocasının yazarlık mesleği sayesinde kaybettikleri eşyaların geri geleceğini bilmektedir ve bu duruma artık alışmıştır. Freud, yaşanan bu ilginç olayı ve Dostoyevski'nin yazmayı para kazandıran bir meslek olarak yapmasını şu şekilde aktarmıştır:

Dostoyevski kumar yüzünden parasız kalarak kendini ve karısını feci bir duruma düşürdüğü zaman da bundan patolojik bir doygunluğu sağlıyordu. Karısının karşısında, kendini küçük düşürüp gülünç hale sokuyor; karısının kendisini küçümsemesini ve günah işlemekten vazgeçemeyen bir adamla evlenmiş olduğu için acınmasını istiyor ve vicdanına çöken yükü böylece attıktan sonra yeniden eski hayatına donuyordu. Dostoyevski'nin genç karısı kendini bu duruma alıştırmıştı. Çünkü gerçek kurtuluş umudunu yaratabilen tek şeyin (yani Dostoyevski'nin eser vermesinin) ellerinde ne varsa hepsini kaybettikten ve bütün eşyalarını rehine verdikten sonra her zamankin den daha iyi gerçekleştiğini biliyordu (Freud, 1981, s. 27).

Yazma eyleminin sosyolojik etkilerine meslek tanımının dışında kültür etkileşimi anlamında değinilecek olunursa Fransız edebiyatı birçok ülkedeki yazarların çalışmalarını derinden etkilediğini söylemek mümkün olacaktır. Toplumlar her zaman yazarları ve kendisinden sonra gelenleri etkileme gücüne sahiptir. Bu özellik yazma eyleminin sosyolojik etkisini gözler önüne sermektedir. Maksim Gorki, toplumların mümkün kıldığı bu kültür alışverişinin yazma eylemine olan etkisini şu sözlerle dile getirmiştir:

Şunu demek istiyorum ki, yazmayı Fransız yazarlarından öğrendim. Bir rastlantıydı bu, ama sonuçları yararlı oldu. İşte bu yüzden, genç yazarların Fransızca öğrenmesini ve büyük ustaları yazdıkları özgün dilden okuyarak, sözcüklerin sanatını onlardan öğrenmesini öneriyorum (Gorki, 1989, s. 56).

Toplumların yazma eylemine etkisinin bir örneğini de Terry Eagleton şu cümleleriyle açıklamıştır:

Bütün edebiyat eserleri, onları okuyan toplumlar tarafından, bilinçsiz olarak da olsa "yeniden yazılırlar" hatta bir eserin aynı zamanda bir "yeniden yazım" olmayan hiçbir okunuşu yoktur (Eagleton, 2014, s. 26).

Toplumsallaşmış medeniyetler olduğu sürece yazı toplum ilişkisi yazar üzerinden devam edecektir. Yazarın bilinçle yaptığı yazmak işi hem mesleki anlamda hem de toplumsal bir görev olarak her zaman sosyolojiyi ilgilendiren bir başlık olarak karşımıza çıkacaktır. Bu durum yazma eyleminde de doğrudan etki etmektedir. Yazarın üretim süreci sosyolojik anlamda yazma eyleminin daha anlaşılır olması ve bununla birlikte anlam kazanması açısından gereklidir. Yazmak bireysel olduğu kadar toplumsal bir edimdir. Öncelikle bu edinimi kazanmak için kültürler arası bilgi alışverişinin yapılması gerekecektir. Yazı üretimi her ne amaçla yapılırsa yapılsın toplum ve kültürden beslenmekte ve yine aynı topluma sunularak ulusların bu üretimi tüketmesi istenmektedir. Bu döngü insan yeryüzünde var olduğu sürece devam edecektir. Tarihte yazma eyleminin biçim değiştirdiği görülse de toplumsal olarak temel dayanağının gönderici ve alıcı olarak değişmez bir yapıda olduğu karşımıza çıkmaktadır.

1.2.3. Felsefi Faktörler

İnsanın felsefi olarak nitelendirilen sorulara verdikleri cevaplar genellikle kitaplarda bulunmaktadır. Bu sebeple filozofların düşüncelerini yazarak ortaya koymaları sık rastlanan bir durumdur. Bununla beraber felsefeyle uğraşan kişilerin yazma eylemini yalnızca düşünce alanında gerçekleştirmedikleri de görülmektedir. Felsefe tarihine baktığımızda, pek çok filozofun edebî bir tarzı kullandığını görürüz. İlk Çağ filozoflarından bazıları, görüşlerini şiirlerle dile getirmişlerdir. Nitekim, Parmenides, *Doğa Üzerine* adlı bir felsefi şiir yazmıştır (Öktem, 2010, s. 17).

Düşünce, insanın varlıkla olan problemlerini çözmekte kullanılan bir matematik formülü gibidir. Bunun ötesinde insanın doğaya olan hayranlığını, düşünme eylemiyle ormandaki bir ağaca baktırarak sanat yapmaya teşvik eden ve aynı doğayı anlamaya çalışarak insanın düşünerek üretimde bulunmaya yöneltmiştir. Bu eşit güdünün tarihselliği hiç şüphesiz ilkel bir hissin ortaklığıyla gerçekleşmektedir. Felsefenin de tanımından (bilgeliği sevmek) yola çıkarak yazar; anlama ‘‘Neden?’’ sorusunu katarak sevgiyle cevap veren kişidir. Felsefe tarihi içerisinde tüm filozoflar yazma eylemiyle kendilerine ait düşünsel kurguları sunmuşlardır. Kant’ın ahlak hakkındaki düşünceleri, Platon’un idealar kuramı, Rousseau’nun eğitim tasarımı, Hume’nin bilim, Foucault’un siyaset hakkında görüşleri, hepsi birer kurgudur. Hepsisi gerçekliğe ilişkin, toplum içinde yaşayan birey olarak kendilerinin düşünsel tasarımı, yaratımı ya da belirlenimi şeklinde yazı ve yazma eylemiyle var olur. Çünkü filozof bir hayat ve hayatının içinde kendine özgü dünya gerçeğini, düşünmenin ve yazmanın konusu yapan kişidir (Doğru, 2018, s. 88).

Düzyazı bir düşünce davranışdır. Düzyazıda bakış, sözcüğün arasından geçip anlatılan nesneye doğru gider. Sözcük, bir düşünce taşıdır sadece (Sartre, 1994, s. 21). Sartre, insanın söylenecek çok fazla şeyi olduğunu bildiği için sözcüğün kendisi değil barındırdığı düşünceye odaklanmıştır. Ona göre düzyazı, düşünme eylemini gerçekleştirmeye yarayan bir davranıştır ve bu davranışı pek çok yazar yazdıkları yazılarıyla sergilemektedir. Felsefe ile yazının oluşturduğu bağ; varlık, düşünce ve dil olgusuyla birlikte anılmaktadır. Bu sebepten her türlü düşünüş ya da fikir yazı ile iletilmektedir.

Aristoteles, düşünce ve yazı ilişkisini, özellikle tragedya türü üzerinden *Poetika* (2013) adlı eserinde şu şekilde ifade etmiştir:

Bütünlüğü içinde ele alınmış bir tragedyada, gösteri öğeleri, karakterler, bir öykü, bir sözel dışavurum, şarkı ve düşünceler vardır (Aristoteles, 2013, s. 57).

Düşünce, bütün yazı türlerinde vardır. Düşünce insana rağmen kendini geleceğe taşıyan bir aracı, her zaman var etmesini bilmiştir. İnsan, aklı sorgulamaya başlamasıyla birlikte evrenin oluşumundan başlayıp var olan “şeylere” dair pek çok düşünüş biçimi geliştirilmiş ve “üzerine” diye bir belirteçle çeşitli görüşler üretip sözler söylemiştir. Yazılı eserlerin çoğu içinde bir düşünce barındırdığından toprağın altında yüzyıl da geçirseler insanlar için her zaman anlamlı kalmaya devam edecektir.

Yazmak, en yalın haliyle düşünce gerektiren bir eylemdir. Düşünebilen insanın söyleyecek bir şeyleri olduğu aşikârdır. Antik Yunan düşünürleri insanın anlamlandırmaya çalıştığı kavramları düşünsel boyutta yazıya dökmüşler ve her bir fikri çürütmek ya da doğrulamak için sürekli yeni fikirler meydana getirerek yazma eyleminde bulunmuşlardır. Yazmak, sabitleşmektir. Yazma eylemi bir noktada odaklanmayı gerektirmektedir. Ancak yazar bunu gerçekleştirirken tam anlamıyla statik olmaz. Bu şekilde yazmak, içe dalıştır, düşünce ise bir bakıştır sadece; içindekinin içindekine bakmaktır. Felsefeyle anılan Yunan mitolojisinin kahramanlarından biri olan Orpheus, sevgilisi Eurydike’yi Hades’in yanından ölümler ülkesinden kurtarmaya çalışırken, onu donduran ve sonsuza kadar ölümler ülkesinde kalmasına yol açacak “bakma” eyleminde bulunmuştur. Yazma eylemi de Orpheus’un bakma eylemine benzer. Çünkü insana ve dünyaya dair her şeyi yazıldığı anda ve yazıldığı yerde dondurur (Doğru & Dombaycı, 2018, s. 44).

Statikleşme canlı ya da nesneye kesinlik kazandırmaktadır. Felsefe de yapısı itibarıyla kesin bilgiye ulaşmak istemekte veya var etmeye çalışmaktadır. Yazmak, felsefi anlamda yazının üstünlüğünü kullanarak bir katılık ortaya koymakta, ulaşılmak istenen kesin bilginin düşünce yoluyla üretilip yazı vasıtasıyla da sabit kalmasını sağlamaya çalışmaktadır. Filozof ve felsefe hiçbir zaman ve hiçbir biçimde, görünüşle yetinmez; var olanın özünü, onu o yapanı araştırmaya çalışır; hakikat olan bilgiye ulaşmak ister, amacı kesin bilgidir başka bir deyişle felsefenin amacı nesnelliktir Platon’a göre. Yine bu anlayışa göre felsefe, kişiden kişiye değişmeyen bilgi sunar. Filozof kesin bilgiye, tam anlamıyla nesnel bilgiye ruh aracılığıyla ulaşır; sadece duyulur olanla kesinlikle yetinmez

- Amaç
- Biçem (Üslup)

olarak üç gruba ayrılmaktadır.

1.3.1. Konu

Konu, üzerinde durduğumuz, hakkında yazı yazma ya da söz söylemem gereğini duyduğumuz şeydir. ‘‘Şey’’ sözcüğü burada genel anlamıyla düşünülmelidir. Bu; bir olay, bir sorun, bir durum, bir duygu, bir düşünce, bir sezgi olabilir. Ancak bunlar arasında kesin bir sınır yoktur. Kimi durumlarda bu sayılanlar, birbirini içeren, birbirini besleyen özelliktedir (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 18).

Hiçbir yazı rastgele yazılmaz. Yazıya başlamadan önce birtakım hazırlıklar yapılmalıdır. İlk olarak konuya ilişkin bilginin yeterliliği ve kanıtlar gözden geçirilerek işe başlanmalıdır (Gürgen, 2011, s. 80). Gerçekte her yapıt ve yaratının bir tür hammaddesidir konu. Adına ister öz ister içerik diyelim konunun öz ya da içeriğe dönüştürülmesinde de yeni bir seçme yapacaktır yaratıcı (Özdemir, 1980, s. 26). Bu seçim evrensel konular üzerinde süreklilik göstermektedir. Evrensel olarak nitelendirdiğimiz; Aşk, ölüm, savaş, intikam gibi konular her dönemin yazarları tarafından işlenmektedir. İnsana özel bu durumlar ele alınış bakımından hiçbir zaman eskimeyecektir. Evrensel konular, insanların evrensel değerlerinin karşılığını oluşturmaktadırlar. Eşitlik, saygı, sevgi, adalet gibi kavramların bu konuların içinde yer alması, seçilen konunun işlenişini daha nitelikli hale getirecektir.

Tomris Uyar (2000) bir yazarın belirlemiş olduğu konunun önemini vurgularken yazının bilinmesi gereken teknik meselelerini her yazı yazan kişinin bildiğini, yazan ile yazarın ise gerçek farkının belirledikleri konudan kaynaklandığını şu şekilde ifade etmiştir:

Türkçeyi iyi kullanmak, imgeleri doğru seçmek, iyi saptamalar yapmak, gibi bir yazarda zaten bulunması gereken özellikler, yazara eşit ölçüde dağıtılıyor. Yazarın edebiyattaki yerini ise seçtiği konu belirliyor (Uyar, 2000, s. 128).

Çok okunan, dünya klasikleri arasına girmiş kitapların yazarları konu seçimi bakımından son derece başarılıdırlar ve genellikle işledikleri konular evrensel olduğu görülmektedir. Fakat bazen bu konular toplumsal meseleler iken, bazen de bireysel iç

trajediler de olabilmektedir. Çeşitlilik her zaman yazarın seçkisinde hüküm sürer fakat sürekli işlenmeye devam eden konular da mevcuttur. Örneğin, her savaşın yazarları olmuştur. Şair, yazar ve gazetecilerin, savaş alanında tanık oldukları şiddeti sözcüklere dökmeleriyle zihinlerimize savaş hakkında çok net imgeler yerleşmiştir (Büke, 2011, s. 68). Aslına bakarsanız Homeros'tan bu yana savaştan söz etmemiş yazar pek azdır (Livaneli, 2012, s. 63). Savaş konusunun dünya edebiyatındaki yerinin büyük olması hem çağdaşlarının hem de kendilerinden sonraki dönemlerde yaşamış her yazarın sıklıkla değindiği bir husus olmuştur.

Şiir yazmakla bir konu üzerinde çalışmak arasında bana daha büyük ve daha sürekli bir rahatlık vereni ikincisidir. (Pavese, 1997, s. 33). Pavese, yazma eylemi ile konu seçimi arasındaki organik bağı sıralamaya kalksa da birbirinden ayırmadığını *Yaşama Uğraşı* adlı günlüğünde dile getirmiştir. Pavese'nin bu görüşünden de anlaşılacağı üzere hemen hemen her yazarın bir konu üzerinde çalışmayı tercih ettiği görülmektedir. Bu bilgiden yola çıkarak yazma eylemi öncesinde konuların oluşturulması, kaynağı ve seçimine dair Emin Özdemir ve Adnan Binyazar, *Yazma Sanatı* (1977) adlı kitaplarında şunları söylemişlerdir:

Konularımızı nereden, hangi alanlardan seçeriz? Bu sorunun en yalın, en kısa karşılığı şudur: Yaşamın her kesiminden. Yaşantılarımız, anılarımız, düşüncelerimiz, gözlemlerimiz, okuduklarımız... Bizler için birer konu alanıdır (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 25).

İçinde yer aldığımız olaylar bize yazacağımız konuyu seçtirebilmektedir. Önceden planlanmış dilekçeler, mektuplar, raporlar, makaleler bu duruma örnek niteliğindedir. Konunun seçilmesi, yazarlar içinde söz konusudur. Yazar, birçok olaylara toplum adına tanık olan insandır. Bu tanık olma görevini ona, kimi durumlarda konun yapısı ve niteliği yükler. İster istemez, o konuyu seçme zorunluluğu duyar yazar (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 27).

Konu, günlük yaşama doğrudan bağlıdır. O dönemdeki geçerli olan düşünceler bağlı olduğu topluma yönelik olduğundan çağın beğeni ve istekleriyle örtüşmektedir. Yazar, çağın insanının duymayı istediği konuları seçer. Yazı konusuyla ilgili duygu ve düşünceler ortaya koyma demektir. Buna, konuyla ilgili madde ve malzemelerin toplanması da denir (Gürgen, 2011, s. 80). Konuyu, sanatçının özellikle seçtiği de olur. Sanatçı, toplumu ilginç bulduğu bir konuya yöneltmek ister. Söylemek istedikleri vardır

topluma (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 30). Okuru yönlendirmek için konuyu belirleyen yazar, bununla alakalı olarak sınırları aşarak her şeyi sorgulama konusu yapar. Bunun nedeni kendi gerilimlerinden kurtulmak içindir. Konu seçimi ister dış kaynaklı ister içsel bir güdü sonucu ortaya çıksın, yazma eyleminin ilk ve en zor aşamasıdır. Çünkü konu yazının öznesidir ve baştan sona bir varlığı temsil eder. Tanrının yarattığı evrenin içinde insan bir konu başlığıdır. İnsan için de yaşamın kendisi bir konu başlığı olabilmekte ve hakkında yazılmasını gerektiren bir istek oluşturmaktadır. Birbirine geçmiş bu kavramlar bir sınırlılık yaratırlar. Bir konuyu ele almadan önce birtakım işlemler yapmak gerekmektedir. Bu mevcut konuyu sınırlamak olmalıdır. Bakış açımız ve kişiliğimiz yıllar geçtikçe nasıl gelişim ve değişim gösteriyorsa yazı yazarken de bu gerçeğin farkına vararak geçen zamanla birlikte yazdıklarımızın her şeyi kapsayıcı bir yapıda olamayacağı bilmemiz gerekmektedir. İnsanlar yalnızca öğrendikleri, deneyimledikleri şeyler üzerinde söz sahibi olabilirler. Bu durum ister istemez yazılan metinleri de sınırlayacaktır. Bir yazıyı kaleme almadan önce konunun belirlenmesi gerekmektedir. Belirlenen konunun da kendi içerisinde gereksiz uzamaması için bilgi sahibi olunan konuların ele alınmasını tercih etmek gerekmektedir.

Konuyu sınırlandırmada göz önünde bulunduracağımız birtakım etkenler vardır:

- Okuyucumuz kimdir? Yaşı, ilgileri, kültür düzeyi, toplumsal durumu vb.
- Yazımızın uzunluğu ne kadar olacaktır?
- Konun hangi yönü üzerinde bilgi, görgü ve yaşantımız vardır?
- Konuyu geliştirmek için gerekli kaynaklar bulabilir miyiz? Bunlardan kolayca yararlanabilir miyiz?

Bunlara bağlı kalarak, genel bir konuyu basamak basamak sınırlandırabiliriz (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 34).

Bir yazının konusu ancak sınırlamalar yapıldığında hacim kazanır. Aynı konu etrafında gerçekleşecek karşılaşmalar konuyu daha da zenginleştirecek, duygu ve düşüncenin kalitesini arttırmış olacaktır. Tarihte birbirleriyle aynı konuyu işleyen pek çok yazar olmuştur. Bu durum sıradanlık yaratmasının aksine, farklı bakış açısı getirmektedir. Yazınsan ürünlerin çeşitlenmesi tek bir fikirden ortaya çıkması değil, tek bir zeminde farklı bakış açılarıyla konumlanmış olmalarıyla alakalıdır. Bu bağlamda Maksim Gorki (1989) yazarlar arasındaki konu alışverişlerini şu cümlelerle açıklamıştır:

Ölü Canlar' ın konusunu veren Puşkin olmuştur, ancak, Puşkin de konuyu İngiliz yazar Lawrence Sterne'in *A Sentimental Journey* (Duygusal Bir Yolculuk) adlı kitabından almıştı belki. Gene aynı biçimde, Ölü Canlar'la *The Pickwick Papers*'ın konusunun aynı olması hiç önemli değil. Asıl önemli olan, daha bilinmeyen zamanlardan beri, her zaman ve her yerde insan ruhunu kuşatmak için bir ağın örülmüş olduğunun, öte yanda, her zaman ve her yerde insanları, batıl inançlardan, ön yargılardan kurtarmayı amaç edinmiş kişilerin bulunduğu anlaşılmasıdır (Gorki, 1989, s. 31).

Yazının temel unsurlarından birisi olan konu, yazıya bütüncül bir form ve hacim kazandırmaktadır. Amaçlanan hedefe konu belirleyerek ulaşılabilir. Her yazının bir konusu olduğundan, konusu olmayan bir yazı, hedefine ulaşmaktan çok uzakta, anlamı olmayan bir yığın halini alacaktır.

1.3.2. Amaç

Bir amaca bağlanmayan ruh, yolunu kaybeder; çünkü her yerde olmak hiçbir yerde olmamaktır (Montaigne, 2011, s. 55). Montaigne, hayata dair düşüncesinde, insanın gerçekleştireceği eylemleri anlamlı kılmak için kendisine bir amaç belirlemesi gerektiğinin önemini vurgulamıştır. Bu bağlamda yazı yazan kişinin de gerçekleştirdiği eyleminin bir amacının olması gerekmektedir.

Her yazıda bir amaç vardır. Bu, bizi yazmaya iten, okuyucumuza vermek ya da iletmek istediğimiz temel düşüncedir. Gerçekte konu, bu düşüncenin aktarılmasında bir araç görevindedir (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 35).

Yazar kendisi, yazmadaki dürtülerine ilişkin, yazmadan önce ya da yazarken güttüğü amaçlarına değin bazı bilgilerle, anılarla, hiçbir yorumcunun bilemeyeceği duygularla bezenmiştir (Uygur, 1977, s. 53). Yazarın yazmadan önce ya da yazarken bir amaçla yazdığı bilinmektedir. Her insan amaçladığı ölçüde eylemde bulunur. Yazma eylemi de bunlardan birisidir. Bu amaç genellikle bir fikir doğrultusunda gündeme gelir. Bir yazıda fikir, amacın emrine girince anlamı büyüyerek ana fikir dediğimiz yazının tamamını kapsayan bir biçime dönüşür. Ana fikir, amacı görünür kılan düşünce yazısıdır. Bir paragrafta birlik ve bütünlük her cümlelerin ana fikir cümlesine bağlanmasıyla sağlanır. Başka bir söyleyişle öbür cümleler ana fikir cümlesinin denetimi (kontrolü) altında gelişir (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 140).

Orwell (2013) yazma amacının ana fikrini yazdığı eserler bağlamında şu şekilde açıklamıştır:

Hayvan Çiftliği, ne yaptığının tamamen bilincinde olarak politik ve sanatsal amaçları bir bütünde kaynaştırmayı denediğim ilk kitap (Orwell, 2013, s. 15).

Bir yazıda amaç genellikle okuyucu odaklı gibi görünse de çoğu zaman önceliği yazarın kişisel durumundan kaynaklanan farklı bir amaçtan da söz edilebilmektedir. Konuşmada da yazmada da şu dört amacı gerçekleştirmeye yöneliriz:

- **Öğretme:** İnsan sürekli bir öğrenme ve öğretme süreci içindedir. Kişi yaşamının her kesiminde bu istek, kaçınılmaz bir gerçek olup sürüp gider. Bu nedenle bir bilgiyi, bir gözlemi, bir durumu karşımızdakine aktarma, doğal bir amaçtır insanda.
- **Düşünce ve kanıları değiştirme:** İnsan, düşünceleri, kanıları, duyguları yönünden sürekli bir etkileşim içindedir. Bu etkileşimde karşımızdakilerin bizim gibi düşünmesini, duymasını isteriz.
- **İzlenim kazandırma:** Düşünceleri ve kanıları değiştirmede olduğu gibi, kimi izlenimlerini de ortak yaşantıya dönüştürmek ister insan. Bunun için de etkilenimlerini, izlenimlerini başkalarıyla paylaşma gereksinimi duyar.
- **Olay içinde yaşatma:** İnsanlar arasındaki etkileşim, olaylar yoluyla da gerçekleşir. Bu nedenle öğretmenin, düşünce ve kanıları değiştirmenin izlenim kazandırmanın yanı sıra okuyucularımızı gerçek ya da tasarlanmış bir olay içerisinde yaşatmayı da düşünürüz (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 67-69).

Her yazar kendine bir amaç belirler. Özdemir ve Binyazar, bu amaçları dört başlık altında toplamış ve açıklamıştır. İlk olarak öğretme veya bilgi verme amacı güttüğümüz, doğal bir isteği yerine getirmeyi amaçladığımız belirtilmektedir. İkinci olarak düşünce ve fikirlerimize insanların katılması beklentisi içinde olduğumuz, yanlış düşünceye sahip olanlarının düşüncesini değiştirmeye yönelik bir eğilim içinde olduğu anlatılmaktadır. İzlenim kazandırma olarak yaşadığımız olaydan etkilenme durumumuzu ortak tecrübeye dönüştürmek istediğimizden bahsedilirken son olarak da yazdığımız kurgu metinlerinin içinde okuyucuyu o atmosferin içine koyma amacımızdan söz etmişlerdir.

Gerçekten de, ozandan ozana, öykücüden öykücüye anlayış değişse bile yazını nedenden ve amaçtan yoksun bir araç olarak nitelemek zordur; her yazarın bir yazma nedeni, bir yazma amacı vardır, bir çılgılığı olabildiğince güzel, olabildiğince kusursuz anlatmak da başlı başına bir yazma nedeni, bir yazma amacı olabilir (Yücel, 2005, s.

24).Yücel, bir çığılığı anlatmanın bile yazma amacı olabileceğini söylerken, basit ve sıradan şeylerin her insanda farklı hisse sebebiyet verdiğini ve bu hisse kapılan insanın eyleme geçmesinin normallüğinden söz etmiştir. Amaç, yazma eylemi açısından düşünülecek olunursa, bilimsel olarak sorguya çekilebilecek bir davranış değildir. Bazı yazarların amacının, sadece içinden geleni yazmak olduğu da bilinmekle birlikte, yazar sadece söylemek istediğini söylese de bir amaca hizmet etmektedir.

1.3.3. Biçem (Üslup)

Her yazarın kendine özgü (özgün) bir anlatımı vardır. Olması gereken de budur. Buna biçem (üslup, eda) diyoruz. Olağan anlatımı özgünleştirmede ilk iş, bol bol okumaktır. İkincisi ise, çok okumanın yanı sıra sık sık yazma denemeleri yapmaktır. Kişi yazdıkça bir yandan hem kalemi tutukluktan kurtulur, işlekleşir hem de yavaş yavaş kendisinin bulduğu, geliştirdiği bir biçem edinmeye başlar (Yüzbaşıoğlu, 1984, s. 24-25).

Yazmak eylemi deyince akla Ferit Edgü'nün aynı isimli eseri akla geliyor. Aynı metni farklı biçimlerde sayısız kere yazabilirsiniz ve her biri farklı anlam ifade edebilir. Edgü'nün ispatladığı da budur kitabında (Onat, 2014, s. 17). Üslup, dilin kullanım şeklini ifade eder ve kaynağını mizaç farklılığından alır. Sanatçı, eserinde anlattığı duygu, düşünce, serüven vb. malzemeler arasında kendi kişiliğine de yer verir ve bu olay, dilin şahsileşmesine yol açar (Güneş, 1999, s. 79).

Üslup, yazarın verdiği mesajın kabul görmesinde en önemli etkidir. Yazarın yazısını yazmadaki amaç, dolaylı da olsa üslubunu biçimlendirmesinde rol oynar. Yazarın öncelikli amacı edebî bir ürün ortaya koymaksa dilin imkânlarından yararlanarak eserini ortaya koymaya çalışır ki önemli olanda budur. Yazarın öncelikli amacı bilgi vermek, mesajını iletmekse anlatımının açıklığına, üslubuna dikkat eder (Göçer, 2019, s. 142).

Üslup, zihnin fizyonomisidir ve mizaç yahut kişilik için beden fizyonomisinden daha güvenli bir ipucu sunar. Bir başka kimsenin üslubunu taklit etmek bir maske takmaya benzer. Maske ne kadar güzel olursa olsun cansız olduğu için çok geçmeden yavan ve tahammül edilmez bir şey haline gelir; dolayısıyla tasavvur edilebilecek en çirkin çehre bile olsa değil mi ki canlıdır, daha iyidir. O nedenledir ki Latince yazan ve eski yazarların üslubunu taklit eden yazarlar esasen bir maskenin ardından konuşurlar; söyledikleri muhakkak ki işitilir fakat fizyonomilerini -demem o ki üsluplarını- görmek

mümkün değildir (Schopenhauer, 2005, s. 83). Schopenhauer, üslubun fizyominist yani insan yüzündeki anlam olduğunu ileri sürmektedir. Ona göre yazar yazdıklarıyla kendi biçimini alırken, başka bir yazarın üslubuna yakınlaşmak yüze maske takmak demektir. Ortada elbette bir ürün, bir yazı olacaktır fakat gerçek kimliğini görmek imkânsız olacağından özgün bir yaratım gerçekleşmeyecektir demiştir.

Roland Barthes (2006) Schopenhauer'ın yazarın üslubu hakkındaki insanın yüzündeki anlam benzetmesine benzer şekilde yazarın biçimsel kimliği üzerine şu tespitte bulunmuştur:

Yazarın biçimsel kimliği ancak dilbilgisi kurallarının ve biçimin değişmezlerinin yerleşimi dışında, yazılı sürerliğini, hiçbir sorumluluk içermeyen bir dilsel doğa içine toplanıp kapatıldıktan sonra, en sonunda tüm gösterge, bir insan davranışının seçimi, belirli bir iynin kesinlenmesi olduğu yerde gerçekten kurulur, böylece yazarı bir mutluluğun ya da bir rahatsızlığın apaçıklığına ve iletimine yöneltir, sözünü aynı zamanda hem olağan, hem benzersiz biçimini başkasının uçsuz bucaksız tarihine bağlar (Barthes, 2006, s. 20).

Herkesin kendine göre bir okuma üslubu olduğu gibi, yazma üslubu da kendine göredir. Herkesin bir yazıdan etkilenme biçimi, etkilenme sebebi farklıdır. Farklı etkilenmeler, farklı okumalara yol açar, farklı okumalar da farklı yazmalara (Özdenören, 2015, s. 95).

Kişisel bir uğraşı olan yazma eylemi, yazarın kullandığı üslup sayesinde bireysel kimlikleri yansıtmaktadır. Yazdıklarıyla kendine has bir evren yaratmayı amaçlayan yazar, bu üretimine imzasını atabilmesi için bir üslubunun olması gerekmektedir. Yazılı metnin biçemi, sözlü söylevinkinin biçemi değildir; politik ya da adli konuşmanın biçimleri de birbirinin aynı değildir, Yazılı biçem daha yetkindir: sözlü biçem dramatik söyleyişi daha iyi kabul eder. Karakteri yansıtan türle, duygulan coşturan tur gibi. Halk topluluklarına seslenilen söylev biçemi sahne dekoru yapmaya benzer. Birinde ve ötekinde, ayrıntılı bir son süsleme gereksizdir ve olmasa da olur. Adli biçem çok daha işlenmiş ve özentilidir. Törenselle söylev en edebî olanıdır, çünkü okunmak üzere yazılmıştır (Aristoteles, 2004, s. 28-29). Aristoteles (2004) *Retorik* adlı eserinde iyi bir biçimin dilin doğru kullanımıyla mümkün olduğunu söylemiş ve bunu beş başlık altında toplamıştır:

İyi biçimin temeli dilin doğru olarak kullanılmasıdır, bu da beş başlık altında tartışılıyor:

- 1) Bağlayıcı sözcüklerin doğru kullanımı,
- 2) Özel, belirsiz olmayan genel terimlerin kullanımı,
- 3) Belirsizlikten kaçınma,

4) Cins gözetimi,

5) Dil bilgisel sayının doğru belirtisi (Aristoteles, 2004, s. 27).

Üslup, kelimeleri seçmekle başlar ve kaynağını kelimeleri birleştirme şekillerinden alan müzik yaratma olayıyla devam eder. Yani, kendisine has bir anlatımı olan sanatçı, kelimelerden oluşmuş bir ahenk dünyası yaratır ve bu dünya içerisinde, tümüyle kendi anlayış ve beğenisinin ürünü olan şarkılar söyler. Kendisine yüksek kültür oluşturmuş kimselerde dildeki bu kişilik damgası en yüksek seviyeye ulaşır (Güneş, 1999, s. 79). Yazar, tıpkı gerçek hayatta yaptığı seçimler gibi okuyucuyla buluşturmak istediği kelimeleri seçen kişidir. Yaptığı seçim onun üslubunu oluşturmaktadır. Sözcükleri seçme ve kullanma; yazarın kişiliğiyle, dünyayı ve hayatı algılamasıyla, görüş ve düşünceleriyle, yazıldığı dönemle ve yazının türüne göre biçim (üslup) de değişmektedir. Her yazı, yazarı tarafından bir etki bırakmak amacıyla yaratılır. Yazarın bu amaca ulaşmasını sağlayan şey kullandığı üsluptur. Olaylara yaklaşım tarzı pek çok kişi için aynı olabilir fakat onu ifade ediş biçimi farklılık göstermektedir. Öyle yazarlar vardır ki yazdıklarını okuduğumuzda zihnimizde yankılanan sesin ona ait olduğunu çabucak anlayabiliriz. Çünkü kullandığı üslubun ona ait olduğunu yapmış olduğumuz okumalardan biliriz. Bir yazar, imzasını atmak zorunda kalmadan kullandığı üslubuyla tanınabilir ancak. Yazı, üslup sayesinde yazarın kimliğini meydana getirir. Bu kimlik yazma eyleminde bulunan her yazarın sahip olması gereken farklılığı sağlamaktadır. Bu farklılık ise ancak üslup sayesinde mümkün olabilmektedir.

1.4. YAZMA SÜRECİ YÖNTEM ve TEKNİKLERİ

Yazmak, öyle sihirli, gizemli bir iş değil. Bu aslında bir çeşit zanaat, bir süreç, bir dizi adım. Her süreç gibi yazma süreci de bazen tıkanabiliyor. Çok iyi olduğunu bildiğiniz bir öykünün yazarı da birtakım sorunlarla karşılaşmıştır. Yani aslında yazma eylemi, içinde her zaman sorun çözme uğraşını barındırır (Clark, 2017, s. 9). Clark, birtakım sorunları çözme uğraşısı olarak nitelendirdiği yazma sürecini bir çeşit zanaat olarak görmektedir. Clark, yazma sürecinin peşi sıra gelen bir dizi adımdan oluştuğunu anlatmış ve bu süreçte en iyi yazarların bile birtakım sorunlar yaşadığını ifade etmiştir.

Yazmak o kadar işlevsel ve esnek bir anlaşıma aracıdır ki, kişinin onu kullanma amacına göre şekillenir ve kullanıma hazır hale gelir. Yazının temel araçları olan ve birbiriyle bütünleşmeye hazır işaretlerle semboller toplamı, okuyucusunu ikna etmek için

bir tartışmacı metin, okuyucusunu bilgilendirmek için bir makale metni; okuyucusuna tarafsız bir gözle düşünce aktarmak için bir deneme metni olur (Temizkan, 2014, s. 4). Yazının yapısından kaynaklanan bu çeşitlilik her farklı tür için farklı teknik gerektirse de temel olarak kullanılan teknik aynıdır. Hayatı boyunca yazmış olduğu yazılar üzerinde çalışan Hemingway, bütün kitaplarında gözle görülür somut dünyayı ve insanın iç dünyasını anlatmaya çalışan bir yazardır. Bu nitelik, yazma yeteneğinin olması kadar çalışmakla da elde edilmektedir. İyi bir gözlem yeteneği, yapılan taslak çalışmaları, araştırmalar gibi teknik hazırlanışlar metni daha mükemmel hale getirmek içindir. Basit yazma tekniği ve sade üslubuyla bilinen Hemingway, yazma sürecini kendi çalışmasından verdiği örnekle şu şekilde anlatmıştır:

Yazmaya çalışırken senden beklenenden veya sana öğretilenden farklı hissettiğini bilmenin dışında en zor şeyin olan biteni, yaşadığın duyguları uyandıran esas eylemleri yazıya dökmek olduğunu fark ettim. Gazetede yazarken ne olup bittiğini anlatır, bir veya başka bir taktikten faydalanan o gün olmuş herhangi bir şeyi belli bir algı çerçevesine oturtan güncelliğin de yardımıyla okuyucuya amaçladığın duyguyu iletebilirsin. Ama esas mevzuya, duyguyu yaratan ve bundan bir ya da on yıl sonra, hatta biraz şans ve sade bir anlatımla sonsuza dek aynı doğrulukta olacak eylem ve olgu sekansına hâkim değildim ve buna ulaşmak için elimden geleni yapıyordum (Hemingway, 2015, s. 23-24).

Yazmak, Hemingway'ın de değindiği gibi genellikle önceden belirlenmiş bir konu üzerinde düzen ve bütünlük içinde bir çalışmayı gerektirmektedir. Öyle ki bu tarz bir çalışma hiçbir zaman tamamlanamamaktadır. Her yeni konuyla birlikte kâğıda aktarılan düşünce kendini yeniler ve yazar yeni bir çalışmanın içerisinde kendisini bulur. Pek çok alanda yapılan çalışmalar gibi yazmak da belli bir süreç içerisinde şekillenir ve ortaya çıkar. Bu sürecin içinde hazırlık, planlama, taslak metin oluşturma, düzeltme, geliştirme ve son olarak yazılan metni paylaşma gibi aşamalar bulunmaktadır.

1.4.1. Hazırlık

Yazmak, aslında geniş bir arka plan çalışmasının görünürdeki ürünüdür (Temizkan, 2014, s. 9). Bu arka planı oluşturan ilk unsur hazırlıktır. Herhangi bir işe başlamadan önce yaptığımız hazırlıklar gibi bir yazınsal ürünü ortaya çıkarmadan önce de belli başlı hazırlıklar yapmamız gerekmektedir.

Salah Birsal (2001) bu hazırlık sürecini seçmek olarak tanımlar ve ilk olarak, yazar mantığa uygun şekilde ya da o hissi veren olayları seçmekle işe başlamalıdır der. Birsal, yazarın yaptığı hazırlık çalışması için şunları söylemiştir:

Yaşamın hiçbir şey öğretmek, anlatmak istememesine karşılık sanatçı okuyucuyu sözlerine inandırmakla yükümlüdür. Bu yüzden o, yapıtının hazırlıklarını bütünlerken mantık yasaları çerçevesinde geçen ya da o sanıyı veren olayları seçmek yoluna gider (Birsel, 2001, s. 30).

Yazılacak yazının temasını, konusunu, amacını, hedef kitlesini ve türünü belirlemek bir seçim gerektirir. Bu seçimler yapıldıktan sonra yazar eyleme geçmek için hazır hale gelir. Yazma öncesi, konu hakkında ön bilgileri harekete geçirmedi. Amaç ve metnin yapısını belirlemedi. Metni planlama ve içeriğini tasarlama, kullanacağı kelime, kavram ve düşünceleri belirleme; bilgileri sıralama, birleştirme, sınıflama, düzenleme ve kontrol etmedi (Atalay, 2015, s. 80). Tüm bu işlemler yazma öncesinde yapılan girişimlerdir ve bu başlıklar şu şekildedir:

- **Konu hakkında ön bilgileri harekete geçirme:** Yazar yazılacak olan konu hakkında önceden az da olsa bir fikir sahibidir. Bu fikri yazıya dönüştürmek için zihninde ölçüp biçer ve bir kalıba sokmaya çalışarak bir tür belirlemeye çalışır. Bu eylem mevcut bilgileri harekete geçirerek onun bir yazıya dönüşüp dönüşmeyeceğinin değerlendirmesidir.
- **Amaç ve metnin yapısını belirleme:** Bir yazının amacı ve kapsamı yazının temel unsurlarında yer aldığı gibi çok geniş olabilmektedir. Yine de bunun bir sınırlaması yapılmaktadır. Örneğin hedef kitlenin kimler olacağı, hangi konunun hangi sebeple anlatılacağı gibi hedefler belirlendikten sonra metnin yapısı olay örgüsü, kişiler, mekân ve zaman gibi unsurlar belirlenir.
- **Metni planlama ve içeriğini tasarlama:** Bu aşamada yazar metni planlar, uzunluğu, kapsamı ve içindeki konu başlıkları belirlenir.
- **Kullanacağı kelime, kavram ve düşünceleri belirleme:** Yazarın üslubunu belirleyen kelime kullanımı yazar için son derece önemlidir. Bunu belirledikten sonra her metnin alıcısına aşlamak istediği kavram ve düşünceler yazar tarafından belirlenip kullanım alanları tespit edilir.
- **Bilgileri sıralama, birleştirme, sınıflama, düzenleme ve kontrol etme:** En son aşamada ise mevcut bilgilerin konuda yer alımına göre sıralanması, birleştirilip tasnif edilmesi, düzenlenip kontrol edilmesi yer alır.

Yazma becerisi düşüncelerin zihinde tasarısını yaparak belli bir düzen içerisinde yazıya aktarılmasına dayanır (Göçer, 2019, s. 74). Yazar, yazmadan önce yazılacak konu hakkında gerek kişisel tecrübesi gerek teknik alt yapısıyla hazır olması gerekmektedir.

1.4.1.1. Okuma Yapmak

Yalın bir tanımla okuma “basılı ya da yazılı sözcükleri duyu organlarımız yoluyla algılama, bunları anlamlandırıp kavrama, yorumlama”dır. Zihinsel ve düşünsel bir edinimdir. Basılı veya yazılı simgelerle iletişimsel bir etkinlik içine girmez. Hangi iş dalında çalışırsak çalışalım işimizin doğasına göre bu etkinliğe az ya da çok başvururuz (Özdemir, 2005, s. 11).

Marcel Proust, okuma eylemini bilgi edinmekten çok bir ruhsal arınma olarak kendisini değiştirme ve dönüştürme çabasına girmiştir. Proust, büyük yazarların eserlerinin okunması aynı zamanda onların fikir ve düşüncelerini kendi dünyamızla karşılaştırma yoluna gitmemize ve bunun sonucunda yaşamımızın daha da zenginleşmesine yardımcı olduğunu söylemiştir. Proust, okuma eylemini çocukluğundan beri gerçekleştirmiş ve bu durumu *Okuma Günleri* (2014) adlı kitabında şu cümlelerle anlatmıştır:

Çocukluğumuzda, yaşamadan geride bıraktığımıza inandığımız, yani çok sevdiğimiz bir kitabı, okuyarak geçirdiğimiz zamanlar kadar dolu dolu yaşadığımız gün yoktur her halde. Başkalarının zamanını dolduruyormuş gibi görünen her şeyden, biz, ilahi bir hazın önündeki kaba bir engel diye kaçınmışızdır. Mesela kitabın en ilginç bölümlerindeyken bir arkadaşımız gelip bizi oyuna çağırır, rahatsız edici bir arı ya da güneş ışığı bizi gözlerimizi sayfadan kaldırmak ya da yerimizi değiştirmek zorunda bırakır, çıkarken elimize atıştırmalık bir şeyler tutuştururlar, fakat güneş tepemize mavi gökte güçten düşerken onları hiç dokunmadan bankta yanımızda unuturuz, akşam yemeği eve dönmememizi gerektirir ama masadayken aklımız fikrimiz bir an önce yukarı çıkıp yarım kalan bölümü tamamlamaktır (Proust, 2014, s. 9).

Her yazın yapıtının ortağıdır okur. Bir yazın yapıtı da okurda yaşar ancak. Artık yazmayan bir yazarı da yalnız okur dur yaşatan. Sayfalarına okur gözünün değmediği bir yapıt, kâğıttan, mürekkepten, kartondan başka bir şey değildir. Yazın yapıtlarının kendi başlarına birer yaşamları yoktur (Göktürk, 1998, s. 16). Göktürk, metnin okuyucuya yaşayacağı savını ortaya atmış; okuyucusuz kalan bir yazın ürününün mürekkepten, kartondan başka bir şey olmadığını söylemiştir. Yazı okunmak için yazıldığına göre, okuma yapmanın hem yazmak eyleminin gelişiminde hem de yazılan yazının daha kaliteli hale gelmesinde büyük bir rol oynamaktadır.

Okumak, yazmayı da içerir. İyi okumak için kalem gerekir ve okudukça kitaba şerh düşmek, altını çizmek ya da not almak gerekir. İyi okuma, cevap olarak bir yazı geliştirmektir. Eleştirel ve yaratıcı okuma, metnin söylediği şeyi, sizin (ve başka eleştirmenlerin) metnin yaptığını ya da yapmaya çalıştığını düşündüğünüz şeyi hesaba

katmaktır, ayrıca okumakta olduğunuz metne kendinizden bir şey eklemek, kendi eleştirel ve yaratıcı ilgilerinizi onunla ilişkilendirmektir (Bennett & Royle, 2016, s. 29).

Danell Jones, *Virginia Woolf'tan Yazarlık Dersleri* (2017) adlı kitabında, Woolf'un okuma yapmakla alakalı düşüncelerini şu cümlelerle aktarmıştır:

Okumayı, kişiyi yazmaya hazırlayan bir süreç olarak görüyorum; çünkü okumak, beyni yaratıcılık adına tetikler. Bunun nedeni belki de okurken, fiziki bir âlemde çıkıp hayali bir âleme geçmemiz ya da duyma ve görme duyularımızın uyarılması olabilir. Şüphesiz okurken içimize bir kıvılcım düşer, beklenen ilham gelir ve yaratıcılık beslenir; çünkü okumak, hayal gücü denizine dalmamızı sağlar ve kendimize dair farkındalığımızı artırır (Jones, 2017, s. 61).

Schopenhauer, *Okumak, Yazmak ve Yaşamak Üzerine* (2005) adlı kitabında, okumanın yazma eylemine ne tür bir katkı sağlayacağını şu sözlerle ifade etmiştir:

Üslup sahibi yazarları okuyarak edebî bir niteliğe ulaşamaz. Bu, sözgelimi, ister ikna edicilik, hayal gücü zenginliği, mukayeseler yapma yeteneği isterse cüretkarlık yahut keskinlik, kısalık yahut incelik, ifade kolaylığı veya nüktedanlık, isterse umulmadık tezatlar, veciz veya naif bir üslup ve benzeri olsun fark etmez. Fakat bu nitelikler bizde zaten varsa, demem o ki birikim olarak mevcut ise, bunları ortaya çıkarırız ve farkına varırız; bunların hangi amaçlar için kullanılabileceğini yavaş yavaş öğreniriz, bunları kullanma yatkınlığımız yahut temayülümüz takviye edilebilir, hatta bunun için kendi kendimizi yüreklendirebiliriz; bunları kullanmanın etkisini örneklerle değerlendirebiliriz ve böylelikle doğru ve yerinde kullanımlarını öğrenebiliriz; ancak bütün bunları başardıktan sonradır ki bu sözünü ettiğimiz niteliklere bir fiil sahip oluruz. Okumak suretiyle yazabilmenin yahut üslup oluşturabilmenin tek yolu budur (Schopenhauer, 2005, s. 47-48).

Çağlar boyunca insanoğlu hep kitaplarla düşünme gelmiş, kitaplara koymuştur düşüncesini. Dolayısıyla günümüzün gerçek anlamda çağdaş insanı, düşünen insanı, okuyan insandır. Her okuryazar, okuyan kişi sayılabilir mi? Üzerinde durulması gereken bir nokta da budur. Günümüzde okuryazarlık dediğimiz şey, çok çok her bireyin kazanması gereken bir beceridir ancak. Ama bu beceri, kazanılıp rafa kaldırılmak için değil; yaratıcı, araştırmacı, eleştirci düşünceye varmak içindir (Göktürk, 1998, s. 113). Göktürk; doğru okumanın yaratıcı, araştırmacı, eleştirci düşünceye ayak uyduracak nitelikte yapıldığı takdirde mümkün olacağını söylemiştir. Düşünmek okumakla ilerleyen bir eylemdir. Okuma yapmak düşünceyi kuşatır ve onu yeni fikirlerle besler. Okumak, yazma uğraşısı içindeki kişiler için düşüncelerini değişik fikirlerle beslemek anlamına gelmektedir. Okuma hiç şüphesiz birikim oluşturma işidir. Okumadan yazılamaz. Yazmayı öğrenmenin, yazının imkânlarını kavramanın ön koşulu okuma yapmaktır. Okuma, bu anlamda, hiçbir şey üretmese de yaratma eyleminden daha olumlu, daha yaratıcıdır (Blanchot, 1993, s. 190).

Okumak insanı olgunlaştırır, konuşmak ustalaştırır, yazmak ise daha somut bir bilgi sağlar. Dolayısıyla az yazanın iyi bir belleği olması gerekir, az konuşanın keskin zekâlı, az okuyanın da bilmediğini bilir gibi görünmek için kurnaz olması gerekir. Tarih insanı bilge kılar, şiir iç zenginliği, matematik titizlik, doğal bilimlerin derinlik, mantık ile söz söyleme sanatı ise şaşırtma yeteneği kazandırır (Özdemir, 2005, s. 21). Görerek deneyimlediğimiz, içinde çeşitli görsel medyalar barındıran yazıyla aramızda bir bağ oluşması için öncelikle okumamız gerekmektedir. Bu yazma eylemini gerçekleştirecek olan her kişinin yazıyla ilk karşılaşma anıdır. Yazmak yazarların kendisinden değil, çoğunlukla yazdıkları kitaplardan öğrendiğimiz bir aktivitedir. Bir metnin her şeyden önce okura, başka bir deyimle, alımlayana yönelik olduğu, anlama eyleminin de ister okuma ister dinleme aracılığıyla olsun, kendi içinde bir süreç özelliği gösterdiği gerçektir. Gerçekte bir metnin okunuşunda, baştan sona değin, her yeni okunan öge, metnin daha önce okunmuş öğelerini etkiler, yeni anlam ilişkilerine sokar (Göktürk, 1997, s. 30). Göktürk, okunan ögeyle girilen anlam ilişkisini bir deneyime yönelik olduğunu söylemiştir. Bu ilişkinin yazma eylemine de büyük bir etkisi olduğu görülmektedir. Okuma, yazma gücümüzü besleyen temel kaynaklardan biridir. Başkalarının gözlem ve yaşantılarını paylaşma, kişisel dünyamızın sınırlarını zorlama okumayla gerçekleşir. Her şeyden önce, içinde bulunduğumuz zamanı aşma olanağı sağlayarak bizim dünyayı anlama gücümüzü artırır. Okuma, düşüncelerimizi anlama ve onları yansıtmaya olanağı da sağlar. Bir yandan yazarın düşüncelerini kendi düşüncelerimizle bağlantılandırarak bir yandan da dil gücümüzü geliştirmiş oluruz (Göçer, 2019, s. 175).

Yazma süreci bir bakıma interaktif bir eylemdir. Okuyan kişi aynı zamanda yazan kişidir de. Bu çok yönlü ilişkiyi Sartre şu ifadelerle açıklamaktadır:

Yazma arzusu içinde olan kişi, düşünce ve dil becerisini geliştirmek için okuma yapmak zorundadır. Bu okumanın ona sağlayacağı kazanç bilgisidir. Her türlü bilgiyi zihninde anlamlandırıp kendi düşüncesiyle şekillendirerek yazıya dökmektedir. Okuyan, kendisi de yazdığı için okumaktadır. Okuyucu etkindir: Zihnin ürünleri gerçekten de onun önüne getirilmektedir; o da bu ürünleri saklanmasına yardım ettiği bir değerler merdivenine göre değerlendirmektedir (Sartre, 2008, s. 98).

Sartre'nin da değindiği gibi hem okumanın hem de yazmanın interdisipliner bir yapı sunması, hem yazı yoluyla çıkan anlamların gelişimine hem de yazma eyleminin kendisine olan faydası büyüktür. Bu ikilik yazma ile okumanın iç içe geçen eylemler olduğunu göstermektedir. Okuma yapmak, bir yazarın inşa ettiği yapıyı seyretmek olmamıştır hiçbir zaman. Okuma yaparak başka hafızaları tanıma imkânı elde eden yazan

kişi, bunu kendi yazma eylemine yön vermek için de kullanabilir. Çünkü yazmak ve okumak birbirini tamamlayan eylemlerdir. Okuyucu okuma eylemiyle kendi geçmişine giderek yeni bir yazım sürecini başlatır. Yazmak, söyleyecek bir şeyinin olması veya bir iddia sahibi olmayı gerektirir. Bu iddianın sürdürülebilir olması ancak okuma yapılarak mümkün olabilmektedir.

1.4.1.2. Gözlem Yapmak

Gözlem, edebiyat terimi olarak bir yazı ya da eseri yazmaya başlamadan önce eserin konusuyla ilgili gereken bilgi, deney ya da inceleme ve araştırma yapma işidir (TDK, 2019). Gözlem yapmak, yapılacak her türlü eylemin verilerinin toplanması demektir.

Çoğu yazar, derin gözlem yeteneğini bir üslupla birleştiren kişi olarak tanıtılır. Bir bakıma yazı yazmak gözlem yapmakla aynı şeydir. Baudelaire, çağdaşı Balzac'ın bir gözlemci olarak tanınmasına çok şaşırdığını, kendisine göre onun başlıca üstünlüğünün görünenin ötesini gören bir yazar olmasından kaynaklandığını söyler (Yücel, 2005, s. 19). Yücel, yazarın gözlem yapan kişi kısaca gözlemci olarak tanımlanmasının üzerinde durmuştur. Öyle ki aktardığı bir anekdot da Fransız şair Charles Baudelarie, dönemin usta yazarı başka bir Fransız yazar Honoré de Balzac'ın yazınsal anlamda kendisinden üstün oluşunu gözlem yeteneğine bağladığını ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında yazma uğraşısında bulunan yazarın başarısının gözlem yapmakla doğru orantılı olduğu görülmektedir.

Hayatı dikkatle gözlemlediğimizde yazmak eyleminin insanoğlunun ayrılmaz bir parçası olduğunu göreceksiniz (Alkan, 2017, s. 17). Yazarın özgün eser ortaya koyma yöntemi çoğunlukla gözlem yapmaya dayanmaktadır. Hayatı gözlemleyerek üretimde bulunan yazar için gözlem yapmak öze (kaynağa) ulaşmaktır. Bu kaynağı ne şekilde işleyeceği, ondan ne gibi ürünler elde edeceği yazarın hayal gücüne ve tercihinine bağlı bir durumdur. Yazarlar herkesten daha iyi gözlemcidir. Güçlü gözlemleri yazıya aktarmak da her yazarın kendi sözcük dağarcığını zenginleştirmesini gerektirir. Çocukların ne kadar iyi gözlemci olduğunu düşünelim. Çocuklar, bebeklik dönemlerinden başlayarak sürekli çevrelerini tarayıp bellek kaydı yapmaya başlar. Biz hiç farkında olmadan, onlar bir küçük davranışımızı, mimiklerimizi, ses tonumuzu ayırt edip kaydeder ve yeri

geldiğinde, tam taşı gediğine koyar gibi kullanır. Yazabilselerdi çocukların yaratıcılık düzeyi çok yüksek olurdu herhalde. Yaratıcı yazarlığın gerektirdiği gözlemcilik de böyledir (Gümüş, 2012, s. 33-34). Gözlem yeteneğine sahip olunmazsa daha önce yazılanlara benzer yazılar yazılması çok yüksek bir olasılıktır. Semih Gümüş, çocukların ne kadar iyi birer gözlemci olduklarından söz etmiş ve yazabilselerdi çocukların yaratıcı yazarlık yeteneklerinin üst düzeyde olacaklarını dile getirmiştir. İnsan kendi hayatını ve iç dünyasını defalarca anlatabilir fakat bunu anlamlandırmak ve detaylandırmak istiyorsa gözlem yapması gerekmektedir. Ancak bu şekilde yazılarına nitelik kazandırabilir. Normal sayılan kimseler de- gözlerinin önünde bir felaketin vuku bulması veya aylaklığına engel olacak sokak hareketleri gibi, zorla karşısına çıkan büyük olaylar olmadıkça- ön saplantılarından ötürü, pek az şeyin delip geçebileceği bir alışkanlıklar zırhının içinde, çevreyle ilişkisi kesilmiş halde yaşayıp giderler. Hepimizin karşı koymadan teslim olduğumuz bu kavrayış körlüğü, yazarlar için asıl büyük bir tehlikedir. Çünkü diğer kimseler, günlük gözlemler, yeni duygular, yeni düşünceler peşinde koşan kişiler değildir. Hayatlarının belli dönemlerine yeniden dönmek, çocukluklarının ve ilk yıllarının heyecanlarını yeniden yaşamak zorunda da değildirler (Brande, 2001, s. 82-83).

Gözlem, varlıkların ortak yanlarını, herkesçe görülen ayrıntılarını saptama işi değildir. Bu onları birbirinden ayıran ayrıntıları belirleme işidir. Bir başka söyleyişle gözlem, varlıkları özgünleştiren noktaları yakalamadır. Bu konuda Flaubert, yazarlara şu öğüdü veriyor: Kimsenin görmediği ya da söylemediği bir yanını bulmak için olaylara gerektiği kadar uzun ve dikkatli bakmalı (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 49-50). Flaubert'in bakmak eylemiyle kastetmek istediği şey hiç şüphesiz detaylandırmaktır. Gözlem, ancak bu detaylandırma yöntemiyle derinlik kazanabilir. Bir yazarın ortaya çıkardığı eserinde gerçeğe yakın izler taşımasını gerektirmektedir. Özellikle roman türü için geçerli olan bu durum, roman yazarının başarılı sayılması için önemli bir husustur. Romanın inandırıcı olabilmesi için de mevcut işleyeceği konu ya da karakteri çok iyi analiz etmesi gereken yazarın, gözlem yapma becerisi aynı zamanda kendi başarısını da ifade etmektedir.

1.4.1.3. Not Almak

Not alma, belirlenen konuyla alakalı, yaşantılarımızdan, gözlemlerimizden, okumalarımız ve araştırmalarımızdan oluşan bilgi ve düşünceleri kaydetme işine

denmektedir. Not almadaki amaç hatırlamaktır. Not almayı, bilginin yazılı aktarımında en etkili yol olarak gören, Jean Simonet ve Renee, bunu iki maddeyle tanımlamışlardır:

- 1- Not almak dediğimiz iletim sürecinden, kişinin kendisinin ya da başkasının ya da hem kendisinin hem de başkasının yararlanmasını,
- 2- Not almanın, yazılı, ya da sözlü zihinsel bir araçtan yola çıkılarak yapılan düşünsel bir çalışma olduğunu ve zihinsel bir üretimin ötekilere yarar sağlamak amacıyla yazıya dönüştürülmesi anlamına geldiğini ortaya koyuyor (Renee & Simonet, 1995, s. 14).

Her yazar gerek özel gerek mesleki yaşamlarında karşılaştıkları durum ve olayları yeniden hatırlamaya çalışmaktadır. Not almak, yaratıcı üretkenliğe yardımcı olurken, aynı zamanda onu geliştirmektedir. Ne şekilde, nerede ve ne zaman olursa olsun, aklıdan geçenleri bir araca aktarmak zorundadır yazar, aksi halde buluş niteliğinde olan bir fikir bile aklıdan silinip gidebilir.

Alex Osborn, düşüncelerin üretilmesine teşvik edici farklı özel yöntemler öne sürerken bir tek şekilde sunar önerisini: "İmgelemi kışkırtmak için, izlenebilecek en basit ve verimli yol, not almaktır. Beynimizi harekete geçirmek için kalemler, kaldırıp görevi görür (...) Benim kendime özgü not alma alışkanlığımın oluşması ancak bunu çok kereler denememle mümkün olmuştur. Gecenin bir yarısı balkonda oturmuş, ne yazdığımı bilmeden kâğıda bir şeyler karalardım. Golf oynadığım zaman yanımda kâğıdım olmuyor, ama değişik düşüncelerim olduğunda ya da yeni şeylerle karşılaştığımda, onları skor fişimin üzerine yazarım. Bu fişleri unuttuğum bir gün de aklıma gelen ve saklamak istediğim düşüncelerimi kibrit kutusunun üzerine yazmıştım" (Renee & Simonet, 1995, s. 100-101).

Danell Jones, Woolf'un not tutmakla olan ilişkisini şu şekilde aktarmıştır:

Yaratıcı fikirlere açık olan Woolf, bunları günlüklerinde veya eline geçen kâğıtlar üzerine not etmeyi adet haline getirmişti. Hizmetçisinin aktardığına göre Woolf, aklına ilginç bir fikir geldiği anda -çaydanlık üzerine, sandalyelerin oturaklarına, şöminenin kenarlarına- kısacası evin her tarafına küçük notlar bırakırdı (Jones, 2017, s. 95).

Murat Gülsoy, kendi yazarlık çalışmalarının içeriğinden söz ederken üretiminin çoğunluğunun not almaktan ibaret olduğunu söylemiştir. Gülsoy, bu durumu *Büyübozumu: Yaratıcı yazarlık* (2013) adlı kitabında şöyle anlatmaktadır:

Her yazarın bir çalışma yöntemi vardır, buna kuşku yok. Benimkine gelince... Amacım her zaman kurmaca metinler yazmaktır. Ancak yazma sürecimin büyük bir bölümünü bu kurmaca metinler değil onlar için aldığım notlar oluşturur. Defterler ve bilgisayarlar iki ayrı yazma ortamıdır benim için (Gülsoy, 2013, s. 17).

Yazı, çoğu zaman parça parça oluşturulan bir yapıdadır. Bu yapının işleyişinin büyük çoğunluğunu tutulan notlar oluşturmaktadır. Yazı yazmak, bütünü ortaya çıkaran

bir uğraşıdır. Eklenen bilgileri sabırla işlemek icap eder. Son halini alana dek güncellenen bilgileri olduğu gibi yazıya aktarmak yetersiz olacağından öncelikle onları not etmek gerekmektedir. İnsan, her yeni günle birlikte yeni şeyler öğrenir ya da aklına gelen yeni fikirleri kaydetme ihtiyacı hissetmektedir. Ancak not tutmak, kişinin kendisi için yaptığı bir eylemdir ve paylaşma zorunluluğu gerektirmez. Not tutmak hiçbir kurala uyma zorunluluğu gerektirmeyen bir eylemdir. Not tutmak, kişisel düşüncelerin oluşturulmasında ve incelenmesinde fayda sağlamaktadır. Ayrıca not tutmanın yazma eyleminde bulunan kişilerin bilgi yönünün gelişim göstermesine de fayda sağladığı görülmektedir.

1.4.2. Planlama

Yazılı anlatıma plânlama yaparak başlanır. Yapılan bu plân çerçevesinde çeşitli saptamalarda bulunabilmektedir. Bu saptamalar elde edilen verileri nerede, niçin ve ne şekilde kullanılacağına da cevabını vermektedir. Yazılan metni düzene sokmak için plânlama yapmak gerekmektedir. Yapılan plânlama sonucunda yazı kendi içinde dengelenir ve böylece en uygun biçimini alır.

Düşünsel düzen, söyleyeceklerimizi zihinsel bir denetimden geçirme, aralarındaki bağlantıya göre sıralama ve biçimlendirmedir. Buna yazma (kompozisyon) terimi olarak plân da denir. Bir mektup yazmadan tutun da bir fıkra, bir roman... Yazmaya değin, bütün anlatım biçimlerinde, düşünsel düzeni uygulamak kaçınılmaz bir gereksinimdir. Hemen hemen her yazar, yazmaya başlamadan önce, yazısının iskeletini kafasında kurar (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 57).

Umberto Eco, *Genç Bir Romancının İtirafı* (2011) adlı kitabında yazmaya başlamadan önce aklında hangi plânların olduğunu şu şekilde cevaplamıştır:

Sıkça sorulan bir başka soru da şudur: "Yazmaya başlarken aklınızda kabaca hangi fikir ya da ayrıntılı plan vardır?" Ancak üçüncü romanımı yazdıktan sonra tam olarak farkına vardım ki romanlarımın her biri bir imgeden öteye gitmeyen yaratıcı bir fikirden doğup büyümekte (Eco, 2011, s. 19).

Pek çok yazar için fikirlerini biçimlendirmek süreklilik gerektiren bir süreçtir. Bu yazarlar yazmaya başlamadan her şeyi plânlamış değillerdir. Bir yazarın taslağı bir mimarın taslağına benzemez. Fikirle(kurgu) ne yapmak istediğiniz hakkında bir düşünceye ve duyguya sahip olmalısınız. Ama bu duygu yazma sırasında bir kere de

birkaç kere de, hatta bin kerede değişebilir (Tobias R. B., 1996, s. 73). Plân yapmak Tobias' ın dediği gibi sürekli değişen bir şey olsa da dünyada var olan eylemlerin dayanağını oluşturmaktadır. Bunun yanında okuduğumuz veya seyrettiğimiz kurgu karakterler de içinde bulundukları zor durumdan çıkmak için plân yapmakta ya da kendileri için yapılan plânları bozmaya çalışmaktadırlar. Örneğin; Medea' nın plânı kocası Jason'u, onun yeni karısı Glauc'e'yi ve Glauc'e'nin babasını öldürmektir. Hamlet, Claudius'un suçlu olup olmadığını öğreneceği bir plân kurar. İago, kendi hakkı olduğuna inandığı terfi almış olan Cassio'yu kovdurtmak için kurnazca bir plân yapar. Sinderella masalındaki üvey kız kardeşler Sinderella'nın eğlenceye gitmesini engellemek için aralarında plân yapıp ona engel olmak istemişlerdir. Buna benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür. Özetle plân yapmak insanın yaşamda sürekli olarak uyguladığı bir tasarımıdır.

Bir yazının içeriğindeki düşünce, duygu, gözlem ve tecrübeleri plânsız gelişigüzel anlatmak bir felâkete yol açabilir. Önceden bunu plânlamak, zihninizde yazıyı çoktan yazmış ve onları bir sıraya koymuş olmamız gerekmektedir. Bu şekilde bir plânlama yapmak tam anlamıyla bir orkestra şefi gibi ortaya çıkacak yazıyı henüz bitirmeden yönetmek demektir. Her bir anlatı parçacığını nerede devreye gireceğini hesaplamak iyi bir tertip yapmayı gerektirir. Yazının gelişigüzel olmaması demek ona tamamen hâkim olduğumuz anlamına gelir ki, konuya bu açıdan yaklaşacak olursak yazdığımız yazının daha en başından sonucu biliriz ve ona göre şekillenmesi için farklı plânları uygulamaya sokarız. Örneğin bazı yazarlar yaptıkları plânlama sonrasında eserlerine dilediği kısımdan başlamaktadırlar ve dilediği bölümü ekleyip çıkarabilirler.

Ronald B.Tobias, *Roman Yazma Sanatı* (1996) adlı kitabında bu durumu bazı yazarlardan örnekler vererek şöyle açıklamıştır:

Toni Morrison ve Katherine Anne Porter gibi bazı yazarlar yazmaya sondan başlardı. Porter şöyle diyor: "Eğer bir hikâyenin sonunu bilmiyorsam, yazmaya başlamam. Ben ilk olarak son satırımı, son paragraflarımı ve son sayfamı yazarım." (Tobias R. B., 1996, s. 42).

Yazarken de birtakım çağrışımların etkisiyle bazı değişiklikler yaparız. Ama bu, plânın gereksizliği anlamına gelmemelidir. Çünkü o, yani plân, yazımız için bir amaç değil, bir araçtır. Dilediğimiz biçimde kullanırız onu (Özdemir & Binyazar, 1977, s. 63).

Plânın yazı için bir araç olarak kullanılması onu esnek kılmaktadır. Her tür yazı ve başlık için içeriği zenginleştirmek adına kullanılabilir.

1.4.3. Taslak Metin Oluşturma

Taslak, edebiyat terimi olarak bir şeyi, bir sanat ya da edebiyat eserini ana çizgileriyle, çeşitli bölümleriyle belirten ön çalışma olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019).

Taslak, genel olarak daha bitmemiş bir işin planlamasının yapıldığı hali tasvir eder. Bir resim veya yazı için eskiz gibi kullanılabilir. Bir yazının ya da eğer yazınsal olmayan bir çalışmaya bunun planı veya çiziminin geçirdiği evrelerden her biridir. Özellikle değerlendirici bir heyete sunulacak bir çalışma ise, çalışmaya başlandığında belli bir süre sonra ana hatlarının belli olduğu ve gelişimi veya son halinin bir ön izlemesini sunacak her bir sunuma taslak denebilir (Wikipedia, 2019).

Yazmaya başlanılan ilk an taslak metin oluşturma, kısacası metinleştirme anıdır. Bu aşamada ilk defa tam anlamıyla yazım sürecine girilmektedir. Taslak oluşturma aşamasından serbest olarak yazıyla alakalı bütün stratejiler kâğıda not düşerek tasniflenmektedir. Taslak hazırlama, yazarın daha uyumlu bir ürün geliştirmeye başladığı yazılı bir çalışmanın ön aşamasıdır. Taslak aşamasında, yazar:

- Daha uyumlu bir metin geliştirir.
- Düşünceleri organize eder.
- Örnekleri/fikirleri açıklar.
- Geçişleri ortaya çıkarır.
- Merkezi bir argümanı / noktayı keşfeder.
- Temel fikirler üzerinde durur (Wikipedia, 2019).

Taslak oluşturma yeniden yazma olarak da tanımlanabilmektedir. Taslak metnini ile not alma arasındaki fark taslağın yazacağımız konunun içerik bakımından birbirine benzemesidir. Not almak ise yazacağımız konuyu oluşturan cümleler grubu olarak adlandırılabilir. Taslak çalışması nihai çalışma değildir. Çoğu yazar bir eser meydana getirmeden önceki düşüncelerini taslak çalışmalarının içine yerleştirmektedir. Bu açıdan

bakılacak olunursa her yazarın bir karalama defterlerinin olduğu ve müsvedde kullandıkları bilinmektedir.

Salih Bolat, bir yazarın taslaklarını oluşturmak için bir çeşit defter kullandığını Thomas H.Uzell'den alıntı yaparak şu şekilde aktarır:

Her iyi donanımlı yazar, günün ya da gecenin kimi zamanlarında kısa notlar almak için bir cep defteri taşır ve çalışmalarında kurgu ve taslaklarını öyküleme ve tasnif etme yollarını bilir (Bolat, 2012, s. 116).

Yazma eylemi, düşünülen şeyleri etkili ve sistematik bir şekilde kâğıda dökmektir. Bu evrelerden her biri aslında bir taslak çalışmasıdır denebilir. Murat Gülsoy, yazdığı eserlere giden yolun yaptığı taslak çalışmalarıyla başladığını şu sözlerle ifade etmiştir:

Defterlerim ileride gerçekten de yazabileceğim öykülerin, romanların taslaklarıyla dolmaya başladı. Beni bir öyküye ya da romana götüren yol, kısa parçalar ve notlarla başlar (Gülsoy, 2013, s. 17).

Taslak metni, yazmaya başlamadan önce düşünceleri organize etmeye yardımcı olmaktadır. Konuyu daraltıp, seçilen konular üzerinde yazmaya olanak sağlamaktadır. Taslak metinlerinde alıntı, istatistik ya da fikir içeren konular da mevcuttur. Bunlar genelde taslağın ana bölümlerini oluştururlar. Fakat bu bilgiler geçicidir ve yazının son halinde yer almayabilirler. İyi bir taslak metninin özellikleri ise şu şekildedir:

- Taslak kısa ve öz olmalıdır.
- Taslak kusursuz olmak zorunda değildir; yalnızca konu maddelerin açıklaması yeterlidir.
- Konuyla ilgili daha fazla araştırma yapıldıktan sonra alakasız bilgiler atılmalı ve yazının odak noktası konunun dışına çıkmamalıdır.
- Taslaklar hatırlatıcı bir araç olarak kullanılmalıdır. Bir kavramı hatırlatmak için kısa ve öz sözcükler seçilmelidir.
- Taslağı oluşturan düşünceyle çelişen bir fikir olduğunda taslağına yerleştirilmeli ve karşı düşünce özetlenmelidir (Write an Outline, 2019).

Taslak oluşturma işlemi, yazma eylemi için son derece gerekli bir aşamadır. Kendimize mal ettiğimiz bilgi ve bulgulardan yararlanarak yazımızı zenginleştirebiliriz. Anlatmak istediğimiz şeyleri daha somut hale getirebilir, daha tutarlı ortaya koyabiliriz (Göçer, 2019, s. 166). Taslak, oluşturmaya çalıştığımız bir yazının veya metnin ikizi gibidir. Farklı bilgiler ve bulguların yer aldığı taslaklar sayesinde ortaya çıkacak olan yazı

ancak bu şekilde zenginleşmektedir. Mevcut konu kapsamında anlatılmak istenenler taslak çalışması sayesinde daha somut hale gelmekle birlikte yazının daha nitelikli olmasına imkân sağlamaktadır.

1.4.4. Düzeltme ve Geliştirme

Gözden geçirme, yazma sürecinin sonlandırmadan önce yapılan bir işlemdir. Dikkatli bir biçimde metni düzeltme ya da değerlendirme amacıyla yazarın oluşturmuş olduğu kompozisyonu bilinçli olarak tekrar okuma ve yeniden değerlendirmeye gidebileceği ve bu süre zarfında gerekli kısımların düzeltilmesini içeren bir zaman dilimini kapsamaktadır. Bu süreçte metin içerik ve mekanik yönü bakımından incelenir, gözden geçirilir. İçerik bakımından konunun ana fikrine, yan düşüncelere, paragraflar arası tutarlılığa, düşünce birliğine, cümleler arası tutarlılığa, düşüncelerin iyi ve etkili bir şekilde yansıtılıp yansıtılmadığına bakılır (Aklar & Yılmaz, 2015, s. 223-234).

Yazılan taslak metin, adı üstünde “taslak” olduğu için, hem geliştirilerek daha iyi bir anlatıma ve yapıya kavuşturulması, hem gözden geçirilerek hatalarından arındırılması gerekir (Planlı Yazma Süreci-IV: Düzeltme-Geliştirme, 2019). Düzeltme, yazılan yazının bozukluğunu giderme, düzgün hale getirme, hatalardan kurtarma, yazma çalışmasının sonucunda eksik ve yanlış yönleri tespit edip tekrardan yazma işlemlerini içermektedir.

Yazar, yazdığı metnin:

- Okur tarafından yoruma veya ek bir açıklamaya gerek duymaksızın anlaşılabilir olmasının (açıklık);
- Metnini, rahat okunur, sürükleyici bir anlatım diliyle yazmasının (akıcılık);
- Anlatımında, olmasa da olur denebilecek, tekrara düşüldüğünü gösterecek sözcüklere yer vermemesi gerektiğinin (duruluk);
- Anlamı güçlendirmek için bilinçli bir tercihi yoksa abartıdan, itici ve gereksiz süslemelerden kaçınmasının (yalınlık)

bilincindeyse ve yazısında bu noktalara özen gösteriyorsa, “geliştirme” aşamasında elinden geleni yapmıştır (Planlı Yazma Süreci-IV, 2019).

Düzeltilme eyleminin yazarın yaptığı çalışmayla organik bir bağ oluşturduğu gözlemlenmektedir. Ortaya çıkan yazının gerekli görülen biçimi alması için üzerinde çalışılması gerekmektedir. Düzeltilme ve geliştirme de bu çalışmanın bir parçasıdır. Salih Bolat, Italo Calvino'dan alıntı yaparak, yazma eyleminin düzeltilme ve geliştirme işleminin önemini şu sözlerle vurgulamıştır:

Çünkü daha önce yazdıklarımdan hiçbir zaman tam olarak hoşnut olduğumu hatırlamıyorum, hep şu veya bu şekilde, yazdıklarımı düzeltmek, tamamlamak, yeni çözümler getirmek isterim. (...) Yani bende hiçbir zaman "ilk kez" diye bir şey yoktur. Yazma ihtiyacı benim için, üzerini çizmekle, yazılmış bir şeyi başka şeylerle değiştirmekle hep aynı şeydir (Bolat, 2012, s. 14).

Yazma yöntemiyle meydana getirilen eserlerin değişmez özelliği kusurlu olabilecekleri gerçeğidir. Düzeltilme ve geliştirme işleminin en önemli amacı yazım sırasında ortaya çıkan hataların giderilmesi, metnin dil yapısının ve içeriğinin düzgün olmasının sağlanması ve metnin okuyucuya tamamlanmış bir halde sunulmaya çalışılmasıdır. Bu aşamadaki en önemli unsur, yazının bütünlüğünü ve anlamını bozmamaktır. Düzeltilme işlemi esnasında oluşturulan yazıda yer alan hataları düzeltmek için yazı tekrar okunarak ifadelerde ve dilin kullanılış biçiminde yer alan hatalar, cümlede kullanılan eş anlamlı sözcükler, yanlış kelimeler, anlam kargaşası, zamir eksikliği gibi kusur ve eksiklerin giderilmesi sağlanmaktadır.

1.4.5. Metni Paylaşma

Yazı yazmaya başladığım zaman onları ne yapacağımı da düşünmeye başlamıştım. Yazıp yazıp bir köşeye koymakla yetinecek miydim, yoksa onları yayımlatmak için girişimlerde bulunmalı mıydım (Gümüş, 2012, s. 217).

Yazılmış bir metni başkalarıyla paylaşma hemen hemen bütün yazarların kolayca üstesinden geldikleri bir süreç değildir. Ortaya bir eser koyan yazarın onu diğer insanlarla paylaşmak istemesiyle başlayan durum, yazma sürecinin son aşamasıdır ve yazma eylemi bu aşamada tamamlanır. Ürün bu aşamada hedef kitleye sunulmaktadır (Aklar & Yılmaz, 2015, s. 223-234).

Umberto Eco (2011) yazılan metni paylaşma süreciyle ilgili olarak, diğer bütün yazarların mevcut durumunu şu çarpıcı cümlelerle anlatmıştır:

Yazarların kendileri için yazdıkları tek şey, ne alacaklarını hatırlamalarına yardım eden, işi bitince de atılan alışveriş listesidir. Çamaşırhane listesi de dâhil, geri kalan her şey bir başkasına yazılmış mesajlardır (Eco, 2011, s. 30).

Yazma eylemi okunmak için yapılan bir etkinliktir. Her yazar, yazısındaki fikir, düşünce ve duygularını başkalarına duyurmak ister. Zamanla iletişim araçlarının çeşitlilik göstermesiyle birlikte bu imkânın sınırları genişlemiştir. Özellikle edebiyat alanında eser veren yazarlar, yazdıklarını paylaşma konusunda ciddi bir hassasiyet göstermektedirler. Yayınevleri ile aralarında karşılıklı anlaşmalar yaparak bu paylaşımı ticari boyuta taşımışlardır. Bu durum yazılan metnin kitaplaştırılıp satılması anlamına gelmektedir. Çoğu yazar bunun için gönüllü olsa da yazdıklarını paylaşmak istemeyen yazarlar da olmuştur. Franz Kafka, bütün yazılarını ölümünden sonra yakması için arkadaşı Max Brod'a vermiş Brod, Kafka'nın bu isteğini yerine getirmek yerine onları yayımlatmayı tercih etmiştir.

Her yazar bir okura ya da okurlara yöneltmiştir sesini. Daha önce de belirttiğimiz gibi, yalnız kendi için yazan kişi bile hem yazar hem okur durumunu benimsediği için, bu kuralın dışında kalmaz (Göktürk, 1997, s. 81). Göktürk, yazar kendi için yazıyor olsa bile yine de bir okura yöneltmiştir sesini demiştir. Hiçbir yazar bu kuralın dışında kalamaz diyen Göktürk'ün bu düşüncesi Kafka örneği ile örtüştüğü görülmektedir.

Yazmak büyük emek gerektiren bir iştir ve herkes bu emeğinin karşılığını almak, yani okunmak istemektedir. Yazarlar, okunmak için yazdıklarını paylaşmak zorundadırlar. Günümüzde iki şekilde yazılan yazılar paylaşılabilir. İlk olarak, yazarlar geleneksel yayımcılık yöntemini kullanılarak okuyucuya ulaşılmaktadır. Yazar bu yöntemle yayımcılara yazılarını kendisi gönderip basılmasını istemekte, yapılan değerlendirme sonucu uygun görülen yazılar, yazarıyla anlaşma sağlanarak yayımlanmaktadır. İkinci olarak, geleneksel yöntemin dışında kişisel yayımcılık seçeneğiyle yazar kendi başına çeşitli platformlarda, dergi gazete ve süreli yayın yapan mecralarda yazılarını yayımlatmaktadır. Bu mecralar yayımlanacak yazının türü, üslubu, konusu gibi bazı kriterleri belirleyerek bunlara uyulmasını istemektedirler. Bunun dışında özellikle sosyal medya gibi yeni oluşumlar kişinin yazılarını paylaşması için çeşitli olanaklar sunmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte artık her yazar kendisinin yayımcısı konumuna gelmiş, bir yayınevi ya da dergiye ihtiyaç duymadan da fikir ve düşüncelerini kendisi yayabilme özgürlüğüne kavuşmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

YAZAR YAZI İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA GÖRÜŞ ve DÜŞÜNCELER

Yazmak, sabır gösterilmesi gereken disiplinli bir iştir. Bunun için kâğıdın başına geçen her insanın yazmanın bir yetenek olduğu kadar aynı zamanda da deneyim ve bilgi gerektirdiğini bilmeleri gerekir. Sıradan bir insanın düzgün bir cümle kurabilmek adına sarf ettiği çabayı göz önüne alırsak, eserleriyle edebiyata yön veren yazarların bu üretimi gerçekleştirmek için belli birikim ve deneyim sahibi oldukları hiç şüphesiz göz ardı edilemeyecek bir gerçektir.

Yazı yazmak tıpkı konuşmak gibi bir alışkanlık gerektirir. Bu alışkanlığı kazanmak için de yazmak isteyen kişinin belli aşamalardan geçip tecrübe kazanması gerekmektedir. Özellikle roman gibi yaratıcı yazarlık yeteneği gerektiren yazılar kaleme alan yazarların bu konuda başarılı olabilmeleri için çok çaba gösterdikleri bilinmektedir. Çünkü her yazar kendi anlatma yöntemini benimser. Bu açıdan yazarlık işi ile uğraşan kişilerin eserlerini meydana getirirlerken kendine has anlatım biçimini sonuna kadar sürdürürler. Çünkü yazın üslupları adeta onların kimlikleridir. Yalnız tekrar etmek gerekir ki, çok okunan romanların, şiirlerin ve öykülerin bir zanaat işi olduğu, beceri ve uzmanlık gerektirdiği aşikârdır.

İnsanlar uzun zamandır yazarların yazma eylemlerini nasıl gerçekleştirdiğini merak etmiş ve araştırmışlardır. Oysa yazma eyleminin tanımı tek bir doğruyu içermemekle birlikte her yazarın kendine has yöntem ve teknikleri olması sebebiyle sunulacak reçete birbirinden çok farklı olacaktır. Yazmak, bütün bu süreci kapsayan ve her bir aşamasının farklı teknik ve yöntemleri olan bir faaliyettir. Yazarların anlatımlarından yola çıkarak bu süreci etkileyen en büyük unsur tutarlı olmaktır. Aslında bütün yazarların özünde yapmaya çalıştıkları şey budur. Hepsi yazılarını daha çok ergonomik hale getirmek için düşünce kalıplarına dökerler. Çünkü düşünce görünmeyen basit parçalardan oluşmaktadır. Bu parçaları doğru şekilde bir araya getirmek yazılı anlatımı hizaya sokmak demektir.

Calvino (1994) yazılı söz olarak ifade ettiği yazma eyleminin bir tutarlılık ve denge işi olduğunu şu cümlelerle ifade etmiştir:

Diyebilirim ki, siyahı beyazın üzerine koymaya başladığım andan itibaren önemli olan yazılı sözdür: Yazılı söz, önce görsel imgenin bir karşılığını bulma arayışı, sonra başlangıçta saptadığım üslubun tutarlı bir biçimde geliştirilmesi demektir (Calvino, 1994, s. 111).

Calvino, siyahı beyazın üzerine koymaya başladığı an, yazmaya başlamak ve bu şekilde hayata dair bazı şeyleri tahayyül etmek anlamına gelmektedir. Calvino, bu işi yaparken başarmaya çalıştığı tek şey görsel olarak hayal ettiklerinin karşılığını bulmaktır. Daha sonra bu görüşü aynı üslup üzerinden tutarlı bir şekilde geliştirmeye çalışan Calvino için yazmak eylemi bu aşamaları tutarlı bir şekilde yerine getirerek mümkün olmaktadır.

William Zinsser, ‘‘Yazmak taklit ederek öğrenilir’’ der. Zinsser, yazmayı, yazmak istediği tarzdaki yazarları okuyup araştırarak öğrendiğini söylemiştir. Okumak bilgi kazanımları arasında en kolay ve en verimli olanıdır. Pek çok işte olduğu gibi okuma yaparak yazma kabiliyetini arttırmak mümkündür. Bilindiği gibi bütün yazınsal süreçler, doğru sözcüğü en etkili şekilde kullanabilme denemelerinden ibarettir. Bu denemeleri daha önce gerçekleştirmiş kişilerin tecrübelerinden faydalanmak, doğru ve etkili sözcüğü bulma yolunda büyük kolaylık sağlayacaktır. Bunun dışında okunan eser diğer yazarlar için bir esin kaynağı da olabilir. Bu açıdan ortaya çıkan her eser insanı konu edinmesi sebebiyle de bir diğerinin devamı niteliğindedir. Her yazar anlattıklarının herkes tarafından dikkate alınması ister ve bunun için çaba gösterir. Yazar olabilmenin bir koşulu da bu isteği arzulamaktır. Jules Renard ‘‘Yazmak için yaşamalı, yaşamak için yazmamalı.’’ diyerek yazma eyleminin yüksek değerler üzerine kurulu olduğunu ve bunu gerçekleştirebilmek için fedakârlık gösterilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu görüşe benzer olarak Francis Bacon; ‘‘Okumak, bir insanı doldurur; konuşmak onu hazırlar, yazmak ise olgunlaştırır’’ diyerek yazma eyleminin insan yaşamındaki yerinin değerli ve vaz geçilmez oluşunun altını çizmektedir.

Yazmak, hayatımızın kontrolünü elimize almanın yollarından biridir. Hatta diyebilirim ki, düzenli yazarsanız iskemleden kalkmaya bile ihtiyaç duymadan kendinizi daha güzel ve daha iyi hissedebilirsiniz. Yazmak işte böyle güçlü bir büyüdür (May, 2015, s. 4). May’ın sözünü ettiği bu büyüden etkilenmemek mümkün değildir. Yazmak, tarih boyunca gündelik iletişimi sağlamanın dışında insanın ruhsal ihtiyaçlarını da gidermek için kullanılmıştır. Özellikle edebiyat alanında okuduğumuz her öykü ve roman hayatın içinde var olan acıyı, mutluluğu, umudu ve aşkı anlatmak için araç olarak yazıyı kullanmaktadır. Bu kitapların her birinin bir yazarı olduğu bilinen bir gerçektir.

Bilinmeyen şey ise bu kitapların nasıl yazıldıklarıdır. Zira yazarların yazma becerilerini nasıl oluşturduğunu tam olarak anlayabilmemiz için yazma uğraşlarını kendilerinden dinlememiz gerekmektedir. Bu amaçla, bu bölümde yazar yazı ilişkisi bağlamında, tanınan Türk ve yabancı yazarların yazma eylemi üzerine görüş ve düşüncelerine yer verilmiştir.

2.1. PLATON (MÖ 427 - MÖ 347)

Antik Yunan filozoflarından olan Platon, felsefe ve bilim tarihinde pek çok tartışmanın öncüsü olmuştur. Akademi olarak nitelendirilen eğitim kurumlarının kurucusu olan Platon, felsefe tarihinin en önemli isimlerindendir. Önemli eserleri arasında, *Devlet* MÖ 380, *Theaetetus Diyalogları* MÖ 369 *Yasalar* MÖ 447, *Phaidros Diyalogları* MÖ 370, *Timeos Diyalogları* MÖ360, *Philebus* MÖ 4, *Phaidon* MÖ385, *Sempozyum* MÖ 385-370 sayılabilir.

Platon (2017) yazının ve sözlerin gizemi üzerine Sokrates ile Phaidros arasında geçen diyalogları şu şekilde aktarmıştır:

Sokrates: Bu durumda ölümden sonra harf sanatından bir eseri olacağını zanneden ve harflerden kalıcı bir şeyler elde edeceğini zanneden kimse epeyce saftır. Yazılı olan şeylerin sadece bir hatırlatmadan fazlası olabileceğini zanneden insan ise Ammon' un söylediklerinden habersizdir.

Phaidros: Çok haklısın.

Sokrates: Evet Phaidros! Yazı denilen şey, böylesine tehlikelidir. Resme de epeyce benzer. Resimler de çizili olanlar da sanki gerçekmiş gibi görünürler. Fakat bir şey sorarsanız sessizce kalırlar, konuşmalar için de aynı durum geçerlidir. Akli başında olduklarını düşünürsün ancak konuştuğu şeyler hakkında soru sorduğun zaman her zaman aynı şeyden söz ederler. Bir konuşma bir kere yazıldıktan sonra her yeri gezmeye başlar, konuşmayı dinlemek isteyen de, hiç ilgilenmek istemeyen de onunla karşılaşır (Platon, 2017, s. 96).

Platon, Sokrates ve onun arkadaşı olan Phaidros arasında geçen konuşmalar, yazı hakkındaki yergileri içermektedir. Platon, yazılı olan şeyler bir hatırlatmadan ibarettir demiş, yazının resme çok benzediğini dile getirmiştir. Resim sanatında bir çizgiden ibaret olan yapısal varlıklar, onda gerçekmiş gibi görünürler diyen Platon, yazının anlatım gücüne vurgu yapmıştır. Yazmak eylemini konuşmaya benzeten Platon, konuşmanın bir kere yazılmasından sonra her yeri gezmeye başlayacağını, onunla karşılaşmak istemeyen insanların bile karşılaşacağını söylemiştir. Bu kısımda yazının kitlelere ulaşımından söz

eden Platon, felsefi eserinde yazmak yeniden hatırlamak içindir düşüncesini savunmuştur.

Phaidros: Sokrates! Aslında benim anladığım kadarıyla hitabet ustalarının bir konudaki gerçeği bilmeleri değil o konuda karar verecek onlarla nasıl görüldüğünü bilmeleri gerekir. Yine aynı şekilde iyi güzel olanları değil iyi ve güzel görünenleri bilmeleri gerekir. Başkalarını inandırmanın gerçeğe değil, söylediğim şeylerle ilgili olduğu söylenir (Platon, 2017, s. 72).

Platon, hitabet ustaları diye betimlediği yazarların, gerçeği bilmeleri değil, o konuda karar verecek kişilerin yani okurun neye karar vereceğini tahmin etmesini bilmek gerektiğinden söz etmiştir. Okuyucunun zihnine hitap etmek, bir şeyi bilmekten çok başkalarını inandırmanın önemi, bugün kurgu denilen yaratıcı yazarlık eyleminin içinde barındırdığı bir özelliği ifade eden Platon, aynı eserinde iyi ve kötü yazmanın farkını şu cümlelerle anlatmıştır:

Sokrates: İyi ve kötü yazmak nedir sevgili Phaidros! Sence bu soruyu lyssias ya da onun gibi gerek kamusal gerekse de özel konular hakkında ölçülü ya da düz olarak yazan, yazacak olan insanlara mı sormalıyız?

Phaidros: Merak ettiğin şey bunlara ihtiyacımızın olup olmadığı mı? Bu tür hazlar için yaşamıyorsak neden yaşıyoruz? Bu tür bir haz zevk duymadan önce acı duymamız gerekenlerden değil. Bu tür olanlar bedensel hazlardır ve doğal olarak de bu türden hazlara kölelik denilmektedir (Platon, 2017, s. 70).

Platon, iyi ve kötü yazmak arasındaki farkı sorgulamış, bunun kararını vermek için de farklı alanlar da yazılan yazıları incelemek gerektiğini söylemiştir. Genel olarak insanın yazı üretiminde bulunmasını haz duymakla ilişkilendiren Platon, yazarak haz duymanın fiziksel olmadığını, bedensel hazların kölelikle eş değer olduğunu söylemiştir.

2.2. MONTAIGNE (1533 - 1592)

16. yüzyıl Fransız deneme yazarı Michel de Montaigne, Yunan ve Latin edebiyatı üzerine iyi bir eğitim almıştır. Bordeaux Edebiyat Fakültesinde Felsefe okuyan Montaigne, bir süre belediye başkanı olarak çalışmıştır. Siyasi sebeplerden dolayı görüşlerini kaleme aldığı o ünlü eseri *Denemeler* (1580) adlı kitabını Avrupa'nın politik açıdan çalkantılı olduğu bir dönemde kaleme almıştır. Bu çalışma onun deneme türünün yaratıcısı olarak da tanınmasını sağlamıştır.

Montaigne (2011) yazma eylemi hakkındaki görüşünü kendi uyguladığı yazma pratiği üzerinden şu şekilde açıklamıştır:

Yazarken kitapları bir yana bırakır, aklımdan çıkarırım; kendi gidişimi aksatırlar diye. Gerçekten de iyi yazarlar üstüme fena abanır, yüreksiz ederler beni. Hani bir ressam varmış, kötü horoz resimleri yapar ve uşaklarına, dükkâna hiç canlı horoz sokmamalarını sıkı sıkı tembih edermiş, ben de öyle. Hatta çalgıcı Antigenides'in bulunduğu çare benim daha işime gelirdi: Bir şey çalacağı zaman, kendinden önce ve sonra halka doyasıya kötü şarkılar dinletirmiş. Böyle derim de Plutarkhos'tan kolay kolay ayrılamam. O kadar dünyayı içi ne almış ki bu adam, ne yapsanız, hangi olmayacak konuyu ele alsanız bir taraftan gelir işinize karışır ve size türlü zenginlikler, güzelliklerle dolu cömert bir el uzatır. Kendini her gelene bu kadar kolayca yağma ettirmesi bayağı gücüne gidiyor (Montaigne, 2011, s. 9).

Montaigne, okuma yapmakla alakalı tecrübesinden bahsederken, yazı yazmadan önce okumakta olduğu kitapları bir köşeye bıraktığından bahseder. Bunun nedeni iyi yazarları okuduğunda içine bir sıkıntı kaplamasındandır. Bu durumu horoz resmi çizen meşhur bir ressamın atölyesine canlı horoz sokulmamasını çalışanlarına söylemesine benzeten Montaigne, çalgıcı Antigenides'in bir şey çalacağı zamanlar halka kötü şarkılar dinletmesini kendisine örnek aldığını da eklemektedir. Zamana ışık tutan örneklerle birlikte iyi kitapları okumaktan ve onlardan uzak kalmayı beceremediğini dile getiren Montaigne, dünyayı içine alan kitaplardan kaçılmayacağını, zenginliklerle dolu böylesi kitapların yazma eylemine olan katkısının önemini bir kez daha vurgulamıştır.

Montaigne, yazarken alışkanlık edindiği üslup üzerine olan düşüncesini ise şu sözlerle anlatmaktadır:

Gramer adına kullanılan dile çatanlar benimle alay ederler; bak şu cahilce söze; akla aykırı laf ediyorsun; fazla ileri gidiyorsun; sen boyuna kendinle oynuyorsun; sahidin söylediğini de herkes yalancıktan sanacak,” Doğru” , derim; “ ama ben dikkatsizlikten gelen hatalarımı düzeltsem bile, bende adet haline gelmiş olanları düzeltmem. Ben hep böyle konuşmuyor muyum? Her yerde böyle çiğ çiğ göstermiyor muyum kendimi? Mesele yok. Yazarken aradığım da bu zaten. Herkes kitabımda beni, bende kitabımı görsün (Montaigne, 2011, s. 9).

Montaigne'nin anlatmak istediği hiç şüphesiz yazarken de kendisi olduğudur. Yazarken hem düşüncesinde, hem de düşündüğünü kâğıda aktarmada her anlamıyla kendine özerk bir alan oluşturmak isteyen Montaigne, bunu oluştururken zihnindeki düşünceyi, mevcut olanın dışına çıkmak, kendine özel bir üslubunun olmasına bağlamaktadır. Nitekim herkes kitabımda beni, bende kitabımı görsün tümcesi, bir üslup getirmenin çabası olarak görülmektedir.

2.3. JOHANN WOLFGANG VON GOETHE (1749 - 1832)

Alman edebiyatçı ve yazar Goethe, çok çeşitli alanlarda düşünce çalışmaları yapmış ve yayınlamıştır. Goethe yurt dışında en çok tanınan Alman yazardır ve bu sebepten Alman edebiyatının önde gelen temsilcilerindendir. Eserleri dünya edebiyatının zirvesinde olan Goethe, *Faust* (1808), *Genç Werther' in Acıları* (1774), *Yaşamımdan Şiir ve Hakikat* (1775), *Öyküler* (1797), *Gönül Yakınlıkları* (1807), *Renk Teorisi* (1810) en meşhur eserleridir.

Goethe (2009) yazmanın ve konuşmanın onun için iki farklı şey olduğunu şu cümlelerle ifade etmiştir:

İnsan nasıl yazıyorsa öyle konuşmalı, nasıl konuşuyorsa öyle yazmalıymış, oysa benim için yazmak ve konuşmak her zaman, her birinin kendi haklarını savunduğu farklı iki şeydi (Goethe, 2009, s. 186).

Goethe, yaratıcı yazının estetik bir içeriğe sahip olması gerektiğini açık etmektedir. Sanat adı verilen yaratıcı eylemde, dönüştürmek ilkesi her zaman esas olmuştur ve Goethe yazının da bir eser meydana getirilirken dönüşüm geçirmesi gerekliliğini vurgulamak istemiştir. Goethe, eser yazmak konusunda kendi düşünce ve deneyimini şu şekilde açıklamıştır:

Edebi yapıtlar yazma arzum sonsuzdu; o zamana kadar yazmış olduklarıma karşı ilgisizdim, ancak kendi kendime veya arkadaşlarla bir araya geldiğimizde yazdıklarımı başkalarına neşeyle okuyunca, ilgim tazeleniyordu. Birçoğu da, ister kısa ister uzun olsun, yazdığım her şeyden haberdar olmaktan hoşlanıyordu, çünkü ben yazmayı bir ölçüde seven ve kendini bu konuda yetenekli hisseden herkesi kendi tarzında, özgürce bir şeyler yazmaya zorluyordum, aynı şekilde onlar da beni yeni şiirler ve yazılar yazmam için teşvik ediyorlardı. Bu aşırıya kaçan karşılıklı çalışma ve uğraşlara herkes kendi tarzında neşeli bir katkıda bulunuyordu, özgürce, herhangi bir akıma bağlanmadan, çok sayıda gencin kendi doğal yaratılışına göre, hesapsız kitapsız katıldığı bu duygu fırtınası ve yaratıdan, bu yaşama ve yaşatmadan, bu alıp verme çabasından, bir yandan göklere çıkarılırken diğer yandan yerlere vurulan o meşhur edebiyat akımı doğdu, bu akım içinde birçok dâhi genç adam, gençliğe yakışır şekilde tüm cesaretlerini toplayıp, kibirli bir hal takınarak yapıtlar ortaya koydu, güçlerini iyi yolda kullandıklarında bazı sevinçler ve güzel şeylere, kötü yolda kullandıklarında ise bazı sıkıntılar ve kötülöklere neden oldu; işte bu kitabın esas konusu, bu kaynaktan çıkan etkiler ve tepkilerdir (Goethe, 2009, s. 195).

Goethe, edebi yapıtlar yazma konusundaki düşüncesinde ilgisinin artması için arkadaş ortamının etkili olmasından söz etmiştir. Yazma işiyle ilgilenen ve bu konuda yetenekli herkesi etrafında toplayan ve karşılıklı teşvik edici davranışlar sergileyen Goethe ve arkadaşları, birlikte bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu durumun samimiyetini ve özgür düşünceyle özgün eserler çıkmasının altını çizen Goethe, buna tepki olarak çıkan

edebi akımın bu güzel ortamı yok ettiğini, kibirli ve kötülük dolu yazılar kaleme alındığını söylemiştir. Goethe, kitabının gerçek konusunun bu etki ve tepkiden oluştuğunu söyleyerek yazma eylemin önemli bir aşaması olan işlenen konular üzerine kendi görüşünü dile getirmiştir.

2.4. ARTHUR SCHOPENHAUER (1788 - 1860)

Alman filozof ve yazar Arthur Schopenhauer, Alman felsefecilerin ilk düşünürleri arasında sayılmaktadır. 1813 yılında Almanya’ da Jena üniversitesinden doktora çalışmasını alan düşünür daha sonra yazım çalışmalarına geçmiştir. Önemli çalışmalarının bazıları, *Tabiattaki İrade Üstüne* (1836), *Ahlakın İki Temel Meselesi* (1841), *İstenç ve Tasarım Olarak Dünya* (1818) sayılabilir.

Schopenhauer (2005) düşünebilen bir insanın kendisini açık ve anlaşılabilir bir ifade etme gücüyle yazma eylemini gerçekleştirmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Bir insanın tam olarak konuştuğu gibi yazmaya kalkışması bir hatadır. Her yazım tarzı haddizatında her türlü üslubun atası olan abidevi-görkemli üslup ile belli bir akrabalık bağına sahip olmalıdır; dolayısıyla bir kimsenin konuştuğu gibi yazması neredeyse tersi kadar, yani yazdığı gibi konuşmaya çalışması kadar kusurludur. Bu yazarı ukala yapar ve aynı zamanda anlaşılmasını güçleştirir (Schopenauer, 2005, s. 58).

Schopenhauer, yazar için üslubun öneminden bahsetmiş ve konuşulduğu gibi yazılamayacağı uyarısında bulunmuştur. Açık düşüncenin yazma eyleminde kullanılması gereken bir teknik olması gerektiğini savunan Schopenhauer, bilindiği üzere günlük konuşma dilinin, yazı dilinde yer almamasını dile getirmiştir. Schopenhauer, aksi bir durumun yazar için ciddi bir hata olarak görmekte, bu üslubu takınan yazarları ukalalık yapacağını ve anlaşılmasını zorlaşacağını söylemiştir.

Schopenhauer, okunmaya değer şeyler yazacak yazarlar için düşüncesini şu sözlerle ifade etmiştir:

Okunmaya değer herhangi bir şey yazacak olan ancak mutlak anlamda ele aldığı konunun hatırı için yazan insandır. (sırf ele aldığı konunun hatırı için yazmadıkça kimse okunmaya değer herhangi bir şey yazamaz.) edebiyatın her dalında eğer sadece birkaç kusursuz kitap olmuş olsaydı, kim bilir bunun ne büyük bir faydası olurdu! Bunu tasavvur etmek güç. Yazarak para kazanmak mümkün oldukça böyle bir şey asla söz konusu olamaz. Sanki para lanetlenmiş gibi görünmektedir, çünkü öyle veya böyle para için yazmaya başlar başlamaz her yazar derhal soysuzlaşmaktadır (Schopenauer, 2005, s. 68).

Schopenhauer, yazmak için belirlenen konuya inanmak, onun hatırı için yazmak gerekir demiştir. Bu sözünün anlamı bir amaç kapsamında iletmek istenen bir sözün olması ve o sözün derinliğinin bulunmasıdır. Bunun haricinde yazma eyleminin amacından sapacağı düşüncesini savunan Schopenhauer, yazarak para kazanmak fikri var oldukça edebiyat alanında kusursuz kitap olarak nitelenecek eserlerin üretilmeyeceğini dile getirmiştir. Schopenhauer, yazmak için mecburî olarak düşünmek gereklidir fikrini savunan yazarlardandır. Bu düşüncesini kitabında şu cümlelerle açıklamıştır:

Yürümek için baston ne ise, düşünce için kalem de odur, fakat nasıl ki insan en kolay bastonsuzken yürürse, en kusursuz biçimde de elinde kalem yokken düşünür. İnsan ancak yaşlanmaya başladığında bir baston kullanmayı ister, [baston artık onun için bir yük değil, bir yardımcıdır]kalem de böyledir. Her nasılsa bir kere akılda yer etmiş yahut onda vücut bulmuş bir varsayım, bir fikir dış dünyadan ancak kendisi için yararlı ve kendisiyle türdeş [mütecannis] olan malzemeyi aldığı kadarıyla bir organizmanınkine benzer bir hayat sürer; öte yandan kendisi için zararlı ve kendisine yabancı olan malzeme ya baştan reddedilir ya da eğer alınması gerekli ise, tekrar tamamen dışarı atılır (Schopenhauer, 2005, s. 78).

Schopenhauer, gündelik yazı yazarların basmakalıp ifadelerde bulunmalarını ise şu şekilde açıklar:

Günübürlük yazıp çizenlerin kalem ellerindeyken, ancak yarı yarıya akılları başındadır ki bu durum onların akıl eksikliğini ve yazılarının usandırıcılığını izah eder; haddizatında kendi sözlerinin anlamını kendileri de anlamazlar. çünkü ifadeleri kalıp olarak alırlar ve onları bellemeye çalışırlar. Bu sebepten ötürüdür ki yazarlarken bir araya getirdikleri şey sözcükler den ziyade ifadelerdir; phrases banales (basmakalıp ifadeler). Bu da onların en ziyade ayırt edici özelliklerinin, açık seçik ifade edilmiş düşünce eksikliğinin nedenini izah eder; esasen onlar düşüncelerine damgasını vuracak —böyle bir— kalıptan yoksundurlar, onların kendilerine ait açık düşünceleri yoktur; bunun yerine onlarda sözcüklerin, yaygın ifadelerin, iyice aşınmış konuşma tabirlerinin ve moda tabirlerin belirsiz, karanlık iç içe geçişlerini buluruz. Neticede onların bu sisli buğulu yazım tarzları eski usulle yapılmış baskıya benzer (Schopenhauer, 2005, s. 91).

Schopenhauer, okumak nedir? Nasıl bir yazar olunmalı? Yazarken üslup kullanımı neyi ifade eder? İyi yazar kimdir? Kötü yazar kimdir? Vb. konulara değinmiştir. Yazarlardan ve yazım alışkanlıkları hakkındaki derin tespitleri ve eleştirileriyle yazma eyleminin nasıl gerçekleştirilmesine dair görüşlerini ortaya koymaktadır. Son olarak günümüz köşe yazarları gibi dönemin günübürlük yazılar yazarları hakkında eleştiride bulunan Schopenhauer, o türde yazarların yazarlarken bir araya getirdikleri şeyin sözcüklerden ziyade ifadeler olduğunu söylemiştir. Parantez içinde basmakalıp ifadeler olarak belirttiği bu durumu bilinen cümle kalıplarının kullanılmasının yazıya hiçbir şey katmadığı fikrini savunan Schopenhauer, bunun nedeninin düşünce eksikliği olduğunu söylemiştir. Hayal ederek, düşünerek tasarlanan cümleler yerine yaygın ifadelerin,

konuşma tabirlerinin, iç içe geçişlerini doğru bulmayan Schopenhauer, onların bu tarzları eski usulle yapılmış baskılara benzetmiş, edebi ya da sanata dair bir üretim olmadığını oysa gerçek anlamda bir yazının bu özellikleri barındırması gerektiği görüşünü savunmuştur.

2.5. EDGAR ALLAN POE (1809 - 1849)

Amerikalı kısa öykü yazarı ve şair Edgar Allan Poe, daha çok gizemli ve gotik unsurları benimseyerek yazılar kaleme almıştır. Amerikan edebiyatının önde gelen temsilcisi olan Poe, ülkesinde kısa öykü alanının ilk yazarlarındanıdır. Poe' nun gerçek yükselişi polisiye romanın mucidi olmasıyla gerçekleşmiştir. Poe' nun eserleri edebiyat, müzik, sinema gibi alanlarda sıklıkla kullanılmış, popüler kültürün neredeyse lokomotifi olmuştur. Önemli eserleri arasında, *Kuzgun* (1845), *Kara Kedi* (1843), *Annabell Lee* (1849), *Kuyu ve Sarkaç* (1842), *Dedektif Auguste Dupin Öyküleri* (1843), *Morgue Sokağı Cinayeti* (1841) sayılabilir.

Poe (2013) aylık Graham's dergisi için kaleme aldığı, *yazının felsefesi* adlı deneme yazısında yazma uğraşısı hakkında önemli bir kaynağı bize sunmuştur. Yazısında iyi bir öykü inşa etmenin ne şekilde olacağını şu sözlerle anlatmıştır:

Bir öykü inşa etmenin alışıldık tarzında, bence köklü bir hata vardır. Hikaye ya bir tez öne sürer ya gündelik bir olayın önermesini sunar ya da en iyisinden yazar, yani anlatısının temelini yalnızca göz alıcı bir formda biçimlendirecek bir kombinasyon sağlamaya yönelir, ki tasarım genel olarak tasvir ile doldurulur, diyalog veya yazar yorumu, gerçeğin her türlü kırılma noktası veya aksiyon, sayfa sayfa görünür kılınmalıdır (Poe, 2013, s. 2).

Poe, tek oturuşta okunmayacak uzunlukta yazılan eserlerin etkisinin düşük olacağı görüşünü şu cümlelerle savunmuştur:

Eğer herhangi bir edebiyat eseri, bir oturuşta okunmayacak denli uzunsa, izlenim bütünlüğünden sağlanacak son derece önemli etkiden severek feragat etmek zorundayız. Eğer iki oturum gerekiyorsa, dünya meselleri ve bunun gibi her şey, tam anlamıyla mahvolur. Fakat diğer tüm durumlar sabit olduğundan dolayı, hiçbir şairin kendi tasarımını ileriye götürecek herhangi bir uygulamaya gücü yetmez, fakat bu henüz tam değildir. Genişletmek, her türlü ilerlemeye denk gelen bütünlük kaybına hizmet eder. Burada öncelikle ‘‘hayır!’’ diyorum. Uzun şiir diye adlandırdığımız şey, gerçekte yalnızca kısa ve öz olanın ardaşık halidir. Başka bir deyişle, kısa ve öz şiirsel etki (Poe, 2013, s. 5).

Poe, tek oturumda okunması gereken yazılardan kastı, tek etki metoduyla kaleme alınan yazıların iyi yazı yazabilmek için gerekli olması düşüncesini savunmuştur. Ayrıca, Poe, bu denemesinde yaratıcı şiir yazarlığı üzerine tavsiyeler de vermektedir. O tavsiyelerden en önemlisi, kendi kaleme aldığı şiirlerin kısa ve öz etkilerinin, uzun şiirlere göre daha geçerli olduğu görüşüdür. Özetle Poe, tüm edebi eserlerin kısa olması gerektiğine inanan bir yazardır ve bu görüşünü kaleme aldığı kısa öykülerinde uygulayarak göstermiştir.

2.6. FYODOR DOSTOYEVSKİ (1821 - 1881)

Ünlü Rus yazar Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, dünya edebiyat tarihinde çevirisi en çok yapılmış ve kitapları en çok okunan yazarlar arasındadır. Dostoyevski, ilk kitabı *İnsancıklar*'ı 1846'da yayınlamış, ardından yayınladığı kitaplarla beklediği başarıyı göremeyip başka alanlara yönelmiştir. 1849 yılında devlete karşı komplo iddiaları sebebiyle önce idam cezasına çarptırılmış daha sonra bu ceza Sibiry'a da kürek mahkûmu olarak çalışmasına çevrilmiştir. Burada dört yıl kaldıktan sonra askerlik hizmetini yapmış, evlenmiş ve 1859 yılında San Petersburg' a yerleşerek yaşamına devam etmiştir. Diğer önemli eserleri arasında, *Yeraltından Notlar* (1864), *Suç ve Ceza* (1866), *Kumarbaz* (1866), *Budala* (1868), *Ebedi Koca* (1870), *Ecinniler* (1872), *Delikanlı* (1875), *Karamazov Kardeşler* (1879) sayılabilir.

Dostoyevski (2009) yazma uğraşısıyla alakalı olarak görülen, duyulan ve okunanları yazdığını şu ifadelerle belirtmiştir:

Oysa ben “görünenleri, duyulanları ve okunanları” yazıyorum. İyi ki “gördüğüm, duyduğum ve okuduğum” her şeyi yazmak vaadiyle kendimi kısıtlamamışım. Hem duyduklarımız hep tuhaf şeylerdir. Hepsi kendiliğinden şuraya buraya saçılır da bir araya getirmeyi başaramazsan, nasıl aktarabilirsin onları (Dostoyevski, 2009, s. 382).

Dostoyevski (1876-1877) yıllarında yazılarını *Grajdanın* adlı dergide yayımlamıştır. Edebiyat, sanat, ahlak, Rus gündelik yaşamı, Rus halkının dinsel inançları, karakter özellikleri gibi konular hakkında düşüncelerini ifade ettiği yazılarında, yazma eylemi hakkındaki fikir ve görüşleri de bulunmaktadır. İlk olarak kendi tecrübesi olmadığı olayları yazmak istemediğini söyleyen Dostoyevski, görüleni, duyulanı ve okunanı yazdığını söylemiştir. Fakat bunların bir süzgeçten geçmesi gerektiğini, yazarın

iyi bir şekilde bunların hepsini bir araya getirmesini yazmak için yeterli olmayacağını söylemiştir.

Dostoyevski (2009) yazmaya başladığı ilk yıldan itibaren edindiği tecrübeyi *Bir Yazarın Günlüğü* adlı kitabında İngiliz oyun yazarı Shakespeare örneği üzerinden şu şekilde açıklamaktadır:

Yazmaya başladığım 1846 yılından beri, belki de daha önceden bunu biliyordum, bu olgu, sanatın -göreceli cılız döneminde- faydacılığı aklımı karıştırmış, çoğu kez şaşırtmıştır beni. Gerçekten, farklı yönden bir inceleyin, gerçek yaşamın olayları, ilk bakışta, hiç de sanıldığı gibi açık değildir, eğer yetenekliyseniz ve bakış derinliğine de sahipseniz Shakespeare’ de olmayan ne derinlikler bulursunuz onda. İşte işin püf noktası da burada zaten: “Kim bu bakış derinliğine sahip ve kim bu güçtedir?” Yazınsal yapıtları yaratmak ve yazmakla yetinmeyip olayı derinliğine sezmek için insanın bir şekilde sanatçı olması gerekir. Kimi gözlemci için gündelik yaşamın olayları dokunaklı bir basitlikle geçip gider, üstünde düşünmeye ve incelemeye değmeyecek kadar anlaşılırdır. Bir başka gözlemci için aynı olaylar kimi kez o denli endişe verici olur ki, (sık sık karşılarız)- onları genelleştirme, basitleştirme, doğru çizgiye çekme ve bununla rahatlama gücünü kendinde bulamaz- başka bir kolaycılığa yönelir ve doğrudan, bütün sorunlarını da yanında götürmek, yitik, yorgun beynini dağıtmak için sıkır kurşunu. Ancak bu, birbirine zıt iki durumdur, ama ikisi arasında insanın var olan önemi yer alır. Doğaldır ki gündelik hayatın olayları bizler için hiçbir zaman ne tükenir, ne de sonuna ve başına varılabilir. Bize tanıdık gelen gündelik yaşamın sadece görünen vazgeçilmez tarafıdır, ancak başlangıçlar ve sonlar kişiöğlü için şimdilik fantastiktir (Dostoyevski, 2009, s. 715-716).

Dostoyevski, yaptığı tespitlerle yazma eylemine dair görüş ve düşüncelerini çok açık şekilde ifade etmektedir. 1846 yılında yazma başladığı günden itibaren, yazabilmek için bakış derinliğine sahip olunması gerektiğini söylediği yazar, gerçek bir eser üretebilmek için sanatçı özellikleri taşıyor olmak gerektiği görüşünü savunmuştur. Dostoyevski, bilindiği üzere yazma çabasını her zaman Turgenyev’in yazdığı metinleri daha ileri götürmek adına gerçekleştirdiğini söylemiştir. Bu açıdan her eser bir diğerinin devamıdır düşüncesiyle örtüşen bu tespiti Dostoyevski’ de dâhil olmaktadır. Dostoyevski, gündelik hayatın olayları yazarlar için ne tükenir, ne de sonuna ve başına varılabilir der. Bu tespitle gerçekleştirdiği yazma eyleminde, düşünce bakımından benimsenen amacın izlerini taşımaktadır. Doğum ve ölüm kavramını insanlar için fantastik bulan Dostoyevski’nin kendi yaşam hikâyesinde de olduğu gibi ölüm ile arasında çok yakın bir tanışıklık mevcuttur. Ölüm ile olan yakınlığını eserlerine de yansıtan yazarın, dram ve hüznü içeren duyguları her zaman ön plana çıkardığı görülmektedir. Bunu bir kurgudan öte yaşam gerçeğinin bir parçası olarak gören Dostoyevski, bu durumu yazılarına da sıkça yansıtmaktadır. Dostoyevski’nin yazarlığı hakkında daha pek çok şey söylenebilir, fakat yazma eylemi hakkında yazarın kendi

fikirleri esas alınması gerektiğinden konuyla alakalı sadece kendi fikirleri üzerinde durulması gerekmektedir. Bu anlamda mutsuzluk hissi Dostoyevski'nin kendi kişiliğinde her ne kadar baskın olsa da, yazmak için Dostoyevski, sıklıkla gözlem yeteneğini devreye sokmuştur. Yazmak, sona ermeyecek bir huzursuzluk hissidir anlayışından çok Dostoyevski, yazılarını farklı tekniklerle işlediği, yazınsal yapıtları yaratmak ve yazmakla yetinmeyip, anlamını sorguladığı sıkça görülmektedir.

2.7. GUSTAVE FLAUBERT (1821 - 1880)

Fransız romancı ve yazar Gustave Flaubert, edebiyat eleştirmenleri tarafından modern romanın kurucusu olarak görülmektedir. 19. yüzyıl toplumsal gerçekçiliğini yoğun şekilde işlediği, realist akımın başlangıcı sayılan 1857 yılında yayımladığı *Madame Bovary* adlı eseridir. Bu eser çok geçmeden dünya klasikleri arasında yerini almıştır. Eğitimini 1841 yılında Paris'te Hukuk Fakültesinde gören Flaubert, hastalığı nedeniyle okulu bırakmış ve kendini tamamen yazmaya adanmıştır. Önemli eserleri arasında, *Duygusal Eğitim* (1869), *Madame Bovary* (1856), *Salambo* (1862), *Bir Delinin Anıları* (1838), *Fikirler Sözlüğü* (1911) sayılabilir.

Flaubert (1988) yılında ikinci kitabına başlamak üzereyken Louise Colet'ye gönderdiği mektupta kendi yazma üslubu hakkında bazı çözümlemelerde bulunmuştur:

Bir sayfa yazmak beş günümü aldı. Kitabımda beni rahatsız eden, deyim yerindeyse eğlendirici unsur denen şeyin yetersizliği. Az hareket var. İmge harekettir diyorum ben gene de. Kitabın gerilimini bu yolla ayakta tutmaya çalışmak daha zor ama başarısızlık, biçimin başarısızlığı demek olacak. İkinci kitapta ardı ardına beş bolum yazdım, beşinde de olay yok. Kasaba yaşamıyla eylemsiz bir aşkın kesintisiz anlatımını amaçlıyorum. Hem ürkek hem de derin bir aşk bu ama içten içe korkunç bir tutku da var, onun için anlatımı güç oluyor. Leon, benim genç âşık, yumuşak başlı biri. Birinci kitapta da böyle bir şey vardı; koca da karısını aşağı yukarı âşık gibi seviyor. İkisi de aynı ortamın vasat kişileri ama gene de farklılaştırmalar gerekiyor. Başarırsam, harika bir bolum olacak; bir rengin üzerine bir ötekini sürüyorum çünkü. Üstelik de tonlar çok kesin saptanmış değil (Flaubert, 1988, s. 41).

Flaubert, yazma eylemi için her şey bir biçim sorunudur demiştir. İmge harekettir diyen Flaubert, her karakter, konu, duygu ve durumun yoğunluğunun belirlenmesi, bir ölçüsünün olması yazının en büyük özelliğidir görüşünü savunmaktadır. Özellikle yaratıcı yazarlık eyleminde yer alan imgenin anlatı için bir ivme olduğunu söyleyen Flaubert, salt imgeyi harekete çevirmiş, gerçek anlamda hareketin (eylem) olmamasının çözümünü âşık iki karakter yaratarak üstesinden gelineceğini savunmuştur. Ona göre

kasaba yaşantısıyla eylemsiz bir aşkın kesintisiz anlamı bu etkiyi yaratmaktadır. Bu durumun iki kitabında var olduğunu ve yeni yazdığı metinde karakterlerini başkalaştırması gerektiğini söyleyen Flaubert, yazma uğraşısını bir rengin üzerine diğerini sürmek olarak tanımladığı görülmektedir.

2.8. LEV NİKOLAYEVİÇ TOLSTOY (1828 - 1910)

Dünya edebiyatına iz bırakmış Rus yazar Lev Nikolayeviç Tolstoy, Hukuk Fakültesi'nde öğrenim görmeye başlamış fakat yarıda bırakarak 1847 yılında doğduğu çiftliğe geri dönmüştür. Daha sonra askere giden Tolstoy, astsubay olarak çeşitli görevlerde bulunmuştur. Tolstoy' un yazmakla olan ilişkisi ilk olarak askerdeyken başlamış, vakit geçirmek için *Çocukluk Çağı* adında bir öykü kaleme almıştır. Askerlikten sonra 1854 yılında Petersburg'a yerleşen Tolstoy yazarlık mesleğini yapmaya karar vermiştir. 1862 yılında evlenen Tolstoy, ilk ciddi eserlerini (1877) yılında vermiştir. Yazdığı önemli eserler arasında, *İvan İlyiç'in Ölümü* 1886, *Savaş ve Barış* (1869), *Anna Karenina* (1873), *Sivastopol Serisi* (1855), *Sanat Nedir?* (1897), *Diriliş* (1899), *İnsan Neyle Yaşar* (1885) bulunmaktadır.

Tolstoy (2003) *İtirafımlarım* adlı güncesinde yazmak eylemiyle alakalı şu çarpıcı görüşü dile getirmiştir:

Yazarlık çalışmalarına o sıralarda başladım; kibirden, çıkarıcılıktan ve gururdan... Hayatımda yaptığım şeyleri, yazdıklarımda da yaptım. Şöhret ve para için yazıyordum ya, bunları elde etmek için kötünün göklere çıkarılmasına iynin ezilmesi gerekiyordu. Nitekim ben de öyle yaptım. Yazılarımda vurdumduymazlık, hatta naif bir alay perdesi altında, çok defa, hayatımın anlamı olan iyiye ulaşma arzusunu gizlemeye çalıştım. ve ne geçti elime? İnsanlar beni alkışladılar ya (Tolstoy, 2003, s. 12).

Tolstoy, bazı kötü niteliklerini yazılarında da uyguladığını söylemiş, yazma eylemini ün ve para için yaptığını dile getirerek herkesi şaşırtmıştır. Yazılarındaki vurdumduymazlık hissi, insan olarak iyiye ulaşma arzusunu engellemiş, yazma eylemini kötücül bir amaca dönüştürmüştür. Bir öz eleştiri yapan Tolstoy, tüm bunların sonunda eline geçen şeyin ne olduğunu kendisine sormuş, amaçladığı üne kavuşması, dünyaca ünlü bir yazar haline gelmesi onu mutlu etmediği kurduğu cümlelerinden anlaşılmaktadır. Bu çarpıcı itiraf, Tolstoy'un hem yazma eylemi hakkındaki düşüncesini hem de bunu nasıl ve niçin gerçekleştirdiğinin bilgisini vermiştir.

Tolstoy (2007) söz sanatı ve roman gibi yazınsal eserlerdeki yapısal özelliklere şu şekilde değinmiştir:

Roman ve öykü arasındaki köklü farklılığın ortaya çıktığı bir noktadır bu. Romanın amacı, hatta buna sadece dışsal amacı diyelim, bir ya da çok sayıda insanın yaşamını betimlemektir; o bakımdan da roman yazan kişinin hayatta neyin iyi neyin kötü olduğuna dair son derece açık, net, kesin bir kanısı olmalıdır (Tolstoy, 2007, s. 246).

Tolstoy, romanın amacının insan yaşamını betimlemek olduğunu söylemiş, roman yazan kişinin ise bu işçiliği yapabilmesi için hayat karşısında son derece keskin ve geçerli gözlem yeteneği ve düşünce gücünün olması gerektiğini söylemiştir.

Tolstoy, yazma eylemini açıklamaya, yazar ve yarattığı kişiler üzerinden devam etmiştir:

Her sanat yapıtını bütünsel bir yapı halinde bir arada tutarak yaşamı yansıtmış, yansımaları yaratan çimento, kişilerin ve durumların birliğinde değil, yazarın konusuyla arasındaki özgün ahlaki ilişkinin birliğindedir. Aslında yeni bir yazarın yapıtını okuduğumuzda içimizde her zaman şöyle bir sorunun kımıldadığını duyumsarız: “Kimsin, nasıl birisin sen? Benim bilip tanıdığım onca insandan ne farkın var? ve hayatımıza nasıl bakacağımıza dair bana yeni ne söyleyebilirsin?” Sanatçının betimlediği kişiler kim olursa olsun, din adamları, haydutlar, çarlar, uşaklar... Biz bütün bunlarda yalnızca sanatçının ruhunu arar, onu görmek isteriz. Eğer söz konusu olan eski, bildik bir yazar, bu durumda elbette sorulacak soru “Sen dekimsin be birader?” değil, “Hadi bakalım, bana yeni ne söyleyebileceksin? Hayatın hangi yeni yanını aydınlatacak, sergileyeceksin?” olacaktır. O bakımdan, dünyaya dair açık seçik bir fikri olmayan bir yazar –hele hele böyle bir fikre hiç de ihtiyacı olmadığını düşünen bir yazar– sanat yapıtı denilebilecek bir yapıt yaratamaz. Çok şey yazabilir böyle bir yazar, güzel şeyler de olabilir yazdıkları, ama sanat yapıtı olmaz (Tolstoy, 2007, s. 278).

Tolstoy, sanatçı -yazar- ile onu algılayan kişi arasındaki duygu alışverişiyle ilintili değerlendirdiği düşüncesinde, sanatın yaşamı yansıtmaya özelliğini kişilerin ve durumların olağan yapısı değil, yazarın konusuyla arasındaki ilişkiden kaynaklandığını söylemiştir. Tolstoy, çarpıcı bir örnekle, okuyucu olarak bir yazarın eserini okuduğumuzda, tanıdığımız insanlardan neyin farklı olduğunu ve yeni neler söyleyeceğinin beklentisi içine girdiğimizi ifade etmektedir. Yazarın yarattığı kişiler, hangi tipte ve özellikte olursa olsun, farklı bir bakış açısı beklediğimiz gerçeği ön plana çıkmaktadır. Bu beklenti ışığında, yazma eyleminde bulunan yazarların vazgeçilmez bir gereklilik olarak dünyaya dair bir görüşünün, yenilik getiren bir fikrinin olması gerektiğini söyleyen Tolstoy, bunun dışında yazı yazılabileceğini fakat yazma uğraşısının sanattan yoksun, niteliksiz bir içeriğe sahip olacağını ifade etmiştir.

2.9. PAUL VERLAİNE (1844 - 1896)

Fransız şiirinin önde gelen ünlü şairlerinden olan Paul Marie Verlaine, özgür bir yaşamı benimseyerek, münzevi bir yaşam sürmüştür denilebilir. Liseden sonra öğretmenlik yapan Verlaine, şair Arthur Rimbaud ile birlikte geziler yapmış fakat aralarında çıkan bir tartışma sonucu onu yaralamış ve iki yıl hapis cezası almıştır. Hapisten sonra düzenli bir yaşamı olmayan Verlaine, içki ve uyuşturucu bağımlısı olmuş ancak yine de kayda değer eserler yaratmayı başarabilmiştir. Önemli eserleri arasında, *Aşk* (1888), *Sözsüz Şarkılar* (1874), *Tensellik*, *Şiirin Son Evresi* (1896), *Sövgüler* (1896), *Onuruna Şiirler* (1893), *Usluluk/Dinginlik* (1880), *Yan Yana* (1889) sayılabilir.

Verlaie (1976) bir şiirin nasıl yazılması gerektiğini şu dizelerle anlatmıştır:

Musiki, her şeyden önce musiki;
Onun için tekli mısradan şaşma.
Kıvrak olur, erir havada sanki;
Ağır aksak söylenişe yanaşma.
Kelime seçerken de meydan senin;
Bile bile bir nebze aldanmalı.
Dumanlısı güzeldir türkülerin;
Öyle hem seçik olsun hem kapalı.
Güzel gözler tül ardında görünsün
Gün ışığı titremeli şiirinde
Ak yıldızlar maviliğe bürünsün
İlgıt ılgıt sonbahar göklerinde.
Ara rengin peşindeyiz çünkü biz ;
Rengin değil, ara rengin sadece.
Ancak öyle sarmaş dolaş ederiz
Kavalı boruyla, rüyayı düşle.
Nükte belasından kurtulmaya bak;
Acı zeka, sulu gülüş neyine?
İşe karıştı mı bu cins sarımsak
Maviliğin yaş dolar gözlerine.
Tut belağati boğazından sustur
El değmişken bir zahmete daha gir.
Kafiyenin ağzına da bir gem vur
Bırakırsan neler yapmaz kim bilir?
Nedir bu kafiye den çektiğimiz !
Hangi çocuk, hangi deli
Sarmış başımıza bu meymenetsiz,
Bu kof sesler çıkaran kalp inci yi?
Hep musiki, biraz daha musiki;
Havalanan bir şey olmalı mısra
Deli bir gönülden kalkıp gitmeli
Başka göklere, başka sevdalara.
Dağılıp tozu sabah rüzgârına
Mısraların alsın başını gitsin

Kekik, nane kokaraktan, dört yana...
Üst tarafı edebiyat bu işin (Verlaine, 1976, s. 32).

Verlaine, yazmış olduğu *Art Poétique* adlı şiirinde, dile getirmek istediği hazzı, kelimeler ve yaşamın çeşitliliğiyle birlikte anlatmaya çalışmaktadır. İlk göze çarpan durum, önce şiiri musikinin duyumsayışıyla birleştiren bir anlayışla, kelimelerin buna göre seçilmesini öğütlemektir. İlk dörtlükte, şiirin müzik için bir enstrüman olduğu, bunun için şiire uygun bir nota bulunması gerektiği anlatılmaktadır. İkinci dörtlükte, ilk dörtlüğe bağlı olarak kelimelerle bir müzik oluşturulacağı için yazıya bir anlam verilmesi gerektiği anlatılmıştır. Üçüncü ve dördüncü dörtlük sabit tanımı olan kesinliklerden kaçınılması gerektiğini, bunun için de ana rengin değil ara rengin peşinden gittikleri vurgulanmıştır. Bu durum herkesin peşinden gittiği tanınan nesneleri değil, kimsenin çok fazla tanımadığı şeyleri kutsamaktadır. Beşinci dörtlük, nükteden yani espriden uzak durması gerektiğini söylemektedir. Muhtemelen alaycı anlayıcın zekâ gereksinimine muhtaç olduğu bunu barındırmayan şiirinde eksik kalacağı söylenmeye çalışılmıştır. Altıncı ve yedinci dörtlükte ise; kelimelerin düzenli olmaması gerektiği söylenmektedir. Serbest biçimde şiirin yazılma biçimi arasında en uygun olanıdır.

Verlaine, şiirin müzik için bir araç olduğunu anlatmak istemiştir. Yapılan çözümlemede, müzik ve şiirin birbirine uyum sağlaması için kelimelerle musiki oluşturma yönteminden bahseden Verlaine, bunun yapılabilmesi için kelimelerin yazmaya imkân sağlayan bir unsur olduğunu dile getirmektedir. Sembolizm unsurlarıyla bezeli şiirinde düşünce olarak her şeyden önce şiirin nasıl yazılması gerektiği anlatılmak istenmektedir. Şiirinde, şairin görevinin okuyucusuna estetik haz vermek olduğu anlatılmış, biçimin önemi üzerinde durulmuş ve şiir yazmak isteyen kişilere bu doğrultuda öğütler verilmiştir.

2.10. MAKSİM GORKİ (1868 - 1936)

Ünlü Sovyet Rus yazarı Maksim Gorki, sosyalist gerçekçi yazımın temsilcisi olarak bilinmektedir. Sekiz yaşından itibaren çalışan Gorki' nin bu anlayışı hayatına ve yazılarına yansıtmış olması hiçte şaşırtıcı bir durum değildir. 1892 yılında Kafkasya Gazetesinde çalışmaya başlayan Gorki, gerçek anlamda yazarlığa bu yıllarda adım atmıştır. Önemli eserleri arasında; *Ana* (1906), *Halk Düşmanı* (1907), *Küçük Burjuvalar*

(1901), *Ayaktakımı Arasında* (1941), *Benim Üniversitelerim* (1941), *Ekmeğimi Kazanırken* (1941) sayılabilir.

Gorki (1989) yazma eylemi hakkındaki düşüncesini yazmayı nasıl öğrendiğini anlatarak açıklamıştır:

Şimdi, yazmayı nasıl öğrendim sorusunu yanıtlayacağım. İzlenimleri, hem doğrudan doğruya yaşamdan, hem de kitaplardan topladım. Bu birincisi, hammaddeyle, ikincisi yarı işlenmiş maddeyle kıyaslanabilir; ya da daha kaba, ama daha açık bir deyişle, ilkinde hayvanla ve daha sonra, o hayvanı kusursuz bir güzellikle saran postuyla ilişki kurdum. Yabancı edebiyata, özellikle Fransız edebiyatına çok şey borçluyum. Dedem, acımasız, çekilmez bir adamdı, ama Balzac'ın Eugenie Grandet'sini okuyuncaya dek onu doğru dürüst anlamamıştım. Eugenie'nin babası ihtiyar Grandet de acımasız ve çekilmez bir adamdı ve dedeme çok benziyordu; ne var ki o, dedemden daha akılsız ve daha az ilginçti. Sevmediğim ihtiyar bir Rus, bi Fransızla kıyasla daha üstün niteliklere sahipti. Bu, benim ona karşı tutumumu değiştirmede, ama çok önemli bir şey öğrenmiş bulunuyordum: Kitaplar, insanlarda görmediğim, ya da bilmediğim bir şeyi önüme serbiliyordu (Gorki, 1989, s. 52).

Gorki, iki husus konusunda edinimlerini gerçekleştirdiğini ifade eder. Birincisi hayatın kendisi, ikincisi ise kitaplardır. Gorki' nin acımasız olarak nitelendirdiği dedesi, onu Fransız edebiyatına yönlendirmiş, yaptığı okumalar ufku genişletmiş ve Fransız edebiyatına, yazar olmasına vesile olduğu için borçlu olduğunu söylemiştir. Kitaplar Gorki için önemlidir. İnsanlarda keşfedemediği veya bilmediği özellikleri ona gösteren kitaplardır. Gorki, çoğunlukla hayattan beslenen hayatın içinde olan, çeşitli sosyolojik durumlara ilgisi olan bir yazar olarak tanınmaktadır. Özellikle Rus toplumunun kalkınması için çeşitli edebi çalışmalarda bulunmuş ve çalışmalarının genel konusu hayatın içinde yer alan sıradan insan durumları oluşturmaktadır. Yazma eyleminin bel kemiğini oluşturan bu düşünce, Gorki için kâğıt üzerinde anlatılsa da gördüğü, tecrübe ettiği şey, kendisinin de ifadesiyle aynı şeyi hissettiği bu insanların düşüncelerinin aynı olmasından kaynaklanmaktadır.

Gorki, anlatan kimse olarak başka yazarların üretmiş oldukları eserleri farklı biçimde yazma isteğini şu şekilde anlatmıştır:

Aşağı yukarı yirmi yaşlarındayken, insanların duyabileceği ve duyması gereken şeylerin çoğunu gördüm, duydum, anladım ve yaşadım. Bana öyle geliyordu ki, bazı şeyleri başka insanların bildiği ve algıladığı biçimden değişik anlıyordum; bu durum beni hem rahatsız ediyor, hem de daha susmak bilmez, daha konuşmaya can atar duruma sokuyordu. Turgenyev gibi ustaların kitaplarını okurken bile, kimi zaman öykünün başkışileri üzerine bir şeyler söylemek, diyelim, *A Hunter's Sketches* (Bir Avcının Notları) adlı öyküyü Turgenyev'in geliştirdiğinden başka biçimde yazmak istiyor, bunu yapabileceğimi sanıyordum. O vakitler artık bir anlatımacı olarak ün salmış, liman hamalları, fırıncılar, aylaklar, marangozlar, demiryolu işçileri, gezginler ve genel olarak aralarında yaşadığım herkes tarafından istekle dinlenen biri olmuştum (Gorki, 1989, s. 57).

Gorki' nin yazmak üzerine olan düşüncesinde görülen şey çoğunlukla okuma yapmanın önemidir. Yazma alışkanlığını ve buna bağlı tüm tanımlamaları okuma yapma sayesinde kazanmıştır. Hayatı ve insanları tanımayı önemli bir meziyet olarak gören Gorki, bundan sıklıkla söz etmektedir. Kendi yaşam pratiği ile kitaplardaki dünyayı birleştiren Gorki, bu iki dünya arasında köprü görevi gören düşünceleri sayesinde yazarlık öğretisini kendisine aşılarmıştır. Halkın arasında, bir anlatıcı olarak herkes tarafından sevilerek dinlendiğini söyleyen Gorki, içindeki yazma isteğini bu dinamikler sayesinde sağladığını ifade etmiştir.

2.11. A. V. LUNAÇARSKİ (1875 - 1933)

Rus sanat eleştirmeni ve oyun yazarı Anatoli Vasilieviç Lunaçarski, kariyeri boyunca birçok deneme yazısı kaleme almıştır. Zürih Üniversitesinde eğitim gören Lunaçarski, devrimci kimliğiyle tanınan bir yazardır. 1917 yılında Enternasyolistlerin yanında daha sonra da Bolşeviklerin yanında yer almıştır. Bolşevik Sovyet Halk komiseri olarak çalışmalarını sürdüren Lunaçarski'nin önemli eserleri arasında, *Kolektif Felsefenin Anahtarları* (1909), *Üç Oyun* (1923), *Devrimci Siluetler* (1923), *Edebiyat ve Sanat Üzerine* (1965) sayılabilir.

Lunaçarski (1982) yazma eylemiyle ilişkili olarak Goethe'nin kitabının adı olan *Şiir ve gerçeklik* anlamı üzerinden yazınsal anları şu şekilde değerlendirmiştir:

Yazınsal anlar oldukça değişiktir. Onlar bilimsel Dichtungcilik tortularını anı türünden atıp, Goethe'nin Und Wahrheit (Şiir ve Gerçeklik) sözleriyle, çok güzel tanımladığı yazma eyleminin geniş katmanlarıyla ilişki kurabilirler. İnsanlığın Goethe'ye borçlu olduğu bu büyük, örgütlü anımsamalar kitabının başlığı kimi tartışmalara yol açmıştır. Kitabın başlığındaki Dichtung (şiir) sözcüğünün, kitabın yazarının kendi yapıtı üstüne kendi yazdıklarını kapsayan bölümü anlamına geldiği ileri sürülmüştü: oysa Wahrheit (gerçeklik) olayların dolaysız anlatımına ayrılmış bölümdü. Ama iş yalnız bu kadarla bitmiyor. Goethe kendi yaratıcı yaşamına özel bir yorum getirdiğini, belleğin bulanık yamaları arasından gerçeği aslına uygun biçimde yeniden üretmeye çalışmaktan çok, anımsamaların ardındaki anlamı, içsel mantığı yakalamayı genellikle daha önemli gördüğü için olgusal gerçekleri ele alırken doğruluğa her zaman özen göstermediğini yadsımamaktadır (Lunaçarski, 1982, s. 86).

Lunaçarski, yazınsal anlar olarak tanımladığı yazma eylemini farklı bulmasını, geniş katmanlarla ilişki kurabilmesine bağlamaktadır. Bilimsel olan bir konunun anı türünde de kaleme alınabiliyor olması, Lunaçarski'yi Goethe'nin şiir sözcüğünü kullanım anlamının sorgulanmasına yönlendirmiştir. İleri sürdüğü görüşünde Goethe'nin yaratıcı yaşamına özel bir yorum getirmektedir. İki parçaya ayırdığı bu başlığı inceleyen

Lunaçarski, şiir sözcüğünün kitabın yazarının bu güne kadar yazdıklarını kapsayan bir anlama geldiği, gerçeklik ise hayata dair olgusal gerçekleri kapsayan bir yapı olduğunu söylemiştir. Lunaçarski, yazma eyleminin anlam zenginliğini ifade eden bu özelliğine işaret etmiş, yazının bu anlam zenginliği sayesinde, her türlü okuyucuya ulaşma kabiliyeti, Lunaçarski'nin yazma uğraşısında dikkat çektiği bir diğer özelliği olmuştur.

2.12. E. M. FORSTER (1879 - 1970)

İngiliz deneme ve öykü yazarı Edward Morgan Forster, modernist akımının İngiltere'deki en büyük temsilcilerinden birisidir. Birleşik Krallık Liyakat Nişanının' da sahibi olan Forster, eğitimini 1897 ve 1901 yılları arasında King's College, Cambridge' de tamamlamıştır. 16 defa Nobel Edebiyat Ödülüne aday gösterine Forster'ın önemli eserleri arasında, *En Uzun Yolculuk* (1907), *Manzaralı Oda* (1908), *Hindistan'a Bir Geçit* (1924), *Romanın Yönleri* (1927) sayılabilir.

Forster (1958) İngiliz resmi kanalı olan BBC ile yaptığı röportajda, öğrenci olduğu Cambridge'deki King's College'e girdikten beş yıl sonra, hayatı ve yazarlığından şu şekilde bahsetmiştir:

Şans eseri yazmayı eğlenceli buldum. Yazmayı bir sıkıntı veya çile çekmek gibi görmedim. Bazı yazarlar öyle görür. Harika bir romancı olmadığımı eklemem gerekiyor. Çünkü kâğıda geçirdiğim sadece üç çeşit insan var: Kendim olduğumu sandığım insanlar, beni rahatsız eden insanlar ve olmak istediğim insanlar. Tolstoy gibi hakikaten harika insanlara baktığımızda, her türden insanları kavradıklarını görürsünüz. Oysa benim de içinde bulunduğum birçok romancı kendi hayal gücü ve anlayışına sıkışıp kalmıştır (Monitor - EM Forster, 1958).

Forster, Cambridge'in romancı olarak kökeninde nasıl önemli bir rol oynadığını açıklamış ve yeni insan ve deneyimler arayışının önemini vurgulamıştır. Forster, büyük bir romancı olduğu fikrini her zaman reddetmiş, ancak çalışması için sahip olduğu isteklerden bahsedip bunun önemli bir nitelik olduğunu aktarmıştır. Kişisel ilişkilere, hoşgörü ve belki de en önemlisi, zevke verdiği yüksek değer Forster'ın yazma yeteneğine büyük ölçüde katkı sağlamıştır. Yazma eylemini acı çekmek olarak gören yazarların aksine, bu durumu eğlenceli bulduğunu söyleyen Forster, büyük bir yazar olmamasının nedeniyle alakalı öz eleştiri yapar ve romanlarında bulunan üç çeşit insan olduğunu söyleyerek bunları şu şekilde sıralar: Kendisi olduğunu zannettiği insanlar, onu rahatsız eden insanlar ve olmak istediği insanlar. Bu durumdan bahsetmesindeki amaç, yazma eylemine doğrudan etki etmesi olduğu görülen Forster, Tolstoy'dan da örnek vererek bir

kıyaslama yapar. Forster, Tolstoy' un eserlerinde her türden insanın bulunduğunu, bunun aksine olumsuz bir özellik olarak kendisi ve diğer yazarların hayal güçlerine sıkışıp kaldığını söylemiştir.

2.13. HELEN KELLER (1880 - 1968)

Amerikalı pedagog ve aktivist yazar, Helen Keller, doğuştan itibaren; sağır, dilsiz ve gözleri görmeyen bir yazardır. Bu özel durumu diğer yazarlar arasında sık rastlanmaması nedeniyle Keller' i özel bir kişi kılmıştır. Bu engeline rağmen, beş dil biliyor olması, yazdığı makaleler ve kitaplarla kendisini bir nevi engelli insanlara yardımcı olmak için adamıştır. Keller toplamda on iki adet kitap ve çeşitli makaleler yayınlamıştır. En çok bilinen iki eseri; *Hayatımın Hikâyesi* (1903) ve *Karanlığımdeki Işık* (1927) adlı kitaplardır.

Keller (1999) yaşamında zihninde yer etmiş tek sözcük olan, “su” kelimesinden yola çıkarak yazmış olduğu kitabında yazmak hakkındaki düşüncesini şu şekilde anlatmıştır:

Yazı yazmak bulmaca çözmeye benzer; aklımızda bir resim vardır ve yaptığımızın o resme benzemesini isteriz. Kimi zaman yazdığımız sözcükler yerine uymaz ya da sığmaz ama biz yine de denemeye devam ederiz çünkü bizden önce başarmış olanlar vardır ve bizim de pes etmeye niyetimiz yoktur. Stevenson, "Eğer özgün doğmamışsanız sonradan olmazsınız" der ve ben özgün olmasam da bir gün yazılarımın daha iyi olacağını ümit ediyorum. Bu umudu yaşayarak gayret ederken, şevkimin Buz Kralı 'nın acı hatırası ile kırılmamasına da gayret ediyorum. Bu acı hatıranın bana öğrettiği yazı yazmayı ciddiye almak oldu (Keller, 1999, s. 70).

Keller, yazı yazmayı bulmaca çözmeye benzetmiş, aklında olan resmi tamamlamak için sözcükleri o parçaya uydurmak için gösterilen çabadan söz etmiştir. Keller, bunu daha önce başarımların olduğunu bu motivasyonla pes etmeden yazmaya devam edilmesi gerektiğini açıklamıştır. Bu inancı fiziksel engelleri göz önünde bulundurulacak olunursa son derece anlamlı bir hal almaktadır. Tüm fiziksel engellerine rağmen, inancı ve azmiyle popüler kültürün önemli bir figürü haline gelen Keller, yazma eylemi sayesinde hayata tutunmuş ve birinden farklı çok sayıda eserler ortaya çıkarmıştır.

2.14. STEFAN ZWEIG (1881 - 1942)

Avusturyalı ünlü romancı ve oyun yazarı Stefan Zweig, biyografi ustası olarak tanınan yazar, Alman dilinin en çok okunanları arasındadır. 1904'te Viyana Üniversitesinde Felsefe eğitimi görmüştür. 1933'te eserleri Nazi'ler tarafından yok edilince karısı Lotte Altmann ile birlikte Brezilya'ya yerleştikten sonra burada intihar ederek yaşamına son vermiştir. Önemli eserleri arasında, *İki Yalnız Ruh* (1901), *Mürebbiye* (1907), *Korku* (1920), *Bilinmeyen Bir Kadından Mektup* (1922), *Amok Koşucusu* (1922), *Bir Kadının Hayatında Yirmi dört Saat* (1922), *Yeremya* (1917), *Satranç* (1942) sayılabilir.

Zweig (1989) Thersites adlı piyesi kaleme aldıktan sonra yazarlık tecrübesine dair edindiklerini şu cümlelerle açıklamıştır:

1905 ya da 1906 yazında bir piyes yazmıştım. Pek tabii, zamanın üslubuna uyarak bir manzum dramdı, hem de antik biçimde. Thersites adını vermiştim. Bugün sadece bir biçim olarak var sayılabilen bu eseri akla getirince söyleyebileceğim şey – otuz iki yaşından önce yazdığım kitapların hemen hepsine yaptığım gibi – onu bir daha bastırmadığım gerçeğidir (Zweig, 1989, s. 210).

Zweig, bu eseri aklına getirince otuz iki yaşından önce yazdığı bütün kitapları bastırmayacağını söylemiştir. Zweig'in bu düşüncesi, diğer yazarların da dediği gibi belli bir olgunluğa erişmeden yazılmaması gerektiğiyle örtüşmektedir. Bu olay yazarların henüz olgunlaşmamış düşüncelerini yazı yöntemiyle aktarmasının yanlış bir davranış olduğunu göstermektedir. Yazmanın verdiği sorumluluk hayatı bilmekle doğru orantılıdır. Bu gerçekten yola çıkılacak olunursa, erken yaşta kaleme alınan metinler, yapısı gereği eksik kalacağından yazılan eserin düşünce bakımından güçlü olmayacağı aşikârdır. Zweig'da bu gerçeğin farkında olarak erken yaşta yazmış olduğu metinleri artık bastırmayacağını söyleyerek bu görüşü benimsediğini ifade etmiştir.

2.15. VIRGINIA WOOLF (1882 - 1941)

İngiliz romancı ve yazar Virginia Woolf, küçük yaşta yazar olmaya karar vermiştir. Bu amaçla babasının kütüphanesinde kitaplar okuyarak kendisini geliştiren Woolf, ilk yazarlık deneyimini 1895 yılında bir gazetede hikâyelerini yayımlatarak sağlamıştır. Daha sonra edebiyat kulüplerine üye olup gelişim göstermeye devam eden Woolf, 1912 yılında evlenmiş ve eşi onun için bir basım evi kurmuştur. Bu olaydan sonra

eserlerini yayınlamaya başlayan Woolf'un diğer önemli eserleri arasında, *Jacob'un Odası* (1922), *Mrs Dalloway* (1925), *Dalgalar* (1931), *Kendine Ait Bir Oda* (1929), *Pazartesi Ya da Salı* (1929), *Deniz Feneri* (1927) sayılabilir.

Woolf (2014) yazma-okuma ilişkisinin önemine şu cümlelerle değinmiştir:

İnsanın kendini sarsıp yazmaya döndürmesinin yolu şu. İlk açık havada hafif alıştırıcılar. İkinci olarak iyi edebiyat parçaları okuma. Ham olan bir şeyden edebiyat üretilebileceğini sanmak büyük yanlış. İnsan hayatın dışına çıkmalı- evet, Sydney'nin baskınlarından bu kadar rahatsız oluşumun nedeni bu- insan dışarıda kalmalı; çok çok yoğunlaşmalı tek noktada, beynin içinde yaşayarak kendi kişiliğinin darmadağın parçalarıyla uğraşmak zorunda kalmamalı (Woolf, 2014, s. 60).

Woolf, ham halde edebiyat üretilmeyeceğini belirtmiş, yazarın kendi hayatının dışına çıkması ve tek bir konu üzerine yoğunlaşması gerektiğini söylemiştir. Bunun anlamı insanın yaşamda gördüklerinin dışında, kitapların içinde bir düş yolculuğuna çıkması olarak görülebilir. Woolf, aynı eserde yazmanın kuralcı olması gerektiğine dair şunları söylemiştir:

Daha önceden diyeceğim şey, bence yazmanın kuralcı olması gerektiği. Sanata saygı duyulmalı. Burada tuttuğum notlardan bazılarını okurken farkına vardım bunun, çünkü insan zihninin başıboş akmasına izin verirse akıl bencilleşiyor; kişiselleşiyor ben de bundan nefret ediyorum (Woolf, 2014, s. 87).

Woolf, insanın zihninin yazarken serbest olması bencillığe yol açacağını, bunun sonucunda da kişiselleşmenin ön palana çıkacağını ve kendisinin bundan hoşlanmadığını söylemiştir. Woolf, günlüğünde yazmak isteği şeyleri şu sözlerle tarif etmiştir:

Yazdıkça kafamın içinde bir yerlerden, yazmak istediğim şeyin o tuhaf ama çok hoş duygusu yükseliyor; benim kendi bakış açım. Yine de merak ediyorum, 1.500 kişi yerine altı kişi için yazdığım Duygusu bunu değiştirecek mi? Beni ayrık yapıyor mu; hayır; Bence yapmayacak. Ama dediğim gibi, insan bütün bu ince eleyip sık dokumanın temelinde yatan aşağılık kibirle yüzleşmeli. Galiba benim için tek çare binlerce ilgi alanımın olması – birisi zarar görürse, hemen Rusçaya, Yunancaya, basına, bahçeye, insanlara, kendi yazımla bağlantısı olmayan herhangi bir eyleme enerjimi akıtılabilmeliyim (Woolf, 2014, s. 39).

Woolf, yazmakta olduğu an, yazmak istediği şeyin insanı rahatlatan duygusundan söz ederken, bu hissin sadece kendine özel olduğunu söylemektedir. Woolf, yazma eyleminde bulunurken okuyucuyu da düşünerek, kalabalıklar yerine daha az kişiye hitap etse de içindeki duygunun değişmeyeceğini, bunu düşünmenin olumlu enerjisini tüketen bir kibir olduğunu söylemektedir. Yazarlığı için bir tehdit olarak algıladığı bu histen kurtulmak için, yazılarıyla ilgisi olmayan başka bir eyleme yönelmek isteyen Woolf,

bunun çözümünü Rusça ya da Yunanca gibi farklı dilleri öğrenmek olduğunu düşünmektedir.

2.16. FRANZ KAFKA (1883 - 1924)

Çek asıllı roman ve hikâye yazarı Franz Kafka, yirminci yüzyılın en önemli yazarı olarak görülmektedir. Eserlerinde gerçekçilik ve fantastik öğeleri bir araya getiren Kafka, sıklıkla dışlanmış, ötekileşmiş, varoluşsal kaygılar taşıyan karakterleri kullanarak yaşadığı hayatın yansımalarını eserine taşımaktadır. Kafka'nın eserleri o hayattayken yayınlanmamıştır. Arkadaşı Max Brod'a yazmış olduğu tüm yazıları ölümünden sonra yakmasını söylese de o bunu yapmamış ve o öldükten sonra bütün eserlerini yayımlatmıştır. Böylelikle dünyaca tanınan bir yazar haline gelen Kafka, günümüzde de hala çok okunan yazarlar arasındadır. Önemli eserleri arasında; *Köprü* (1917), *Bir Köy Hekimi* (1918), *Babaya Mektup* (1919), *Milena'ya Mektuplar* (1920), *Şato* (1926) sayılabilir.

Kafka (2013) yazma eylemiyle alakalı düşüncesi oldukça dikkat çekicidir. Bu fikrini günlüklerinde şu ifadelerle açıklamıştır:

İçimde yazma eylemi üzerinde yoğunlaşan bir dikkatin varlığını pekâlâ görmek mümkün. Yazmanın varlığımın en verimli yönü sayılacağı açığa çıktıktan sonra içimdeki tüm güçler o yana üşüştü ve cinselliğin, yeme içmenin, felsefi düşüncelerin, ama her şeyden çok müziğin hazlarına yönelik bütün öbür yeteneklerden yüz çevirdi; söz konusu alanlarda yoksul duruma düştüm. Bu da benim için zorunluydu; çünkü elimdeki güçler öyle azdı ki, ancak hepsi bir araya geldiği zaman, o da yarı buçuk yazma amacına hizmet edebilirdi. İlgili amacı ben tek başıma ve bilinçli olarak bulmadım, kendi kendisini buldu amaç ve böyle bir amacın önüne duran, ama bunu köklü biçimde yapan bir şey varsa, o da bürodur yalnız. Ancak bir sevgiliye katlanamayışımın, sevgiden de tıpkı müzik gibi pek anlamayışımın, dolayısıyla sevginin bana kadar gelen yüzeysel esintileriyle yetinmek zorunda olmamın, yılbaşı gecesi ıspanakla kara otlar yiyip yanı sıra 1/4 litre Ceres178 içmemin, pazar günü Max felsefi yazılarını okurken hazır bulunamamamın yasını tutamam şimdi; bütün bunları dengeleyecek nesne açıkça ortada duruyor: Gelişme sürecim tamamlandığı ve sanırım bu uğurda artık hiçbir şey feda etmem gerekmediği için, yalnızca büro işini bu kalabalıktan kapı dışarı etmem, gerçek hayatımı yaşamama yetecek; öyle bir hayat ki, çalışmalarımın ilerlemesiyle yüzüm sonunda doğal yoldan yaşlanma olanağına kavuşabilecek (Kafka, 2013, s. 223).

Kafka, günlüklerinde yer alan bu düşüncesinde yazmanın varlığın en verimli yönü olarak görmektedir ve bu eylemin gerçek hayattaki tüm güçler dediği durumları kendine mal ettiği için yoksul kaldığını belirten Kafka, bu durumun kendisi için zorunlu olduğunu dile getirmiş ve sosyal yaşamdaki beğenilerinin azlığı -asosyal oluşu- ancak yazma eylemine hizmet edebilecek kadardır demiştir. Güzel bir şarkının varlığından haberdar

olması, sadece yazılarında bahsedeceği bir durum yaratır diyen yazar, gerçek yaşamda müzikten pek anlamadığını söylemesi, sosyal zevklerinin kısıtlı bir ifadesi olmuştur. Kafka, bir ölçüde tüm bu yoksunlukların acısını çekmektedir. Sevgiye katlanamayışını ondan anlamadığı için olduğunu itiraf eden Kafka, çalışmalarım dediği yazma eylemi sayesinde gerçekten kendini yaşamış saymıştır. Bu durumu, yüzüm sonunda doğal yolla yaşlanma olasılığına kavuşacak diye açıklayan Kafka, yazma uğraşısı ve bununla alakalı olarak yaşadığı içsel çatışmayı gözler önüne sermektedir.

2.17. FERNANDO PESSOA (1888 - 1935)

Portekizli şair ve yazar olan Fernando Pessoa, Portekiz Modernizm'in öncülerinden birisi olarak sanat dünyasında yerini almıştır. 1912 yılında ilk şiirlerini yayımladıktan sonra Fütürizm hareketin içinde yer alarak düz yazı tarzında eserler vermeye başlamıştır. En önemli eseri olan *Huzursuzluğun Kitabı* (2016) yazarın her gün yazdığı sayfalardan oluşan bir kitaptır. Toplamda 27 000 sayfanın incelenmesiyle oluşan bu kitap, Pessoa'nın yazma eylemine verdiği değeri ve önemi göstermektedir.

Pessoa (2016) kaleme aldığı *Huzursuzluğun Kitabı* adlı çalışmasında yazmak üzerine olan düşüncesini dramatik bir anlatımla şu şekilde ifade etmiştir:

Yazdıkça kendimi alçalttığımı hissediyorum; ama bundan vazgeçemiyorum da. Yazmak, tiksinierek aldığım bir uyuşturucu, kendime yakıştıramasam da bir türlü bırakamadığım rezilce bir alışkanlık. Bazı zehirler insana iyi gelir, kimisi, ruhun terkindeki maddelerden yapılmıştır, düşlerimizin gizli harabelerinden toplanmış otlardan, tasarılarımızın mezarında bitmiş kara gelinciklerden, ruhta akan cehennem nehirlerinin yankılı kıyılarında dallarını sallayan, edepsiz ağaçların uzun yapraklarından. Doğru, yazdıkça kendimi kaybediyorum, ama kendini kaybetmeyen insan yoktur, yaşamak başlı başına kendini kaybetmek demektir. Ne var ki isimsiz kaynağından fışkırdığı andan itibaren biricik hedef bellediği denize kavuşmuş bir ırmağın sevincini yaşatmıyor bana kaybolmak, yükselen denizin kumda bıraktığı bir gölcüğüm ben, kumlar suyumusu usulca emecek ve denize asla dönemeyeceğim (Pessoa, 2016, s. 207).

Pessoa, yazma alışkanlığını bir uyuşturucuya benzetmiş, bu maddenin özünü insanın hayallerinde, ruhunda bulunduğunu söylemektedir. Yazma alışkanlığı böylece insanın hammaddesinde bulunan bileşikten meydana geldiği iddiasını taşıyan yazar, hayatın anlamını yazmak eylemi üzerinden sorgulamıştır. Yazma eyleminin tanımına devam eden Pessoa, yazma uğraşısının edebiyatla olan ilişkisini şu sözlerle anlatmıştır:

Yazmak, unutmaktır. Bunun yanı sıra edebiyat, hayatı görmezden gelmenin de en hoş yoludur. Müzik bizi yatıştırır, görsel sanatlar uyarır, canlı sanatlar (dans ya da gösteri gibi)avutur. Ne var ki bunlardan birincisi hayattan uzaklaşır giderek, çünkü onu bir

uykuya dönüştürür; ikinci sırada gelenlerse hayattan kopmaz – bir bölümü görsel, dolayısıyla hayati yöntemler üzerine kurulu olduğundan, geri kalanlar ise, bizzat insan hayatından beslendiklerinden. Edebiyatın durumu bambaşkadır, o hayatlık taslar. Bir roman, asla olmamış bir şeyin öyküsüdür, bir dram ise öyküleme tekniği kullanılmamış bir romandır. Bir şiir, dizeler halinde konuşmadığımıza göre, aslında kimsenin kullanmadığı bir dile dökülmüş düşünce ya da duyguların ifadesidir (Pessoa, 2016, s. 93-94).

Pessoa, neden yazılır sorusunu, yazmanın onun için bir zaaf olduğunu söyleyerek yanıtlamıştır. Küçük yaşta şiirler yazmaya başlayan Pessoa, yazma eylemiyle olan tecrübesini aynı kitapta şu ifadelerle anlatmıştır:

Öyleyse niye yazıyoruz? Çünkü vazgeçelim diye nutuklar atsam da, aslında ne yazmayı tam olarak öğrenebildim, ne de düzyazı ya da şiire olan zaafımdan kurtulabildim. Ben çile doldururcasına yazmak zorundayım. En kötüsü de yazdıklarımın külliyen işe yaramaz, kof, bulanık olduğunu bilmek. Daha küçücükken şiir yazardım. Korkunç dizelerdi yazdıklarım, ama bana kalırsa hepsi mükemmeldi. Kusursuz bir eser ortaya koyduğunu sanmanın verdiği o aldatıcı zevki bir daha asla tadamayacağım. Bugün yazdıklarım o zamankilerden katbekat iyi; hatta en iyi şairlerin yazdıklarını bile geçer. Ne var ki, tam olarak nedenini bilemesem de, yazabileceklerimin, hatta kim bilir, belki de yazmam gerekenlerin alabildiğine altında olduklarını hissediyorum. Ölmüş bir çocuğa, ölmüş bir oğula, solup gitmiş son bir umuda ağlar gibi ağlıyorum çocukluğumun kötü şiirlerine (Pessoa, 2016, s. 170).

Pessoa, yalnızlık, umutsuzluk, hayal kırıklığı gibi yoğun hislerin baskısı altında kalemini oynatan yazarın, yazma itilimini sağlayan bu ağır duygulardan kaynaklandığını söylemek, Pessoa için geçerli olacaktır. Küçük yaşta şiir yazarak başladığını söyleyen Pessoa, eskiden yazdıklarını biçimsel olarak korkunç benzetmesi yapsa da mükemmel olarak değerlendirmektedir. Pessoa, kusursuz bir eser ortaya koyduğunu sanmanın verdiği o aldatıcı zevkten kaynaklanmaktadır. Yazının içeriğinden kaynaklanan kusurlu olma halinden söz eden Pessoa, son olarak çocukluğunun kötü şiirlerine ağlıyorum derken yazınsal bir ayinden bahseder. Bu ayin bugün yazınsal anlamda daha iyi noktada olmasının sebebiyle gerçekleşmektedir.

2.18. T. S. ELİOT (1888 - 1965)

İngiliz şair ve oyun yazarı T.S. Eliot, Harvard Üniversitesi Hint Felsefesi eğitimi gören Eliot, aynı bölüme ait doktora tezini birinci dünya savaşı nedeniyle bitirememiştir. 1914 yılında şair Ezra Pound'la tanışan Eliot edebiyat çalışmalarını Pound'un tavsiyeleri ışığında sürdürmüştür. Eliot'ın önemli eserleri arasında, *Çorak Ülke* (1922), *Kül Çarşamba* (1930), *Şiirler* (1919), *Kokteyl Partisi* (1949), *Eleştirinin Sınırları* (1956),

Pratik Kediler Kitabı (1939) sayılabilir. Eliot, yaptığı bu çalışmalardan dolayı 1948 yılında Nobel Edebiyat Ödülünü almıştır.

Eliot (1963) yazma eylemi hakkındaki düşüncesini ünlü oyun yazarı Shakespeare' i örnek göstererek açıklamıştır:

Yazma metotları üzerine genellemeler yapmak, hem zor, hem de akıllıca bir iş değildir. Çünkü ne kadar çok yazar varsa, o kadar çok yazma metodu vardır denebilir. Fakat tecrübelerimden öğrendiğime göre, orta yaşa yaklaşan bir yazarın üç tercihi vardır: Yazma işine son vermek, daha büyük bir ustalıkla kendisini tekrar etmek veya kendisini orta yaşa adapte ederek farklı bir yazma şekli geliştirmek. Bir yazar, sadece soyut fikirlerini ifade edeceği bir eser yaratmaya çalıştığı zaman-eğer matematiksel ve fiziksel bilimlerin dışında tamamen soyut fikir diyebileceğimiz bir şey varsa- fikirce olgunlaştığı halde, duygu hayatı bakımından ya aynı seviyede kalır, ya da geriler. Hâlbuki bir şair olarak olgunlaşmak, benliğin bütün unsurlarının olgunlaşması, sanatçının içinde bulunduğu yaşın gerektirdiği duygulan da gençliğindeki duygular kadar yoğun bir şekilde yaşaması anlamına gelir. Böyle bir gelişmenin en kusursuz şeklini Shakespeare'de görüyoruz. Shakespeare, olgunluk çağındaki eserleri gençlik çağında yazdığı eserler kadar heyecan verici olan birkaç şairden biridir (Eliot, 1963, s. 119).

Eliot, yazma yöntemlerinin tespit edilmeye çalışmasını anlamlı bulmaz. Çünkü ne kadar yazar varsa, bir o kadar yöntem vardır. Buradan hareketle kendi görüşünü ortaya koyan Eliot, bir yazarın üç tercihinin olduğundan söz etmiştir. Birinci tercih yazmamaktır. İkinci tercih büyük bir ustalıkla kendisini tekrar etmek, üçüncü tercih ise farklı bir yazım tarzı geliştirmek yani üslubunu farklılaştırmak... Eliot' a göre yazar özellikle soyut fikirleri kaleme alacağı zaman yazarlık anlamında ne kadar yetkin olsa da geriler ya da olduğu yerde saymaktadır. Shakespeare üzerinden örneklendirmeye geçen Eliot, Shakespeare' in her döneminde heyecan uyandırıcı eserler ürettiğini ve bunu başaran nadir yazarlardan birisi olduğunu söylemiştir. Bu durum Shakespeare' in evrensel konular etrafında evrim geçiren gerçekçi karakterler yaratması ve çağının sosyolojik verilerini yazılarına aktarmasıyla mümkün olmuştur. Eliot' un bahsettiği üç tercih Shakespeare' in yazarlık anlayışında anlam bulmaktadır. Kendini ustaca tekrar etme durumu, Shakespeare' in piyeslerinde ve sonelerinde sıklıkla görülen bir özelliktir.

Eliot, aynı eserinde oyun yazarları bağlamında yazma eylemi hakkındaki görüşünü ise şu cümlelerle açıklamaya devam etmiştir:

Yazar, oyun yazmaya başlamadan önceki başarısı ne olursa olsun, kendisi hakkında hiçbir şey bilmeyen, hiçbir şeye aldırmayan bir seyirci kitlesini hesaba katarak yazmak zorundadır. Bundan dolayı oyun yazmaya başlayan bir şair, yazmaktan hoşlandığı ve nasıl yazılacağını bildiği pek çok şeyin geçersiz olduğunu öğrenir ve yazacağı her satırın yaratacağı dramatik dünyanın kanunlarına göre değerlendirilmesi gerektiğinin farkına varır. Katedralde Cinayet (Murder in the Cathedral) adlı oyunu yazdığım zaman, nazım şeklinde ifadeye uygunluğu herkesçe kabul edilen bir konuyla işe başlamak gibi bir

talihim vardı. Nazım oyunların konularını herhangi bir mitolojiden alması veya bize çok uzak tarihi bir olaydan ilham alması genellikle kabul edilmiş bir düşüncedir. Bu gibi konularda, günümüzden çok uzak bir zamanda yaşadıkları zannedilen karakterlerin bizlere benzemesi gerekmez, bunun için de nazım şeklinde konuşmaları hoş görülebilir. Esvapların çok gösterişli ve süslü olduğu devirleri konu edinmiş oyunlar için nazım şeklinde bir ifade çok uygun görülebilir. Üstelik bu oyun, festivallere giden, şiire tahammül göstermeyi önceden kabul etmiş olan, ciddi bir seyirci önünde oynayacaktı. Gerçi Katedraldeki Cinayet oynandığı zaman, seyirci pek hazırlıklı değildi. ve nihayet bu dini bir oyundu; dini bir festivalde özellikle dini bir oyun seyretmeye giden insanlar, ona sabırla tahammül etmeye ve takdire değer bir iş yapmış olmaktan tatmin duymaya kendilerini hazırlamışlardır. Böylece başarıya giden yol açıktır (Eliot, 1963, s. 212).

Eliot, yazma eylemi hakkındaki görüşünü tiyatro oyunu yazımı üzerinden vermiştir. Eliot, en öncelikli meselenin hitap edeceği kesimi hesaba katarak yazması gerektiğini savunmuştur. Yazma sürecinde yer alan planlama başlığına işaret eden bu düşünce, oyun yazımında kritik bir öneme sahiptir. Klasik anlamda yazı yazan yazar bu tecrübeyi terk ederek dramatik yazımın gerekliliklerini uygulamak zorundadır. Nasıl ki, şiirin bir sanat formu barındırmasından dolayı estetik olması gerekiyorsa, piyesin de bir çatışma barındırması nedeniyle dramatik olması gerekmektedir. Eliot, sonrasında yazmış olduğu piyesten örnek vererek, *Katedral'de Cinayet* adlı oyununu yazdığında doğru konu seçiminin onun şansı olduğunu, nazım şeklinde konuşmaların yer aldığı bu dini oyunun, dini festivallerde gösterildiği için ister istemez onu sevecek insanların oluşturduğu bir toplum karşısında çıkacağından dolayı başarı gösterdiğini söylemiştir. Eliot, yaşanan bu olayla alakalı iki hususta fikrini beyan etmiştir. Birincisi hedef kitlenin önemidir. Yazılacak yazının kimlere hitap edileceği, yazma eyleminin dikkat edilmesi gereken özelliklerinden birisidir. İkincisi ise planlama sürecidir. Daha çok dramatik metinler için bu hususu ele alan Eliot, yazılacak türe göre uyulması gereken kurallar olduğunu ve bu kurallara bağlı kalarak yazma eylemini gerçekleştiren yazarın başarı sağlayacağını söylemiştir.

2.19. VLADİMİR MAYAKOVSKİ (1893 - 1930)

Yirminci yüzyıl ünlü Rus şair ve oyun yazarı, Vladimir Mayakovski, çağdaş Rus şiirinin en önde gelen isimlerinden birisidir. Gerek yaşamı, gerekse yazarlık alanındaki getirdiği yenilikler onu önemli bir yazar haline getirmiştir. En bilinen eserleri; *Pantolonlu Bulut* (1915) ve *Tahtakurusu* (1928) adında komedi türündeki beş perdelik tiyatro oyunudur.

Mayakovski (1986) yazarlığa başlama nedenini ve sonrasında yazma eylemine olan yaklaşımını şu şekilde açıklamıştır:

Okuduklarım «büyük» denilenlerdi. Gene de onlar gibi yazmak pek öyle çetrefil bir iş değildi. Daha şimdiden dünya görüşüm sağlam. Ama sanatta ustalaşmamda gerekli. Nasıl elde etmeli? Cahilin biriyim. Ciddi bir okula gitmeliyim. Liseye de, Stroganovski okuluna da başvurdum. Partide kalmak yasa dışı bir ortamda kalmak demekti. Yasa dışı bir ortamda da öğrenilemezdi hiçbir şey. Görünüş: Bütün yaşamımca ilânlar yazmak, sağlam kitaplardan aktarılmış tümceler sergilemek, ama kendi bulduğum tümceler değil. Okuduklarım kafamdan boşalıp giderse ne kalır geriye (Mayakovski, 1986, s. 129).

Mayakovski, yazmaya başlamasını, gençlik döneminde yaptığı okumalar neticesinde kaliteli bir dünya görüşünün olmasına bağlamaktadır. Mayakovski, sosyal yaşamında parti üyesidir ve bu üyelik kapsamında yazma eylemini ilk olarak ilanlar yazarak gerçekleştirmiştir. Bu eylemi yetersiz gören ve sanatsal bir çalışma yürütmek isteyen Mayakovski, sanat eğitimi almak ve bu konuda ustalaşmak adına bir arayış içine girmiştir. Çünkü kendisine ait görüşlerini, arzularını ve hislerini yazmak istemektedir. Büyük ölçüde yazma isteğini bu psikolojik baskı yönlendirmiştir diyebilmemiz mümkündür. Mayakovski, sonraki yıllarda yazmaya devam etmiş başarılı ve tanınan bir şair olmuş ve isteği doğrultusunda artık ustalaşmıştır.

Mayakovski (1979) şiirin ne olduğu ve nasıl yazılması gerektiğine dair on iki maddelik görüşünü şu şekilde sıralamıştır:

1. Şiir bir üretilerdir. Çok güç, çok karmaşık türden bir üretilerdir ama gene de üretilerdir.
2. Şiir çalışması yapmak, yalnızca eskiden saptanmış ve sınırlanmış şiirsel yapıt örneklerini incelemek değil, üretim süreçlerini incelemek, yeni şeyler yaratmamızı sağlayacak bir çalışma yapmak demektir.
3. Yenilik, malzemelerde ve yöntemlerde yenilik yaratmak, her şiirin yazılışında zorunludur.
4. Dize yaratıcısı, sanatında ustalaşmak, şiir için birikim sağlamak üzere uğraşını gün be gün sürdürmelidir.
5. İyi bir çalışma defteri tutmak, bu defterden nasıl yararlanılacağını anlamak, aşınmış ölçülerle kusursuz şiir yazmayı becermekten daha önemlidir.
6. Salt şiirli sigara çakmakları yapacağım diye koskocaman şiir fabrikalarını harekete geçirmeye gerek yoktur Ekonomik olmayan şiirsel saçmalıkların üretimine karşı çıkmak gerekir. Kalemimize, yalnızca bir şeyi şiirden başka bir yolla dile getiremeyeceğiniz zaman el atın. Ön hazırlıklarınızı ele alıp işlemeye, apaçık bir toplumsal buyruk duyduğunuz zaman girişin ancak.
7. Toplumsal buyruğu doğru olarak anlayabilmek için şairin olup bitenlerin ortasında olması gerekir. Şair için kuramsal ekonomi bilgisi, gündelik yaşamın gerçeklerini tanımak, bilimsel tarih incelemelerine gömülmek, kendi çalışmalarının özü açısından, geçmişe tapan idealist profesörlerin bilgiç ders kitaplarından çok daha önemlidir.
8. Toplumsal buyruğu en iyi biçimde yerine getirebilmek için sınıfınızın öncüsü olmanız, sınıfınızla birlikte savaşımı tüm cephelerde sürdürmeniz gerekir. Sanatın politik olmadığını söyleyen o miti paramparça etmeniz gerekir. Bu mil şimdilerde gene 'geniş destansı dokular' (önce destansı, sonra nesnel, sonunda da siyasal bakımdan bağlanmamış) ya da 'süslü biçem' (önce süslü, sonra yüce, sonunda tanrısal vb.) gibi şeyler üzerinde çene yorma biçiminde boy gösteriyor.

9. Rastlantıyı, beğeni değişikliğini, değerlerin öznelliğini ancak sanatsal bir üretim olarak yaklaştığınızda ortadan kaldıracabilirsiniz. Edebiyat yapıtının değişik yönlerini ancak sanatı bir üretim olarak kabul ettiğinizde kavrayabilirsiniz: Şiirler, işçi ve köylü gazetelerindeki haberler. Bir şiir izleğini gizemli bir biçimde kafanızda evirip çevirmek yerine, ivedi sorunları şiirde geçerli göstergeler ve ölçütler aracılığıyla doğru olarak ele alıp işleme gücünü kazanırsınız o zaman.

10. Üretim işini, teknik süreç denen şeyi kendi içinde bir amaç olarak görmemelisiniz. Ne var ki, şiir çalışmasını yararlı kılan şey, bu üretme sürecinin ta kendisidir. Şairler arasındaki ayrımı belirleyen şey de işte bu üretim yöntemleri arasındaki ayrımdır; bir insanı usta bir yazar yapan tutum da yalnızca çeşitli edebiyat araçlarından oluşan bu alanı en geniş kapsamıyla bilmek, ustaca kullanabilmek ve bu alanda birikim sağlamış olmaktır.

11. Şiirin içinde bulunduğu gündelik koşulların gerçek bir sanat yapıtının yazılmasında öbür etkenler ölçüsünde ağırlığı vardır. 'Bohem' sözcüğü, her türlü sanatçı bilgi yaşama biçimini tanımlamakla kullanılan bir aşağılama sözcüğü olmuştur. Şimdiye dek 'Bohem' sözcüğüne, yalnızca bu sözcüğe savaş açılmıştır. Bundan arta kalan ve bugün hâlâ yaşayan eski edebiyat dünyasının bireyci ve çıkarıcı doğası, yozlaşan ucuz bencilliği, karşılıklı övgüler düzme alışkanlığıdır; 'şirsel' sözcüğü de 'gevşek', 'biraz esrik', uçkuru çözümlü vb. anlamlarına gelmiştir. Bir şairin giyinişi, evde karısıyla konuşuşu bile değişik olmalı, neredeyse bütünüyle yazdığı şiir türüne göre belirlenmelidir.

12. Biz Sol Cephe'nin şairleri, şiirde yaratıcılığı sağlayan gizlerin yalnızca bizim elimizde bulunduğunu söylemedik hiçbir zaman: ne var ki bu izleri açığa çıkarmaya çalışanlar, yaratıcılık sürecini göz boyayıcı bir dinsel-sanatsal kutsallık havasına bürünmekten kurtarmak isteyenlerde yalnızca bizler olduk (Mayakovski, 1983, s. 51-53).

Mayakovski, daha önce denenmemiş bir şeyi yapmış, şiirin nasıl yazıldığını öğretmek amacıyla 12 maddelik bir manifesto yayınlamıştır. Yayımlanan maddelerde şiir yazmanın genel kuralları, toplumsal beklentilerin algılanması, sözcük kullanımı, imge yöntemleri, gibi deneyime dayanan açıklamaların yer aldığı görülmekle birlikte şiir yazımının tüm incelikleri ve püf noktalarına değinilmiştir. Mayakovski'nin açıklaması şiirin bir üretim olduğudur. Bu üretimi gerçekleştirebilmek adına birikim ve tecrübe sahibi olunması gerektiğini yineler. Yazma eylemine de hizmet edecek en net tavsiye beşinci madde de verilmiştir. Bu maddeye göre, not tutman şiir yazmaktan daha önemlidir. Mayakovski, yazma eyleminin ortaya çıkış sürecinde gerekli olan not tutma işlemini şiir için gerekli görmüş ve bu konuda tavsiye de bulunmuştur. 7,8 ve 9. maddeler de şiirin toplumsal görevine değinen yazar, sanatsal bir üretim olan şiirin politik olmaktan uzaklaştırılamayacağını söylemektedir. Şairler arasındaki ayrımı belirleyen şey, üretim yöntemleri arasındaki ayrımdır diyen Mayakovski, bir insanı usta bir yazar yapan tutumun çeşitli edebiyat araçlarından oluşan yazınsal alanı geniş kapsamıyla bilmek, ustaca kullanabilmek ve bu alanda birikim sağlamış olmak fikrini savunmaktadır.

2.20. MİHAİL BAHTİN (1895 - 1975)

Rus filozof ve edebiyat teorisyeni olan Mihail Bahtin, 20. yüzyıl düşüncesinde etkili bir isim olan Bahtin, yapısalcılık ve göstergebilim alanlarında çalışmalar yapmıştır. Türkçe'ye çevrilmiş eserleri arasında; *Bir Eylem Felsefesine Doğru* (2001), *Karnaval'dan Romana* (2001), *Dostoyevski Poetikasının Sorunları* (2004), *Sanat ve Sorumluluk* (2005) bulunmaktadır.

Bahtin (2001) yazar ve yaratım üzerine olan düşüncesi şu şekilde ifade etmiştir:

Yazar/yaratıcı imgelerden ve karakterlerden ayıramaz, çünkü bu imgelere onların bölünmez parçası olarak dâhil olur (imgeleri kilidir ve bazen de çift-seslidir). Yazar *imgesi*, karakterlerin imgelerinden koparılamaz. Ne var ki, bu imgenin kendisi de yazar tarafından yaratılmıştır ve dolayısıyla, o da ikilidir (Bakhtin, 2001, s. 351).

Bahtin, bir yazarın üretimde bulunurken imgeden ayıramayacağını düşünmektedir. Yazarın yazma eylemini bir dualite olarak değerlendiren Bahtin, yaratılan karakter ve imgenin bütün olduğu gibi, imgeyi yaratanın yazar olması sebebiyle o da bu düşünceye dâhil edilmelidir demiştir. Bahtin, yazarın tasvir ettikleriyle olan ilişkisini imgeyle bütünleştirmiştir. Bu dolaylı ve bütünleşik işlevin yazma eylemine olan etkisini de göz önünde bulundurularak, yaratıcı olarak söz ettiği yazarın çalışmalarında imgenin önemi, Bahtin'in yazma eylemiyle ilgili düşüncesinin temelini oluşturmaktadır.

2.21. F. SCOTT FITZGERALD (1896 - 1940)

F. Scott Fitzgerald, yirminci yüzyılın en büyük Amerikan yazarlarından biridir. Birinci dünya savaşı yıllarındaki neslini kayıp kuşak olarak tanımlamıştır. Fitzgerald, eğitimini Princeton Üniversitesinde görmüş ancak tamamlayamamıştır. Ardından dünya savaşına katılan yazar, daha sonra bir süre gazetecilik yapmıştır. (1920) yılında ilk ciddi eseri *Cennetin Bu yanı* adlı romanını yayımlayan yazarın önemli eserleri arasında, *Güzel ve Lanetlenmiş* (1922), *Muhteşem Gatsby* (1925), *Son Düş* (1940), *Benjamin Button 'ın Tuhaf Hikâyesi* (1922) sayılabilir.

Fitzgerald (2018) yazma eylemini kişisel yaşamında edindiği bazı kötü alışkanlıklarıyla karşılaştırmış ve yazma uğraşısına etkisini şu sözlerle dile getirmiştir:

Uzun bir kitabın mükemmel organizasyonunun ya da gözden geçirme zamanı geldiğinde en iyi algı ve kararların likör ile bir arada gitmediği benim için giderek netleşti. Bir şişeye kısa bir hikâye yazılabilir ancak bir roman için bütün örgüyü aklınızda tutmanızı ve küçük

performansları acımadan kurban etmenizi sağlayacak bir zihinsel hıza ihtiyacınız var. *Buruktur Gece*'nin "III. Bölümü"nü içkinin etkisindeyken yazmamış olmak için her şeyi verirdim (F Scott Fitzgerald–don't write and drink, 2018).

Fitzgerald, alkol kullanmayı bırakmak için sonuç vermeyen çabalar içinde olmasını ve işle ve evle ilgili sorumluluklarını yerine getirememeye, diğer anlamlı etkinlikleri de bu yüzden bırakmaya neden olduğunu söylemiştir. Fitzgerald için bu anlamlı etkinliğin en başında yazmak çabası gelmektedir. Tavsiye niteliğinde olan düşüncesinde, alkol kullanımı ile yazma eyleminin gerçekleştirilmesini değerlendiren Fitzgerald, roman yazmanın alkolün etkisiyle mümkün olmayacağı, bunun nedenin algı ve dikkat kaybı olduğunu, bu sebepten ötürü *Buruktur Gece* adlı eserini içkinin tesiri altında yazmamış olmayı istediği söylemiştir. Fitzgerald, bu çarpıcı itirafının ardından yazmak için not alma eyleminin öneminden şu şekilde bahsetmiştir:

Bir şey düşünüyorsanız ya da bir şeyi anımsıyorsanız bunu hemen not etmeniz gerekir. Ama düşüncenizi hemen o an not etmelisiniz. Çünkü o düşüncenizi ikinci kez aynı yoğunlukta bulabilmeniz çok zordur (Usta yazarlardan genç yazarlara, 2016).

Fitzgerald, yazma eylemiyle alakalı açıkladığı görüşünde düşünülen tasarının veya bir anı anımsadığınız anda not etmelisiniz demiştir. Düşüncenin hemen o anda not edilmesi gerektiğini savunan Fitzgerald, bunun nedeninin düşüncenin ikinci defa aynı yoğunlukta olmayacağıdır. Yazmak için bir öğüt niteliğindeki bu görüş, Fitzgerald'ın yazma uğraşısıyla alakalı kullandığı yöntemi ortaya çıkarmaktadır.

2.22. WILLIAM FAULKNER (1897 - 1962)

Amerikalı yazar William Faulkner, modernist romancıların ilki sayılmaktadır. Postane müdürü olarak çalışan Faulkner, 1924' te ilk kitabı *Mermer Tanrıça*'yı çıkarmıştır. Sherwood Anderson'dan yazarlık eğitimi de alan Faulkner, 1949 yılında Nobel Edebiyat Ödülünü ve 1955'te Pulitzer ödülünü almıştır. Faulkner'ın önemli eserleri arasında, *Döşegimde Ölürlen* (1930), *Ses ve Öfke* (1929), *Abşalom Abşalom* (1936), *Bir Mayıs Günü* (1977) sayılabilir.

Faulkner, yazma eylemini hareket içeren bir eylem olarak tanımlamıştır:

Yazar olmayın, yazın. Yazar olmak hareketsiz ve hiç ilerlemeyen bir durumdur. Yazma eylemiyse hareket, aktivite ve hayat içerir. Hareket etmeyi bıraktığınız anda ölürsünüz. Yazmaya başlamak için hiçbir zaman çok geç değildir; okumayı söker sökmez yapabilirsiniz (William Faulkner'dan Yazmak Üzerine, 2018).

Faulkner, yazar olmayın, yazın demiştir. Yazmanın aktivite ve hayat içerdiğini, oysa yazar olmaya çalışmanın, üretmekten uzak, hiç ilerlemeyen bir durum olduğundan söz etmiştir. Tıpkı insan olmanın gerçeği gibi hareket edilmediği takdirde hayatın son bulacağını söyleyen Faulkner, yazmak için zaman kavramının geçerli olmadığını, okumayı öğrenir öğrenmez yazmak gerektiğini ifade etmiştir.

2.23. ERNEST HEMINGWAY (1899 - 1961)

Amerikan roman yazarı ve gazeteci Ernest Hemingway, Amerikan edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Başarılı eserleri sayesinde hem Pulitzer hem de Nobel ödülü bulunan yazarın, önemli eserleri arasında, *Yaşlı Adam ve Deniz* (1952), *Çanlar Kimin İçin Çalıyor* (1940), *Silahlara Veda* (1929) bulunmaktadır.

Hemingway, yazmak yalnız bir hattır diyerek yazma eylemi hakkındaki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Gerçek manada yazmak yalnız bir hayattır. Cemiyetler yazarın yalnızlığını bir ölçüde hafifletse de sanmıyorum ki yazısını iyileştirsün. Yazar yalnızlığını üzerinden attıkça sosyal çevrelerde itibarı artar ama genellikle yazdıkları kötüleşir. Çünkü bu iş yalnız yapılan bir iştir ve eğer yeterince iyi bir yazarsa her gün ya ebediyetle yahut ebediyetin yokluğuyla yüzleşmek zorundadır (Hemingway, 2015, s. 13).

Hemingway, bir yazarın göstereceği fedakârlıktan söz ederken, kendi yazma tecrübesini de dinleyicilere aktarmıştır. Yazmak, yalnız gerçekleştirilen bir üretimdir. Eğer yazar hem fiziksel hem de düşünsel anlamda kalabalıklara karışırsa odak noktasını kaybeder ve yazın yeteneği ortadan kaybolur. Hemingway, yazar yalnızlığı üzerinden üretimde bulunur görüşünü savunmuş, ebediyetin yani sonu gelmeyen yokluğuyla yüzleşmek cesaretini göstermesi gerektiğini söylemiştir. Hemingway'ın yazı, mektup ve röportajlarından oluşan *Yazma Üzerine* (1925) adlı kitabında yazmak eylemini pek çok farklı açıdan değerlendirip yorumlamaktadır. Kitap genel olarak değerlendirilecek olunursa, yazma konusunu somut önerilerden, Hemingway'ın kendi tecrübelerinden oluştuğu görülmektedir. Yazmayı öğrendikten sonra tek amaç her şeyi okuyucuya aktarmak olduğunu söyleyen Hemingway, yazma eylemi üzerine kendisiyle ilişkilendirdiği yöntemleri ele almıştır.

Hemingway (2015) düzyazının yazarlığın en zor kısmı olduğuna dair şu görüşünü dile getirmiştir:

Düzyazı yazarlığın en zor kısmıdır. Sırtını yaslayabileceğin güvenilir bir dayanağın yoktur. Elindekiler yalnızca boş sayfan, kalemin ve gerçekliğin kendisinden daha sahici şeyler yaratma zorunluluğundur. Somut olmayanı alıp somutlaştırman ve onu okuyucunun yaşamının bir parçası olabilecek kadar normal göstermen gerekir (Hemingway, 2015, s. 24).

Hemingway, yazmak kelimelerle yapılan bir iştir demiştir. Bir durumu ve duyguyu ifade etmek için kullanılan kelimelerin önemi hakkında şu düşüncesi dikkat çekicidir:

Sözlüğe ihtiyaç duyan bir yazarın aslında yazmaması lazım. Sözlüğü baştan sona en az üç defa okuyup bitirmiş ve çoktan ihtiyacı olan bir başkasına ödünç vermiş olmalıydı. Bir yere uyan yalnızca belli sözcükler vardır ve benzetmeler (getirin bakayım sözlüğümü)arızalı mühimmattan farksızdır (şu an için daha aşağılayıcı bir şey düşünmüyorum) (Hemingway, 2015, s. 28).

Hemingway, yazma eyleminin her zaman ona cazip geldiğini söylemiştir. Yazmaya başladığı ilk günü hatırlar ve nasıl yazılması gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Yazarken yazmaya ilk başladığım otel odasının kasvetine geri dönerim. Herkese bir otelde kaldığını söyle ama aslında bir diğerine yerleş. Yerini bulduklarında da taşraya taşın. Orada da bulduklarında başka bir yere. Gazete okumaktan daha zor bir şey yapamayacak kadar bitkin düşene dek çalışmaya devam et. Sonra ye, tenis oyna, yüz veya iş sersemliğiyle ne yapıyorsan onu yap ki organların çalışsın ve ertesi gün yine yaz (Hemingway, 2015, s. 39).

Hemingway, okuyucuya ve yazma eylemiyle ilgilenen yazarlara, yazmak hakkında çok sayıda ipucu vermektedir. Hemingway, kişisel tecrübe ve deneyimlerinden hareketle yazmayla ilgili gözlem ve mesleki püf noktalarını basit şekilde anlatmıştır. Yazmaya başladığında ilk günkü sıkıntı ve stresi yeniden yaşamaya başladığını anlatan Hemingway, kendini bilerek huzursuz etmek istemektedir. Bunun yazma çabasına olumlu katkı sağlayacağı iddiasında bulunan Hemingway, yalnız kalma gereksinimine vurgu yapar ve uzun sürecek çalışma saatlerine hazırlıklı olunması uyarısını yapmaktadır. Yazma üzerine adlı kitabında, çalışma alışkanlıkları ve disiplin konularında öğütleri yer alan bu çalışmasının nitelikli sayılması, Hemingway' in eserlerinin oluşumunda edindiği tecrübeleri bizzat okuyucuya kendisinin anlatması olarak görülmektedir.

2.24. JORGE LUIS BORGES (1899 - 1986)

Arjantinli şair ve öykü yazarı Jorge Luis Borges, büyülü gerçekçilik akımının önde gelen isimlerindendir. Borges, aynı zamanda gerçeküstücülük konusunda yazmış

olduğu denemelerle ünlüdür. 1914'te ailesiyle birlikte Cenevre'ye taşınan Borges, burada eğitimi Calvin Kolejin'de tamamlamıştır. Daha sonra şair Rafael Cansinos-Assens'den dersler almıştır. İlk kitabını 1923'te *Buenos Aires Tutkusu* adıyla çıkarmıştır. Borges, babasının da etkisiyle genetik bir rahatsızlık nedeniyle 1950 yılında artan görme yeteneğini tamamen kaybetmiştir. Önemli eserleri arasında, *Yolun Ötesinde Ay* (1925), *Denemeler* (1930), *Sonsuzluğun Tarihi* (1936), *Yolları Çatallanan Bahçe* (1941), *Şiirler 1922-1943* (1943), *Sonsuzluğun Tarihi* (1953), *Karanlığa Övgü* (1969), *Dante Vari Denemeler* (1982) sayılabilir.

Borges (1988) şiir üzerinden yazma eylemi hakkında şu görüşü açıklamıştır:

Şiir, şaire gelir. Bir şairin bilinçle şiir yazmaya oturabileceğini sanmıyorum. Yazarsa, hiçbir şey çıkmaz ortaya, yani emeğe değecek. Ben bu kıskırtıya olabildiğince kapılmamaya çalışırım. Sık sık, nasıl ciltlerce şiir yazdığımı şaşarım. Ama şiirlerin direktmesine karşı çıkmam: bazen çok inatçıdırlar, üstüme varırlar, beni baştan çıkarmalarına göz yumarım. Böyle anlarda, "Bunu yazmazsam, kafamı boyna kurcalayacak, huzur bırakmayacak, en iyisi onu yazmak," diye düşünürüm. Şiir yazılınca Horace'ın öğüdüne uyup onu bir hafta ya da on gün dinlendiririm. Tabi o süreden sonra bir daha ele aldığım da ne kadar da çok göze batan yanlış yaptığımı kavrarım, bir daha üstünden geçerim. Üç-dört denemeden sonra daha iyisini beceremeyeceğimi ve daha fazla oynamanın şiiri zedeleyebileceğini kavrarım. İşte o zaman yayınlarım. Neden mi yayınlarım? Büyük, zaman zaman en büyük Meksikalı şair Alfonso Reyes, bana "Yazdıklarımızı yayınlamak zorundayız, çünkü yayınlamazsak habere değiştirip durur, bütün olası birleşimleri deneriz ve bir adım öteye gidemeyiz," demişti de ondan (Borges, 1998, s. 68).

Borges, yazma eylemine etki eden durumu mistik bir şekilde ilhamın gelmesi olarak nitelendirmektedir. Özellikle şiirin bilinçle yazılamayacağını söyleyen Borges, şiir yazmak oluşan isteği zihninde geri çevirmediğini, ne kadar dirense de aklını kurcaladığını en sonunda oturup o şiiri yazdığını söylemiştir. Şiir yazıldıktan sonraki süreci de değerlendiren Borges, yazmış olduğu şiiri bir süre bekletip düzeltme işlemini gerçekleştirdiğini söyler. Birkaç basit iyileştirme çalışmasından sonra da yazıklarını yayınladığını söylen Borges, yazdıklarını neden yayınladığı konusunda da Meksikalı şair Alfonso Reyes'in ona verdiği öğütten bahseder, Reyes, yazılan metinlerin yayınlanmadığı takdirde düzeltme ve geliştirme aşamasında kısır döngüye girilerek bir amaç edilemeyeceği söylemiştir. Borges'de bu öğüde uyduğunu, yeterli ölçüde düzeltme işleminden sonra yazdıklarına zarar vermemesi için onu yayınladığını ifade etmektedir.

2.25. VLADİMİR NABOKOV (1899 - 1977)

Rus asıllı Amerikalı yazar Vladimir Nabokov, 1919 yılında ailesiyle birlikte Rusya'dan İngiltere'ye göç etmiş ve ardından eğitimini Cambridge Üniversitesi Trinity College'de birincilikle tamamlamıştır. Daha sonra ikinci dünya savaşı yıllarında Amerika'ya yerleşen yazar, 1941 ve 1948 yılları arasında Wellesley College 'de edebiyat dersleri vermiştir. 1959 yılında Cornell Üniversitesinden Rus Edebiyatı profesörlüğünden emekli olan Nabokov' un önemli eserleri arasında, *Çarpık Dünya* (1947), *Lolita* (1965), *Solgun Ateş* (1962), *Saydam Şeyler* (1972), *Laura'nın Aslı* (1977) sayılabilir.

Nabokov (1950) CBC adlı televizyon kanalında gerçekleştirdiği röportaj da *Lolita* adlı romanı yazmaya nasıl karar verdiğini şu cümlelerle açıklamıştır:

İlk olarak, kalplere dokunmak hatta zihinleri etkilemek gibi bir gayem pek olmadı. Şahsen, daha çok okuyucunun boğazında bir düğüm bırakmak istiyorum. Bu tür düşünce sahalarını Doktor Jivago ve Doktor Schweitzer'e bırakmayı tercih ederim. Ancak kitaplara "hiciv" gözüyle baktığımızda kitabın mevcut düşsel yapılarından öte bir gaye, amaç ve ikaz eklemiş oluyoruz. Nasıl her yazar kendi düşsel Amerika'sını oluşturuyorsa, ben de kendi Amerika'mı oluşturdum (Vladimir Nabokov discusses Lolita, 1950).

Nabokov, eserini yazarken gerçekleştirdiği yazma uğraşısının amacının kalplere dokunmak ya da insanları etkilemek gibi bir kasıt taşımadığını, yine de yazılmış her kitabın belirlediği bir hedefinin olduğunun altını çizmiştir. Nasıl ki her yazarın konularını kaleme alma üslubu var ise ben de düşüncemde olan kendi Amerika'mı yarattım diyen Nabokov, yazma eylemi hakkındaki görüşünü eserini meydana getirme sebebiyle açıklamıştır.

2.26. AHMET HAMDİ TANPINAR (1901 - 1962)

Türk romancı, deneme yazarı ve edebiyat tarihçisi Ahmet Hamdi Tanpınar, 1923 yılında İstanbul Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra başta Erzurum olmak üzere çeşitli yerlerde öğretmenlik yapmıştır. İlk yazısını hayat dergisinde 1928'de çıkmıştır. 1949 yılında Edebiyat Fakültesinde akademisyen olarak çalışmaya başladı. Türk edebiyat tarihinde önemli bir yere sahip olan Tanpınar'ın önemli eserleri arasında, *Huzur* (1949), *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* (1962), *Sahnenin Dışındakiler* (1973), *Mahur Beste* (1975), *Aynadaki Kadın* (1987), *Beş Şehir* (1946), *Yahya Kemal* (1962), *Edebiyat Üzerine Makaleler* (1969) sayılabilir.

Tanpınar (1977) yazma eylemi hakkındaki görüşünü karşılaştığı bir olay üzerinden şu şekilde anlatmıştır:

Roman yazmak isteyen genç bir arkadaşım bir gün (Anadolu'ya gidip, köylerde dolaşmayı, köylü ve halk psikolojisini tektik etmeği) istediğini söyledi. Ne yapacaksınız? diye sordum: (Roman yazacağım ve bu memleketin halkını bu romanda konuşturacağım). Hatırıma Zola'nın Paris Arnele mahallelerinde üstü açık ve zarif bir araba ile dolaşması geldi. Fakat bu asil hüsnüniyet karşısında şüphesiz ki, bir şey denemezdi. Hatta bu Anadolu çocuğuna, Anadolu'dan daha dün geldiğini bile söylemedim. Dostum, Anadolu'da uzun uzadıya dolaştı. Köylüyü gördü, küçük kasabalı ile konuştu, notlar aldı, fotoğraflar çekti. Fakat romandan eser yoktu, sordum, mübhem bir işaretle ve birkaç kelime ile bahsi kesti. Hakikat şu idi ki, dostum bir vehme kapılmıştı. Evvela onun anladığı gibi bir köylü romanı yapılamazdı, belki yeni Rus muharrirlerinin denediği gibi, köyün bir nevi epopemsi romanı yapılabilirdi. Köylüden yahut küçük şehir halkından tipler meydana çıkarabilirdi, bilhassa Gorki'nin hikâyelerinde yaptığı gibi. Bunun için de Anadolu'yu gezmek kifayet etmezdi. Çünkü o hayatı bir sanat mukavelesi ile görmek başkadır, onu tabii şekilde yaşamak yani başka türlü yaşamak mümkün olmadığı için o hayatı yaşamak başkadır. Fakat dostum bu yanlış adımda haklı idi. Bütün gençliğinde ona bunu tavsiye etmişlerdi: "Halka karışın, köye, kasabaya gidin... Yalnız orada hakikat vardır. " Hiç kimse ona dememişti ki, "Sen tek başına bir realitesin, bu realiteyi bize anlat. Yaşadığın saati, duyduğun günü, her gün içini parçalayan sızıları ve her akşam sana yaşamak aşkını veren ümitleri anlat, ayrıldığın yüzler, gördüğün manzaralar... Hasret ve gurbetlerin bize yeter, çünkü biz biliyoruz, senin benliğinde bütün bir Türk iklimi, bütün bir Türk cemiyeti, hatta bunların arasında bütün bir insanlık var, onları konuştur, yani kendini konuştur. Söyleyeceğin yalan bile bizim için bir kıymettir. Elverir ki, güzel yazasın. Mademki roman yazacaksın, evvela, her şeyden evvel bir roman işçisi ol. Hayır, bunu ona hiç kimse dememişti (Tanpınar, 1977, s. 50-51).

Tanpınar, bu anısında bir arkadaşının bir roman kaleme alacağından, bunun için Anadolu'nun köylerini gezeceğini söylemiştir. Bunu gerçekleştiren yazar aradan uzun bir süre geçmesine karşın bir roman kaleme alamamıştır. Bunun üzerine durumun tahlilini yapan Tanpınar, sorunun hayatı sanat malzemesi olarak ele alıp işlemenin başka, aynı hayatı tabii şekilde yaşamanın başka şeyler olduğunu söyler. Yazarın ilk düşüncesiyle hareket etmesinin sonucu Rus romancılar gibi bir destan yaratacağını, ancak roman yazmak için bunun yetersiz olacağını söylemiştir. Tanpınar, bu hesaplamanın yine de normal olduğunu söyler. Çünkü yazmak isteyen yazarlara tavsiye olarak gözlem yapmaları gerektiği söylenilir. Bu yazma sürecinde yer alan bir özelliktir. Ancak Tanpınar düşüncesine şunları da ekler. Yazma eyleminde bulacak kişi kendi gerçeğinin farkına varmalıdır. Yazar kendi insani özelliklerini de yazılarına yansıtması gerekmektedir. Aşk, acıları, mutluluğu kısaca kendisine ait hisleri kaleme alan bir yazar başarılı olacaktır. Bahsettiği anısında Anadolu'nun bir köyünü anlatacak yazar, o kültürü solumuş insan olacaktır. Yalan bile söylese, kendiyle konuşan, kendiyle iletişimde olan bir yazar ancak yazabilir diyen Tanpınar, kendisine yabancı kalmış ve kültürüne suskun olan bir yazarın sadece gördükleriyle bir roman yazması mümkün olmayacaktır demiştir. Tanpınar,

anısında geçen tavsiyelerinin toplamının adını bir romanın işçisi olmak olarak koymuştur. Ona göre elini taşın altına sokmayan yazar, yazma eylemini gerçekleştiremeyecektir. Oysa bahsedilen olaydaki yazar anlatacağı köyün insanıdır. Genetik kodları bu anlatıyı gerçekleştirebilmesi için yardımcı olacaktır. Yeter ki yazar bunu keşfedebilsin, gerisi kendiliğinden gelecektir diyen Tanpınar, bu fark edilmeyen gerçeğe dikkat çekmek istemektedir. Dünya edebiyatı yazarlarından da verdiği örnekler Emile Zola ve Maksim Gorki, bu durumun sadeleştirilmesi için verilmiş örneklerdir. Tanpınar, anısı üzerinden aktardığı düşüncesinde iki özelliğin altını çizmiştir. Birincisi yazarların işledikleri konular için sıklıkla kullandıkları gözlem yapma gereksinimleri, ikincisi ise her yazarın kendi üslubunun olması gerekliliğidir. Bu iki husus Tanpınar'ın yazma eylemi hakkındaki görüş ve tavsiyelerini oluşturmaktadır.

2.27. JOHN STEINBECK (1902 - 1968)

Amerikalı gerçekçi roman ve öykü yazarı John Steinbeck, 1940 Pulitzer ve 1962 Nobel edebiyat ödülünün sahibi olmuştur. Dünyaca ünlü yazarın diğer önemli eserleri arasında, *Fareler ve İnsanlar* (1937), *Gazap Üzümleri* (1939), *Cennetin Doğuşu* (1952) ve *Viva Zapata* (1952) sayılabilir. Eserleri sinemaya en fazla uyarlanan yazarlar arasında olan Steinbeck, eserlerinden toplum yapısını çok iyi analiz etmesi olaylara ironik ve alaycı yaklaşımları diğer yazarların aksine imgeyi son derece gerçekçi kullanımı neticesinde kendine ayrı bir yer edinmiştir.

Steinbeck (1963) yazmaya yeni başlayanlara mektup adlı yazısında şu görüşlerini dile getirmiştir:

Etkileyici bir hikâye, yazardan okura bir şeyler iletmeli ve bu iletilenler, hikâyenin mükemmelliğinin ölçütü olmalıydı. Bunun dışında bir kural yoktu. Bir hikâye etkileyici olduğu sürece herhangi bir şey hakkında olabilir ve herhangi bir tekniği ya da anlamı içerebilir. Bu kuralın bir alt başlığı olarak, bir yazarın ne söylemek istediğini yani ne hakkında konuştuğunu bilmesi gereklidir. Örnek olarak, hikâyemizin özünü bir cümleye indirgemeye çalışırken, onu üç-altı ya da 10 bin kelimeye kadar genişletebilecek kadar iyi bilmeliyiz. Hikâye yazmanın gizli formülü, gizli içeriği budur. Bundan fazlası yoktu, biz yazarlık yolunda artık yalnızdık. Bazı kötü hikâyelerin içine atılmalıydık. Eğer mükemmelliğin tüm sırlarını keşfetmeyi umsaydım, benim çabama verilen notlar bana gerçekleri gösterirdi. ve eğer adaletsiz bir şekilde eleştirildiğimi hissetseydim, yıllarca editörlerin takdirleri benim değil hocaların tarafını tutardı. Okulda yazdığım hikâyelerin düşük notları yayınevlerince yüzlerce defa reddedilen hikâyelerimde yankılandı. Bu adil gözüküyordu. İyi bir hikâye okuyabiliyordum, hatta onun nasıl yazıldığını biliyordum. Niçin ben böyle bir hikâye yazamıyordum? Belki de iki hikâye birbirine benzemeye cesaret edemediği için okuduğum güzel hikâye gibi yazamıyordum. Yıllar geçtikçe, birçok mükemmel hikâye yazdım ve şansımı deneyip onları yazdığım dışında onların

nasıl yazıldığını hala bilmiyorum (Steinbeck'ten yazarlığa yeni başlayanlara mektup, 1963).

Steinbeck'in hikâye anlatıcılığı üzerinden ele aldığı yazmak eylemi hakkındaki görüşü Heidegger'in sözüyle örtüşmekle birlikte bir yazarın önemli gördüğü olayları okura iletme dürtüsünde saklı olduğu yönündedir. Hayat bir hikâye olduğuna göre her şey hakkında yazılabilir diyen Steinbeck, yazmanın gizli formülünün, ne hakkında yazıyor olduğunu bilmek ve anlatılan konunun etkileyici olmasına bağlamıştır. Geçmişte okuduğu hikâyelere benzer hikâyeler yazmaktan korktuğunu ve bu durumun onu yazmaktan bir süre alı koyduğunu dile getiren Steinbeck, zaman geçtikçe iyi hikâyeler yazdığını fakat absürt bir ifadeyle onların ne şekilde yazıldığını bilmediğini söylemiştir.

2.28. NAZIM HİKMET (1902 - 1963)

Ünlü Türk şair ve oyun yazarı Nazım Hikmet, daha çok romantik devrimci olarak tanınmaktadır. Siyasi düşünceleri nedeniyle yaşamının büyük bir kısmını hapiste geçirmiş ve o yıllarda pek çok eserleri yasaklanmıştır. Hikmet' in yazmış olduğu şiirleri çok fazla dile çevrilmiş ve çeşitli ödüller almıştır. Eğitimini Moskova' da Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi'nde tamamlayan Hikmet, 1924' te ilk şiir kitabını yayımlamıştır. Önemli eserleri arasında, *Kafatası* (1932), *İvan İvanoviç Var mıydı Yok Muydu?* (1954), *Kan Konuşmaz* (1967), *Memleketimden İnsan Manzaraları* (1966-1967), *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim* (1967), *Sevdalı Bulut* (1968), *Sanat ve Edebiyat Üstüne* (1998) sayılabilir.

Hikmet (1987) toplumcu bir yazar olarak yazma eylemi hakkındaki düşüncelerini şu ifadelerle açıklamıştır:

Toplumcu bir yazar olarak, ben de özün biçimi belirlediği kanısındayım. Bu birincisi. İkincisi de her özün dural bir şey değil, bir süreç, bir hareket olduğu gerçeğidir. Bütün bu sorunları, bunların basit sözler değil, yaratıcı hükümler olduğunu sosyalist öğretisi sayesinde açık seçik kavramış bulunuyorum. Bunun için, sanat çabalarımda, her şeyden önce yazdığımın belirli bir özü olmasına dikkat ediyorum. Bu somut özü alıyorum ve uygun bir biçim içinde bunu belirtmek istiyorum. Özün ayrı ayrı oluntu durumlarını aralarında birlik ve ardıcılık bağıntısı gözeterek yansıtmak istiyorum. Ayrı ayrı ifade biçimleri arıyorum ve bunlara uygun dili bulmaya çalışıyorum. Hemen söyleyeyim ki, yazılarımın biçimini tekrar etmeyi sevmiyorum. Destanlarım ve şiirlerimin her birinde biçim tekrarından hep kaçınmaya çabaladım. Her destanımın kendine göre bir biçimi olsun istedim. Benim için biçim en doğru ifadenin şaşmaz yöntemidir. O bir silahtır, bir araçtır benim elimde. Ne var ki, bu silah, bu araç tapılması fetiş değildir. Örneğin, ben kafiyeyi gerekiyorsa kullanıyorum, değilse kullanmıyorum. ve ancak yazdığım eserin özünün gerektirdiği araçlardan yararlanıyorum. Bir destan bence senfoni gibi kurulmalıdır; Küçük de olsa, onun kendi biçimi olması gerekir. İnsan da, bir mimari yapıt

gibi, uygun yerlerinde kapılan, pencereleri, kubbesi, kulesi vb. olan belirli stilde bir yapı gibidir. Şu veya bu eserde aranan birlik de zaten budur (Hikmet, 1987, s. 79).

Hikmet, öne sürdüğü görüşünde özün biçimi etkilediği fikrini savunmuştur. Öz, dural bir yapıda değil, aksine hareket halindedir. Yazdığı yazılarda bir öz bulundurmaya dikkat ettiğini söyleyen Hikmet, bu öze bir biçim ekleyerek gerçekleştirdiği yazma eyleminde, işlediği konuya uygun bir dil bulmaya ve bunu çeşitlendirmeye yönelik yaptığı çalışmadan söz etmektedir. Özellikle şiirlerinde biçim tekrarından kaçınmaya çalıştığını, her şiirin kendine has bir biçimin olmasına dikkat ettiğini söylemiştir. Biçimin yazı için önemine de değinen Hikmet, bir şair için biçimin silah olduğunu, doğru ifadenin kullanılabilmesi için son derece önemli olduğunu ifade etmiştir. Şiirin bir destan ya da bir senfoni gibi inşa edilmesi gerektiğini söyleyen Hikmet, mimari bir yapının uygun yerlerine yapılan kapı, pencere, kubbe gibi işlevsel araçların, biçim bakımından da her eserde görünmesi gerektiğini söyleyerek, bu öz ve biçimi edebiyat alanında da özümsemişi ve bunu şiir ve diğer yazılarına da uygulamış olduğu görülmektedir.

2.29. GEORGE ORWELL (1903 - 1950)

Ünlü yazar George Orwell, yirminci yüzyılın İngiliz edebiyatının önde gelen isimlerindendir. Orwell, gençlik döneminde Fransa’ da yaşamış, parasızlık yüzünden birçok meslekte çalışmış, bu yüzden yoksulluk ilk yazılarını kaleme aldığı yıllarda hiçbir zaman peşini bırakmamıştır. İspanya iç savaşında gönüllü asker olarak cepheye giden Orwell, burada yaralanarak cephe gerisine gönderilir ve İspanyol Komünist partisinin etkisiyle ülkeyi terk etmek zorunda kalır. Önemli eserleri arasında, *Paris ve Londra’da Beş Parasız* (1933), *Burma Günleri* (1934), *Hayvan Çiftliği* (1945), *Neden Yazıyorum* (1946), *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* (1949) sayılabilir.

Orwell (2013) yazma eylemiyle ilişkili olarak politik yazarlığı sanata dönüştürmek hedefindedir. Bu hedefini şu ifadelerle açıklamıştır:

Geçtiğimiz on yıl boyunca en çok yapmak istediğim şey, politik yazarlığı sanata dönüştürmekti. Başlangıç noktam hep bir partizanlık hissi, bir adaletsizlik duygusu oldu. Kitap yazmaya koyulduğumda, kendime, "bir sanat eseri üreteceğim," demi yorum. Yazmak istiyorum, çünkü ortaya çıkarmak istediğim bir yalan, dikkat çekmek istediğim bir olgu var ve başlangıçtaki kaygım, sesimi duyurmak (Orwell, 2013, s. 14).

Orwell, yazma eylemine başladığında sanat eseri üreteceğim dememiş, sadece yazmak istiyorum demiştir. Orwell’in sadece yazmak istemesinin en belirgin arzusu

sesini duyurmak istemesidir. Yazma eylemini toplumsal devrimci bir kalıba oturtmaya çalışan Orwell, yazma eylemi için insanı bitiren korkunç bir mücadele benzetmesini yaparak hayat görüşüyle yazma eyleminin paralellliğini göstermektedir:

Bir şeyleri tasvir etme ihtiyacı konusunda ise her şeyi biliyordum. O zamanlar kitap yazmak istediğim söylenebilirse, ne tür kitaplar yazmak istediğim ortadaydı: Mutsuz sonları olan; ayrıntılı tasvirler, çarpıcı benzetmeler ve sözcüklerin bir ölçüde kendi sesleri uğruna kullanıldığı ağdalı pasajlarla dolu muazzam natüralist romanlar yazmak istiyordum. ve otuz yaşındayken yazdığım, ama çok daha önceden tasarlamış olduğum ilk tamamlanan romanım *Burma Günleri*, gerçekten de daha çok bu tarz bir kitaptır (Orwell, 2013, s. 9-10).

Her yazar gibi bir şeyleri anlatma ya da tasvir etme ihtiyacı Orwell'da da görülmektedir. İçinde bu bilinçle, bir gün kitap yazacağını bilerek ne tür kitaplar yazacağı konusunda da kendisiyle hemfikir olan Orwell, mutsuz sonları olan, çarpıcı benzetmelerle bezeli natüralist (gerçekçi) romanlar yazmak istemektedir. Bunu *Burma Günleri* romanıyla gerçekleştirdiğini söyleyen Orwell, sömürgeci anlayışı eleştirdiği bu cesur kitap İngiltere ve Hindistan' da yasaklanmıştır. Bu kitabın kaleme alınması, Orwell'ın kendi deyişiyle yazma eylemini bir yalanı ortaya çıkarmak için gerçekleştirdiği düşüncesinin ispatı gibidir.

2.30. ELİAS CANETTİ (1905 - 1994)

Bulgaristan doğumlu sosyolog, romancı ve oyun yazarı olan Elias Canetti, 1981 yılında Nobel edebiyat ödülünü kazanmıştır. Diğer önemli eserleri arasında, *Körleşme* (1935), *Kitle ve İktidar* (1960), *Kurtarılmış Dil* (1977), *Edebiyatçılar Üzerine* (2004) sayılabilir.

Canetti (2001) yazara karşı ileri sürülecek istemi değerlendirdiği düşüncesini şu şekilde açıklamıştır:

Yazara karşı ileri sürülebilecek üçüncü istem, onun çağına karşı çıkmasıdır. Yalnızca şu ya da bu olguya değil, çağının tümüne, çağına ilişkin olarak yalnızca kendisinin edindiği, kapsamlı ve bir bütün oluşturan görünüme, çağının özgül kokusuna, yüzüne, yasasına karşı çıkmaktır. Yazarın karşı çıkışı sesli olmalı, biçim içerisinde somutlaşmalıdır; yazar, donup kalmak ya da susup yazgıya boyun eğmek hakkına sahip değildir. Küçük bir çocuk gibi tepinmeli, bağırmalıdır; ama en sevecen göğüsten bile gelse, dünyadaki hiçbir süt onun karşı çıkışlarını boğmamalı, onu tatlı bir uykuya itmemelidir (Canetti, 2001, s. 20).

Canetti'nin tasavvurunda yazarın çağına karşı çıkması ya da başkaldırması yazma eylemi için gereklidir. Avrupa ile özdeş roman sanatında da sıklıkla başkaldıran insan motifi görülmektedir. Çünkü başkaldıran insan sorgulayıcıdır. Çağına karşı çıkan yazar,

o dönemin sorunlarını irdeler. Bu irdeleyiş, kâğıt üzerinde soru soran ve cevaplar arayan yazarı var etmektedir. Yazarın başkaldırmasının sesli hale gelmesi gerekliliğini anlatan Canetti, yazarın bu sesi bir biçim haline getirmesinin zorunlu olduğunu, susmasının veya yazgisına boyun eğmesi hakkının bulunmadığını söylemiştir. Canetti, yazar çağının sorunlarına ses çıkaran insan olmalıdır, yani toplumu rahatsız eden sorunları kaleme almalı bunları dile getiren kişi olmalıdır demiştir.

Canetti, yazmak ile uğraşan kişilerin sıklıkla başvurduğu not alma eylemini benimseyip uygulayan yazarlardandır. Bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Yeryüzünde bu tur takvimli defter sahibi olma hakkı bulunmayan kimse yoktur. Herkes, tek tek herkes dünyanın bir odak noktasıdır ve dünya, böyle odak noktalarıyla dolu olduğu içindir ki değerlidir. Herkesin, bir odak noktası olmakta kendisinden aşağı kalmayan sayısız başkalarıyla birlikte odak noktası olması, insan sözcüğünün de anlamını oluşturur. Takvimli defterler, gerçek anlamdaki güncelerin kaynağıdır ve bu hep böyle olmuştur. Kendi özlerinin büyük bir bölümünü içinde harcayabilecekleri düşüncesiyle güncelere güvenmeyen çoğu yazarlar, takvimli defter tutmaktan geri kalmazlar. Normal olarak bu iki tur birbirine karışır. Bana gelince, ikisini birbirinden kesinlikle ayrı tutarım. Hemen her zaman küçük takvimler biçiminde olan takvimli defterlere, beni özellikle sarsan ya da memnun eden şeyleri çok kısa olarak not ederim. Sayelerinde soluk alabildiğim, onlarsız öteki günleri yaşamaya asla dayanamamış olacağımı bildiğim soylu insanların adları bulunur bu defterlerde (Canetti, 2001, s. 65).

Canetti, bir yazar olarak yazma eylemine hizmet edecek şekilde, yazmak için kullanacağı, onu mutlu eden ve onu sarsan şeyleri not ettiğini söylemiştir. Not defterinde bulunanlar arasında soylu insanların isimlerinin oğlunu söyleyen Canetti, hem güncenin, hem de not defterlerinin yazarların sıklıkla kullandığı söylemiş, güncelerin güvenilirliğine inanmayan bazı yazarlarında not alma eyleminden geri kalmadıklarını söyleyerek, bu kullanımın sıklıkla yapıldığını açıklamıştır. Canetti, kendisinin de belirttiği gibi not defteri kullanımını yazma eyleminin bir parçası olarak görmüş, sıklıkla karşımıza çıkan bu durumun, yazarın kendi yaşantısında önemli bir yere sahip olduğunun altını çizmiştir.

2.31. JEAN-PAUL SARTRE (1905 - 1980)

Fransız yazar ve düşünür Jean-Paul Sartre, felsefe ağırlıklı romanları ve varoluşçu felsefeyle adından söz ettirmiştir. Fransız aydınlarının en ünlü temsilcisi olan Sartre, tüm dünyaca tanınan bir entelektüel olmayı başarmıştır. Eğitimini Fribourg Üniversitesi ve Berlin'deki Fransız Enstitüsünde sürdüren yazar, daha sonra çeşitli liselerde öğretmenlik yapmıştır. Önemli eserleri arasında, *Edebiyat Nedir?* (1948), *Diyalektik Aklın Eleştirisi*

(1960), *Sözcükler* (1963), *Bulantı* (1938), *Varlık ve Hiçlik* (1943), *Akıl Çağı* (1940) sayılabilir.

Sartre (1989) yazmak eyleminin tek başına yapılan bir uğraşı olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

Yazı, benim gizli işim, hiçbir şeye bağlı değildi, aynı zamanda kendi kendisini erek edinmişti; yazmak için yazıyordum. Buna pişman değilim: okunmuş olsaydım, hoş gitmeye uğraşacak, yeniden şaşırtıcı olacaktım. Gizli kalmakla sahici oldum (Sartre, 1989, s. 141-142).

Sartre, yazmak için yazarak sahici olduğunu, okunmak için yazıyor olsaydı beğenilmek için uğraşacağını bununda istemediği bir durum olduğunu belirtmiştir. Yazmak için yazıyor olmak, farklı bir düşünce yapısına işaret etmektedir. Çünkü yazmak demek okunmayı peşinen kabul etmek demektir. Sartre'ın değinmek istediği, insan olarak, kendisi olarak yazıları kaleme aldığı gerçeğidir. Sahte bir kompozisyonla düşüncesine kılıf geçirmediği, yazma eylemiyle olduğu şeyi kâğıda yansıttığı iddiasını ortaya koymuştur.

Sartre, yazarlığını ve yazma yeteneğinin değerlendirmesini yapmaya devam etmiş ve bununla alakalı olarak yazmak hakkında şunları söylemiştir:

Yazma yeteneğim olmadığı doğrudur; bunu bana söylediler, ana dilimden başka dile yaptığım çevirilerde güçlü gördüler beni: öyleyim; ama kitaplarım ter ve emek kokar, soylu kişilerimizin burnuna kötü geldiklerini de kabul ediyorum; çoğunlukla kitaplarımı kendime karşı, yani herkese karşı, sonunda şakaklarımı zonklatan zorlu bir zihin çalışmasıyla yazdım. Buyruklarımı derimin altına diktiler: bir gün yazmadan dursam, dikiş yeri yanar; çok rahat yazsam, yara izi yine sızlar. Bu silik zorunluluk, bugün, katılığıyla, beceriksizliğiyle şaşırtmaktadır beni: denizin Long Island kıyılarına vurduğu tarihöncesinin gösterişli çağa nazlarına benzer bu zorunluluk; çağanozlar gibi, çağlar ötesinde de yaşar (Sartre, 1989, s. 127-128).

Sartre, yazılarının zorlu bir zihin çalışmasıyla ortaya çıkardığını söylemiştir. Yazmak, Sartre için emek verilerek gerçekleştirilen bir eylemdir. Kendisinin deyimiyle düşüncelerini derisinin altına dikmiştir. Yazmazsa veya öylesine yazmış olursa acı çekecek ve yarası kanayacaktır. Bu betimlemeyle yazma eyleminin onun için bir zorunluluk olduğu söylemektedir. Yazma zorunluluğu Sartre için tarih öncesinde de yaşamış, sadece bir çeşni olarak kullanılan çağanoza (yengeç) benzemektedir. Bu benzetmeyle Sartre, her çağda var olan, varlığının anlamı henüz tespit edilememiş, kullanım alanının yanlış olduğu bir canlı türüne işaret etmektedir. Yazı da böyledir. Her

çağda varlığıyla ağırlığını yaşama bastıran, fakat bu varlığın anlamı henüz net şekilde keşfedilememiş bir iletişim aracıdır.

Sartre, yazmanın anlamını sorgulamaya başladığı düşüncelerini devam ettirerek, edebiyatın onun için eskiden ne anlama geldiğini ve yazmanın bu anlam katmanında nerede durduğunu şu sözlerle açıklamıştır:

Eskiden edebiyatın salt bir değeri olduğunu, bir insanı kurtarabileceğini, ya da sadece insanları değiştirebileceğini (bu olabiliyor bazı koşullar altında) sanırdım. Bütün bunlar bana eskimiş geliyor artık. Bu düşleri yitirdikten sonra insan yine de yazmaya devam ediyor, çünkü psikanalistlerin dediği gibi, varını yoğunluğunu yazıya yatırmıştır. Nasıl ki, insan sevmediği insanlarla bir başka türlü bağlar kurup yaşamaya devam ediyor: bir aile oluyorsunuz artık. Ama bir inancım kaldı, bir tek inancım. Ondan vazgeçmeyeceğim: Yazmak, herkes için bir ihtiyaçtır. Yazmak, haberleşme ihtiyacının en üstün şeklidir (Sartre, 1994, s. 121).

Sartre, yazmanın kendisini için her ne kadar hayal kırıklığı yaratmış olsa da bütün yatırımını yazmak üzerine yaptığını söylemiştir. Ruh hali ve istekleri her ne kadar kötüye doğru gitse de yazmak ve buna dört elle sarılmak, Sartre için yapılması zorunlu olan tek şeydir. Yazmak herkes için bir ihtiyaçtır diyen Sartre, yazmanın kalan tek inancı olduğunu belirtmiştir. Yazmak, haberleşme ihtiyacının en üstün şeklidir diyen Sartre, yazar olarak ondan asla vaz geçmeyeceğini söylemiştir.

2.32. SAMUEL BECKETT (1906 - 1989)

İrlandalı şair ve oyun yazarı Samuel Beckett, absürt tiyatronun en önemli temsilcisidir ve *Godot'yu Beklerken* adlı tiyatro piyesiyle ismini geniş kitlelere duyurmuştur. Beckett, deneysel edebiyatın öncüsü olduğu, roman ve piyes türlerine yeni formlar kazandırdığı için 1969 yılında Nobel edebiyat ödülüne layık görülmüştür. Önemli eserleri arasında, *Godot'yu Beklerken* (1952), *Mutlu Günler* (1960), *Malone Ölüyor* (1951), *Hiç İçin Metinler* (1954) sayılabilir.

Beckett, Israel Shenker ile gerçekleştirdiği söyleşide yazmak eylemi hakkındaki düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır:

Fransızca yazıyordum. İçimden öyle geldi. İngilizce yazmaktan farklı bir tecrübeydi. Fransızca yazmak benim için daha heyecan vericiydi. 1946 ile 1950 arası bütün yapıtlarımı çok hızlı yazdım. O zamandan beri de hiçbir şey yazmadım. Ya da en azından bana doğru gelen hiçbir şey yazmadım. Fransızca yazdıklarım beni öyle bir noktaya getirdi ki, dönüp dolaşıp aynı şeyleri yazıyormuşum gibi hissettim. Kimi yazarlar için yazmak yazdıkça kolaylaşır. Benim için daha da zorlaşıyor. Benim için olasılıklar alanı gittikçe küçülüyor (Samuel Beckett: "Ben bilmemeyle, güçsüzlükle çalışırım.", 2018).

Beckett, tıpkı Kafka gibi farklı bir dilde yazıyor olması onun için sorun teşkil etmemiş, bilinçli bir tercih olarak İngilizce yerine Fransızca yazmayı benimsemiştir. Belli bir zaman aralığında çık hızlı eserleri ürettiğini söyleyen Beckett, o tarihten sonra da kayda değer bir şeyler yazmadığını söylemiş, yazma konusundaki olasılıkların onun için azalması nedeniyle yazmanın her geçen gün daha zor bir hal aldığını dile getirmiştir. Beckett, görüşünde şu hususun altını çizerek bir tersinleme yapmaktadır. Yazmak, bazı yazarlar için yazdıkça kolaylaşırken Beckett için daha da zorlaşmaktadır. Beckett'in eserlerine baktığımızda genel yapısının dil kullanımının aza indirgenmiş olduğu görülmektedir. Buna rağmen anlatım gücünün kuvvetli oluşu, özellikle tiyatro eserlerindeki post apokaliptik mekânlarda gerçekleşen diyaloglar, her şeyin sona erdiği bir dünyada olasılıkların en aza indirgenmesi gibidir. Beckett 'de aynı daralan olasılıklar içinde yazma eylemini gerçekleştirmeye çalışmış ve bu durumun olumsuz olarak onu nasıl zorladığına değinmiştir.

Beckett, (1999) yazarlığı için yaptığı bir başka açıklama da şu şekildedir:

Yaptığım şey, konuşmak, kurmaca kişileri konuşmak, benden başka kim olabilir ki. Suskunluk anılarım da var, çevreme kulak kabartıyor, bulunduğum yer ve dünyadaki gürültüleri işitiyorum, görüyorsunuz ya nasıl da çaba harcıyorum usa yakın biri olmak için. Yaşamım bu işte, neden olmasın:, bir yaşam bu da, dilerseniz, inanıyorsanız buna içtenlikle, hayır demiyorum, bu akşam. Görünen o ki sözün olduğu yerde bir yaşam kesinleşebilir, bir öyküye gerek yok hiç, bir öykü zorunlu değil, yaşam yeterli yalnız başına, yaptığım bir yanıştı bu, birçok yanıştan biriydi, yani yaşam kendi başına yeterliyken kendime bir öykü aramam yanıştı diyorum (Beckett, 1999, s. 108).

Beckett, yazmanın onun için konuşmakla aynı eylem olduğunu tarif etmiştir. Sustuğu zamanlarda ise; görmek, işitmek gibi duyuların arkasındaki usu bulup çıkarma uğraşına girişmektedir. Yazmak adına harcadığı çaba, konuşmak ve susmak arasında bu kalıtsal yeteneği algılamak ve kavramakla geçmektedir. Bu kavrayışın sonunda Beckett, kendisine dair şu eleştiriyi yapmıştır. Sözün olduğu her yerde yaşamın kendisi vardır. Yaşamın olduğu yerde de yeni bir öykü aramak anlamsızdır zira yaşamın kendisi yazmak için zaten zengin bir içerik sunmaktadır. Bunun farkına varamayışı nedeniyle kendisini eleştiren Beckett, yaşamın kendisini gözlemlemenin yazmak için iyi bir esin kaynağı olacağını söylemek istemiştir. Beckett ile yaptığı görüşmeleri daha sonra kitaplaştıran Charles Juliet, Beckett'in yazma eylemine dair görüşünü kendi ağzından şu şekilde aktarmıştır:

Yazı yazıyor muydu, yazabiliyor muydu hala? Bunu soruyorum ona.- Önceki çalışma bu çalışmanın hangi biçimde olursa olsun sürdürülmesini engelliyor. *Tetes mortes*'unki gibi

metinler yazabilirim elbette. Ama yazmak istemiyorum. Küçük bir tiyatro oyununu çöp sepetine daha yeni attım. Her seferinde bir adım daha ilerlemek gerekiyor. Uzun bir sessizlik.- Yazı yazmak beni sessizliğe sürükledi. Uzun bir sessizlik.- Ama yine de devam etmeliyim. Sarp bir kayalıkla karşı karşıyayım ve ilerlemem gerekiyor. Olanaksız değil mi? Ama yine de gidebilir insan. Sefil birkaç milimetrecik olsun ilerleyebilir (Beckett, 2000, s. 27-29).

Charles Juliet, Beckett'in yazma uğraşısına dair bu net görüşünü iletmiştir. Söylediğine göre yazmak Beckett için sessizliğe gömülme anlamına gelmektedir. Öyle ki, Beckett'in eserlerine baktığımızda da tıpkı yazarlığı gibi yarattığı karakterlerinde avazı çıktığı kadar bağırın değil sessizliğe gömülen kişiler olduğu görülmektedir. Bunu yazma eylemine de yansıtan Beckett, yazarken küçük bir adım da olsa ilerlemenin önemine değinmiştir. Başarılı olmanın gereksinimi olan süreklilik ve istikrar, Beckett'in yazma uğraşısına da yansımıştır. Nitekim kendi ifadesi olan "*Hep denedin. Hep yenildin. Olsun. Yine dene. Yine yenil. Daha iyi yenil.*" sözü tüm olumsuzluklara rağmen yazma çalışmalarına devam eden Beckett'in yazmak ile ilgili görüşünü özetler niteliktedir.

2.33. MAURICE BLANCHOT (1907 - 2003)

Fransız edebiyat kuramcısı ve yazar Maurice Blanchot, 1930 yılında *Journal Des Debats*'ın yazı işleri kadrosunda politik yazılar kaleme almıştır. Önemli eserleri arasında, *Ölüm Yargısı* (1948), *Bekleyiş Unutuş* (1962), *Felaket Yazısı* (1980), *Yazınsal Alan* (1955), *Sonsuz Söyleşi* (1969) sayılabilir.

Blanchot, (1993) konuşan derinlik olarak tanımladığı yazma eylemine dair şu görüşü savunmaktadır:

Yazmak, konuşmayı kesemeyecek şeyin yankısı olmaktır ve bu yüzden, onun yankısı olmak için, onu belli bir biçimde sessizliğe mahkûm etmeliyim. Bu kesintisiz söze kendi sessizliğimin kararını, yetkisini getiririm. Sessiz aracılığım, kesiksiz doğrulamayı, üstünde dilin açılarak imge olduğu, düşsel olgu, konuşan derinlik, boş olan belirsiz doluluk olduğu dev mırıltıyı algılanabilir kılarım (Blanchot, 1993, s. 22).

Blanchot, yazmak konuşmayı kesemeyecek şeyin yankısı olmaktır demiş ve bu yüzden onu sessizliğe mahkûm etmesi gerektiğini söylemiştir. Blanchot, şiirsel olan bu tarif boyunca, yazmak ve sessizliği ilişkilendirmiş, düşsel ve imgesel betimlemelerde bulunmuştur. Bu yaklaşımını devam ettiren Blanchot, yazma eylemini dil ile ilişkilendirerek, nesne-imge bağlamında şu cümlelerle açıklamıştır:

Yazmak, dili büyüleme altına yerleştirmektir ve dil aracılığıyla, dil içinde, salt ortamlar, nesnenin yeniden imge olduğu, imgenin bir betiye anıştırmayken betisiz olan şeye anıştırmaya dönüştüğü ve, yokluk üstüne çizilmiş biçimken, bu yokluğun belli bir biçimi

olmayan varlığına, artık dünya kalmadığı zaman, henüz dünya yokken var olan şey üstünde donuk ve boş açıklığa dönüştüğü yerle ilişkide kalmaktır (Blanchot, 1993, s. 28-29).

Blanchot, yazmak eyleminin şiirsel tasvirine, henüz dünya yokken var olan şey üstünde ilişkide kalmaktır diyerek, dilin yazıya dönüşümünde mekânsal bağlılığına gönderme yapmaktadır. Büyülenme gibi metafizik durumları dille bütünleştiren Blanchot, yazma eylemini hiçbir zaman basit tanım kalıplarının içine sokmamıştır. Çünkü yazının kendisi büyümlü bir amaç taşımaktadır. Tarih sahnesinde hayati ihtiyaçların ve insan ruhunun anlamını aradığı soruların cevabını veren yazı, Blanchot için tanımlaması basit bir gereklilik olmamıştır. O yazıyı nesneden imgeye dönüşen bir araç olarak görmektedir. Yazı veya yazmak eylemi, Blanchot’a göre yokluk üzerine çizilmiş bir biçimdir.

Blanchot, yazmayı sağlayan itkinin kendisi için ne olduğunu şu ifadelerle açıklamıştır:

“Bir işe atılıp kendimi kurtarmazsam, mahvolurum. Acaba onu olduğu kadar açık seçik biliyor muyum? Huzur içinde yaşamak istediğim için değil de huzur içinde ölmek istediğim için varlıklardan gizleniyorum. “Bu iş, yazmaktır. Yazmak için kendini dünyadan koparır ve huzur içinde ölmek için yazar. Şimdi, ölüm, mutlu ölüm sanatın kazandırdığıdır, yazının gereği ve nedenidir. Huzur içinde ölmek için yazmak. Evet, ama nasıl yazmak? Yazmayı sağlayan nedir? Yanıtı biliyoruz: Mutlu ölmeyi becerebilirsek ancak yazabiliriz. Çelişki bizi yeniden deneyimin derinliğine getirir (Blanchot, 1993, s. 86).

Blanchot, huzur içinde ölmek için yazı yazıldığından söz eder. Ona göre bir yazar dünyada bıraktığı eserleriyle ölümsüz olur ve bunun mutluluğuyla huzura erer. Bir yazarın huzur içinde yaşamasını sağlayan şey budur. Ancak yazar yazmak için dünyadan kendisini soyutlamak zorundadır. Blanchot, yazının gereği olarak çelişkilerden beslenen bu durumun tek açıklamasının mutlu ölmeyi becerebilmek olduğunu söylemiştir.

2.34. CESARE PAVESE (1908 - 1950)

İtalyan şair ve romancı Cesare Pavese, Torino Üniversitesinde edebiyat öğrenimi görmüştür. Daha sonra bir yayınevinde çalışmaya başlayan yazar aynı zamanda edebiyat ve dil dersleri de vermiştir. Önemli eserleri arasında, *Tepedeki Ev* (1949), *Güzel Yaz* (1949), *Yaşama Uğraşı* (1950), *Yalnız Kadınlar Arasında* (1949), *Çalışmak Yorar* (1940) sayılabilir.

Pavese (1997) yazma eyleminin, kendi kendine konuşmak ve bir topluluğa konuşmak gibi iki zevki birleştirdiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Yazmak güzel bir şey; çünkü kendi kendine konuşmak ve bir kalabalığa konuşmak gibi iki zevki birleştiriyor. Yazdıklarını hiç; değiştirmeden, onları yeniden gözden geçirmeden, onlara son biçimini vermeden yazabilseydin, yazmaktan aldığın tat artar mıydı? En güzeli insanın kendisini parlatması sessizce ve hiçbir şeye aldırmandan kendisini bir kristale dönüştürmesidir (Pavese, 1997, s. 326).

Pavese, ilk seferinde yazılan yazının düzenlenmesinin yapılmamasının yazma eyleminden alınan hazzı engelleyeceğini öne sürmektedir. Pavese, en güzelinin insanın kendisini parlatmak olduğunu söylemiş, kendisini bir kristale dönüştürme benzetmesiyle, yazının işlenebilir olması özelliğini ön plana çıkarmıştır. Pavese, bir şiirin ortaya çıkış sürecini ve yazma eylemi hakkındaki deneyimini şu cümlelerle açıklamıştır:

Şiir soylarılığına çeviriyordum şiir uğraşımı. Başka bir deyişle, daha önceleri sezip uzak durduğum bir yanlışlığa düşüyordum. (güvenle, yaratıcı bir tazelikle yazmayı da bu sezgiyle öğrenmiştim.); dolaylı da olsa kendi şairliğim üzerine şiir yazma yanlışlığı bu. (exegi monumentum) bundan böyle kendi içimden bir çıkış noktası aramanın boşuna olacağı duygusuydu bu karmaşık duruma ilk tepkim. Kendimi kesin ve eksiksiz olarak ilk anlatmaya başladığım “güney denizini” yazdığım günden bu yana yavaş yavaş yarattığım iç kişiliğimi, bir yazar olarak gelecekte beslenebileceğim bütün esin kaynaklarını hiçe indirmemenin ya da bunların niteliğinden kuşulanmanın acısı pahasına, hiçbir zaman bile bile bir yana itemezdim. Şuanda duyduğum bu güçsüzlük karşısında, uygunluğunu ve verimliliğini daha önce de denediğim yöntemlerle ve her buluşu önem kazanma gücüne göre, teker teker değerlendirerek düşüncelerimi yeniden gözden geçirme gerekliliğine bu yüzden boyun eğiyorum. Çünkü şiir, şiir üstüne konuşarak değil uğruna emek vererek ortaya çıkar (Pavese, 1997, s. 16).

Pavese, şiir yazmadaki durumunu sezgisel olarak uzak durduğu bir yanlış düşmek olarak tanımlar. Oysa Pavese, bu sezgi sayesinde yazmayı öğrenmiştir. İlk anlatısı olan *Güney Denizi* eserinde yarattığı yazarlık kişiliğini gelecekte bir tecrübe olarak kullanma durumundan söz eden yazar, bu kişiliği esin kaynaklarını yok etme pahasına yok sayamayacağını söylemektedir. Yazmak için daha önce uyguladığı yöntemleri odak alarak yeniden düşünme işine girdiğini anlatan Pavese, şiirin konuşularak değil, emek vererek yazılacağını söylemiştir.

2.35. SIMONE DE BEAUVIOR (1908 - 1986)

Fransız yazar ve filozof, Simone de Beauvoir, Sorbonne Üniversitesinde felsefe eğitimi almıştır. Beauvoir, burada tanıştığı Jean Paul Sartre’ la tanışmış ve ikili felsefe alanında birlikte çalışmalar yürütmüştür. İlk ciddi eserini 1949 yılında İki Cins adıyla yayınlayan Beauvoir’ın diğer önemli eserleri arasında, *Her Erkek Ölümlüdür* (1956),

Sade' ı Yakmalı mı? (1955), *İki Cins* (1946), *Bir Genç Kızın Anıları* (1958), *Yaşlılık* (1970) sayılabilir.

Beauvior (1995) yazmak ile neyi amaçladığını şöyle ifade etmiştir:

Ben hiçbir zaman edebiyatın kutsal karakterine inanmamıştım. Tanrı, ben on dört yaşındayken ölmüştü ve hiçbir şey onun yerini almamıştı: mutlaklık, sonsuza dek kaybolmuş bir ufuk gibi yalnızca olumsuzlukta vardı. Ben, Emily Bronte ya da George Eliot gibi bir efsane olmayı dilemiştim. Ama gözlerimi bir kez kapatınca, bu düşlere kuvvetle tutunacak hiçbir şey kalmayacağına son derece emindim. Ben, kendi zamanımla birlikte yok olacaktım. Çünkü ölecektim. Ölmenin iki biçimi yoktur. Hayattayken çok kişi tarafından okunmak, değer verilmek, sevilme istiyordum (Beauvior, 1995, s. 58).

Beauvior, dile getirdiği düşüncesinde yazma eylemini dönemin ünlü yazarları Emily Bronte ve George Eliot gibi çok okunmak, onlar gibi popüler olmak için gerçekleştirdiğini söylemiştir.

Beauvior, yazma gereksinimini şu çarpıcı cümlelerle açıklamıştır:

Parmaklarımın ucunda yazma gereksinimini hissediyordum. Sözcüklerin tadı boğazımdaydı ama neye başlayacağımı bilemiyordum. "ne kadar vahşi bir havanız var!" dedi bir gün Giacometti bana. "çünkü yazmak istiyorum ama ne yazacağımı bilmiyorum. – ne olursa yazın." aslında. Kendimden söz etmek istiyordum. leiris'in l'age d'homme'unu (erişkinlik yaşı) sevmiştim: insanların kendilerini bahaneye başvurmaksızın anlattıkları acı denemeleri seviyordum. Bunu düşlemeye, kimi notlar alamaya başladım ve bundan Sartre' a söz ettim. En başta şu sorunun ortaya çıktığını farkına vardım: benim için kadın olmanın anlamı neydi? Önce bunu çabucak halledebileceğimi sandım. Hiçbir zaman aşağılık duygusuna kapılmamıştım. Hiç kimse bana: "bir kadın olduğunuz için böyle düşünüyorsunuz." dememişti; kadınlığım beni hiçbir olayda rahatsız etmemişti (Beauvior, 1995, s. 109).

Beauvior, erkek hegemonyasında kadın olmayı kadınca yazmayı ilk kez keşfetmiş, kadınlığın durumu incelemek için düşünce anlamında harekete geçmiştir. Kadın olmanın anlamını sorgulayarak işe başlayan de Beauvior, erkekler tarafından pek çok gereksinimi karşılanan erkek modeli ile karşılaşmış ve bunun sonucunda bu düşünceyi kendisinde daha çok derinleştirerek, eserlerinden de anlaşılacağı gibi yazma eylemine konu olarak bir rota oluşturmuştur.

2.36. E. M. CIORAN (1911 - 1995)

Rumen filozof ve deneme yazarı olan Emil Cioran, önce Rumence yazılar kaleme almış daha sonra Fransızca yazmaya başlamıştır. Lisans eğitimini Filozof Bergson hakkında yapmış olduğu tezle tamamlamıştır. İlk kitabını (1934) yılında *Ümitsizliğin Doruklarında* adıyla yayınlayan Cioran, yirminci yüzyılın retorik sentezcisi olarak

bilinmektedir. Önemli eserleri arasında, *Çürümenin Kısa Tarihi* (1949), *Var olmak İçin Günaha* (1956), *Tarih ve Ütopya* (1960), *Yeni Tanrılar* (1969), *Zamanda Düşmek* (1964) sayılabilir.

Cioran (2007) yazarlık yaptığı süre boyunca yazma eylemini iyileştirici etkisini şu ifadelerle anlatmıştır:

Yazmak, ne kadar az olursa olsun, bana bir yıldan ötekine geçmede yardım etti; zira ifade edilmiş saplantılar zayıflıyor ve bir ölçüde aşıyor. Eminim ki eğer kâğıtları karalamasaydım, uzun zaman önce kendimi öldürmüş olurdum. Yazmak olağanüstü bir tesellidir. Yayınlamak da. Bu size gülünç görünebilir, hâlbuki çok doğru. Çünkü bir kitap hayatınızdır, ya da hayatınızın bir bölümüdür ve sizi dışarıya çıkarır (Cioran, 2007, s. 14).

Cioran için yazıp yazmamak, ölmek ile yaşamak arasındaki sınır gibidir. Zira yazmasaydım kendimi öldürmüş olurdum diyen Cioran, yazmayı hayatın ağır yüküne karşın bir teselli olarak yapılan bir eylem olarak tanımlamıştır. Cioran, yazmanın önemine değindiği düşüncesini ise şu sözleriyle açıklık getirmiştir:

Yazmanın hiçbir türde bir önemi olmadığını düşünüyordum. Şeyleri söylemek için yazarız, ama yazı biçiminin ve bizzat ifadenin benim için hiç önemi yoktu. Ama Fransa'da anladım ki, yazma işi de ziyafet de uygarlıkla aynı niteliği paylaşmaktadır. Tamamen aynı şeydir. Bilinçli bir fiildir bu. Aynen Fransızcada bilinçsiz bir biçimde yazılamaması gibi (Cioran, 2007, s. 64).

Cioran, için yazmanın türü önemli değildir ancak yazma eylemi onun için bulunmaz bir şifa kaynağıdır:

Eczanelerin müdavimi değilseniz, yazmak büyük şifa kaynağıdır; yazmak, kendi kendini tedavi etmektir. Size bir tavsiyede bulunayım: Birini özellikle ortadan kaldırmak istemeden ondan nefret ediyorsanız, yüz kere ismini yazın ve her seferinde yanına "seni öldüreceğim," diye ilave edin. Yarım saat sonunda yatışırsınız. Dile getirmek kendini kurtarmaktır; sadece saçma sapan şeyler çiziktirilse bile, hiçbir yeteneğimiz olmasa bile (Cioran, 2007, s. 133).

Cioran, yazmanın kendi kendini tedavi etmek olduğu iddiasındadır. Öyle ki, insanlara tavsiyede bulunan Cioran, birisinden nefret ediyorsanız, ismini bir kâğıda yazın, yarım saat sonra yatışırsınız demektir. Psikolojik anlamda bu düşünce ve tavsiye Cioran'ın kendine de uyguladığı yazma terapisi olarak görülmektedir. Yazmanın iyileştirici bir etkisinin olduğunu söyleyen Cioran, saçma sapan şeyler bile olsa duyulan hissi dile getirmek kendini kurtarmaktır demiştir.

2.37. ALBERT CAMUS (1913 - 1960)

Fransız yazar ve filozof, Albert Camus, absürdizm akımını başlatanlardan birisi olarak tanınır ve bunun yanında varoluşçuluk felsefesiyle de ilgilenmiştir. Eğitimini Cezayir Üniversitesi Felsefe bölümünde tamamlayan yazar, ilk ciddi eserlerin *Yabancı* ve *Sisifos Söyleni* (1941) yılı ikinci dünya savaşının yaşadığı döneme denk gelmektedir. 1934 yılında Fransız Komünist partisine üye olan Camus, politikayla da yakından ilgilenmiştir. Fransız düşünürler Jean Paul Sartre ve Simone de Beauvoir'la da yakın ilişkisi olan Camus, gerçekleştirdiği çalışmalardan dolayı 1957 yılında Nobel Edebiyat ödülünü almıştır. Yazmış olduğu eserler arasında; *Yabancı* (1942), *Veba* (1947), *Düşüş* (1956), *Mutlu Ölüm* (1970), *Sisifos Söyleni* (1942), *Caligula* (1938) bulunmaktadır.

Camus (1988) düşünmek ve yazmak eylemi hakkında görüşlerini şu cümlelerle açıklamıştır:

Düşünmek, bir dünya yaratmak istemektir her şeyden önce (ya da kendi dünyasını sınırlandırmak, bu da aynı kapıya çıkar). Özlemine göre bir uzlaşma alanı, akılsal dayanaklarla sarılı, ya da dayanılmaz kopuşu çözümlemeyi sağlayacak örneksemelerle aydınlanmış bir evren bulmak üzere, insanı deneyinden ayıran temel uymazlıktan yola çıkmaktır. Bir filozof, Kant bile olsa, yaratıcıdır. Kişileri, simgeleri ve gizli eylemi vardır. Sonuçlanmaları vardır. Buna karşılık, görünüşler ne olursa olsun, romanın şiiri ve denemeyi geride bırakması, sanatın daha geniş bir biçimde akıl sallatılmasını gösterir (Camus, 1988, s. 79).

Camus, düşünmek bir dünya yaratmayı istemektir diyerek, yaratıcı yazarlığın sanatsal üretim biçimlerine de olan etkisinden söz etmiştir. Camus, bir filozof olan Kant'ın da bir yaratıcı olduğunu söylemiştir. Büyük romancılar, filozof romancılar iddiasını sürdüren Camus, bu düşüncesini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Büyük romancılar filozof romancılar, yani "savlı" yazarların karşıtıdır. Balzac, Sade, Melville, Stendhal, Dostoyevski, Proust, Malraux, Kafka bunlardan bir kaçıdır. Ama uslarla değil de daha çok imgelerle yazmayı seçmeleri hepsinde bulunan bir düşünceyi ortaya çıkarır; her türlü açıklama ilkesinin yararsızlığına, duyulur görünüşün öğretici "bildirisine" inanmışlardır. Yapıtı hem bir son, hem de bir başlangıç olarak görürler. Çoğu zaman söylenmemiş bir felsefenin sonuçlanması, açıklanması ve taşlanmasıdır yapıt. Ama ancak bu felsefenin söylenmeden belirtilmiş yanlarıyla tamdır. Kısacası, eski bir konunun şu değişik biçimini, azıcık bir düşüncenin yaşamdan uzaklaştırdığı, ama çoğunun oraya getirdiği yönelimi haklı çıkarır. Gerçeği yüceltmeye gücü yetmeyen düşünce, onu yansıtmakta karar kılar. Söz konusu edilen roman aynı zamanda hem görece, hem de tüketime olan, aşkın bilgisine son derece benzeyen bilginin aracıdır (Camus, 1988, s. 80).

Camus, *Sisifos Söyleni*'nde, yazma eylemiyle ilişkili olarak bütün büyük eylemlerin ve düşüncelerin önemsiz bir başlangıcı vardır demiş, topluma mal olmuş

büyük eserler çoğu kez bir sokağın dönemecinde ya da bir lokantanın kapısında doğar anekdotunu paylaşmıştır. Gerçeği değerli kılmaya gücü yetmeyen düşüncenin onu yansıtmakta karar kıldığını söyleyen Camus, romansal yaratımla ilgili olarak; romanı bilginin aracı olarak görmüş felsefe ile yazma eylemi arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışmıştır.

2.38. MARGUERITE DURAS (1914 - 1996)

Fransız yazar Marquerite Duras, aynı zamanda dünya ünlü bir film yönetmenidir. Fransa’ da siyaset bilimi ve hukuk üzerine eğitim gördükten sonra 1941 yılına kadar Fransız hükümeti için bir süre çalışmış, ikinci dünya savaşı yıllarında Vichy hükümeti için çalışmış ve kendisi de bizzat direniş hareketi içerisinde yer almıştır. Sonraki yıllar da yazarlık çalışmalarına ağırlık veren Duras, (1959) yılında yazmış olduğu *Hiroşima Sevgilim* adlı senaryo ile adını geniş kitlelere duyurmuştur. Duras’ın önemli eserleri arasında, *Deniz Duvarı* (1950), *Lol Stein’in Büyümesi* (1964), *Ağrı* (1985) sayılabilir.

Duras (1997) yazabilmek için gerekli olan beden gücünü şu şekilde ifade etmiştir:

Beden gücü olmadan yazılamaz. Yazının başına oturabilmek için, kendinizden daha güçlü olmanız gerekir, yazdığınız şeyden daha güçlü olmanız gerekir (Duras, 1997, s. 24).

Duras, ilk olarak bedenin güçlü olmadan yazılamayacağını söylemiştir. Bununla kast etmek istediği, fiziksel bir gücün yanı sıra yazarın üretmiş olduğu eserden yazarın daha güçlü olması gerektiğidir. Duras, bunu her şeyden daha güçlü olmak diye ifade etmektedir. Duras, yazma işlevinin ne anlama geldiğini şu sözlerle açıklamaktadır:

Yazma işlevinde bu da vardır, ama her şeyden önce insanın belki de kendi kendisine, istenirse her gün ölünebileceğine göre, kendini her gün öldürmemek gerektiğini söylemesidir. Kitap yazmak işte budur, yalnızlık değildir (Duras, 1997, s. 31).

Duras, yazmak insanın kendini her gün öldürmemek gerektiği söylemesidir der, tercihe bağlı bir seçim olarak algılanabilecek bu durumu, yazma işlevi olarak nitelendiren Duras, kendi yazma eylemini nasıl gerçekleştirdiğini şu sözlerle açıklamıştır:

Evde, üst katta yazıyordum, aşağıda yazmıyordum. Daha sonra tersine, giriş katında, ortadaki büyük bölümde yazmaya başladım, daha az yalnız olmak için, belki, bilmiyorum, ayrıca bahçeyi görebilmek için. Kitapta bu var: Kitaptaki yalnızlık, tüm dünyanın yalnızlığı. Her yere sinmiş. Her yanı kuşatmış. Bu kuşatmanın varlığına her zaman inanırım. Herkes gibi. Yalnızlık, o olmadan hiçbir şey yapamayacağımız şeydir (Duras, 1997, s. 30).

Duras, yalnız olma durumunun derinliğinde boğulup kaybolan bir yazar gibi sesini adeta duyurmaya çalışır gibidir. Duras, yalnızlık-yazı ilişkisini o kadar iyi işlemiştir ki, yalnızlıktan kurtulmanın tek yolu yazmak olduğu halde, bunun tam tersini yapmaktadır. Yalnızlık, o olmadan hiçbir şey yapamayacağımız şeydir diyen Duras, yazma edinimini bu görüş üstüne inşa etmiştir.

2.39. OCTAVIO PAZ (1914 - 1998)

Meksikalı yazar ve şair olan Octaivo Paz, çağadan İspanyol-Amerikan edebiyatının önde gelen yazarlarından. 1981 yılında Miguel de Cervantes ödülü, 1982 Neustadt Uluslararası Edebiyat Ödülü ve 1990 Nobel Edebiyat Ödülünü kazanmıştır. Önemli eserleri arasında, *Aydınlık Gölgen Altında ve Öbür Şiirler* (1937), *İnsanın Kökleri* (1937), *Güneş Taşı ve Başka Şiirler* (1963), *Doğu Bayırı* (1971), *Bataklık Çocukları: Romantizmden Avant Garde Çağdaş Şiir* (1974), *Maymun Gramerci* (1974), *Siren ve Deniz Kabuğu* (1976), *Havadan Doğma* (1981) sayılabilir.

Paz (1993) yazma eyleminin yadsınışını şu ifadelerle açıklamıştır:

Hiçbir şey söylemez, ama bütünlüğü içinde dil'dir. Kendi kendisinin yazarı ve okuru, yazma eyleminin yadsınışı ve kendi öz sıfırlanışından hiç durmamacasına yeniden doğan yazıdır (Paz, 1993, s. 62).

Paz, şiirsel yazı fikrini yazma eylemi bağlamında Mallarme'nin şiiri üzerinden şu şekilde değerlendirmiştir:

Mallarmé, şiirini gerçekten de yeni bir türün modeli diye sunmaktadır. Eğer yazma eyleminin hiçliğine dair bir şiirden söz edildiği düşünülecek olursa, ilk bakışta olağandışı bir iddiadır bu, ama yeni bir şiirsel tarz açtığı dikkate alınırsa, kendi kendisini bütünüyle doğrulamaktadır. Bu metinde, şiirsel yazı en yüce arıtımına ve en uç dağılımına ulaşmaktadır. Aynı zamanda da, yazınsal alan olarak sayfanın doruğu ve bir başka alanın başlangıcıdır. Şiir, düz bir çizgi üzerindeki artarda gelişler değildir artık. Bizi, imgelerin ve şeylerin, aslında olduğu gibi, aynı veya farklı uzayların eşzamanlı anlarında ve farklı bölgelerinde değil de, sanki bunların birbirini izleyerek kendilerini gösterdikleri ve bize uzunlamasına bir dünya görüşü kabul ettirmeye çalışan tipografik zorbalıktan kurtarır (Paz, 1993, s. 58).

Paz, Mallarmé'nin yazdığı şiirleri yeni bir tür iddiasını taşımasını değerlendirirken, şiirsel yazı olarak adlandırdığı yazma eylemini yazınsal olarak sayfanın doruğu ve bir başka alanın başlangıcı olarak görmektedir. Paz, şiirin farklı yapısını ve

özelliğini değerlendirmiş ve düz bir çizgideki varlık olmadığını, şiirin imgenin yardımıyla biçimini kabul ettiren tipografik anlayıştan kurtardığını söylemiştir.

2.40. AZİZ NESİN (1915 - 1995)

Türk şair, tiyatro ve mizah yazarı Mehmet Nusret Nesin, bilinen adıyla Aziz Nesin, başta öykü ve şiir olmak üzere tiyatro, roman gibi pek çok eser vermiştir. Çok üretken bir yazar olan Nesin, UNESCO tarafından yayınlanan çeviri araştırmaları bibliyografyasına göre eserleri yabancı dile çevrilen Türk yazarlar arasındadır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti tarafından hazırlanan 100 Türk yazar listesinde de yer almaktadır. Aziz Nesin’ diğer önemli eserleri arasında, *Şimdiki Çocuklar Harika* (1967), *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz* (1977), *Zübük* (1961), *Gol Kralı* (1957) sayılabilir.

Nesin (1988) Gergedan dergisi için Feridun Andaç ile yaptığı röportajda, yazarlığını ve yazmak eylemiyle olan ilişkisini şu sözlerle değerlendirmiştir:

Çocukluğumdan beri, gençliğimden beri sürekli şiir yazdım. Askerken de yazdım, sivilken de yazdım. Şiirle hep uğraştım. Hatta diyebilirim ki, en çok uğraştığım edebiyat turu şiir oldu. ve izledim tabii. Türk şiirini izledim, şairleri izledim. Hepsini izledim. Sürekli yazmak sanki yayınlanıyormuş gibi yazmak. Benim kişiliğimi, şiirdeki özgünlüğümü bulduğum kanısına vardırı beni. Bu şiirler, bence daha önceki başka bir şairin izinden giden şiirler değildir. Bana özgü şiirlerdir. Bu düşünceye, böyle bir yargıya varınca yayınlamakta bir sakınca görmedim, onun için yayımladım. Ancak “Sondan Başa” da özellikle bazı eski şiirlerimden de koydum. Bunu ikinci, üçüncü kitabım izledi (Nesin, 1988, s. 30-33).

Nesin, aynı röportajda şiir yazarken uyguladığı tekniği ve düşüncesini şu şekilde anlatmıştır:

Her şairin kendine özgü şiir oluşumu vardır. Birbirine benzemez. ve kullanıldığı hammadde ayrı ayrıdır. Benim buradaki, şiirimdeki hammadde kendimin. Ben kendimi kullanıyorum. Benim her türlü şey yazmaya olanağım olduğu için; öykü, roman, oyun, deneme yazma olanağım olduğu için; bunlarla yazamadıklarımı, şiirle yazıyorum. İnsan öyküde, romanda, oyunda kendini doğrudan doğruya yazamaz; dolaylı olarak yazar. Şiir öyle değildir. Şiirde, bu şiirin hammaddesi Aziz Nesin’in kendisi, kendi yaşamıdır (Nesin, 1988, s. 30-33).

Nesin, her şair kendine ait bir üslup kullanır fakat hammadde ayrıdır demiş, yazma uğraşsın hammaddesinin yine kendisi olduğunu ifade etmiştir. Bu görüşünde edebiyat türlerini kıyaslayan Nesin, roman gibi edebi türlerde yapılan kurgudan dolayı yazarın kendisini eserine katamadığını, oysa şiirde bu durumun tam tersi olduğunu söylemiştir. Bu görüş, şiir üzerine olduğu kadar Nesin’ in yazma ritüeline ilişkin bilgiler vermektedir. Eserleri incelendiğinde de görülen durumu röportajında bir kez daha dile

getiren Nesin, öykü roman ve piyeslerde yazmadıklarını şiirde yazdığını söylemiştir. Özellikle diğer yazı türlerine nazaran şiirin daha öz benlik duygusuyla kaleme alındığını ifade eden Nesin, şiirindeki hammadde Aziz Nesin' in kendi yaşamıdır demiştir. Yazın türüne göre yaptığı değerlendirmesine devam eden Nesin, farklı türdeki yazın tutumu hakkında da şunları söylemiştir:

Benim genel yöntemim, yalnız şiirde kullanmıyorum. Oyunlarımda da aynı yöntemi kullanıyorum. Ben, Türk toplumunun yoksul tabii kısmından gelen bir insan olarak; hep yararı öne alıyorum. Yani edebiyat da bir yarar sağlamalıdır. Çünkü benim için her şey, Görüyorsunuz kâğıt parçalarını, işe yaramalıdır. Söz de işe yaramalıdır. Yarar, yarar olduğu duyulmadan işe yaramalıdır. Ben sana yarar sağlıyorum, öğüt veriyorum, ders veriyorum, şunu yap diye salık duygusuna kaptırmamalıdır okuru. Şiir bunu estetik ölçüler içerisinde ve duyarlılıkla yapıyor demektir. Benim öykülerim de öyledir. Okurlarıma hep bir şeyler anlatmaya çalışırım. Ama anlatmaya çalıştığımı belli etmem, belli etmemeye çalışırım (Nesin, 1988, s. 30-33).

Aziz Nesin, yazma yönteminin bir şeyler anlatmaya çalışmak olduğu söyler. Bunu bütün yazı türlerinde göstermeye çalışmıştır. Kendi kişiliğiyle örtüşük olarak, yarar sağlamak üzerine kalemi eline aldığını söyleyen Nesin, bu yararı düşündürmek adına yapmaktadır. Özellikle tiyatro sanatının çeşitli akımlarında ön plana çıkan bu yöntem, diğer türlerde yazma eylemini gerçekleştirirken, okuyucuyu da buna dâhil etmektedir. Edebiyatın yarar sağlama misyonunun olmasını gerektiğini söyleyen Aziz Nesin, yazar olarak her şeyi bu ilkeyle meydana getirdiğini ifade etmiştir.

2.41. ROLAND BARTHES (1915 - 1980)

Fransız felsefeci ve edebiyat teorisyeni Roland Barthes, göstergebilimin kurucularındandır. Sorbonne 'da öğrenim gören yazar, Fransız Bilimsel Araştırma Ulusal Merkezinde bir süre çalışmıştır. Göstergebilim dersleri veren Barthes, 1950 yıllarında ilk yazılarını kaleme almıştır. Önemli eserleri arasında, *Mitolojiler* (1957), *S/Z* (1970), *Bir Aşkın Söylemi* (1977), *Yazmanın Sıfır Derecesi* (1968), *Göstergebilimin Unsurları* (1968), *Metnin Zevki* (1975), *Görüntü Müzik Metin* (1977), *Eleştirel Makaleler* (1972), *Eleştiri ve Gerçek* (1987), *Yazar Askerler* (1987), *Bir Sevgilinin Söylemi* (1990) sayılabilir.

Barthes (1990) insan bir başkası olamadan yazmaya başlayabilir mi sorusunu geçmişten örnekler vererek şu şekilde açıklamıştır:

İnsan kendini bir başkası sanmadan yazmaya başlayabilir mi, hiç değilse eskiden başlayabilir miydi? Kaynaklar tarihinin yerine bir değişmeceler tarihi getirmek gerekirdi:

yapıtın kökeni ilk etki değildir, ilk duruştur: bir rol, sonra, düzmeceyle, bir sanat kopya edilir: olmak istediğim kişiyi kopya ederek başlarım üretmeye. Bu ilk dilek (arzulanın ve kendimi adarım) bir gizli dizge, çoğu kez arzulanan yazarın yazılarından bağımsız olarak çağdan çağa süren düşlemlerden oluşmuş bir dizgeyi temellendirir (Barthes, 1990, s. 181).

İlk eserin kökeninin etki değil rol yapmak olduğunu söyleyen Barthes, tiyatro sanatında olan mimesis (taklit) kavramını akla getirmektedir. Sanatın kopya edilebilir olmasından söz eden Barthes, olmak istediğim kişiyi kopya ederek başlarım üretmeye diyerek yazarın yazılarından bağımsız olarak, yüzyıllar boyunca süren düşlerinden oluşmuş eylemi, yazma eylemiyle dolaylı olarak ilişkilendirmektedir. Bir yazar olarak Barthes' ın yazma çabasının "parçalar" yazmak olduğu zannedilmektedir.

Barthes, yazar için yazmak nasıl bir eylemdir sorusunu şu şekilde cevaplamıştır:

Yazar için, yazmak geçişsiz bir eylemdir; bunun sonucu olarak, hiçbir zaman dünyayı açıklayamaz, hiç değilse, açıklar gibi yaptığı zaman, çift-anlamlılığını daha iyi genişletmek için girer buna: bir yapına (işlenmiş bir yapıtta) saptanmış bir açıklamayken, gerçeğin çift-anlamlı bir ürünü olur, ona belirli bir uzaklıkla bağlıdır; kısacası, yazın her zaman gerçekçilikten uzakta, ama sorulan hiçbir zaman doğrudan sorular olmasa bile, dünyaya sık sık iyi sorular sormasını sağlayan da bu gerçekçilikten uzaklığıdır: Balzac dünyanın tanrıbilimsel bir açıklamasından yola çıkmış, ama sonuçta onu sorguya çekmekten başka bir şey yapmamıştır (Barthes, 1990, s. 68).

Barthes, yazarın yazıyor olmasını geçişsiz bir eylem olarak nitelendirmiştir. Bu durum yazarın dünyayı ve içeriğinin tamamını açıklayamaz hale gelmesini meydana getirmektedir. Yazar bu açıklamayı, yani kendince izahını yapsa bile çift anlam yaratacağını öne süren Barthes, bu durumun yalnızca ikilik yaratacağını ve yazarın oluşturduğu metini kullanarak gerçeğe ulaşmanın zor olacağını söylemiştir. Yazın bu şekilde her zaman gerçeklikten uzaktır ancak onunla arasındaki bağ henüz kopmuş değildir. Bu bağ sağlayan şey düşüncedir. Düşünce yapısı bakımından sorular sorması yazıyı ayakta tutan bir etmendir. Balzac'da eserlerinde var oluşu alevlendiren sorular sormuş fakat gerçeği bulmaktan çok bir sorgulayış olarak kalmıştır. Barthes, bu gerçekten hareketle etkisi yok olmayan bu sorgulayışın altını çizmiştir.

2.42. CEMİL MERİÇ (1916 - 1987)

Türk yazar ve düşünür Cemil Meriç, edebiyat, felsefe ve sosyoloji gibi birçok alanda çalışmalar yapmış bir düşünce insanıdır. Eğitimini 1940 yılında İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulunda tamamlamıştır. 1942 yılında Elazığ Lisesinde öğretmenlik yapmış daha sonra istifa edip görevini İstanbul'da sürdürmüştür.

1954 yılında bir kaza sonucu gözlerini kaybeden Meriç, bu dönemde adından söz ettirecek pek çok esere imza atmıştır. İlk kitabı *Hint Edebiyatı* 1964 yılında yayınlanan Meriç'in diğer önemli eserleri arasında, *Mağaradakiler* (1978), *Bu Ülke* (1974), *Kırık Ambar* (1980) *Bir Dünyanın Eşiğinde* (1976) sayılabilir.

Meriç (2005) yaptığı okumaların kendisinde bıraktığı etkiyi şu cümlelerle anlatmıştır:

Kitap bir limandı benim için. Kitaplarda yaşadım. ve kitaptaki insanları sokaktakilerden daha çok sevdim. Kitap benim has bahçemdi. Hayat yolculuğumun sınır taşları kitaplardı. Bir kanat darbesiyle Olemp, bir kanat darbesiyle Himalaya. Ayrı bir dil konuşuyordum çağdaşlarımla. Gurbetteydim. Benim vatanım Don Kişot'un İspanyasıydı, Emma Bovari'nin yaşadığı şehir. Sonra Balzac çıktı karşıma, Balzac'da bütün bir asrı yaşadım. Zaman zaman Votren oldum, Rastinyak oldum. Dört bin kahramanda, dört bin kere yaşamak (Meriç, 2005, s. 40).

Meriç, dünya edebiyatının önde gelen yazarları ve eserlerindeki karakteri gerçek yaşamdaki insanlarla kıyaslayamayacak ölçüde sahici bulmakta ve adeta onlarla birlikte o yüzyılda yaşamaktadır. Bir kurgunun içinde aynı dili konuştuğunu iddia ettiği yazarlarla birlikte gurbette olduğunu söyleyen Meriç, yapmış olduğu betimlemeden çıkarılacak anlam, okuma yapmanın önemidir. Bu önem Meriç' in yazılarında kendisinden de izler taşıdığı eserlerinde de kendini göstermektedir. Kitaplar benim has bahçemdi diyen Meriç' in okuma eylemiyle olan yakın ilişkisinin, dil ve kurgu olarak yazma uğraşısına da katkı sağladığı görülmektedir.

2.43. İLHAN BERK (1918 - 2008)

Türk şair İlhan Berk, gazi eğitim enstitüsü Fransızca bölümünden mezundur. Bir süre Fransızca öğretmenliği yapan Berk, daha sonra Ankara' da Ziraat bankasının yayın bürosunda çevirmenlik yapmıştır. Çevirdiği yazarlar arasında Arthur Rimbaud ve Ezra Pound bulunmaktadır. Daha sonra kendi eserlerini üretmeye başlayan yazar, ağırlıklı olarak şiir, deneme ve otobiyografik anlatı kaleme almıştır. Diğer önemli eserleri arasında, *Taşbaskısı* (1975), *Delta ve Çocuk* (1984), *Avluya Düşen Gölge* (1996), *Inferno* (1994) sayılabilir. Bunun dışında Berk, 1979 yılında *Kül* adlı kitabıyla Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü ve 1980 yılında *İstanbul Kitabı* ile Behçet Necatigil Şiir Ödülünü kazanmıştır.

Berk (1994) Feridun Andaç ile gerçekleştirdiği “*Şiir yaşadığımın anlamıdır*” adlı röportajında şairlik ve şiir yazar olma durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

Şair olarak yaşamak kadar belalı bir şey olamaz yani. Dünyayı başka türlü göremiyorsun. Dünya önünde yazmak için oturmuş onu bıraktığın zaman gidecekmiş gibi korkuyorum ben. Gerçekten dünyaya yazmak için gelmişim. Kimse beni zorlamadı, kimsenin de benden böyle bir şey istediği yok. Kendi kendimi görevlendirdim ben (Berk, 1997, s. 69).

Berk, aynı röportajda söz söylemenin, kelimelerin yazarla olan bağlantısını şu sözlerle ifade etmiştir:

Sonsuzca geçerli sözcükler yoktur. Ölüme yakın sözcükler vardır. Nereden çıkıyor bu laf? Ben bir şeye giriyorum. Orada saçmayı yürütmek istiyorum. Doğru sözü bulmak istemiyorum ben. Doğru sözü bulsam felsefe kitabı olur. Doğru söz ilgilendirmiyor. Şu cümlede şeyde var; sözü de kullanıyorum, sözü kullanırken şiirsel oluyor. Şimdi bu düzyazı gibi görünen şeyi alt alta yazdığım zaman şiir oluyor. Bunun zaten farkındayım ama bu anlatı da yeni bir anlatış var (Berk, 1997, s. 84).

Berk, okuyucu yazılarımı dikkatli okursa bulacağı şey, absürt bir yapı olur der. Bu durumu yazının kalıcı olma özelliğinden yola çıkarak, sonsuza dek geçerli olan sözcüklerin olmadığı, ölüme yakın sözcüklerin olduğunu dile getirerek cevaplar. Doğru sözü yazmak hakkındaki düşüncesi de bu paradoksu anımsatır gibidir. Berk' in doğru sözü bulmaya çalışması demek felsefe kitabı yazması demektir. Oysa yazar içinden geldiği gibi yazmanın şiire hizmet ettiğine inandığını ve bunun farkında olduğunu söylemiştir.

Berk, yazmak denen eylemi şu sözlerle açıklamıştır:

Bir ozanın: «Şiirlerinin konusu nedir?» sorusuna: Ben! diye karşılık vermesi de aynı anlamı içerir: Bu, yazmak denen eylemle dünya karşısında bir azanın-kendini yargılamasını ortaya koyar. Bu yine, öte yandan bu -dünyayla çarpışmak, bu dünyadaki yerini saptamak, pekiştirmek anlamına gelmelidir. Kişinin kendisini yapması, yaratması da ancak bu hesaplaşma sonucudur. Bundan başka bu dünyayı, bu dünyadaki nice şeyi anlatmak, bir kişi olarak bu hesaplaşmaya girmedikçe katılmadıkça olanaksızdır da. Gerçekten de bir ozan şiirlerinin konusu kendisi oldukça, kendisini doğruladıkça, kendisini koydukça, bu yeryüzünü kovuyordur. Ancak o zaman azanın ben'i dışlaşıyor, çoğalıyor, «başkası» oluyor demektir (Berk, 1982, s. 67).

Berk, şiirlerinin konusunu, şaire şiirlerinin konusu nedir sorusuna verilen benim cevabı ile yanıtlamaktadır. Bu bağlamda yazmak eylemini de değerlendiren Berk, yazmak dünya karşısında yerini saptamak, dünyayla çarpışmak olarak anlamlandırmaktadır. Şairin konusunun kendisi olması, kendisini dışlaması, çoğalıp başkası olması anlamına da gelmektedir diyen Berk, kişinin kendisini yaratması durumunu bir hesaplaşma sonucu olarak görmektedir. Yazma itkisinin nasıl kazanıldığı sorusunun da cevabı olan insanın varlığını sorgulaması, dünyayı anlamak üzerine üretilen düşüncelerin getirisi olarak yazma eylemini görebiliriz. Yazmak her ne kadar insanlarla paylaşmak istenilen bir

duygu ve düşünceyi sunmak için kullanılan eylem olsa da, yazar bir uygulayıcı olarak bu eyleme ket vurabilme tehlikesini içinde taşımaktadır. Nitekim Berk' de ozan şiirlerinin konusu kendisi oldukça çoğalacağından ve bunun sonucunda da bir başkası olabileceği tehdidinde dikkati çekmiştir.

2.44. SALAH BİRSEL (1919 - 1999)

Türk şair ve deneme yazarı Salah Birsell, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi felsefe bölümünü bitirmiştir. Çeşitli yöneticilik görevlerinden sonra Türk Dil Kurumu yönetim kurulu üyeliği yapmıştır. Birsell' in önemli eserleri arasında, *Dört Köşeli Üçgen* (1961), *Fransız Resminde İzlenimcilik* (1967), *Yaşlılık günlüğü* (1986), *Bay Sessizlik* (1990), *Amerikalı Tolstoy* (1983), *Şişedeki Zenci* (1986), *Kediler* (1988), *Yapıştırma Bıyık* (1985), *Bir Zavallı Sarı At* (1985), *Şiirin İlkeleri* (1952) sayılabilir.

Birsell (1952) yazmak eylemini şiir yazmak üzerinden şu şekilde değerlendirmiştir:

Kimileri şiir yazmak için böyle uzayıp giden birtakım ilkelerin gereksizliğine inanabilir. Doğrusu, ben burada şiiri kolay yazılır bir hale getirmeye değil, zorluğuna işarete çabalıyorum (Birsell, 2001, s. 90).

Birsell, şiir yazmak için uygulanan ilkelerin gereksizliğine inanan çok fazla kişi olduğunu fakat işin doğrusunun şiirin kolay yazılır bir edebi tür değil aksine zor bir uğraşı olduğuna dikkati çekmiştir.

Birsell (1983) yazarların edinimleri ve yazma eylemi hakkındaki görüşünü şu cümlelerle anlatmıştır:

Buraya, dünyayı sarsan 10 gün ayarında bir açıklama da ekleyelim. Yazın erlerinin çoğu, tefe koyup çaldıkları şeylerin gerçeğe uygun olmasına da pek kulak asmazlar. Onların tek isteği -Huysmans için söylediklerimizi anımsayın - kendi düşüncelerini, kendi Bağdatlarını gıygılamaktır. Ne var, içlerinin yanığını ortaya atılıp, herkeslerin yüzüne karşı, bas bas bağıracaklarına, onları çevrelerindeki kişilerden birine mal etmeyi yeğ tutarlar. Böylece istedikleri sözleri insanların üstüne deve gibi çökertebilirler (Birsell, 1983, s. 133).

Birsell, bazı yazarlar için yaptığı eleştiride, yazarların yazdıkları eserlerin gerçeğe uygun olmasını umursamadıkları amaçladıkları şeyin ortaya çıkan ürünü alkışlatmak olduğunu söylemiştir. Birsell' in hiciv ederek anlattığı durum yazarların yazdıklarını topluma dikte etmemesi gereğidir. Yazar toplum için üreten kişidir. Eserlerinde de toplumdan izlekler sergilemek veya toplumun da iletilmek istenen düşünceye dâhil

edilmesi gerekmektedir. Toplumun gerçeğini en iyi biçimde yansıtan yazarın başarılı sayılacağını ima eden Birsell, diğer koşullarda yazılar yazan kişilerin sözlerinin insanların üzerine deve gibi çökeceği benzetmesini yaparak yazma uğraşısında yapılan yanlışları söz etmektedir.

2.45. CHARLES BUKOWSKI (1920 - 1994)

Amerikan yazar ve şair, Charles Bukowski, yaşam tarzıyla ünlünen bir yazardır. Eserlerinde toplumun hoş karşılamadığı öğelerle birlikte sıklıkla depresyonu konu edinmesi ve alkolik olduğunu her fırsatta dile getirmesi onu ilginç yazarlardan birisi yapmıştır. Bukowski, şiir başta olmak üzere kırk beş adet eseri bulunmaktadır. Yaşam tarzının getirisi olan popülerliği sayesinde çoğu eserinin çevirisi yapılmıştır. İlk öyküsünü yirmi dört yaşında yazan Bukowski, ilk şiirini ise otuz beş yaşında kaleme almıştır. Diğer önemli eserleri arasında, *Bar Kelebeği* (1987), *Kaptan Yemeğe Çıktı ve Tayfalar Gemiye Ele Geçirdi* (2000), *Suda Yan Ateşte Boğul* (1999), *Ölümler Böyle Sever* (1999) ve *Kasabanın En Güzel Kızı* (1992) sayılabilir.

Bukowski, Maria Popova ile gerçekleştirdiği röportajında yazmakla ilgili şunları söylemiştir:

Yazmak hiç de iş yapmaya benzemez. İnsanlar bana yazma sorunu çektiğini söylediklerinde, doğrusu buna şaşırıyorum çünkü bana göre yazmak, bilindik bir dağdan aşağı doğru yuvarlanmak gibidir. Özgürleşmektir. Tadı çıkarılasıdır. Bu bir ödüldür ve yapmayı sevdiğiniz şey için size ödeme yapılır ("Charles Bukowski'nin yazın üzerine düşünceleri", 2020).

Bukowski, ona göre yazmanın bir iş olmadığını, bu durumu tarif ettiğinde ise bir dağdan aşağıya yuvarlanmak gibi kendiliğinden gerçekleşen ve kontrollünü ona bırakmak hissini yaşatan bir durum olduğunu söylemiştir. Kısaca özgürleşmek olarak tanımladığı bu durumun tadının çıkarmak gerektiğini ve sevdiğiniz işi yapmanın size verilen bir ödül olduğunu söylemiştir.

Bukowski, yazma eylemini nasıl gerçekleştirdiğini ise şu sözlerle ifade etmiştir:

Asla sabahları yazmam. Sabahları uyanmam bile. Geceleri içerim. Saat 12'ye kadar yataкта durmaya çalışırım – bu da öğlene tekabül ediyor. Genelde eğer daha evvel kalkmam gerekiyorsa, gün boyunca kendimi kötü hissederim. Saate bakarım, eğer on iki ise kalkarım ve güne başlarım. Bir şeyler yerim, uyandıktan sonra genellikle yarış pistine giderim. At yarışı oynarım ve eve geri dönerim. Linda bir şeyler pişirmiş olur, biraz sohbet eder, yemek yer ve içeriz birlikte. Daha sonra yukarı çıkarım elimde birkaç şişleyle

ve saat dokuz buçuk civarlarında yazmaya başlarım ("Charles Bukowski'nin Yazın üzerine düşünceleri", 2020).

Bukowski, kendi yazma tecrübesini birebir aktarmış, gündüz yazı yazamadığını, hatta gündüzleri uyanmayıp, öğle vakitlerinde güne başladığını anlatmıştır. Ünlü bir yazar olmanın dışında sıradan bir insanın gündelik gerçeğini hayatına yansıtan Bukowski, yazar olmasının rutin alışkanlıklarına etki etmediğinin altını çizmek ister gibidir. Yazma eyleminde büyük ya da ulvi amaçlar barındırmayan Bukowski, zevklerine düşkün görüntüsüyle, yazma işine girişmeden önce sıra dışı bir profil çizmektedir.

Bukowski (2015) yazar olmak ve yazma eylemi hakkındaki başka bir görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Her şeye rağmen, içinden fışkırmıyorsa bırak yapma. Kalbinden ve aklından ve ağzından ve ciğerinden gelmiyorsa, bırak yapma. Bilgisayar ekranına bakarak saatlerce oturman gerekiyorsa ya da daktiloya gömülerek sözcükler arıyorsan, bırak yapma. Para için yapıyorsan ya da şöhret, bırak yapma. Yatağında kadınlar olmasını istediğin için yapıyorsan, bırak yapma. Orada oturmak ve tekrar tekrar yeniden yazman gerekiyorsa, bırak yapma. Sırf üzerine düşünmesi bile zor iştir, bırak yapma. Başka birisi gibi yazmaya çalışıyorsan, unut gitsin. İçinden gürleyerek çıkmasını beklemek gerekiyorsa, o halde sabırla bekle. İçinden gürleyerek çıkmazsa, başka bir şey yap. İlk karına okuman gerekiyorsa ya da kız arkadaşına ya da erkek arkadaşına ya da ana babana ya da herhangi birine, olmamışsın. Çoğu yazarın olduğu gibi olma, kendine yazar diyen binlerce insan gibi olma, sıkıcı ve duygusuz olma ve yapmacık, kendini sevmeye harcama. Dünyanın kütüphaneleri senin gibiler üzerine uykuya dalmak için esnemiştiler. Onlardan olma. Bırak yapma. Ruhundan roket gibi çıkmıyorsa, durgun olmak seni delirtmiyorsa ya da intihar ya da cinayet, bırak yapma. İçindeki güneş ciğerini yakmıyorsa, bırak yapma. Zamanı geldiğinde ve seçilmiş olursan, kendiliğinden gelecektir ve gelmeye devam edecektir sen ölene kadar ya da içindeki ölene kadar başka yolu yok ve hiç olmadı ("Demek yazar olmak istiyorsun", 2015).

Bukowski, yazmak isteyen insanları için nasihat niteliğinde olan yazısında, yazma eylemini gerçekten sevmeyenlerin bu işi yapmamaları gerektiğini öğütlemektedir. Yazma uğraşısını, para, ün ya da belirli çıkarlar için yapmayı düşünenleri uyaran yazar, bu işin başkalarını taklit ederek yapılamayacağını belirtmiştir. Telkinlerine devam eden Bukovski, insanı ruhsal anlamda harekete geçiren duygulara değinmiştir. ve tüm bu gereksinimleri karşılayan kişilerin zamanı geldiğinde ve seçilmiş olurlar ise, kendiliğinden geleceğini ve gelmeye devam edeceğini, ölene kadar ya da içindeki ölene kadar yazma eyleminin sürdüreceğini, başka yolu yok ve hiç olmadı diyerek düşüncesini açıklamıştır.

2.46. RAY BRADBURY (1920 - 2012)

Amerikalı bilimkurgu ve korku romanı yazarı Ray Bradbury, en çok bilinen kitabı 1953 yılında yazdığı *Fahrenheit 451*'dir. Bu kitap distopik bir konuyu ele alır. Kitapta okuma eyleminin yok olması ve itfaiyecilerinin buna hizmet etmek adına kitapları yakması anlatılmaktadır. Guy Montag adlı itfaiyecinin komşusunun yardımıyla bu yeni sistemi sorgulaması üzerine yazılan kitap dünyada pek çok dile çevrilmiştir.

Bradbury (1968) CBC televizyonunda yer alan röportajında gerçeklik, gerçeküstü gibi olguların yazma eyleminde kullanımı ve birbirleriyle olan ilişkisini şu cümlelerle açıklamıştır:

Bizler gözyaşlarına aldanıyoruz. Ancak bir yazar çıkıp da bizi ağlatmaya çalıştığında, kahkahaları yahut aptal siyasetçilerimizi ilgi çekici buluyoruz. Bir yazar çıkıp bizi güldürmeye çalıştığında ise öldürülmekten korkuyoruz. Medeniyetin müthiş bir olgusu da çoğu insanın öldürmekten kaçınmasıdır. Çoğumuz barış yanlısıyızdır, eylemlerimizi en içten duygularımızla harekete geçiririz. Ben bir hikâye yazdığım, sizlere bir saatliğine cinayet işleme olanağı veriyorum. Böylece ertesi gün gerçekten birini öldürmek zorunda kalmıyorsunuz. Nietzsche'nin de dediği gibi: "Burada bir sanat var, gerçekten ölmeniz gerekmiyor." Gerçeklik her daim bizimle sanıyorum ki her birimiz, hayatın temel gerçekliklerinin farkındayız. Ölüm hakkında, yaşam hakkında, aşk hakkında haddinden fazla şey biliyoruz. Bu da kimi zaman bizleri yanıltıyor. İnsanlar çekip gider ortadan kaybolur. Arkadaşlar dünyanın öbür ucuna gider ve geri dönmezler. Gün gelir çocuklarımız yuvadan uçup gider. Herkes var oluş gayesinden sapar. Bunlar da bizi her açıdan gergin biri yapar. Bu sebeple, bazı günler daktilomun başına oturup yazdığım kelimelerle beni geren şeyin ne olduğunu bulmaya çalışıyorum. Ne zaman ağlayıp, ne zaman gülmem gerekiyor. Bilmiyorum gerçekten bilmiyorum. Bu yüzden aklıma ne gelirse yazmaya başlıyorum. Cüce, gece, göl, rüzgâr, zaman makinesi... Sonra kendime neden o tuhaf şeyleri oraya yazdığımı soruyorum. Mesela neden "bakımevi" yazdığımı? Ne tür bir bakımevi bu, nerede? Geçmişte mi yoksa şu anda mı? Yoksa gelecekte mi? Gelecekte bakımevleri nasıl bir yer olurdu? Muhtemelen otomatikleşmiş olurlardı. Örneğin insanlara istediği ortamı sağlardı. Bir bakımevine girer ve bizi Güney Amerika'ya Afrika'ya ya da Kuzey Kutbu'na götürmelerini emrederdik. Sonra birdenbire etrafımız o yerin boyut ve renkleriyle çevrilirdi. Şimdi çocuğunuzu böyle bir yere gönderdiğinizi düşünün ya da bu yeri ebeveynlere gösterin. Bunun aile ilişkilerine etkisi nasıl olurdu? İşte birden ayaklarımız yerden kesildi ve uçuyoruz. Hepsi kâğıda "bakımevi" kelimesini yazmaya yeltendiğimiz için (Bradbury, Sci-fi writer Ray Bradbury on violence, laughter & sadness: CBC Archives, 1968).

Bradbury, insan tabiatının kodlanmış özelliklerinin yazarın eylemleri karşısında ne olacağı hakkında görüşlerini sıralar. İlk olarak medeni toplumlarda insanların davranış şekilleri ve bunun karşısında yazarın tam olarak neyi yaptığını açıklayan Bradbury, yazarların eserleriyle topluma olduğundan farklı kişiler olma olanağı sağladığını söylemiştir. Tiyatro sanatından da aşına olduğumuz "mış" gibi yapmayı öğreten yazar, gerçeklik ve hayalin duvarlarını yıkmaya yeltenen kişi olmuştur demiştir. İnsanlar hayatlarındaki mevcut kavramların anlamlarını gereğinden fazla bilmektedirler diyen

Bradbury, bu durumun insanları var oluş amacından saptırdığı ve bununla birlikte gerçek hayatta karşılaşılan durumların insanları gerdiğini söylemiştir. Bradbury, bu noktada yazma eylemini nasıl gerçekleştirdiğini açıklamaktadır. Ona göre diğer insanlar gibi gerçek hayatta yaşadığı durumların neyden kaynaklandığını bulmayı amaçlayarak cevaplar arayan Bradbury, sorunun cevabını bulamadığı için aklına ilk gelen şeyleri yazdığını söylemiştir. Yazdığı tuhaf ve nedensiz şeylerden birisi de bakımevi kelimesidir. Yazma eylemi sırasında basit bir kelimenin peşine düştüğünü söyleyen Bradbury, cevabını bulamadığı varoluşa dayalı soruları bir kenara bırakıp, basitçe yazdığı kelimeyi kâğıt üzerinde anlamlandırmaya gitmiştir. Bakımevinin nerede olduğu, hangi zaman diliminde olduğu, neye benzediği gibi soruların cevaplarını kaydetmeye başlayan Bradbury, çokta farkında olmadan bir eser meydana getirmeye başlamıştır. Bilimkurgu yazmaya dair basit bir örneklendirme yapan Bradbury, eğer o bakımevi gelecekte olsaydı tahmin edilecek özellikleri de tek tek sıralamakta ve bu şekilde karmaşık bir eylem olarak düşünülen yazma uğraşısını tamamıyla gözler önüne sermiştir.

2.47. BERNA MORAN (1921 - 1993)

Türk edebiyat kuramcısı ve eleştirmeni olan Berna Moran, modern edebiyat eleştirmenlerinin öncülerindendir. Cambridge Üniversitesi'nden 1981 yılında profesör unvanıyla emekli olan Moran, yayınladığı *Edebiyat Kuramları ve eleştirisi* adlı eseriyle 1973 yılında Türk Dil Kurumu bilim ödülünü kazanmıştır.

Moran (1988) yazarı yazmaya iten şeyin açığa vuramayıp bastırmak zorunda kaldığı istekleri olduğunu söylemiştir ve kendini yazmaya iten tatmin edilmemiş isteklerini şu şekilde açıklamıştır:

Bazı hallerde sanatçı kendisini yazmaya iten tatmin edilmemiş isteklerini dolaylı bir yoldan yine gerçekte tatmin edebilir, çünkü eseri sayesinde başkaları da bir hayal dünyasında yaşayabildikleri için onların hayranlığını kazanır ki bu da ona istediği kudreti, şerefi, şöhreti ve kadınların sevgisini yine gerçekte sağlamış olur. Yazarın bunu yapabilmesinin nedeni, kurduğu hayalin kişisel yönünü törpüleyerek başkalarının zevkle katılabileceği bir hale sokabilmesinden ve yasak kaynaklardan geldiğini fark edilemeyecek kadar değiştirmesini bilmesindendir. Denebilir ki sanatçı, başkalarına hayal kurmanın zevkini utanmaksızın tatmin olanağı sağlar. Mademki yazarı yazmaya iten, açığa vuramayıp bastırmak zorunda kaldığı istekleridir, o halde bunlar bir yolunu bulup kılık değiştirerek kendilerini eserde belli edeceklerdir; tıpkı hepimizin rüyalarında kendilerini gösterdikleri gibi. Bundan ötürü bir sanat eserine, yazarın bilinçaltında kalmış isteklerinin, korkularının vb. sembollerini taşıyan- bir belge gibi bakabiliriz (Moran, 1988, s. 134).

Moran, yazarın bunu yapabilmesini düşüncesini veya kurduğu hayalin başkalarının zevklerine uygun sağlayacak şekilde meydana getirilmesine bağlamıştır. Moran' a göre yazar iyi bir taklitçidir ve yazdığı eserlerindeki kurgusallığı fark edilmeyecek kadar dönüştürebilmesi ona yazarlık yeteneğini kazandırmıştır. Yazar, başkalarının gerçek yaşamda elde edemeyeceği olanakları hayal kurma yoluyla gerçekleştiren kişidir. Bu aynı zamanda, yazarı da yazmaya iten hissin temelini oluşturmaktadır. Yazar da yazma uğraşısını gerçekleştirirken, açığa çıkarmak üzere bastırdığı hislerini kaleme alır. Bunun için yazarın yazma kaygısını ortaya çıkardığı eserinde bilinçaltından izler vardır. Buradan hareketle, yazar yazarken kendi hayatına iz bırakmış meseleleri yazdığı söylenebilmektedir.

2.48. ALAIN ROBBE-GRILLET (1922 - 2008)

Fransız yönetmen, yazar ve senarist Alain Robbe-Grillet, ziraat mühendisliği eğitimi aldıktan sonra yazma yönelmiştir. Yazmak üzerine farklı ve yenilikçi bir anlayışı benimseyerek çalışmalar ortaya koyduktan sonra yazarlığa başlamış bunun neticesinde de ilk romanı *Kral Katili* 1978'de ve *Silgiler* adlı ikinci romanını da 1950 yılında yayınlamıştır. Sinema alanında da yetkin bir yönetmen olan Robbe-Grillet, *Geçen Yıl Marienbad*'da 1961 adlı filmi sine-roman olarak yayımlayarak farklı bir tür ortaya çıkarmıştır.

Robbe-Grillet (1981) yazmak üzerine olan görüşünü şu şekilde dile getirmiştir:

Bir yazar için aynı kitabı iki biçimde yazmak olası değildir. Yazar, gelecek bir romanı düşündüğü zaman, ilkin yazış biçimi zihnini kurcalar ve elini çalıştırır. Romancının kafasında sözcükler, tümce hareketleri, yapılar, gramer kuruluşları bulunur; tıpkı ressamın kafasında da çizgilerle renklerin bulunması gibi. Kitapta geçecek olan şey, yazıstan sızmışçasına. Sonradan gelir. ve eser bir kez sona erince, okuru çekip çarpacak olan, yine bu biçimdir; sözüm ona hor görülen bu biçim (Robbe-Grillet, 1981, s. 67).

Robbe-Grillet, yazar aynı kitabı iki biçimde yazamaz demiş ve yazarın ilk yaptığı iş yazacağı eserin biçimi düşünmek ve oluşturmak olması gerektiğini ifade etmiştir. Ressam örneğinden yola çıkan Robbe-Grillet, resme başlamadan önce ressamın zihninde çizgileri ve renkleri tasavvur etmesi gibi yazar da zihninde kullanacağı grameri tasarlamaktadır. Eserde tek gerçeğin biçim olduğunu söyleyen Robbe-Grillet, yazma uğraşısını yeni roman fikri üzerinden değerlendirmiş ve biçimin her şeyden daha önemli olduğunu ifade etmiştir.

2.49. WILLIAM ZINSSER (1922 - 2015)

Amerikalı yazar ve edebiyat eleştirmeni William Zinsser, New York Herald Tribune başta olmak üzere pek çok dergi ve gazetede editör yazarı olarak çalışmıştır. Eğitimini Princeton Üniversitesinde tamamlayan Zinsser, daha sonra Colombia Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsüne girerek buradan emekli olmuştur. En bilinen eseri *İyi Yazmak Üzerine* (2006) kitabı birçok baskı yapıp pek çok dile çevrilmiştir.

Zinsser (2018) yazma eylemi hakkında olan fikrini insanın düşünme yeteneği ile özdeşleştirmiştir. Bu görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Yazmak, kâğıt üzerinde düşünmektir. Berrak düşünebiliyorsanız, berrak yazabilirsiniz, hem de aklınıza gelebilecek her konuda. Bilim, sırrını çözdüğünüzde herhangi bir nesir konusudur. Yazmanın sırrını çözdüğünüzde bunun da bilim adamlarının bildiklerini aktarma yollarından biri olduğunu göreceksiniz (Zinsser, 2018, s. 159).

Zinsser’a göre yazmak kâğıt üzerinde düşünmektir. Doğru düşüncelere sahip olan insanların aynı zamanda yazabileceğini de söyleyen Zinsser, bilimin sırrı çözüldüğünde bir düzyazı konusu olduğu, yazmanın sırrı çözüldüğünde de bilim adamlarının bildiklerini aktarmak için kullandıkları bir araç olduğu gerçeğinin karşımıza çıkacağı söylemektedir. Zinsser, iyi yazmak konusunda yapılması gerekenleri bir örnekle şu şekilde açıklamıştır:

İyi yazmak yazınıza ve kendinize inanmak, risk almak, farklı olmaya cüret etmek, kendinizi sürekli ileriye doğru itmek demektir. Ancak kendinizi yazmaya zorladığınız kadar iyi yazabilirsiniz. En beğendiğim dikkatli yazar tanımını Joe DiMaggio yapmıştır, tabi neyi tanımladığını bilmeden. Di Maggio, gördüğüm en iyi oyuncuydu ve herkesten daha rahatmış gibi duruyordu. Büyük mesafeler kat eder, zarif adımlarla koşar, her zaman toptan önce varış noktasında bulunur, en zor atışı kolaymış gibi gösterir ve sopa başında topa inanılmaz bir güçle vurduğunda bile kendini zorluyormuş gibi görünmezdi. Çaba göstermiyormuş gibi durmasına hayrandım. Çünkü yaptığı şey ancak bir günlük eforla başarabilirdi. Bir keresinde bir muhabir ona nasıl sürekli bu kadar iyi oynadığını sordu ve o da şöyle dedi: ”Hep tribünde beni daha önce hiç izlememiş biri olduğunu düşünürüm ve onu hayal kırıklığına uğratmak istemem.” (Zinsser, 2018, s. 316-317).

Zinsser, kişi kendini yazmaya ne kadar zorlarsa o derece iyi yazabileceğinden bahseder. Bu durumu kendini sürekli ileriye doğru itmek olarak adlandıran Zinsser, yazmanın bir emek ve dikkatli yapılması gereken bir uğraşı olduğunun altını çizmiştir.

2.50. ITALO CALVİNO (1923 - 1985)

İtalyan romancı Italo Calvino, postmodernizm akımına bağlı, kurmaca yazarların en önemli isimlerindendir. 1960 yılında yayımlanmış olan *Atalarımız* adlı üçleme eseriyle

de hem İtalya’ da hem de dünya da tanınan bir yazar haline gelmiştir. Calvino, 1941’de Torino Üniversitesi Ziraat Fakültesine kayıt olmuş, ardından 1943’te Floransa Üniversitesinde geçmiş ikinci dünya savaşının patlak vermesiyle eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmıştır. Calvino, savaştan sonra Fransa’ya yerleşmiş, yazarlık çalışmalarına burada ağırlık vermiştir. 1975 yılında çalışmaları nedeniyle Amerikan Akademisi fahri üyeliğine seçilen Calvino, 1976 yılında Avrupa Edebiyat ödülünün sahibi olmuştur. Önemli eserleri arasında, *İkiye Bölünen Vikont* (1952), *Ağaca Tüneyen Baron* (1957), *Görünmez Kentler* (1972), *Amerika Dersleri* (1988) sayılabilir.

Calvino konuşmak yerine yazmayı tercih etmesini şu düşünceyle açıklamıştır:

En büyük rahatsızlığı kendi konuşmamı dinlerken duyuyorum. Bu yüzden olabildiğince az konuşmaya çalışıyorum; eğer yazmayı yeğliyorsam, bunun nedeni yazarken her tümceyi gerektiği kadar düzeltebilmemdir; sözcüklerimden hoşnut duyma noktasına ulaşınca kadar demiyorum, ama en azından farkına varabildiğim hoşnutsuzluk nedenlerini ortadan kaldırma noktasına ulaşınca kadar (Calvino, 1994, s. 76).

Calvino, yazmayı tercih etme nedeni olarak gördüğü sözcükleri düzeltme işini onlardan hoşnut olma noktasına gelinceye değin olmasa bile hoşnutsuzluk nedenini ortadan kaldırmak adına yaptığını söylemiştir. Calvino, ona yazma rotasını çizdiren serüven ve masala duyduğu ilgiyi şu şekilde açıklamıştır:

En başından beri benim yazarlık uğraşımı, uzamda ve zamanda birbirinden uzak noktaları yakalayıp, birleştiren zihinsel devrelerin yıldırım hızındaki güzergâhını izlemek belirlemiştir. Serüvene ve masala duyduğum eğilim içerisinde bir içsel enerjinin, bir zihinsel hareketin izdüşümünü arıyordum hep. İmgeleri ve imgelerin kendiliğinden ortaya çıkardığı hareketleri hedef aldım her zaman (Calvino, 1994, s. 66).

Calvino, yazma uğraşısındaki arayışını zihinsel eylemin imge yoluyla izdüşümünü aramak olduğunu söylemiştir. Hedefinde daima imgenin oluşunu, uzamdaki noktaları yakalayıp birleştirmek amacı taşıdığını söyleyen Calvino’nun roman yazarı olması sebebiyle hayal etme yeteneğini ön planda tuttuğu görülmektedir.

2.51. ÖZDEMİR ASAF (1923 - 1981)

Özdemir Asaf, Cumhuriyet döneminin Türk şairindendir. Aldığı Hukuk ve gazetecik eğitiminden sonra bir süre gazetecilik yapan Asaf, ilk yazısını *Servet-i Fünun*, *Uyanış* dergisinde çıkarmıştır. Önemli eserleri arasında, *Dünya Kaçtı Gözüme* (1955), *Çiçekleri Yemeyin* (1975) ve ölümünden sonra yayınlanan *Dün Yağmur Yağacak* (1986) sayılabilir.

Asaf, (2011) yazarken hissettiklerini ve yazma eylemini nasıl gerçekleştirdiğini şu şekilde anlatmıştır:

Yazarken, yazdıkça, yazınca yorulurum. Yorgun düşerim. Aklımdan geçenleri, geçerken toplamak işim değil. Aklımdan durmamacasına bir şeyler geçer. Onları gidip biriktikleri yerde darmadağın, üst üste yığılmış durumlarında gider bulurum. Giderken de kendimle götürdüklerim onlara katılınca. Daha karışır durum. Orada yazarım. O zaman yalnız ben yokumdur artık. Olabildiğince insan deneyi oradadır. Çoğalmıştır insan zamanları orada. Beni aşmış, bizleşir bir yoğunluğa varmıştır birikenler. Yapmacıklığa yol kalmamıştır. Kimse kimseye yutturamaz artık, yutturamayacaktır duyularının sıcaklığındakilere duyularının sıcaklığındakileri (Asaf, 2011, s. 249).

Asaf, yazarken yoğun bir düşünce faaliyetinde bulunduğunu, aklımdan geçenleri yakalamak için eyleme geçtiğinde yaşadığı günlük olayları da bu düşünceye eklemesinin işleri karıştırdığını dile getirmekte ve hemen oracıkta yazdığını söylemektedir. Yazma eyleminde kendisinin değil, bir insan deneyinin olduğunu söyleyen Asaf, bu işleyişte sahtelik olmadığını, yazarken tüm yapmacıklığın yok olduğunu şiirsel bir dille anlatmaktadır.

Asaf, yazma deneyimini anlattığı aynı kitabında eskiden kaleme aldığı şiirlerini okuyunca hissettiği duygulardan şu sözle ifade eder:

Eski defterlerimi karıştırıyorum. Öyle kötü yazılar, şiirler yazmışım ki. Hem övünüyorum hem hüznleniyorum. Övünüyorum, çünkü: Demek ki, diyorum kendi kendime... O kadar yakın ve yalın olabilmemişim kendime. Demek ki daha bozulmamışım. Hüznleniyorum çünkü: Ah neden bunların da söyleniş biçimlerini bulamıyorum diye diye, istemeyerek yırtıp atıyorum onları. Demek ki diyorum kendi kendime. Daha işin hünerini çözebilecek kadar ustalaşamamışım. Hiç yoktan iyi. Kendi kendisinin çırağı kalmak (Asaf, 2011, s. 252).

Asaf, şairane bir benzetmeyle yazma uğraşısını tanımlamıştır. Ona göre *Kendi kendisinin çırağı kalmak* yazma sürecindeki gelişimin doğallığını göstermektedir. Taklit vs. yöntemlere başvurmadan kendi özünü yansıtarak yazılar yazması, her ne kadar içerisinde hatalar da olsa Asaf'ı memnun etmiş, bununla övündüğünü ifade etmiştir. Asaf, yine aynı kitapta şiiri meydana getiren unsurun ne olduğu fikrini şu sözlerle ifade etmiştir:

"Şiir kelimeyle yapılır ilkin" diye düşünenler var. Yanlış mı? Hayır. Doğru mu? Hayır. Şiirin kelimeyle yapılacağını, yapılmasını, yapıldığını, duvarın tuğlayla yapılmasına benzer anlama düşünenler yanılıyor. Duvar bir yapıttır. Şiir bir yapıt değildir. Daha süslü deyimler de var bu konuda: Şiir kelimelerin raksıdır diye. Buna cevap, şair kelimelerin dans hocası değildir. Yani şiir kelimelerle yapılmaz mı? Kelimeler kutulardır. Şiir kutularla yapılmaz. Hediyelerin kutuları vardır ama veren de alan da kutu verip almış olmaz. Hediye verip almış olur. Yani o kutunun içindeki (Asaf, 2011, s. 346).

Asaf, bir şeyler söylemek ve yaşamak için, şairce amacına hizmet etmek adına yazmaktadır. Ancak şiir üzerinde değerlendirmede bulunan Asaf, şiirin bir yapıt olmadığını iler sürer. Çeşitli örneklerle bu durumu açıklayan Asaf, son örneğinde hediyelerin kutuları olduğunu söylemiş, hediye alan da veren de kutu verip almış olmaz der. Onlar kutu vasıtasıyla hediye alıp vermiş olur. Şiirin de kelimeyle olan ilişkisini buna benzeten Asaf, özünde yazma uğraşısının da bir tarifini yapmaktadır. Burada dikkat edilmesi gerek husus, kullanılan araçtan çok onun kattığı anlamdır. Yazmak tam olarak budur. Araçtan çok bu aracı kullanarak ortaya çıkan anlam tam manasıyla yazma uğraşısının ne olduğunu özetlemektedir.

2.52. ATILLA İLHAN (1925 - 2005)

Türk şair, romancı ve deneme yazarı Atilla İlhan, yaptığı çalışmalarla Türk düşünce ve edebiyat dünyasında yer edinmiş bir yazardır. Eğitim için İstanbul Hukuk Fakültesine girmiş ancak son sınıfta öğrenimini yarıda bırakmıştır. Yazmakla olan ilişkisi 1953' te Vatan gazetesinde sinema eleştirileri yazarak başlamıştır. Diğer önemli eserleri arasında, *Bıçağın Ucu* (1973), *Sırtlan Payı* (1974), *Abbas Yolcu* (1957), *Hangi Edebiyat* (1991) sayılabilir.

İlhan (2011) şair üzerinden savunduğu görüşünde, yazarın belirli bir toplumsal meseleyi aktarmak için değil, asıl marifetinin söyleyebildikleri kadar olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

Ozan yazdığını belirli bir toplumsal içeriği aktarmak için yazmıyor, belirli bir söz tekniğini geliştiriyor, marifeti söylediği kadar, hatta ondan çok söyleyiş düzeninde, uyakları, mazmunları ardı ardına sıralayışında (İlhan, 2011, s. 166).

İlhan, şairin yazmadaki ustalığı kullandığı tekniktir demiştir. Yazarın marifeti toplumsal içeriği anlatmasında değil, söyleyiş düzeninde olduğunu söylemiştir. Bir roman yazarının aksine anlamdan çok, şair için söz tekniğinin önemli olduğunu söylemesi son derece ilgi çekicidir.

İlhan, yazar olmasıyla ilgili okuma yapmanın önemine şu sözlerle değinmiştir:

Nezihe Muhit-tin'i, Güzide Sabri'yi, Mebrure Sami'yi, Mükerrerrem Kâmil'i, Cahit Uçuk'u ve diğerlerini? Şimdi bakın ne diyorum, eğer bugün Atilla İlhan bir halt olabilmişse, elbette, onları da okuduğu için olabilmıştır. Bu sözüm, herkesin kulağına küpe (İlhan, 2011, s. 36).

Atilla İlhan' ın yazma eylemiyle alakalı düşüncesi, kendi çalışma yöntemi üzerinden okuma yapma gereksinimini işaret etmektedir. İlhan, bu hicivli cümlesinde kendisinin yazabilen birisi olmasını, geçmişte yazın dünyasında yer edinmiş isimleri okumuş olmasına borçlu olduğunu söylemiştir.

2.53. NERMİ UYGUR (1925 - 2005)

Türk felsefe profesörü ve yazar Nermi Uygur, önce Galatasaray Lisesi Felsefe bölümü ardından Köln Üniversitesinden mezun olmuştur. İstanbul Üniversitesinde akademik hayatına başlayan Uygur, 1962 yılında edebiyata yönelmiş ve *Dilin Gücü* adıyla ilk deneme kitabını çıkarmıştır. Önemli eserleri arasında, *Dünya görüşü* (1963), *İnsan Açısından Edebiyat* (1969), *Yaşama Felsefesi* (1981), *Başka Sevgisi* (1996), *Denemeli Denemesiz* (1999), *İçimin Sesi* (2001) sayılabilir.

Uygur (1977) yazma eylemini, yazarın isteği sorusu doğrultusunda ele almış ve bunun ne anlama geldiğini şu sözlerle değerlendirmiştir:

Yazar deyince belli bir edebiyat türünün yapımcısı geliyor gözümün önüne. Bir tanıma göre yazardır ozan; romancı da yazar, öykücü de, denemeci de, daha başkaları da. Yazarın istediğinden söz ederken, belli bir *yazı* olarak ortaya koyduğu «şey» bakımından istek, ya da istediği söz konusu. Yoksa yazarın da yazarlığı ötesinde birçok istekleri olabileceği, her insanın bazı şeyler istediği, uzun uzadıya belgelenmesi gerekmeyen bir gerçek: «Oğlumun ormancılık okumasını isterim», «Akılsız erkekle evlenmeyi istemem», «Önümüzdeki yaz denizaşırı bir yolculuğa çıkmak istiyorum»... Sorduğum şu benim: yazar *yazar olarak* bir şey ister mi? Ya da şöyle sorayım: yazdığı yazı ile istediği bir şey var mı yazarın? Bu sorulardan bazı ince ayırımlarla ayrılabilir, şu soru da aynı şeye parmak basmakta: İsteddiği bir şey olmasaydı yazacak mıydı yazar o yazdığını (Uygur, 1977, s. 40).

Uygur, yazarın yazmayı istemek dışında bir beklentisinin olmadığını ifade etmektedir. Uygur'a göre yazarın yazma eylemini gerçekleştirerek yazdığı eserin içinde bir talep barındırmaktansa, yazarın isteğinin eserlerinde saklı olan bir yöneliş olduğunu, bunu hem yazısının yazılmasına yol açan dürtü, hem de yazı ile bir beklenti içine girilen amaç diye yorumlayan Uygur, yazarın diğer insanların istekleri dışında kalan arzularının karşılanmamış olması durumunda yazmaya devam edecek miydi sorusunu sorarak farklı bir düşünceyi sorgulamıştır.

Uygur, yazar ve yapıtıyla olan ilişkisini yazma eylemi bağlamında şu şekilde değerlendirmiştir:

Yaratma sürecinde yaratan yazardan başka kim içli dışlıdır yapıyla bu doğru. Ancak, yorumlayıp anlama süreciyle aynı şey değil bu. Öyle yazarlar tanıyoruz ki hepimiz, yaratma süreci sona erer ermez tüm ilgilerini keserler yapıyla. (Çok kez gereken de bu ya.) Öyle yorumcular tanıyoruz ki hepimiz, öyle anlayışlı, beğenili ve duygudaş yorumcular tanıyoruz ki, tüm yaşayışlarını bir tek yapıya anlamaya adanmışlardır. Yapıtta hiçbir şey yabancı değilmiş yazarın... Bir bakıma öyle, kendi yarattı çünkü. Gelgelelim, yaratırken tam bir bilinç aydınlığıyla yaratmış bile olsa, yazılıp bitmiş olan yapının birçok girdi-çıkışı yazarın kendisine kapalı kalabilir. Yapıtı neyi koyduğunu neyi koymadığını kimse yazarın kendisinden iyi bilemezmiş... Oysa gerçekliğe uymaz sık sık bu. Yüzyıllar boyunca sürüp giden yorumlamalarda derlenenlerin hepsini yaratıcıların kendisi biliyor muydu acaba? Homeros yorumlayıcılarındaki, Cervantes, Goethe, Dostoyevski, Mevlâna, Yunus yorumlarındaki zenginliği, ardı arası kesilmeyen *buluşları* gözünüzün önüne getirin şöyle bir. Denecek ki: öyle ama *Hamlet* in şu-şu-şu özelliklerle bezenmiş olduğunu Shakespeare kendisi bilmiyordu da, biz mi biliyoruz? Bir bakıma, evet! Daha açık söyleyelim: Shakespeare'in *Hamlet*'le ilgili olarak bildiğine inandığımız pek çok şeyi Shakespeare'in bildiğinden daha başka türlü «biliyoruz» biz. Shakespeare'in *Hamlet*'i kurduğunu sandığı, sezdiği, inandığı bazı çizgileri, Shakespeare'in aklından bile geçiremeyeceği bazı yöntemlerle, yapıtın doğrudan doğruya kendisinden derleyip biliyoruz biz (Uygur, 1977, s. 56-57).

Uygur'a göre yazarın eserini anlamak, bir bakıma, onun isteğini bulmak demektir. Uygur, yazarın kendi yarattığı eserin amacını bazen bilmeyebilir demiştir. Örnek olarak Shakespeare' in yarattığı hamlet karakterinin pek çok özelliğini yazarından daha çok bilmemizin sebebinin de bu olduğunu açıklamış, Freud' un Psikanaliz kuramını Hamlet ' in yazımından çok sonraları olduğu, bu kuramda yer alan özelliklerin Hamlet' in kişilik özelliklerini deşifre etmeye yardımcı olduğu fakat o dönemde böyle bir kuramın varlığı söz konusu değildi demiş, yazarın yazma eylemini bu bakış açısıyla değerlendirmiştir.

2.54. MİCHEL DE CERTEAU (1925 - 1986)

Fransız yazar ve bilim insanı, Michel de Certeau, sosyoloji, felsefe ve psikoloji üzerine çalışmalar yapmıştır. Eserleri arasında, *Yazmanın Tarihi* (1975), *Gündelik Hayatın Pratikleri* (1982) sayılabilir.

Certeau (2008) yazmak nedir sorusunu toplumsal ve felsefi açıdan şu şekilde cevaplandırmıştır:

Peki, yazmak nedir? Ben yazıyı, kendine ait bir uzamda yani sayfada, daha önce yalıtıldığı dışarısı üzerinde belli bir güç kuran bir metin oluşturan somut bir etkinlik olarak tanımlıyorum. Bu temel düzeyde, üç ögenin belirleyici olduğunu görüyoruz. Öncelikle beyaz sayfa: "Kendine ait" bir uzam, özne için bir üretim yeri oluşturur ve bu yeri çerçeveler. Burası, dünyanın belirsizliklerinin büyüsten kurtulmuş bir yeridir. Bir öznenin, belli bir etkinlik alanına mesafeli durmasını, bu alana biraz geriden bakmasını sağlar. Kısmi ama kontrol edilebilir bir operasyona izin verendir. Öznenin, dünyanın seslerinin etkisi altında kaldığı geleneksel kozmostan ayrılmasını gerçekleştirir. Böylece özerk bir yüzey öznenin bakışları altına serilerek, öznenin kendine ait bir eylem, uygulama ve üretme alanı oluşturmaya imkân sağlar. Sonraki öge, bir metnin bu yerde

inşa ediliyor olmasıdır. Dilsel parçalar ya da malzemeler (neredeyse bir fabrikada işlenir gibi işlenerek) bu uzamda, malzeme işlemeye uygun yöntemler ve bir düzen üretecek biçimde işlenirler. Jestlerle ve zihinsel olarak) eklemlenen bir dizi operasyon -aslında tam olarak yazmak budur- sayfa üstünde, sözcükler, tümceler ve en sonunda bir sistem oluşturan izlekler çizer. Üçüncü öge olarak bu oluşumun sadece bir oyun olmadığını söyleyebiliriz. Kuşkusuz tüm toplumlarda, oyun, uygulamalarının formalitelerinin temsil edildiği bir tiyatro sahnesidir ama bu tiyatronun oynanabilmesi için, gerçek toplumsal uygulamalardan kopmuş olması gerekir. Aksine yazının oyunu, bir sistemin oluşturulması ve bir biçimlendirme uzamı olarak, "anlamını" gerçekliğe yaptığı göndermeden kazanır; bu gerçeklikten bunu değiştirmek amacıyla ayrılmıştır. Dolayısıyla yazı oyunu, toplumsal açıdan etkin olmayı hedefler (Certeau, 2008, s. 240-241).

Certeau'ya göre yazmak kâğıt üzerinden hayata bir güç uygulayan etkinliktir. Bu etkinliği meydana getiren üç temel ögeden bahseden Certeau, ilk olarak bir kâğıdı, yani kendine ait bir üretim yerinin olmasını işaret etmektedir. Bu üretim yeri dış dünyadan izole edilmiş, kurallarının yazar tarafından koyulduğu, imgenin olanakları sayesinde varlığını da ortaya koyan bir yerdir burası. İkinci olarak, metnin o yerde inşa ediliyor olmasıdır. Sözcüklerin, kelimelerin bir araya gelerek anlam katmanları oluşturması, bir sisteme bağlı kalıp bir araya gelmesine imkân sağlamaktadırlar. Son olarak da çok yerinde bir tanımlama yapan Certeau, bu sistemin bir oyun olmadığını, tiyatro sanatından örnek vererek, yazma uğraşısının varlık biçimini alabilmesi için gerçek toplumsal uygulamalardan bağımsız olması gerektiğini söylemiştir. Yazmak, anlamını gerçekliğe yaptığı atıflarla kazanır diyen Certeau, bu gerçeklikten toplumsal açıdan etkin olabilmek için ayrılır fikrini savunmaktadır.

2.55. HARPER LEE (1926 - 2016)

Amerikalı roman yazarı Harper Lee, 1960 yılında kaleme aldığı, Pulitzer ödüllü *Bülbülü Öldürmek* adlı romanıyla büyük bir başarı elde etmiştir. Yazarın tek romanı olan *Bülbülü Öldürmek* çok fazla dile çevrilerek dünyanın her yerinde ilgiyle okunmuştur. Bu kitabın devamı niteliğinde olan ikinci kitabını 2015 yılında *Tespîh Ağacın Gölgesinde* adıyla yayımlayan yazar, elli beş yıl sonra yeniden yazma eyleminde bulunmuş ve daha sonra hiç kitap yazmamıştır.

Lee, Roy Newquist ile gerçekleştirdiği röportajında yazma eylemi hakkındaki süreci değerlendirmiştir:

Ben yavaş çalışan biriyim. Ama bir taraftan da istikrarlı bir şekilde çalışırım. Biliyorsunuz, pek çok yazar yazmaktan hoşlanmaz. En fazla şikâyet ettikleri şey budur; yazmaktan nefret ederler. Yazmak zorundadırlar, zorla yazarlar ve bunu çoğu yazar

yıllarca yapar. Fakat oturup bir fikri makul cümlelere dönüştürmekten keyif almazlar. Fakat ben öyle değilim; yazmayı seviyorum. Hatta bazen yazmayı fazla sevdiğimden korkuyorum. Zira bir işe girdiğimde onu bırakmak istemem. Bunun sonucunda, günlerce ve günlerce bulunduğum bu evi terk etmeden çalışıyorum. Sadece arada dışarı çıkıp gazete ve biraz yiyecek satın alıp geri dönüyorum. Hepsi bu. Biraz garip (Bülbülü Öldürmek kitabının yazarı Harper Lee yazma tutkusunu anlatıyor, 2018).

Lee, yazmak hakkındaki görüşünde diğer yazarların aksine yazmaktan keyif aldığını, bu yüzden yazmaya başladıktan sonra bunu asla bırakmadığını ve bunun sonucunda da günlerce evden çok az dışarı çıkarak yazma eylemini gerçekleştirdiğini dile getirmiştir. Lee, bu deneyimiyle yazma eyleminin kişisel bir alanda gerçekleştiğini, bilinçli olarak kendini yalnız bıraktığını ve sadece buna odaklanmış olduğu çıkarılabilir. Harper Lee'nin yalnız kalma durumu bilinçlidir ve *yaratıcı yalnızlık* diyeceğimiz yazınsal üretimle sonuçlanan bir süreci kapsar. Yazı yazmak doğası gereği bir yalnızlık barındırır. Çünkü yazı üretimi tek başına gerçekleşen bir aktivitedir. Bu durum diğer yazarların da pratikleriyle benzerlik göstermektedir. Harper Lee'de bu üretim süreci üzerinde durmuş, garip olarak nitelendirdiği durumunu kendisi üzerinden analiz etmiştir.

2.56. MICHEL FOUCAULT (1926 - 1984)

Fransız düşünür, sosyolog, edebiyat eleştirmeni ve yazar Michel Foucault, 1958 yılında İsveç'te Uppsala Üniversitesinde doktora tezinin bilimsel bulunmayıp kabul edilmedikten sonra Hamburg Üniversitesinde Fransızca dersleri vermiş ve daha sonra Fransa' da Clermont Ferrand Üniversitesinde bölüm başkanı olarak görev yapmıştır. Foucault'nun önemli eserleri arasında, *Kelimeler ve Şeyler* (1970), *Deliliğin Tarihi* (1961), *Hapishanelerin Doğuşu* (1975), *Bu Bir Pipo Değildir* (1973) sayılabilir.

Foucault (2015) yazma eyleminin çok yönlü yapısına şu düşüncesiyle dikkat çekmiştir:

Yazmak bir döneme ait formülleri kullanıp onlara birkaç tane bireysel formül katmaktan ibaret değildir, yazmak belli dozda yetenek, vasatlık ve dehayı harmanlamak değildir; yazmak her şeyden önce “yazı göstergeleri”nden başka bir şey olmayan birtakım göstergeleri kullanmak anlamına gelir (Foucault, 2015, s. 93).

Foucault, yazma eylemini bir takım göstergeleri kullanmak anlamına geldiğini söyleyerek adeta antropolojik bir yaklaşım sergilemiştir. Yazmak, belli formüller üzerinden bir kod oluşturmak değildir diyen Foucault, yazmanın tanımını her şeyden bir

unsur ekleyerek yapmıştır. Foucault'ya göre yazmak, belli göstergeleri kullanarak içine, yetenek, deha ve vasatlığın eklenmesiyle yapılan bir eylemdir.

Foucault (2014) yazmak köklere dönmek olarak ifade ettiği yazma uğraşısını şu şekilde açıklamıştır:

Yazmak, geri dönmektir, kökene geri dönmek, ilk anı yeniden yakalamaktır; yeniden sabahta olmaktır. Edebiyatın bize kadar uzanan mitik işlevi buradan kaynaklanır; eskiyle ilişkisi buradan kaynaklanır; analogiye, aynıya, özdeşliğin tüm mucizelerine atfettiği ayrıcalık buradan kaynaklanır (Foucault, 2014, s. 154).

Foucault, yazma eylemini çözümleyebilmek için kaynağa gidilmesi gerektiği görüşünü savunmaktadır. İlk anı geri yakalamak dediği, edebiyatta yer alan mitsel söylenceler, yazma eyleminin eski çağla olan ilişkisinin kaynağıdır. Bunu en yalın haliyle dile getiren Foucault, analogi olarak değerlendirdiği, iki şey arasındaki benzerlik çıkarımını, ilk çağlara kadar götürmektedir.

Foucault, geçmiş ve yazmak eylemi bağlantısını zaman kavramıyla ilişkilendiren düşüncesini şu cümlelerle açıklamaktadır:

Yazmak, çağlardan beri, zamana uyarlanmıştır. Anlatı (gerçek ya da kurgusal) bu aidiyetin tek biçimi değildi, esas olana en yakın duran da değildi; hatta onun derinliğini ve yasasını, bunları en iyi ifade ediyormuş gibi gözüken hareketin içinde saklamış olması da muhtemeldir (Foucault, 2014, s. 153).

Yazma eyleminin tanımını arkeolojik bir çalışmayla özdeşleştiren Foucault, yazmanın zamana uyarlanmış olmasından kaynaklanan bir aidiyetinin olduğunu ifade etmiştir. Yazma eyleminin derinliği, yasası geçmişin hareketleri içine saklanmıştır diyen Foucault, yapmış olduğu çözümlemede önceden söylenmiş olan her şeyin, yani anlatının ilk çağlardan bu yana hareket adını verdiği izleklerin içinde kodlanmış bir eylem olduğunun izahını yapmaktadır. Antik çağlarda kaleme alınan destanlar incelendiğinde ölüm kavramının altında, zamanın gizli kodların yansımalarını görülmektedir. Foucault'da bu gerçeği deşifre ederek, yazma eylemi hakkındaki görüşünü bu düşünce çerçevesinde savunmakta olduğu görülmektedir.

2.57. FAKİR BAYKURT (1929 - 1999)

Türk roman yazarı Fakir Baykurt, 1948 yılında köy enstitüsünü bitirmiş ve kısa bir süre köy öğretmenliği yapmıştır. Daha sonra Ankara Gazi eğitim enstitüsüne devam

edip mezun olan Baykurt, ilköğretim müfettişi olarak çalışma hayatını sürdürmüştür. Baykurt'un en meşhur eseri (1954) yılında yazmış olduğu *Yılanların Öcü* adlı romandır. Ardından *Tırpan* (1970) ve *Kaplumbağalar* (1980) adlı iki roman meşhur eserleri arasındaki yerini almıştır. Tırpan adlı romanıyla aynı yıl içerisinde TRT sanat ödülüne layık görülmüştür.

Baykurt (1990) *Gösteri sanat ve edebiyat* dergisinde gerçekleştirdiği röportajda, okurla yazar arasındaki diyalogdan bahsetmiş, roman türü üzerinden yazma uğraşını şu sözlerle açıklamıştır:

İyi yazar okurunu yapıtına katar. İyi yazılmış bir romanda okurlarla yazar arasında bilinenlerden bambaşka bir diyalog vardır. Birçok yazarın genellikle “iyi yazmak” deyip geçtiğini ben böyle anlıyorum. Ancak bu yaptığım çok özeti özetini bir açıklamadır. Açmak gerekirse, iyi yazılmış romanın dil ve kurgu yönlerinden yalın, hem de yalın gözle görülemeyen gerçeği göstermesi yönünden açık seçik olması gerekir (Baykurt, 1990, s. 295).

Baykurt, öncelikle iyi bir yazarın yapıtına okurunu da kattığını söyler. Pek çok yazarın iyi yazmak söylemini açarak devam eden Baykurt, bir romanın dilinin ve yapısının sade olması gerektiği ve anlatılan gerçekliğin açık seçik şekilde görünür olması gerektiğini söylemiştir. Bir yazar olarak iyi yazmak cümlesinin anlamı budur. Bunun için kullanılan dilin günlük hayattaki gibi olması bekleneciktir. Onlar gibi konuştuğu sürece yazar eserine okuyucu da rahatlıkla katacaktır. Bunun da püf noktasının kelime seçimleri ve cümle yapıları olduğu fark edilecektir. İyi yazılmış romanın özelliği olarak görülen bu durum sadelik ve basitlik olarak da açıklanabilir. Yazar eserini ne kadar sade ve yalın bir anlatımla kaleme alırsa okuyucu gözünde bir o kadar başarılı sayılacaktır.

Baykurt, yazın ve roman arasındaki ilişkiyi şu cümlelerle açıklamaya devam etmiştir:

Yazın, özellikle roman alanındaki özelemlerim, gerçekleştirebildiklerimden geniş ve derindir. Bakıldığı zaman toplumun, içinden geçmekte olduğumuz tarihsel ve akan zamanın bütün kişileri, bütün sorunları, durumları, yerleri görünmeli onlarda. Okurun bakıp bakıp yalın gözle göremediklerini yazar olarak ben gösterebilmeliyim. Nasıl mikroskopun yardımı olmadan mikrobu göremiyorsak, sanatın, bilimin yardımı olmadan toplumsal, politik, tarihsel gerçekleri de göremeyiz (Baykurt, 1997, s. 301).

Baykurt, roman yazma işini ve yazarın roman türü için kurguladığı karakterlerle arasındaki ilişkiyi şu sözlerle açıklamıştır:

Ben roman yazmayı, sadece kendi üstlendiğim bir iş gibi almıyorum. Onu romanımın kişileriyle, hatta okurlarımla birlikte üstlenmişiz. Birbirimizin pabucunu giymişiz;

olayları, durumları, kişileri, acıları, sevinçleri birlikte yazıp götürüyoruz. El ele, omuz omuzayız. Yelkenlerimizi aynı yel şişiriyor. Yazar, kişilerinin pabucunu giymeden romanın bir bölümünü bile yazamaz. Her yazdığım insanım ben. Yazdığım her insan ben. Başka türlü nasıl olabilir. Bu asla kötü değil, iyi. Belirli kurallarla, formüllerle roman yazan bir yazın memuru değil, insanlarıyla, okurlarıyla sarmaş dolaş, birlikte çalışan, anlaşılan, takışan bir romancıyım ben (Baykurt, 1997, s. 312).

Baykurt, roman alanındaki yazın macerasını geniş ve derin bir ilişki çerçevesinde tanımlar. Bir eserde toplumun bütün dinamiklerinin olması gerektiğinden söz eder ve yazarın gerçek kabiliyetinin bu toplumsal durumları işlerken okurun göremediğini göstermek olduğunu altını çizer. Mikroskop olmadan hücrenin görülemeyeceği örneğini veren Baykurt, yazar olmadan bu toplumsal durumların gerçeğinin açığa çıkamayacağını beyan etmiştir. Ardından Baykurt, roman yazmayı kendi üstlendiği bir iş olarak algılamadığını söyler. Onun için yazın süreci interdisipliner bir yapıdadır. Öyle ki, bu durumu okurla arasındaki anlamlı bir ilişkiye yoran Baykurt, okurla birbirimizin pabucunu giymişiz benzetmesini yaparak, ortaklaşa yürüttüğünü söylediği yazma eylemini anlamlı kılmaya çalışmıştır. Baykurt'un toplumcu gerçekçi bir görüşü savunduğu meydana getirdiği eserlerden görülmektedir. Bu anlamda yazma sürecini de okuru dâhil ederek üretimde bulunduğunu dile getiren Baykurt, kendi yazarlık tanımını ve uygulama biçimini; belirli kurallarla, formüllerle uyan bir yazın memuru değil, okurlarıyla sarmaş dolaş, birlikte çalışan, anlaşılan, takışan biri olarak yapmıştır.

2.58. MILAN KUNDERA (1929 - ...)

Çek asıllı Fransız yazar Milan Kundera, yazdıkları eserlerle sayısız ödül almış, yazarlık mesleğinin haricinde sinema ve müzikle de yakından ilgilenmiştir. Lise eğitiminden sonra, Charles Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde Edebiyat ve Estetik üzerine yüksek eğitim görmüştür. Varoluşçu felsefenin son kalan temsilcisi olan Kundera, başarılı çalışmalarından dolayı 1985 yılında Kudüs ödülünü kazanmıştır. Önemli eserleri arasında, *Şaka* (1968), *Kahkaha ve Unutma Kitabı* (1979), *Var Olmanın Dayanılmaz Hafifliği* (1984), *Ölümsüzlük* (1990), *Önemsizlik Festivali* (2014) sayılabilir.

Kundera (2012) yazma eylemi üzerine olan düşüncesini, yazmış olduğu eserlerden örnekler vererek şu şekilde açıklamıştır:

Yazar olarak, kendim olarak müdahale etmeyi severim. Böyle durumlarda, her şey tona bağlı. Daha ilk sözcükten itibaren, düşüncelerim bir oyun havasındadır, ironiktir, alaycıdır, kışkırtıcıdır, deneysel ya da sorgulayıcıdır. Var olmanın dayanılmaz Hafifliği'nin bütün bir altıncı bölümü (Büyük Yürüyüş), Kitsch üzerine bir denemedir

ve temel ilke de şudur: "Kitsch pislüğün mutlak inkârıdır." Kitsch üzerine bütün bu fikir yürütmelerin benim için çok büyük önemi vardır, bunun arkasında pek çok düşünce, deneyim, inceleme, hatta tutku yatar ama ton asla ciddi değil, kışkırtıcıdır. Bu deneme romanın dışında düşünülemez; benim "sadece romana özgü deneme" dediğim de budur işte (Kundera, 2012, s. 82).

Bilindiği üzere bu roman, Kitsch temrinden beslenerek, tarihsel olayları deneysel bir sorgulamasıdır. Tam olarak bunu yapmaya çalıştığını dile getiren Kundera, daha ilk cümlesinden itibaren kafasında bir karnaval havasında yer alan düşünceleri sıralar. Bu düşünceler: ironi, alaycı, kışkırtıcı ve sorgulayıcılıktır. Kundera, yazılarının dinamiğini bu düşüncelerin oluşturmakta olduğunu söylemiş ve bu düşünme biçimlerini yazma eylemi için temel ilke olarak görmektedir.

Kundera, yazma hastalığı olarak nitelendirdiği, insanın yazma isteğini şu şekilde değerlendirmiştir:

"Yazma hastalığı, mektuplar, gizli günceler, aile tarihi yazmak (yani kendisi ya da yakınları için yazmak) isteği değildir, ama kitaplar yazmak isteğidir (yani bilinmeyen bir okuyucu kitlesine sahip olmak) ." (Gülüşün ve Unutuşun Kitabı) Bir biçim yaratma hastalığı değil ama benliğini başkalarına dayatma hastalığı. Güç isteminin daha grotesk biçimi (Kundera, 2012, s. 145-146).

Kundera, roman sanatı adlı kitabında yazma hastalığı ile alakalı düşüncesini paylaşmış, kendisi ya da bir başkası için yazmanın yazma hastalığı olarak, nitelendirilemeyeceğini, yazma hastalığının kitap yazma isteği olduğunu öne sürmüştür. Bu tanımlamayı yazmış olduğu gülüşün ve unutuluşun kitabına uyarlayan Kundera, kitap çerçevesinde yazma çabasının bir biçim yaratma hastalığı olarak tanımlamaktadır. Kundera kitabının yapısını abartılı süsleme olarak bilinen grotesk'in güç istemine yoğunlaşmış hali olarak ifade etmiştir.

2.59. URSULA K. LE GUIN (1929 - 2018)

Amerikalı bilimkurgu yazarı Ursula K. Le Guin, kendi yarattığı kurgusal evreninde fantezi türünde eserler vermiştir. İlk eserini 1959 yılında veren Le Guin, çok uzun yıllar yazmayı sürdürmüş ve birçok türde yazılar kaleme almıştır. Eğitimini Fransızca üzerine master derecesiyle tamamlayan Le Guin, 1950 yılından sonra kendini tam olarak yazmaya adanmıştır. İlk ciddi eserini 1968 yılında yayımlayan yazar, bu eseri sayesinde büyük bir başarı kazanmıştır. Önemli eserleri arasında, *Mülksüzler* (1974),

Sürgün Gezegeni (1966), *İlüzyonlar Şehri* (1967), *Karanlığın Sol Eli* (1969), *Gecenin Dili* (1979), *Dünyanın Doğum Günü* (2002), *Hediyeler* (2004), *Sesler* (2006) sayılabilir.

Le Guin (2018) yazma eylemi hakkındaki görüşünü dil üzerinde şu şekilde açıklamıştır:

Yazma eylemi tamamen konuşma dilinde ve gayri resmi olabilir, fakat herhangi bir zorluk düzeyinde duygu ve düşünce aktarımı için genel anlaşmalara, dilbilgisi ve kullanım esaslarının ortak kurallarına uymak zorundadır (Le Guin, 2018, s. 29).

Le Guin, yazma eyleminin konuşma dilinde resmi ve gayri resmi şekilde bulunabilmesine karşın, dil bilgisinin ortak kurallarına uyma zorunluluğu olduğu düşüncesini savunmuş ve ardından kendi yazma eylemiyle alakalı olarak uyguladığı yöntemi şu sözlerle anlatmıştır:

Ben de defter tutarım; bu defterlere öykü fikirleri yazar, tıpkı birer kemikmişler gibi onlara homurdanırım, çiğnerim, çoğu kez gömer, sonra kazıp yeniden çıkarırım. Bir şey yazarken, hele bu bir romansa, karakterler hakkında notlar da düşerim. Hafızam çok zayıftır ve eğer karakterin biri hakkında aklıma bir şey gelirse ve henüz onu yazmanın zamanı değilse, ileride bakmak üzere bir not alırım. Şöyle bir şey: W.H'nin mas istm-Azr!!Sonra da notu kaybederim (Le Guin, 2010, s. 143).

Le Guin, o da tıpkı diğer yazarların yaptığı gibi not tuttuğunu söylemektedir. Almış olduğu notların içeriğini öykü fikirlerinin oluşturduğunu söyleyen Le Guin, not aldığı öykü fikirlerini kemiğe benzetir ve bu kemiği saklayan bir köpek gibi onu saklayıp daha sonra tekrar kullanmaktadır. Roman karakterleri hakkında da notlar aldığını dile getiren Le Guin, aklına gelen karakter fikrini not defterine geçirdiğini fakat sıklıkla bu notları kaybettiğini dile getirmektedir.

2.60. BİLGE KARASU (1930 - 1995)

Türk öykü, roman ve deneme yazarı Bilge Karasu, post modern romanın Türkiye'deki önemli temsilcilerinden biridir. Eserlerinde daha çok durum ve olayların felsefi boyutunu ele alıp inceleyen Karasu'nun önemli eserleri arasında, *Uzun Sürmüş Bir Gecenin Akşamı* (1970), *Göçmüş Kediler Bahçesi* (1980), *Kısmet Büfesi* (1982), *Ne Kitapsız Ne Kedisiz* (1994), *Kerem İle Kediler* (1970) sayılabilir. Bilge Karasu bu ve diğer çalışmalar neticesinde 1963 *Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü* ve 1970 *Sait Faik Hikâye Armağanı* ödülünün sahibi olmuştur.

Karasu (1994) yazma eylemine dair düşünce ve yöntemini şu sözlerle açıklamıştır:

Bense, yazılarımla uzun uzun yaşamak zorundayım sanki o yazının çatısı, yaşayarak (yaşarken, yaşadıkça) çatılacak; yazı etlenip butlanacak, budanacak, değişik yerlerinden başlanarak, yazılıp bozulacak, değişik yollar denenip bırakılacak; sınanıp "işlenmeye değer" bulunmuş damarlar, yüreğe giden yolu oluştursun diye düzene konup birleştirilecek, ayrılacak; ortaya "bitmiş gibi" görünen bir yazı çıktığında da en acımasız makaslamalarla kurguya yeniden girilecek, yazının yüzlerce yerine ufak-büyük birtakım ekleme, çıkarma, düzeltme işlemleri uygulanacak. Sözün kısası vakit geçecek, o yazıyla yaşamının getirdiği (anlamsız kıldığı, önemlileştirdiği) ne varsa, "yazma" da oralarından geçip dolaşp bir yerlerde eğlenecek, bir yerlerde hızlanacak sonunda ortaya bir yazı çıkacak. Böyle yazmak gerektiğini söylemiyorum, ancak böyle yazabildiğimi söylüyorum (Karasu, 2013, s. 73-74).

Karasu, yazma sürecini ele aldığı açıklamasında yazının ortaya çıkış zamanında yaşadığı aşamaları yüksek betimleme gücüyle anlatmaktadır. Yazı, işlenmeye değer görülen bulunmuş bir damar gibi yazarın düşüncesine giden yolu oluşturmak için düzene konmasını, yani düzeltmesinin yapılmasından söz eden Karasu, bir yazıyla yaşamak diyerek betimlediği geçen süreyi anlatırken, yazının alacağı hal ve biçimi işleyen yazarın giriştiği uğraşpı dile getirmiştir. Anlamsız bulunan, önemli görülen ne varsa yazının içinde işlenmeye hazır halde beklemektedir diyen Karasu, bu yöntemin uygulanıp yazılabildiğini söyler ancak bu şekilde yazmak gerektiğine dair bir görüş belirtmez.

2.61. JACQUES DERRIDA (1930 - 2004)

Fransız filozof ve edebiyat eleştirmeni olan Jacques Derrida, yapı sökümcülük olarak bilinen düşünce akımının kurucusudur. Sorbonne Üniversitesinde eğitimine başlayan Derrida, Harvard ve Kaliforniya gibi Üniversitelerde akademik kariyerini sürdürmüştür. Geliştirdiği kavramlar edebiyat eleştirisinden sosyoloji ve felsefe gibi alanlarda tartışılmıştır. Önemli eserleri arasında, *Yayılm* (1972), *Felsefenin Kıyıları* (1972), *Resim Olarak Gerçek* (1978), *Kartpostal* (1980), *Felsefe Hakkı Üzerine* (1990), *Açmazlar* (1996), *Öteki Hedef* (1991), *Gramatoloji* (1998) sayılabilir.

Derrida (2010) etimolojik bir tanımdan çok yazının işlevine yönelik bir benzetmeyi şu şekilde yapmıştır:

Yazmak, aslında sözü devam ettirmenin ya da yeniden ele geçirmenin tek yoludur (Derrida, 2010, s. 83).

Derrida'ya göre yazmak tabi olarak sözü yazıya geçirmektir. Yazmak bir düşünce iletkenliği barındırdığından, yazmak eylemini sözün devamı için gerekli gören Derrida, bununla alakalı olarak sözü devam ettirecek tek araç olarak yazmayı örnek göstermiştir.

2.62. UMBERTO ECO (1932 - 2006)

İtalyan akademisyen ve yazar Umberto Eco, 1971'de Bolonga Üniversitesinde profesör olarak çalışmış, *Gülün Adı* ve *Foucault Sarkacı* adlı romanlarla dünyaca tanınan bir yazar haline gelmiştir. *Göstergebilim* ve *Ortaçağ Estetiği* gibi konularda akademik çalışmalarda bulunan Eco' nun diğer önemli eserleri arasında, *Foucault Sarkacı* (1988), *Gülün Adı* (1980), *Önceki Günün Adası* (1995), *Baudolino* (2000), *Genç Bir Romancının İtirafı* (2011) sayılabilir.

Eco (2011) yazmak üzerine olan düşüncesini ilk romanını yazarken edindiği tecrübesiyle birlikte şu şekilde açıklamıştır:

İlk romanımı yazdığım sırada birkaç şey öğrendim. İlki şu: "İlham", sanatsal açıdan saygın görünebilmek için hilebaz yazarların başvurduğu kötü bir kelimedir. Eski bir söz vardır, dehanın yüzde onu ilham, yüzde doksanı terdir, der. Fransız şair Lamartine'in en iyi şiirlerinden birini nasıl yazdığından sıkça söz ettiği söylenir: Bir gece ormanda gezinirken şiirin ani bir ilhamla, aklına eksiksiz geldiğini öne sürer. Ölümünden sonra çalışma odasında o şiirin pek çok versiyonunu bulmuşlar, yıllar boyu yazıp yazıp düzeltmiş şiirini (Eco, 2011, s. 13).

Eco, ilk olarak yazmak için gerekli olanın ilham olduğunun hilebaz yazarların uydurmuş olduğu bir kelime olduğunu söyler. Eco, ilham hakkında küçük bir anekdot paylaşır. Fransız şair Lamartine'in şiirlerinden birisini nasıl yazdığı sorusunu ormanda gezerken aniden gelen ilham olduğunu söylemiş, ancak yazar öldükten sonra o şiirle alakalı yıllarca düzelti metinleri bulunduğunu aktaran Eco, yazma uğraşısı güden yazarların ilhamla alakalı olan inançlarını bu küçük hikâye ile çürütmeyi başarmıştır. Eco'nun yazma eylemi kapsamında verdiği bu örnek yazma sürecinde yer alan, metni düzeltme aşamasına da işaret etmektedir. Eco, bu bağlamda tarihsel bir sözle alıntı yaparak dehanın yüzde onu ilham geri kalan yüzde doksanı terdir diyerek metin üzerinde çalışmanın önemini vurgulamaktadır. Eco, bir metni oluştururken yürütülecek olan çalışmaya dikkat çekmiş, yazma çabası onun için ilham kelimesi gibi büyülü bir anlama gelmediğini ifade etmiştir. Eco için yazmak daha çok, verilen emek, terleyen anın anlamına gelmektedir.

2.63. SYLVIA PLATH (1932 - 1963)

Amerikalı şair ve yazar Sylvia Plath, hayatı boyunca manik-depresif bozuklukla yaşamış ve bunun etkileri yaşamında ve yazarlığında görülmektedir. Plath, eğitimini

Cambridge Üniversitesinde sürdürürken kendisi gibi şair olan Ted Hughes'la evlenip yaşamaya başlamıştır. Dünya çapında tanınmasını sağlayan ise 1963 yılında intihar etmesi olmuştur. Plath'ın önemli eserleri arasında, *Sırça Fanus* (1963), *Ariel* (1965), *Kırmızı Kitap* (1976), *Sihirli Ayna* (1989) sayılabilir.

Plath (2014) yazma isteğini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Yazmak istiyorum çünkü hayatın aktarımı ve izahını sağlayan yollardan birinde öne çıkma isteği duyuyorum. Yalnızca yaşamak gibi muazzam bir işle tatmin olamam. Hayata sonelerle ve sestinalarla hükmetmeli ve 60 wattlık ampulle çalışan kafam için sözlü bir ışık kaynağı yaratmalıyım (Plath, 2014, s. 135).

Plath, yazma eylemi ile ilgili düşüncesinde hayata soneler ve sestinalar hükmetmeli demiş, yazabilmek için sözlü bir ışık kaynağı olmalıyım diyerek, şiir yazmaya olan hayranlığını göstermektedir. Plath, buna bağlı olarak yazmış olduğu sonesinin ardından duyduğu mutluluğu şu yazdığı şu cümlelerle anlatmıştır:

İşte bir cumartesi akşamı saat dokuzla sabah bir arasında yazılmış ilk sonemi; bebeğimi, hamilelik hazzıyla dünyaya getirdim. Sözcüklerin yarattığı duyguların ve müziğin tadını çıkararak, istediğim tonu, ses benzeşmelerini ve bozuşmalarını ve müzikal etkiyi yaratmak için ince eleyip sık dokuyup kelimeleri tekrar tekrar seçip ayırdım. Tanrım, mutluyum bir yıldır yazdığım, gözüme kulağıma ve zihnime güzel gelen ilk şey (Plath, 2014, s. 63).

Plath, hastalığı sebebiyle, hep yas tutarak yaşayan birisi için bununla başa çıkmanın en iyi yolunun yazmak olduğunu bilen ve uygulayan birisidir. Özellikle bir şiir kaleme aldığı anda hissettiği duyguyu tarif etmesi yazma eyleminin nasıl güçlü bir his yarattığı görülmektedir. Yine de her defasında yazmanın zorluğundan söz eden Plath, bununla alakalı olarak günlüğüne şunları yazmıştır:

Bazı şeyleri yazmak çok güç. Başına bir iş geldikten sona, bunu yazmak için oturuyorsun veya olayı dramatize ediyorsun ya da rolün hakkını veremiyorsun, yanlış kısımları abartıp önemli olanları göz ardı ediyorsun. Her koşulda, asla istediğin şekilde yazamıyorsun (Plath, 2014, s. 9).

Plath, “*Sadece içimde susmak istemeyen bir ses olduğu için yazıyorum,*” diyerek yaşadığı ruhsal sıkıntıların yanında, yazmanın zorluğunu iliklerine kadar yaşamış bir yazar olduğunu bizlere göstermektedir. Yine de, bu engellere rağmen pek çok hissini yazarak kayıt altına almış, kendi tanımıyla içindeki sesi yazının kalıcılığıyla susturmamayı başarmıştır demek mümkün olmaktadır.

2.64. AHMET OKTAY (1933 - 2016)

Türk şair, gazeteci ve yazar Ahmet Oktay, yazmaya ortaokul da başlamış ve ilk şiirlerini 1949 yılında Gerçek dergisinde yayımlanmıştır. Öğrenimini lisede yarım bırakarak çalışma hayatına atılan Oktay, birçok işte çalışmıştır. Bir dönem TRT muhabirliği yapan Oktay, haber müdürlüğüne kadar yükselip 1982 yılında emekli olmuştur. 1960 yılında toplumcu gerçekçi şiirler yazan Oktay, 1987 yılında Behçet Necatigil şiir ödülünü almıştır. Önemli eserleri arasında, *Söz Acıda Sınandı* (1996), *Az Kaldı Kışa* (1996), *Her Yüz Bir Öykü Yazar* (1963), *Bir Yazının Arayışları* (2001), sayılabilir.

Oktay (1981) yazma eylemini varoluşsal anlamına tanıklık eden bir araç olarak görmektedir ve bu düşüncesini şu cümlesiyle ifade etmiştir:

Yazıyorum: dünyada var oluşuma tanıklık ediyorum. Evetliyor ya da hayırlıyorum bu yeri (Oktay, 1981, s. 10).

Oktay, durduğu yerin yani dünya da oluşuna evet ya da hayır diye cevaplar verdiği benzetmeyi, yazma eylemi ile gerçekleştirdiğini söylemiştir:

Yazan ve okuyan birlikte kurtulabildikleri anda gerçekleşir yazı. ve ancak yazı açılabilir kitlelere yazarın da içinde bulunacağı büyük kurtuluşun kapısını (Oktay, 1981, s. 13).

Ahmet Oktay, yazan ve okuyan olmak üzere ikiye ayırdığı eyleyen bu unsurları yazı yoluyla bir araya getirmiştir. Yazmak ile olan düşüncesi bu iki eyleyenin bir araya gelmesiyle gerçekleşir, kitlelere kadar ulaşabilen ona hitap eden yazıdır. Ortada bir yazı yoksa okuyan da yazan da var olmayacaktır.

2.65. SUSAN SONTAG (1933 - 2004)

Amerikalı deneme ve roman yazarı Susan Sontag, dünyaca tanınan bir yazardır. Aynı zamanda insan hakları savunucu olan Sontag, 2003 yılında Alman yayıncılar birliğinin geleneksel barış ödülünü kazanmıştır. Roman yazmaya 1963 yılında başlayan Sontag'ın önemli eserleri arasında, *Ölüm Tüneli* (1967), *Ben Vesaire* (1977), *Alice Yatakta* (1999) ve *Başkalarının Acısına Bakmak* (2003) sayılabilir.

Sontag, yazmak eyleminin kendinde bulduğu karşılığının şu şekilde açıklamıştır:

Ben yalnızca kendim hakkında yazmakla ilgilenmiyorum, her şeyle ilgileniyorum, bazen bu 'her şey'e bildiğim, yaşadığım şeylerin, kişiliğimin bazı yönlerini katıyorum. Ama yalnızca kendini anlatmak bence ucuz bir araç. Dolayısıyla Amerikan romanına ve yazarlarına saygı duymuyorum. Norman Mailer'a saygı duymuyorum. Kennedy olmak ve Monroe'yla sevişmek istiyor, CIA'de çalışmak istiyor, bu fantezilerini yazarak harcıyor yeteneğini. Duygusal sahicilik yok yazdıklarında. Sonra kendi küçük dünyalarını ve deneyimlerini anlatanlar var - boşanmalar, korkunç çocukluklar, uyuşturucu satma ve kullanma hikâyeleri. Dünya hakkında yazmak isteyen çok az insan var aslında - John Updike örneğin, inanılmaz güzellikte cümleler kurar, ama kitaplarının konusuna bakın, eşlerin birbirini aldatması. Yani, harika değil. Kitaplar harika olmalı. Yeniden okumak istemelisiniz. İki kez okumaya değmeyen bir kitap, bir kez okumaya da değmez. Kitaplar semptom haline geliyor. Amerika'nın ne olduğunu öğrenmek istersem rock konserine, sinemaya giderim; Amerikan nihilizmini romanlardaki raporlardan, bültenlerden öğrenmeye ihtiyacım yok. Roman gerçek bir dünyayı; okuyanın kalbini, duygularını, bilincini eğitecek, daha iyi hale getirecek şekilde kurma gücüne sahip. Dostoyevski'den söz etmiştik – onu okumak beni daha büyük bir insan yaptı. Bir roman okuduğumda bana bunu düşündürmesini isterim ("Artık Daha İyi Yazıyorum" – Susan Sontag'la Söyleşi, 2013).

Sontag, her şey dağarcığına, yaşadıklarından ve kişiliğinden bazı şeyler ekleyerek gerçekleştirdiği yazma eyleminin, dünya hakkında yazmak demek olduğunu dile getirmiştir. Yazarların sorumlulukları üzerine küçük bir eleştiride bulunmaktadır. Sontag, John Updike ve Norman Mailer'ın yazma eylemlerini yanlış bulduğunu söylemiş, onların yazılarını okuduğunda içinde bir heyecan uyanmadığını fakat Dostoyevski'yi okuduğunda daha erdemli bir insan olduğunu söylemiştir. Sontag, bir roman okuduğunda onu düşündürme eylemine geçirmesi gerektirdiğini söyler. Bunu Dostoyevski ile başaran Sontag, kitapların harika olması gerektiğini, onları yeniden büyük bir iştahla okumak gerektiğine inandığını ve iki defa okunmaya değmeyen bir kitabın bir kere bile okunmaya değmeyeceğini söylemiştir.

Sontag (1995) Edward Hirsch ile bir röportajda yazma alışkanlığı hakkındaki görüşünü şu sözlerle ifade etmiştir:

Bir anda yazıyorum. Yazmam gerektiğine dair içimde bir baskı oluştuğunda ve zihnimde bazı şeylerin olgunlaştığını yeteri kadar hissettiğimde yazmaya başlayabilirim. Fakat bir kere zihnimde bazı şeyler yoluna girmiş olmalı, başka bir şey yapmak istememeliyim. Yazarken dışarı çıkmam, çoğu zaman yemek yemeyi unuturum, çok az uyurum. Bu disiplinsiz bir çalışma şekli ve bana verim sağlamıyor (Sontag, 1995, s. 52).

Sontag, yaptığı röportajda yazarken dışarı çıkmadığını, çoğu zaman ise yemek yemeyi unuttuğunu ve çok az uyuduğunu söylemiştir. Bunu disiplinsiz bir çalışma şekli olarak gören Sontag, bu durumun ona verim sağlamadığını söylemektedir. Yazma eylemine tutkuyla bağlı olduğunu dile getirmiştir.

2.66. TAHSİN YÜCEL (1933 - 2016)

Türk akademisyen, öykü ve roman yazarı Tahsin Yücel, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünde eğitim görmüş ve aynı üniversitede akademik hayatına devam etmiştir. 2000 yılında emekli olan Yücel yazma çalışmalarına ağırlık vererek birçok eser yayınlamıştır. Önemli eserleri arasında, *Ben ve Öteki* (1983), *Uçan Dairler* (1954), *Peygamberin Son Beş Günü* (1992), *Bıyık Söylencesi* (1995), *Anadolu Masalları* (1957), *Dönüşüm* (1975), *Yazının Sınırları* (1982), *Yazın, Gene Yazın* (1995) sayılabilir. Yücel, ayrıca 1956 Sait Faik hikâye Armağanı, 1959 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü, 1993 Orhan Kemal Roman Armağanı gibi ödüllerin sahibi olmuştur.

Yücel, yazmak insanın kendisinden kuşkulanasıdır diyerek, yazma eylemine dair görüşünü şu cümlelerle açıklamıştır:

Yazmak sık sık kendimizden kuşkulanmaya yöneltir bizi. Hiç yazmamak da bu kuşkunun önümüze çıkardığı ana seçeneklerden biridir. En azından bu uğraşmayı sonu belirsiz bir serüven gibi yaşayanlar için (Yücel, 2005, s. 101).

Yücel, yazma eylemini sonu belirsiz bir serüven olarak görenlerin yazmamayı da bu kuşkuyla karşısına çıkabileceğini söylemiştir. Kuşku, bilindiği üzere felsefenin de ilgilendiği bir alandır ve felsefenin kendisi de bizzat yapısından kaynaklanan şüpheciliğin yanında bilginin imkânından şüphe ederek önemli bir yer almışlardır. Bu şüphe, bilimden önce farklı sebeplerden kaynaklanmıştır. Bu sebepten genel geçer bilgilerin insan için olanaksızlığını savunan akım olan şüphecilik akımı, Yücel' in yazmak tanımının alt yapısını oluşturduğu söylenebilmektedir.

Yücel, yazma eyleminin düşünsel bir eğlence olmadığını şu ifadeleri kullanarak dile getirmiştir:

Yazmak düşünsel bir eğlence olamaz: ya bu işe hiç bulaşmamak ya da bir sav için yazmak gerekir, savınız hiç kimsenin işine yaramayacak, okurun eğlenmesini sağlayamayacak bir sav bile olsa (Yücel, 2005, s. 103).

Yücel, yazmak zihinsel bir eğlence değildir demiş ve her yazının bir savının olması gerektiğini söylemiştir. Bu görüş kimsenin işine yaramayacak, hatta kimseyi eğlendirmeyecek de olsa yazmak gerekir diyen Yücel, yazmanın bir düşünce işi olduğunun altını çizmiştir.

2.67. AKŞİT GÖKTÜRK (1934 - 1988)

Türk dilbilimci ve yazar Akşit Göktürk, eğitimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde görmüş aynı üniversitede 1978 yılında profesörlüğe kadar yükselmiştir. 1969 yılında Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü kazanan Göktürk'ün eserleri arasında, *Edebiyatta Ada* (1973), *Okuma Uğraşı* (1979), *Dillerin Dilidir* (1986), *Sözün Ötesi* (1989) sayılabilir.

Göktürk (1997) okunmak için yazmayan kimse var mıdır sorusuyla yazma eylemini şu ifadelerle açıklamıştır:

Okunmak için yazmayan kimse var mıdır? Bütün yapıtlarını yakılmak üzere yazan Kafka da bilincindeydi bu gerçeğin. Gizli bir günce tutan, yalnız kendim için yazıyorum diyen kişinin durumunda da, kâğıt üstüne dökülen metnin göndericisi ile alıcısı birleşmiştir. Tıpkı bir yapıtını kendi sesinden izleyen, oyununun sahnede oynanışını gören ya da kendi düzenlediği müziğin çalmışını dinleyen kimsenin durumunda olduğu gibi (Göktürk, 1997, s. 14).

Göktürk, kâğıt üzerine yazılmış metinlerin göndericisinin ve alıcısının birleşmiş olduğunu söyler ve bu durumu, eserin yaratıcısının yine o eserin icra edilmesini takip etmesine benzetmektedir.

Göktürk (1998) yaratıcı yazarın yazma teşebbüsünü şu cümlelerle açıklamıştır:

Yaratıcı yazar, ders vermek için yazmaz. İnsan olduğu için, insanca bir titreşimi iletmek için, gündelik yaşamının kurallaştırdığı katılıkları, çirkinlikleri, haksızlıkları dengeleyecek bir umut kıvılcımı tutuşturmak için yazar (Göktürk, 1998, s. 43).

Göktürk, yaratıcı yazarın yazma eyleminde bulunmasını insanca bir arzuyu, yaşamda karşılaştığı haksızlıklara ses çıkarmak için yazdığını söylemiştir. İnsanın içindeki yazma itkisinin cevabı olan bu düşünce, yaşamın içinde yer alan kişinin tamamıyla beşeri yönünü ön plana çıkarmaktadır. Yazma isteğinin gerçekleşme aşamalarını değerlendirmeye devam eden Göktürk, yazma-okuma ilişkisini, iletişim boyutunu ele alarak şu şekilde açıklamaktadır:

Bir öykü, şiir, oyun yazan kişi, yazma edimiyle iletişime istekliliğini göstermiştir. Bir sözü vardır söyleyecek. Şu ya da bu metni açıp okumaya başlayan kimse ise, aynı istekliliği, iletişimin öbür ucundan, alıcı uçtan göstermiş olur (Göktürk, 1998, s. 21).

Göktürk, çeşitli edebi türleri kaleme alan kişinin yazma eylemiyle yapmak istediğini iletişime geçmek olarak nitelendirmektedir. Bu eylemi gerçekleştiren yazarın, söyleyecek sözü olduğu için bu uğraşmayı gerçekleştirdiğini söyleyen Göktürk, buna bağlı

olarak, yazınsal etkinliği, insanın yaşamla ilgili bir takım gerçekleri sorgulama yollardan birisi olarak görmektedir. Metin-okur ilişkisi üzerinden yazma eylemi hakkında görüşlerini belirtmiş olan Göktürk, okuma edimi, yazının varlığı, yazı da okumayı etkileyen bir birikim olduğu görüşü üzerinde durmuştur.

2.68. OĞUZ ATAY (1934 - 1977)

Türk roman ve oyun yazarı Oğuz Atay, eğitimini 1957 yılında İstanbul Üniversitesi İnşaat Fakültesinde tamamlamıştır. Sonraki yıllarda Kadıköy vapur iskelesinde kontrol elemanı olarak çalışmış, daha sonra görevinden istifa edip İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nde öğretim üyesi olmuştur. Atay, 1971 yılında *Tutunamayanlar* romanını yayımlayarak büyük ses getirmiştir. Bu romanıyla TRT roman ödülünün sahibi olmuştur. Önemli eserleri arasında, *Tutunamayanlar* (1972), *Tehlikeli Oyunlar* (1973), *Bir Bilim Adamının Romanı* (1975), *Korkuyu Belerken* (1975), *Oyunlarla Yaşayanlar* (1975), *Günlükler* (1987) sayılabilir.

Atay (1972) Pakize Kutlu ile gerçekleştirdiği röportajında, meşhur *Tutunamayanlar* romanını yazarak ne yapmak istediniz sorusuna, insanı anlatmayı amaçladığını şu sözlerle dile getirmiştir:

Tutunamayanlar ile çok basit bir iş yapmak istedim; insanı anlatmayı düşündüm. Kapalı dünyalar içinde yaşayan yazarların bile bu cümleye hemen isyan edeceğini, "Peki herkes ne yapıyor?" diye öfkeleneceğini bildiğim halde bu basit gerçeği söylemekten kendimi alamıyorum. Ben, kahramanlarımın iplerini istediği gibi oynatarak insanlardan kuklalar yaratan büyük romancıların yeteneklerinden yoksunum. Roman kahramanlarına uygulayacak büyük nazariyelerim, onları peşinden koşturacağım büyük ülkülerim yok. Ya da insanlara, özellikle tutunamayanlara saygım büyük olduğu için, acıyorum onlara; böyle büyük büyük meselelerin makale, inceleme, deneme gibi yazı türlerinin konusu olduğunu sanıyorum (Oğuz Atay'la "Tutunamayanlar" üzerine, 1972).

Atay, kendi yazım amacının sıradan insanların hayat hikâyelerini kaleme almak olduğunu söylerken kendi yazma eyleminin de küçük bir ipucunu vermektedir. Atay, büyük kahramanları kaleme almamış, aksine toplumun görmezden geldiği, kimsenin umursamadığı, destansı olayların içinde yer almayan kişilerin hayatını konu edinmiştir.

Atay (1987) yazma eylemiyle ilgili roman kahramanları üzerinden kendi yazarlık anlayışına dair şu bilgileri vermiştir:

Bu deftere ikinci kitabım hakkında düşüncelerimi yazmak istiyorum. Aklımdan bir şeyler geçiyor ara sıra. Unutuyorum. Geldiği anda bu deftere yazmalıyım. "Tutunamayanlar" gibi sayfa bir diye başlamak olmaz. Çok dağılıyorum (Atay, 1987, s. 16).

Günlüğüne düşünceleriyle alakalı notlar aldığı görülen Atay, bu notların bir kısmını ikinci romanı olan *Tehlikeli Oyunlar*' da kullanmıştır. Notlardan birini günlüğüne şu şekilde kayıt etmiştir:

Hüsamettin Bey, önsözler ve ithaflar yazmaya çok meraklı. Karışık ve kimi övdüğü belli olmayan ithaflar karalıyor. Bazı zenginlere gönderip para kazanmak gibi bir düşüncesi de var. Eskiden nişanlar da konuşmalar yaparmış (Atay, 1987, s. 70).

İlk basımı 1973 yılında yapılmış olan *Tehlikeli Oyunlar* adlı romanındaki Hikmet karakteri, henüz roman tamamlanmadan önce Atay'ın almış olduğu notlarda görülmektedir. İnceleme sonunda günlüklerde yer alan bu bilgiler, Atay'ın yazma sürecinde yer alan not almak eylemini uyguladığı görülmektedir.

2.69. HİLMİ YAVUZ (1936 - ...)

Türk şair ve yazar Hilmi Yavuz, edebiyat alanında daha çok ikinci yeni şiir akımının etkisinde kalarak imgesel şiirleriyle tanınmaktadır. Eğitimini Londra Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümünde tamamlayan Yavuz, Türkiye'ye döndükten sonra çeşitli yayınevlerinde çalıştıktan sonra farklı üniversitelerde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. Önemli eserleri arasında, *Gülün Ustası Yoktur* (1993), *Yazın, Dil, Sanat* (1996), *Budalalığın Keşfi* (2002), *Yüzler ve İzler* (2006), *Geçmiş Yaz Defterleri* (1998), *Denemeler* (1999) sayılabilir. Biçim ve özü dengeleyerek yazılarına yansıtan yazar, yazılarında çağdaş bir bakışı benimsediği söylenebilmektedir.

Yavuz (1999) şiir öğretilbilir mi başlığı üzerinden yazma eylemi hakkındaki düşüncesini şu şekilde açıklamıştır:

Şiir öğretilbilir mi? Niye öğretilmesin? Öğretilir öğretilmesine de, öğretilen, şiirin kurallarıdır sadece. Güzel sanatları bitiren herkes nasıl büyük ressam, büyük heykeltıraş olamıyorsa, şiir eğitiminden geçenlerin de büyük şair olacağı söylenemez. Hem Montaigne söylemiyor muydu: "Şiirin orta hallisi veya kötüsü için kurallar, ustalıklar bir ölçü olabilir." diye? Ancak gene de, öğretileni yabana atmamak gerek, örneğin, iyi bir dizeyi kötü bir dizeden ayırt edebilmek (Yavuz, 1999, s. 79).

Yavuz, şiirin öğretilen bir şey midir sorusuna şiirin kurallarının öğretililebileceği ancak bu eğitimin sonunda herkesin büyük bir şair olamayacağını söylemiştir. Yavuz' un aslında burada anlatmak istediği yazı aracını kullanarak sanat üretimi yapan kişilerdir. Şair üzerinden verilen örnekte, gerçek bir şair olabilmenin şiirin kurallarından çok yaratıcı ilhamdan kaynaklandığını ifade etmek isten Yavuz, Montaigne'den verdiği örnekle kuralların şairler için bir ölçü olduğundan söz eder. Hilmi

Yavuz, yalnızca şiir türü üzerinde görüşlerini beyan etmemiştir. Roman üzerinden de görüşlerini belirtmiş ve bu iki edebi tür arasında kıyaslamalar da yapmıştır.

Yavuz (1997) Feridun Andaç ile gerçekleştirdiği söyleşide roman yazmak ve şiir yazmak arasındaki farkı şu ifadelerle açıklamıştır:

Roman yazarken, anlatı yazarken Batılıyızdır, şiir yazarken, ister istemez. Doğulu. Yani, Kendimizi olma durumundayız. Çünkü şiir çok sahil bir şey. Ben şiirde kendimi buluyorum. Anlatı, benim bulduğum şeyi anlatabilmeme yardımcı oluyor. Çünkü şiirde bunu anlatamıyorum. İnsanın bir şeyde kendini bulması başkadır, anlatması başka (Yavuz, 1997, s. 426).

Yavuz'un belirttiği görüşler incelenecek olunursa yazma eylemine bakış açısı daha çok şiir yazmak üzerine olmuştur. Şiir yazarken kendini bulduğunu, çünkü yazı türleri içinde daha gerçek olduğunu dile getiren Yavuz, batılı olmayı roman türü ile özdeşleştirmiş, bunun yanında ve şiir yazmak eşittir doğulu olmak yani kendimiz olma durumudur demiştir. Yazarak kendini anlattığını düşünen Yavuz, insanın bir şeyde kendini bulmasının ayrı, anlatmasının ayrı şeyler olduğunu ifade ederek, yazma eylemine dair bir eleştiri getirmiştir. İnsanın tabiatı üzerinden yaptığı değerlendirmede okuyucu ve yazar ayrımını çağrıştırmaktadır. Okuyucu kendini bir romanda veya şiirde bulabilir ancak kendini anlatması yani yazma eylemini gerçekleştirmesi çok da bununla alakalı bir durum değildir. Çünkü anlatma yeteneği yazı türüne göre çeşitlilik gösterebilir. Örneğin bir yazar kendini bir roman yazarak daha net ifade edebiliyorken, başka bir yazar şiir yazarak kendini ifade edebilir. Bu keskin çeşitliliğin altını çizen Yavuz, yapmış olduğu değerlendirmelerinde daha çok şiir türü üzerinden örnekler verdiği görülmüştür.

2.70. RADOVAN PAVLOVSKİ (1937 - ...)

Rodovan Pavloski, Sırbistan doğumlu şair ve deneme yazarıdır. Eski Yugoslavya'nın birçok ülkesinde tanınan bir yazar olan Pavlovski'nin Türkiye'de en bilinen eserleri *Göl ülkesi* (1973) ve *Dünyanın göz bebeğine gömün beni* (1995) adlı şiir kitaplarıdır.

Pavlovski (1997) yazma uğraşısını kendi çaba ve değerlerine nasıl meydana getirdiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Yaratıcılık karşı koymaktır. Zekâ ise dayanıklılıktır. Ben başkalarının örgülerine dayanmamaktayım. İdeolojik olarak pek çok sözler harcanmıştır. Yeni duygular, yeni duyarlılıklar sözcüklerin yeniden dünyaya gelmesine neden olacaktır. Çağdaş dünya şiiri de yeni bağıntılar, yeni ilişkiler istemektedir. Zaten bu yeniye ulaşmak için bu konuşmaları yapmaktayız. Benim gezgin yurdum insandır. Bu evrenseldir. Gerçekte ben, gezegeenler poetikasına düşerim. Benim çağdaşım her şair olabilir. Ancak, bu şair, sözünü

ettiğiniz renkler, şiirin imgesel dilinin aymaz bir bütünüdür. Göz bebekten başlayıp, gözbebeğinin dışındaki ışımda bunlar belirmektedir (Pavlovski, 1997, s. 465).

Pavlovski, yaratıcı yazarlığa atıfta bulunarak yaratıcılığı karşı koymak, zekâyı ise dayanıklılık olarak görmektedir. Başkalarının yolunu takip etmediğini, yeni duygular ve yeni duyarlılıklar sözcüklerin de kendilerini zamanla birlikte yenilediğini söyleyen yazar bu hızı temel alarak, kendisinin gezgin ruhunu insanı keşfetmek olarak tanımlar. Pavlovski, hiç şüphesiz bu görüşünde evrensellik vurgusu yapmıştır. Çağdaşı olan şairlerle aynı ortak konuları ele alırken şiirin imgesel dilini, ortak iyi ve ortak kötüyü eşit derecede anlatma kabiliyeti olarak gören Pavlovski, dil ile dilin imgesel boyutunun ayrılmaz bir bütün olarak değerlendirmektedir.

Pavlovski, yazmak eylemi ve dil ilişkisini şu sözlerle açıklamıştır:

Ben şiiri şiir diliyle yazıyorum. Bu dil, benim için, önceden oluşmamıştır, onu ben oluşturuyorum. Şiir dilim, ana dili diye nitelediğimiz şairin dilinin yanından geçer onunla buluşmayabilir de, ayrılabilir de... Şiir dilim, bu zamanda Türk diline yakın olabilir. Buna göre, yurt dili olarak şairin dili evrensel dildir. Her ulusun dili olabilir, hatta her ailenin dili olabilir. Yalnızca, içinde şiir öğelerini bandırması şartıyla (Pavlovski, 1997, s. 468).

Pavlovski, ne şekilde yazdığını şiir dili olarak cevaplamıştır. Henüz oluşmamış bir dilden söz eden yazar, onun kendisinin oluşturduğunu var olan klasik dil algısını kırıp içine kendi hissiyatını katarak bir eser meydana getirdiğini anlatır. Lisanın çeşitliliğinden söz eden Pavlovski, görüşünde farklı dillerin ortak malzemeyi kullanması üzerinde durmuştur. Pavlovski, yazma uğraşısını dil üzerinden tanımlamıştır. Dil, insan yaşamında her şeyden eskidir. Bu kadim aracın kullanım yöntemlerini ön planda tutan yazar, bütün ulus dillerinin anlatısının içinde şiirin öğelerini barındırması şartıyla aynı anlayışa hizmet eder diyen Pavlovski, hangi lisan kullanılırsa kullanılsın, şairin yazdığı şiirin aynı özellikler barındırdığını söylemiştir.

2.71. RAYMOND CARVER (1938 - 1988)

Amerikalı kısa öykü yazarı ve şair Raymond Cleve Carver Jr. Amerika'nın en büyük yazarları arasında sayılmaktadır. Yazarlık kariyerinde büyük etkisi olan John Gardner'den yaratıcı yazarlık dersleri almıştır. Bunun sonucunda da ilk öyküsü *Öfkeli Mevsimler* 'i (1961) yılında yayınlamıştır. İkinci öykü kitabı *Lütfen Sessiz Olur Musunuz Lütfen* (1976) yılında yayınlayan yazar, yazarlık dersleri vermekte ve New York'ta Syracuse Üniversitesi'nde İngiliz edebiyatı profesörlüğü yapmaktadır.

Carver, öykü yazmak üzerine olan görüşünü şu ifadelerle dile getirmiştir:

Yazmak için yazarın dram duygusu olmalıdır. Mucizevi bir biçimde sona varmıyorsunuz. Çoğu kez öyküyü gözden geçirirken sonuçla karşılaşabilirsiniz. Ben on beş yirmi kez gözden geçiriyorum öykülerimi. Farklı uyarlamaları zihnimde ölçüp biçiyorum. Eskiden böyle bir şey yapmazdım, şimdi kitap koleksiyoncularından ötürü yapar oldum. Yazmanın fiziksel bir iş olması hoşuma gidiyor. Sözcük işlemcim yok ama bana temiz ve düzeltilmiş metinleri geri veren bir sekreterim var. Sonra onları tekrar tekrar gözden geçiriyorum. Tolstoy Savaş ve Barış'ı yedi kez yeniden yazmış ve basılmadan önceki son dakikaya kadar da gözden geçirmeye devam etmiş (Raymond Carver: "Öykü bir şeyleri açığa vurmali.", 2019).

Carver, yazabilmek için bir yazarın dram duygusunun olması gerektiğini savunmaktadır. Yazma eyleminin fiziksel bir yanın olmasının hoşuna gittiğini ifade eden Carver, yazdıklarını çok defa gözden geçirdiğini, farklı durum ve sonuçları zihninde farklı şekillerde tasarladığını, Tolstoy' dan verdiği örnekle ortaya çıkan eserin yeniden yazımının sıklıkla yapına bir şey olduğunu, kendisinin de yazılarını gözden geçirme ve düzeltme işlemlerini mutlaka uyguladığını ifade etmiştir.

2.72. RASİM ÖZDENÖREN (1940 - ...)

Türk öykü ve deneme yazarı Rasim Özdenören, eğitimini İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nde tamamlamıştır. Özdenören, yazılarında genellikle hikâye kahramanları üzerinden yerli olmak nedir ve nasıl yerli olunur gibi soruların cevaplarını aramıştır. Özdenören'in önemli eserleri arasında, *Gül Yetiştiren Adam* (1979), *Ben ve Hayat ve Ölüm* (2000), *Yazı, İmge ve Gerçeklik* (2011) *Eşikte Duran İnsan* (2013) sayılabilir.

Özdenören (2011) yazmak işinin yazarın ne yazacağını öğrenme çabasıdır diyerek, yazım sürecine ve bu sürecin içerdiği varoluşsal sorunlara şu şekilde gönderme yapmıştır:

Yazmadan önce, yazar, ne yazacağını bilmez; yazmak işi yazarın ne yazacağını öğrenme çabasıdır. İnsan ne yazacağını önceden bilseydi zaten yazmasına gerek kalmazdı ve yazma işi zahmete değer bir iş olmaktan çıkardı (Özdenören, 2011, s. 42).

Özdenören, insanın var oluşundaki cevaplanması gereken soruları biliyor olsaydı yazı yazamazdı demiş ve yazma uğraşısının emek gerektiren, zahmet gösterilerek gerçekleştirilen bir eylem olduğunu söylemiştir.

Özdenören, yazmaya nasıl başladığını şu şekilde açıklamıştır:

Bu gün, yazmanın bir meseleyle ilişkili bulunduğunu söyleyebiliyorum. Ama ben, kendi geçmişime dönüp baktığımda olayın hiç de bu görüşümü doğrulamadığını da aynı zamanda tespit ediyorum. Ben, başka vesilelerle anlatmış olduğum gibi, bir meselem olduğu ve o meseleyi başkalarına aktarmadan duramadığım için yazı yazmaya başlamış değilim. Ben sadece bir arkadaşımın yazma hevesini sürdürmesini sağlamak üzere ve onun hatırı için yazmaya başladım (Özdenören, 2011, s. 33).

Özdenören, nasıl yazarım, nasıl yazabilirim sorusunu şu şekilde cevaplamıştır:

“Nasıl yazayım? Nasıl yazabilirim?” Sorunun sahibi, belli ki yazmak için çabalıyor veya yazmaya istekli görünüyor veya en azından yazmaya özeniyor. Böyle birine ne denebilir? “Yaz!” diyorum ona “ne istersen yaz! Aklına geleni yaz!” Aslında onu baştan savmak istemiyorum. Sahiden düşündüğüm şeyi söylemeye çalışıyorum. O, eğer kendinde yazma istidadını taşıyan biriye, biliyorum ki, onun yazma arzusu karşısında, benim ona: “Yaz!” diye bulunduğum öğüdün içinde, o, işine yarayacak olan şeyi bulacaktır. Yazma edimi, yalnızca yazma edimiyle karşılanabilir, başka bir edimin payandasına ihtiyaç hissettirmez: hissettirdiği bir ihtiyaç var bulunursa, onu da kendiliğinden bulur. Yazı yazan kimse almadan vermenin yalnız Allah’a mahsus olduğunu çabucak anlar ve hemen ne alması gerektiğini de önünde görür: kitaplar! Yani okumak (Özdenören, 2011, s. 42).

Özdenören, yazar ve okur minvalinde yazma uğraşısını incelemiştir. Nasıl yazılır sorusunu bu durum üzerinden açıklamaya çalışan Özdenören, yazma edinimi sağlayabilmek için okumak gerektiğini söyleyen yazarların düşüncesine katılmıştır. Çoğu yazarın tavsiyelerine eşdeğer şeyler söyleyen Özdenören, bu düşüncesinin sahici bir düşünce olduğunu, kişinin yazma arzusunun karşısında yaz öğüdünün içinde kişinin işine yarayacak şeyleri bulacağını dile getirmiştir. Yazma ediniminin yalnızca yazma yöntemiyle karşılanabileceğinin altını çizen Özdenören, bunun için en geçerli yöntemin okumak olduğunu görüşünü savunmaktadır.

2.73. TOMRİS UYAR (1941 - 2003)

Türk öykü yazarı ve çevirmen Tomris Uyar, 1961 yılında Amerikan kız kolejinden mezun olduktan sonra eğitimine İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde devam ederek, Gazetecilik Enstitüsünü bitirmiştir. Yazarlığa çeşitli edebiyat dergilerinde başlayan Uyar, Yaza Yolculuk öyküsü ile 1986 Sait Faik Hikâye Armağanı’nın sahibi olmuştur. Önemli eserleri arasında, *Diz boyu Papatlayar* (1975), *Sesler Yüzler Sokaklar* (1981), *Gecegezen Kızlar* (1983), *Yaza Yolculuk* (1986), *Otuzların Kadını* (1992), *Aramızdaki Şey* (1997), *Gün dökümü I-II* (2003) sayılabilir.

Uyar (2000) yazma eylemini kendisi için ne anlama geldiğini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Marguerite Duras, yazarın, yazmak için özenle kurduğu, gerekli yalnızlıktan şöyle söz ediyor: "Yalnızlık, ayrıca şu da demek: ya ölüm ya kitap. Ama her şeyden önce alkol demek, viski demek. " Benim yalnızlığımnda alkolün yeri o kadar önemli değil. Bu parlak sözler de o kadar derin değil. Oysa beni derinden sevindiren bir şey var: vazgeçemediğim tek yaşatıcı tutkum okumak ve yazmak sönmeye yüz tutarsa, yaşamın beni bırakmasını haklı bulacağım, avuntulara sığınmaksızın (Uyar, 2000, s. 103).

Duras'ın parlak sözler olarak nitelendirdiği yazmak-yalnızlık eşleştirmesinin karşısına, kendisini derinden sevindiren okumak-yazmak ikiliğini koyan Uyar, bu eylemin son bulduğu zamanda ölmeyi bile kabulleneceğini, bahane üretmeksizin buna razı olacağını dile getirir. Okumak ve yazmak, Uyar için yaşamak kadar değerlidir. Uyar'ın yazmaya derin bir hisle bağlı olduğu ise, bu düşüncesinden anlaşılabilmektedir.

Uyar (2002) İlgin Sönmez ile yaptığı röportajında, yazarlık mı, yazı mı daha önemli sorusunu şu cümlelerle cevaplamıştır:

Yazı. Yazmak daha önemli. Diğeri şimdilerde gördüğüm bir şey. Yazar olmayı sevmek diye bir şey çıktı. Kartvizit gibi... Okurdan, çalıştığınız yayınevinden ve sanat dergilerinden umduğunuz tek şey kendinizi çalışarak getirdiğiniz noktanın iyi saptanmasıdır (Tomris Uyar anlatıyor: Verdiğim özgürlükten kendime de isterim, 2002).

Uyar, yazarlığın anlamının yaşadığı dönem ile birlikte değişime uğradığını, yazar olmayı sevmenin anlamının dışında kaldığının altını çizmektedir. Ona göre yazmak her şeyden daha değerlidir. Çünkü yazmak, meydana getirme eyleminin tanımıdır. Çalışmayı, bir şeyler üretmeyi daha anlamlı bulan Uyar, yazar olmayı isteyenlerin kapısını çaldığı ve yazının içinde yer aldığı tüm mecralardan beklenen tek şeyin, çalışarak kendimizi getirdiğimiz noktanın belirlenmesidir demiştir.

2.74. İNCİ ARAL (1944 - ...)

Türk öykü ve roman yazarı İnci Aral, eğitimini Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünün Resim bölümünde tamamlamıştır. 1992 yılında *Ölü Erkek Kuşlar* romanıyla Yunus Nadi Ödülünü kazanan yazar, bununla beraber Mor adlı romanıyla da Orhan Kemal Roman Armağanı ödülünün de sahibi olmuştur. Diğer önemli eserleri arasında, *Ölü Erkek kuşlar* (1992), *Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm* (1997), *Mor* (2002), *Uykusuzlar* (1984), *Anlar İzler Tutkular* (2003), *Ruhumu Öpmeyi Unuttun* (2006) sayılabilir.

Aral (2009) yazma eylemini hayatla ilişkilendirmiş ve bu düşüncesi hakkında şunları söylemiştir:

Yazmak, bize kalan izlerin, tutkularımızın, sessizlik ve taşkınlıklarımızın ama asıl yaşama ilişkin tanıklıklarımızın yaratıcı imgelerle yeniden düzenlenmesidir ve yazarın yaşamı büyük ölçüde yazdıklarıyla yol alır (Aral, 2009, s. 16).

Aral, yazma sürecinde yaratıcı imgenin de kullanılması gerektiğini söyleyerek, yazarın yaşamı yazdıklarıyla şekillenir demiştir. Yazma eylemine yaratıcı imgeye verdiği önemi gözler önüne seren Aral, yazarın yaşamının yazdıklarıyla yol alır düşüncesi, yazma eyleminin yazarın yaşamının bir parçası olduğunu göstermektedir.

Aral (2011), yazma eylemini yeniden biçimleme güdüsü olduğunu şu sözlerle açıklamıştır:

Yazmak ise kendinde olmayana ya da başkalarının ihtiyacına yönelmiş bir heves değil, duygu ve düşünceleri sanatsal bir dille ve hayatın devingenliği içinde yeniden biçimleme içgüdüsüdür (Aral, 2011, s. 33).

Aral, yazma eyleminin temelinde sorular ve sorunlar olduğu iddiasındadır. Bu bilinçle bir daha yazmama sorunuyla karşı karşıya kalan yazarın yazma sıkıntısını şu cümlelerle açıklamaktadır:

Bendeki yazma sıkıntısı bir daha yazamama korkusuyla iç içedir. Başlayıp bitirememekten, başarısız olmaktan, aylarca sürece ve boşa gidecek bir hırpalanma sürecinden korkarım. Ama yazmayı bu kadar isteyip de yazmaya başlayamamak, yazının başına ilk kez oturacakmışım acemiliğine kapılmak dayanılmazdır. Sonunda kendimi zorlayarak tezgâh başına geçtiğimde, kaybedeceğimi bildiğim bir oyunu oynar gibi isteksiz çalışırım. Her taşı yoklayarak, her adımı ölçüp biçerek, günde birkaç satır. İki kade bir bunalır, kapıyı vurup yürüyüşe çıkarım. Hayatımı biraz olsun anlamlı ve dolu kılmak için bu sıkıntıya değer miydi, diye sorarım kendime (Aral, 2011, s. 20).

Kendi yazma sürecini değerlendiren Aral, yazma sürecinde başarısız olmaktan ve emeklerinin boşa gitmesinden duyduğu endişeyi dile getirmektedir. Bu süreçte yaptığı çalışmayı titiz bir şekilde ve ciddiyetle sürdürdüğünü, yazarken bunaldığı zamanlar olduğu ve bunu gidermek için sık sık yürüyüşler yaptığını anlatmaktadır.

Aral, yazma eylemini gerçekleştirmeden önce kendisine sorduğu soruyu şu şekilde ifade etmiştir:

Ben bir romana başlarken kendime şu soruyu sorarım: Ne anlatmak istiyorum? Soruyu bir cümleyle yanıtlamıyorsa kafam henüz karışık demektir. Beklerim. Bu arada neyi anlatmak istediğim netleşirken nasıl anlatacağım üzerinde düşünürüm. Yine de niyetlerimin nesnellik kazanarak bir biçim alması için hemen her zaman sayısız başlangıç yapmışımdır (Aral, 2011, s. 35).

Roman yazmak bir yapı inşa etmeye benzer diyen Aral, yazmadan önce kendisine ne anlatmak istediğini sorduğunu söylemektedir. Bu soru yazarın içsel dinamiğini

harekete geçirecek, kendi özgür düşüncesinde bir konu saptamaya fayda sağlayacaktır. Her soru yazar için yeni bir düşünceyi doğurur. Kendisine sürekli sorular soran yazar, cevapları yazıya döktüğünde ise ortaya eser dediğimiz ürün çıkmaktadır. Aral'da yazma uğraşısı için bu soruları çok defa sorduğunu ve sayısız başlangıçlar yaptığını ifade etmiştir.

2.75. ZÜLFÜ LİVANELİ (1946 - ...)

Türk, müzisyen yazar ve siyasetçi Zülfü Livaneli, eğitimi Amerika'daki Fairfax Konservatuarını bitirerek tamamlamıştır. Livaneli, müzik alanındaki çalışmalarıyla birçok ödül almıştır. Önemli eserleri arasında, *Nazım Türküsü* (1987), *Edebiyat Mutluluktur* (2002), *Serenad* (2011), *Bir Kedi Bir Adam Bir Ölüm* (2001), *Leyla'nın Evi* (2006), *Araf'ta Bir Çocuk* (1987), *Son Ada* (2008) sayılabilir.

Livaneli (2012) yazma eylemi hakkındaki görüşünü şu cümlelerle açıklamıştır:

Yazmak, özünde düşünmek eylemini barındırıyor. Bir konuda derinlemesine düşünmek, bilgilerden yararlanarak ve onlar arasında bağlantılar kurarak sonuçlar elde etmek için, yazılı bir kültür oluşturmak çok önemli (Livaneli, 2012, s. 94).

Livaneli, bir konuda derin düşünmek, çeşitli yöntemleri kullanarak yazılı bir kültür oluşturma'nın önemli bir parçası olduğunu söylemiştir. Yazmak eylemini yapısında düşünmeyi barındıran bir araç olarak tanımlamıştır.

Livaneli, edebiyatın laf ebeliği olmadığını, bu türde yazacak kişiler için şu tavsiyede bulunmuştur:

Edebiyat bir laf ebeliği değil, insan ruhunun derinliklerine ulaşma sanatı. Bunu yapmak için gevezeliğe, süslemelere, halkın küçük görmekte haklı olduğu biçimde "edebiyat yapma" ya hiç gerek yok. Bu olsa olsa "ucuz roman" (pulpfiction) türünün bir özelliğidir (Livaneli, 2012, s. 47).

Livaneli yazılan metnin uzun tutulması sebebini şu şekilde değerlendirmiştir:

Bir metnin uzun tutulması iki nedenden olabilir: Birincisi anlaşılır olmak kaygısı, ikincisi ise güzellik kaygısı, yani süsleme. Doğru ve tam anlaşılacak için, bazen sözler tekrar edilir, açıklamalar eklenir, gereksiz örnekler verilir. Bu tavır, metinde bir güvensizlik duygusu oluşmasına neden olur. Böyle bir metin okurken, yazarın bize güvenmediğini hissederiz. Aslında bu durum, aynı zamanda yazarın kendisine, ifade gücüne güvenmeyişinden kaynaklanıyordur (Livaneli, 2012, s. 48).

Livaneli, roman türü üzerinden yaptığı değerlendirmede büyük yazarların olaya getirdikleri bakış açılarını örnek göstermiştir. Livaneli, yapay süslemenin yapıldığı eserlerden genç yazarların uzak durması gerektiğini şu sözlerle açıklamıştır:

Doğru dürüst hikâye anlatamayan, etkileyici karakterler yaratamayan romancının dönüp dolaşıp sığınacağı nokta budur: Yapay bir duygusallık ve süsleme. Genç yazar arkadaşlarımın dünya edebiyatının klasik, modern, postmodern bütün büyük metinlerini alıp, bu gözle incelemelerini dilerim. Görecekler ki hiçbirinde "şairanelik" yoktur. Çünkü "şairane" betimleme, romanı zayıflatır (Livaneli, 2012, s. 50).

Livaneli, tavsiye niteliğindeki görüşlerini yazım teknikleri üzerinden değerlendirmiştir. Büyük yazarların metinlerinin analiz edildiğinde, her yazılı türün kendi içinde farklı biçimin olmasının gerekliliğinin altını çizen Livaneli, bu yapısal biçimlerin korunması gerektiğinin altını çizmiştir.

2.76. PAUL AUSTER (1947 - ...)

Amerikalı roman yazarı ve senarist Paul Auster, Colombia Üniversitesinde Fransız ve İtalyan edebiyatı üzerine eğitim alan Auster, ilk eserini polisiye roman türünde Paul Benjamin imzasıyla yazmıştır. Önemli eserleri arasında, *New York Üçlemesi* (1987), *Ay Sarayı* (1989), *Yazı Odasına Yolculuklar* (2006), *Yükseklik Korkusu* (1994), *Görünmeyen* (2009), *Yanılsamalar Kitabı* (2002) sayılabilir.

Auster (2013) ilk romanını yazarken karşılaştığı olayları ve bu olayların yazma eylemine etkisini şu şekilde anlatmıştır:

İlk romanımı bana yanlış bir telefon esinlendirdi. Bir öğle sonrası Brooklyn'deki evimde yalnızdım, masamda oturmuş çalışmak üzereydim ki telefon çaldı. Yanlış anımsamıyorsam 1980 ilkbaharıydı, Shea Stadyumu'nun dışında on sentliği buluşumdan birkaç gün sonra. Alıcıyı kaldırdım, hattın öteki ucundaki adam "Pinkerton Ajansı'yla mı görüşüyorum, " diye sordu. "Hayır," dedim ona, "yanlış numara çevirmişsiniz" ve telefonu kapadım. Sonra işimin başına döndüm ve o görüşmeyi de aklımdan çıkardım. Ertesi gün öğleden sonra telefon yine çaldı. Karşımdaki, bir gün önceki adamdı ve yine aynı soruyu sordu: "Pinkerton Ajansı'yla mı görüşüyorum?" Yine, "Hayır," dedim ona ve yine kapadım telefonu. Ancak bu kez, "Eğer evet deseydim neler olurdu," diye düşünmeye başladım. Pinkerton Ajansı'nın bir dedektifiymişim gibi davransaydım ne olurdu? Merak ettim. Adamın vereceği işi üstlenseydim ne olurdu? Aslını isterseniz, elime geçen iyi bir fırsatı boşa harcadığımı hissettim. "Eğer o adam bir daha ararsa," diye düşündüm, "en azından onunla biraz konuşurum ve neler olduğunu anlamaya çabalarım." Telefonun bir kez daha çalmasını bekledim, ancak üçüncü kez çalmadı. Ondan sonra kafamın içinde çarklar dönmeye başladı ve yavaş yavaş koca bir olanaklar dünyası açıldı önümde. Bir yıl sonra Cam Kent'i yazmaya giriştiğimde o yanlış numara, kitabın en önemli olayına dönüşmüştü, yani bütün o hikâyeyi başlatan hataya (Auster, 2013, s. 71).

Auster, bu kitapta yazmaya başlamasına neden olan tuhaf bir hikâyeyi anlatmıştır. İki gün arayla yanlış bir telefon almasını anlatan Auster, bu yanlışlığı yaratıcılık yönünü de kullanarak bir hikâye yazmasını anlatmıştır. Yazma eylemini yaratıcılık yönüyle değerlendiren Auster'ın anlattığı bu hikâye ilginç bir olay olmakla birlikte, yazarın bu gerçekliği ne şekilde yazma eylemine hizmet edecek şekilde dönüştürdüğü görülmektedir. Auster'ın karşılaştığı bir hikâyeyi başlatan hata olarak ifade ettiği durum, yazarın yazma aşamasının da bir örneğini teşkil etmektedir.

2.77. STEPHEN KING (1947 - ...)

Amerikalı hikâye ve roman yazarı Stephen King, daha çok korku ve gerilim türlerinde eserler vermiştir. Yazmış olduğu kitaplar dünya genelinde çok popüler olan yazarın altmış dan fazla kitabı bulunmaktadır. King, 1970 yılında Maine Üniversitesi'nden İngilizce lisans derecesiyle mezun olmuştur. Popüler kültürde kendine çok fazla yer bulan King'in önemli eserleri arasında, *Göz* (1974), *Medyum* (1977), *Mahşer* (1978), *Tepki* (1980), *O* (1986), *Yeşil Yol* (1996), *Kemik Torbası* (1988), *Yazı Üzerine* (2000) sayılabilir.

King (2007) yazmak nedir sorusunu şu şekilde cevaplamıştır:

Yazmak nedir? Telepatidir elbette. Bu konuda düşünmeyi bırakmak keyiflidir. İnsanlar yıllarca böyle bir şeyin var olup olmadığı üzerine tartışıp durdu, J. B. Rhine gibi kişiler, bunu izole ederek ortaya koyacak geçerli bir test sistemi üzerine kafa patlattı ve bütün o zaman zarfında telepati hep oradaydı, Bay Poe'nun Çalıntı Mektubu gibi hep açıkta duruyordu. Bütün sanatlar bir ölçüde telepatiyeye bağlıdır, ama ben yazmanın en arı damıtmayı sunduğuna inanıyorum. Belki önyargılıyım, ama öyle bile olsam, yine de yazma konusuna sarılabiliriz, çünkü bu konuyu düşünmek ve konuşmak amacıyla buradayız. Benim adım Stephen King. 1997'de karlı bir aralık sabahında, masamda (sayfanın altındaki masa) oturmuş bu bölümün ilk müsveddesini yazıyorum. Zihnimde çeşitli şeyler var. Bazıları endişe (gözlerimin bozulması, Noel alışverişine henüz başlamamış olmak, virüs kapmış olarak dışarıya çıkan eşim), bazıları ise güzel şeyler (küçük oğlumuz sürpriz bir şekilde üniversiteden çıkageldi, bir konserde Wallflowers ile birlikte Vince Taylor'ın "Brand New Cadillac" ını çalacağım), ama tam şu anda bütün bunlar aklımdan gidiyor. Ben başka bir yerdeyim, bir sürü parlak ışığın ve net imgelerin bulunduğu bir bodrum katındayım (King, 2007, s. 39).

King, bütün sanatların bir ölçüde telepatiyeye bağlı olduğunu söylemiş ve yazmanın içinde yabancı şeyler barındırmayan katkısız bir damıtmayı sunduğuna inanmıştır. King, yazma eyleminin bir telepati olduğunu söylerken aslında tam olarak yazarın üretim sürecinde zihninde gerçekleştirdiği gezintiyi anlatmak istemiştir. King, kitabında kendi hayat hikâyesini anlatarak yazma serüvenine yer vermiştir.

King, yazılan metnin ciddiyetle işlenmesi gerektiğini, yapılan bu işin hafife alınmaması gerektiğini şu sözlerle anlatmıştır:

Yazmaya, yumruklarınız sıkılı, gözleriniz kısılmış, popoları tekmelemeye ve isimleri alaşağı etmeye hazır olarak başlayabilirsiniz. Bir kızla evlenmek istediğiniz için ya da dünyayı değiştirmek istediğiniz için yazmak istemiş olabilirsiniz. Yeter ki, hafife alarak başlamayın. Tekrar edeyim: boş kâğıdın basına hafife alarak oturmamalısınız (King, 2007, s. 61)

King, yazma konusunu merak eden ve istekli olanlar için şu öneride bulunmaktadır; İlk olarak güzel yazmak, burada anlatılmak istenen gramer, kelime hazinesi ve üslupla ilgili meselelerdir. İkinci olarak da kendini yapılan işe adanmak, o iş için çaba ve emek göstermektir. King, kitabının ilerleyen bölümlerinde yazmak için yapılması gereken iki hususu şu sözlerle açıklamıştır:

Bir yazar olmak istiyorsanız, her şeyden önce yapmanız gereken iki şey var: çok okuyun ve çok yazın. Bildiğim bu iki şeyden kaçınmanın, kestirmeden gitmenin imkânı yok. Ben ağır okuyan biriyim, ama genellikle çoğu kurgu olmak üzere, yılda yetmiş, seksen kitap okurum. Bunu çalışma olsun diye yapmam; okurum çünkü okumayı severim. Geceleri mavi koltuğuma yaslanıp yaptığım şey budur. Aynı şekilde, kurgu okumamın nedeni de bu alanda çalışmış olmak değil, hikâyeleri seviyor oluşum. Ama öğrenme süreci de bir yandan devam eder. Elinize aldığınız her kitabın kendi dersi ya da dersleri vardır ve kötü kitapların iyilerden daha çok şey öğrettiği durumlara da oldukça sık rastlanır (King, 2007, s. 80).

King, okuma yapmak yazarın yaratıcılık merkezidir diyerek, okumanın yazma eylemine olan etkisine dikkati çekmiştir. King, nereye giderse gitsin yanında mutlaka kitaplarını götürdüğünü, fırsatını bulduğunda çeşitli okumalar gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Doğru okuma yapmayı kendine öğretmek, yazarın öncelikli hedeflerinden biri olması gerektiğini düşünen King, yapılan okumalar sonrasında iş yazmaya gelince, bu çalışmanın nerede ve ne şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini şu sözlerle anlatmıştır:

Hemen hemen her yerde okuyabilirsiniz, ama iş yazmaya gelince, kütüphanelerin çalışma mekânları, park sıraları ve kiralık daireler son sığınaklarınız olmalıdır... Truman Capote en iyi çalışmalarını motel odalarında yaptığını söylemiş, ama o bir istisna; çoğumuz en iyi kendi mekânlarımızda yazarız. Böyle bir yer edinene kadar, yazma kararınızı ciddi bir biçimde uygulamakta zorluk çekersiniz (King, 2007, s. 86).

Hikâyeden çok yarattığı durumu temel aldığı söyleyen King, bu durumun içindeki karakter ya da karakterlerle ilgili şu sözleri söylemiştir:

Ben daha çok sezgilere güvenme eğilimindeyim ve bunu yapabiliyorum, çünkü benim kitaplarım hikâyeden ziyade durumu temel almaya yönelik. Bu kitapları üreten fikirlerin bazıları diğerlerine göre daha karmaşıktır, ama çoğunluğu alışveriş merkezindeki bir mağazanın vitrini ya da mum boyayla yapılmış bir tablonun basit yalınlığı ile başlar. Bir grup karakteri (belki bir çifti, belki sadece tek bir kişiyi) bir tür durumun içine koyup

sonra da onların özgürleşmeye çalışmasını izlemeyi severim. Benim işim onların yolunu açmak veya emniyete ulaşınsınlar diye manipüle etmek değildir -bunlar kroki denen o gürültülü matkabı isteyenlerin işidir- benim işim, neler olduğunu izlemek ve sonra da oturup yazmaktır (King, 2007, s. 91).

King, yazma eylemini modern bir anlayışla çağımızın sosyolojik gerçekleriyle örtüşecek şekilde ele almıştır. King dünya genelinde çok okunan ve bununla alakalı pek çok ödüle sahip bir romancı olarak roman yazmanın ince hususları üzerinde görüş ve düşüncelerini farklı bir üslupla okuyucuya aktarmıştır.

2.78. HARUKİ MURAKAMİ (1949 - ...)

Japon roman yazarı Haruki Murakami, 20. yüzyılın en popüler yazarlarından. Eğitimini Veseda Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra uzun yıllar Amerika'da yaşamıştır. Çalışmaları çok sayıda dile çevrilmiştir. Başarılı çalışmaları nedeniyle, Dünya Fantezi Ödülü, Uluslar Arası Kısa Öykü Ödülü ve Franz Kafka Ödülü'nü almıştır. Önemli eserleri arasında, *Haşlanmış Harikalar Diyarı ve Dünyanın Sonu* (1985), *Norveç Ahşabı* (1987), *Dans Dans Dans* (1988), *Sputnik Canım* (1999), *1Q84* (2009-2010), *Koşmasaydım Yazamazdım* (2007) sayılabilir.

Murakami (2015) roman yazmanın anlamını kendi üslubuyla şu şekilde açıklamıştır:

Benim düşündüğüm anlamda edebiyat, kendiliğinden ortaya çıkan, talepkâr bir şeydir. Orada ileriye yönelen doğal bir güç olması gerekir. Benim için roman yazmak, sarp kayalıkları tırnaklarımla tırmanıp, uzun süreli çetin mücadeleler sonucunda zirveye ulaşma eylemidir. Kendimi yenmek ya da kendime yenilmekten başka bir seçenek yoktur. Böylesi içsel bir imgeyi her zaman aklımda tutarak uzun romanlar yazabiliyorum (Murakami, 2015, s. 69).

Murakami, edebiyatın onun için kendiliğinden ortaya çıkan bir şey olduğunu, doğal bir güç eşliğinde geliştiğini söylemiştir. Murakami, roman yazmak, güçlülere göğüs gerip zirveye ulaşma eylemi olarak tarif etmektedir. Ona göre, yazmak için kendini yenmek ya da yenilmekten başka çaresi yoktur. Kafasındaki bu imgeyi canlı tutarak yazma eylemini gerçekleştirdiğini anlatmıştır.

Murakami, roman yazmaya kalkışmanın doğurduğu sonuçları şu sözlerle açıklamıştır:

Her roman yazmaya kalkışmada yeni baştan derin bir çukur açmam gerekir. Fakat böylesi bir yaşamı uzun yıllar boyunca sürdürünce, yeni bir kaynağa ulaşmak, sert kaya zeminde

çukur açmak, hem teknik hem de vücut gücü açısından etkin bir hale gelmemi sağladı. O yüzden bir kaynağın kurumaya başladığını hissettiğimde kesin kararlarla hemen bir sonrakine geçebiliyorum. Doğal kaynaklara güvenerek yaşayan insanlar, ani dönüşümlerle bu yaptığımı yapmaya kalsalar bile, kolayca başaramayabilirler belki de (Murakami, 2015, s. 34).

Murakami, nasıl yazdığını şu sözlerle anlatmıştır:

Önceden de yazmıştım, ama profesyonel olarak yazı yazan insanların çoğu gibi ben de bir şeyleri düşünürken aynı zamanda yazarım. Düşündüğüm şeyleri metne dökmek yerine, metni oluşturarak meseleleri düşünürüm. Yazma işlemi aracılığıyla düşüncelerimi şekillendiririm. Tekrar yazıp düzeltmek yoluyla düşüncelerimi derinleştiririm. Fakat metinleri ne kadar üst üste koyarsam koyayım, sonucun çıkmadığı; kaç kez tekrar yazıp düzeltsem de hedefe ulaşamadığım durumlar da elbette olur. Sözelimi şu an öyle. Böyle zamanlarda yalnızca bazı hipotezler ortaya koymaktan başka çarem yoktur. Farklı bir şekilde kuşkulanan birbiri ardınca yorumlar haline getirmekten başka yol yoktur (Murakami, 2015, s. 82).

Murakami, roman yazmak için gerekli olan nitelikleri şu şekilde sıralamıştır:

Bir roman yazarı için en önemli nitelik, söylemeye gerek bile yok, dehadır. Bir insan, edebiyat dehasına sahip değilse, ne kadar tutkuyla çabalarsa çabalasın roman yazan olamaz. Gerekli nitelik demekten ziyade bu, bir önkoşuldur. Dehadan başka roman yazarı için neyin önemli bir nitelik olduğu sorulacak olursa, tereddütsüz odaklanma gücü derim. Sahip olduğunuz sınırlı dehayı gerekli bir noktaya odaklayarak ortaya serme yeteneği. Bu olmazsa hiçbir önemli iş başarılamaz. Odaklanma gücünden sonra da sürdürülebilirlik gücü gerekir. Günde üç ya da dört saat zihnini odaklayarak yazabilseniz bile bir hafta boyunca devam edince yorgunluktan bitkin düşmek, uzun bir eser yazmanıza engel olur. Her günkü odaklanmayı altı ay, bir yıl, hatta iki yıl devamlı olarak sürdürebilme gücü, roman yazarı için, en azından uzun roman yazmayı hedefleyen yazar için gereklidir (Murakami, 2015, s. 55).

Murakami, geçmişten bugüne koşu serüvenini anlattığı metinlerle birlikte, yazma eylemiyle ilgili olan düşüncesini ve eserlerini yazarken karşılaştığı zorlukları anlatmaktadır. Murakami'nin yazmanın en önemli özelliklerinden birsinin beden üzerindeki hâkimiyeti olduğunu savunması yazma eylemiyle insan fizyolojisi hakkındaki bağlantısını ilginç bir şekilde ortaya koymuştur.

2.79. SLAVOJ ŽIŽEK (1949 - ...)

Slovenyalı filozof ve yazar Slavoj Žižek, çağdaş felsefenin önemli isimlerindendir. Felsefe doktorasını Ljubljana'da alan Žižek, Paris Üniversitesinde Psikianaliz eğitimi görerek profesör olmuştur. Yazarın en bilinen kitabı *İdeolojinin Yüce Nesnesi* 2002 başta olmak üzere, felsefe, bilim ve sanat üzerine pek çok kitabı vardır.

Žižek (2018), Worsham, Gary A. Olson-Lynn'le gerçekleştirdiği *Yazma Eylemi Mutlak Bir Korku* başlıklı röportajında yazma uğraşısının adeta bir reçetesini vermiştir:

Benim yazma biçimimle ilgili bilmeniz gereken iki şey var. Birincisi, yazma sürecinden fena halde korkarım, bu yüzden takıntılı bir strateji geliştirdim: Süreci ikiye bölüyorum. Başlangıçta, sadece not alıyorum. Kendime diyorum: “Bunu biraz formüle edelim, ama bu henüz ‘tam olarak yazmak’ değil; yalnızca not alıyorum.” Sonra bir noktada kendimi diyorum: “Şimdi her şey zaten yazıldı; tek mesele sadece bunları düzenlemek.” Yazma süreci benim için mutlak bir korku; kendime gerçekten yazdığımı söylemek benim için hayal edilemez bir endişe (Slavoj Žižek: “Yazma eylemi mutlak bir korku.”, 2018).

Žižek için yazma eylemi, bahsettiği gibi bolca not alarak başlamaktadır. Bütün üretim sürecini endişelenerek geçirdiğini söyleyen Žižek, yazmak eylemini oluşturduğu notları düzenlemek ve kendisine hiçbir zaman yazıyor olduğunu söyleyememek olduğunu söylemiştir. Yazma sürecini ikiye böldüğünü söyleyen yazar, özetle yaptığı işin yazmak istediği konu için çokça notlar almak olduğu ve bu notları düzenleyerek nihai eseri ortaya çıkardığını söylemiştir.

2.80. ZEHRA İPRİŞOĞLU (1949 - ...)

Türk tiyatro eleştirmeni ve yazar Zehra İprişoğlu, eğitimini Berlin Üniversitesi Alman Dili Edebiyatı Felsefe Bölümü’n de tamamlamıştır. 1976 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde öğretim üyesi olan İprişoğlu, 1992 yılında aynı üniversitede Dramaturji ve Tiyatro Eleştirmenliği bölümünün kurmuştur. Özellikle tiyatro alanında yayımladığı eğitim kitaplarla birlikte farklı türlerde eserleri bulunmaktadır. Yürüttüğü çalışmalar nedeniyle birçok ödül alan İprişoğlu, son olarak 2016 yılında Duygu Asena Roman Ödülü’nün sahibi olmuştur. Önemli eserleri arasında, *Şimdiki Çocuklar Hala Harika* (2005), *İzler* (2004), *Yollar Yerler Yüzler* (2003), *Yazma Uğraşı* (2003) sayılabilir.

İprişoğlu (2009) yazma eyleminin bir yaşam biçimi olduğunu söyleyerek, yazma ile uğraşan kişinin bu yönde düşünce ve gözlemlerinin gelişmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Yazma, masa başında başlamıyor. Bir tür yaşam biçimi. Yazmayı uğraş edinmişseniz yaşama bakışınız, gözlemlerinizi, düşüncelerinizi, algılama yetiniz hep bu doğrultuda geliyor. Antenleri açık tutmaya, kendi dışınıza çıkmaya çalışıyorsunuz. Gözlerinizi ne kadar çok açarsanız, öylesine çok yazma malzemesi bulabilirsiniz. Bu açıdan karalama defterlerim her zaman yanımdadır. Duyduğum ilginç bir söz, şaşırtıcı bir olay, sıra dışı bir gözlem her şeyi not ederim. Başkalarının öykülerini dinlerken, ilginç epizotları karalama defterime ve elbette belleğime de kaydediyorum. En hoşuma giden de düş toplamak. Yalnız kendi gördüğüm rüyaları değil, başkalarınınkini de not ederim. Son yıllarda gözlemciliğimi daha da geliştirdiğimi düşünüyorum. Tuhaf bir şey ama insan yaş aldıkça hem duyarlılığı hem de birikimi arttığı için, algılama yetisi de azalmıyor, tersine artıyor. Bu hoş bir duygu, çünkü zaman kısaldıkça, daha yoğun yaşadığınızı duyumsuyorsunuz. Karalama defteri günlük değil. Bir süre sonra çöpe atılacak bir defter

sadece. Ama defteri atmadan, içinden önemli bulduğum şeyleri bilgisayarındaki bellek kutuma yerleştiririm. Kim bilir belki bunların içinde de bir ikisini ileride kullanabilirim (‘‘Yazma Eylemi Üzerine Notlar’’, 2009).

İprişoğlu, yazma eyleminin masa başında başlamadığına değinerek, yazmak için gerekli olacak özellikleri tek tek sıralamıştır. Önemli bulduğu şeyleri not etmek üzere karalama defteri kullandığı ve yaşamda karşılaştığı her durum ve olayı bu sayede kaydettiğini söylemiştir. Not tutmanın yazma eylemine çok fazla katkısının olduğunu söyleyen İprişoğlu, karalama defterini günlükten ayrı tutmak gerektiğini söylemiştir. Yazarın gözlemciliğini geliştiren not defteri kullanımının belli bir süresi olduğunu ifade eden İprişoğlu, bunun sonunda çöpe atılacak olan not defterinin içindeki değerli bilgileri meydana getirilecek olan esere eklenmesi açısından önemli bir rol oynadığını ifade etmektedir. Not edilen bilgiyi ileride kullanılabileceğini söyleyen İprişoğlu, bu görüşüyle not tutmanın kendi yazma eylemi açısından da ne kadar önemli olduğunun bir kez daha altını çizmiştir.

2.81. OĞUZ DEMİRALP (1952 - ...)

Deneme yazarı Oğuz Demiralp, 1980 yıllarında yazılarını Tan, Yazko Edebiyat ve Gergedan dergilerinde yayımlanmıştır. İlk kitabı *Kutup Noktası* 1993 yılında yayımlanmıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar üzerine yapılmış bir eleştiri kitabı olan eserde, Tanpınar’ın edebi kişiliği üzerine özgün yorumları içermektedir. Diğer önemli eserleri arasında, *Okuma Defteri* (1995), *Tanrı Bakışlı Çocuk* (1995), *Yazı ve Yalnızlık* (1997), *Kör Okur* (1999) sayılabilir.

Demiralp (1979) yazma eyleminin tanımını şu şekilde yapmıştır:

Yazmak, en başta kendime kafa tutmaktır. Her önemli yazar geçer bu yoldan. Belki de oradadır, belki de belirli bir süre kalır. Çağın ya da daha sonraki çağın yazın anlayışı onu benimsediği daha doğrusu kendine kattığı anda biter yazarın kafa tutması. Ama kenarda başkaları vardır (Demiralp, 1979, s. 28).

Demiralp, yazmak kendime kafa tutmaktır derken, varoluşsal bir mücadeleyi tarif etmiştir. Yazmak, hayatı sorgulamanın eyleme dönüşmüş halidir. Demiralp, her yazar bu sorgulamayı yapmaktadır der. Bu, döneminin yazın anlayışı bittiğinde sonra ermektedir. Bu duruma örnek olarak postmodern edebiyat veya postmodern anlayış gösterilebilir. Yazınsal alanda etki göstermiş olan postmodern anlayış, yeni yaklaşımlar içermiş, eskinin yerine yeniyi koyduğu için bir süre yadırganmış, fakat daha sonra benimsenip içeriğinde

bulunan düşünceye toplum tarafından önem verilmiştir. Demiralp, bu işleyişin sürekli kendini yenileyeceğini, yeni düşünceler üreten yazarların, kendisine ve mevcut anlayışa kendini ispatlayana dek kafa tutacağını söylemiştir.

Demiralp (2000), yazma eylemini yazarın bir çelişkisi olduğunu şu cümlelerle ifade etmiştir:

Yazı(n)ın kaynağı da bu istektir. Yazı erke (enerji) tüketir ve üretir. Karamsar ve yaşamaya kapalı yazarın en büyük çelişkisi yazmaktır. Çünkü yazmak varlık bilimsel anlamda yaşamaya denktir. Anlatıcı onu gören gölgesi için yazar. Şimdiki zamanda yazar. Ben de şimdiki zamanda onu okurum (Demiralp, 2000, s. 94).

Demiralp, ya metin üzerine yazıyoruz ya da metin üzerinden, üzerindeki katarak. Burada aslolan bizim yazmamızdır diyen Demiralp, yazmayı ne şekilde ve türde icra edilirse edilsin, yaşamaya eş tutmaktadır. Bu durum zaman kavramını da dondurmakta yazan kişinin zamanı ile okuyan kişinin zamanı eşitlenir iddiasını savunmuştur. Yazmayı varlık bilimsel anlamda ele alan yazar, anlatıcının yazarın düşüncesinin bir yankısı olduğunu dile getirmektedir. Demiralp, son olarak yazarın hayatla ve kendiyile en büyük çelişkisinin yazmak olduğunu söyleyerek, yazma uğraşısı hakkındaki kendi görüşünü ortaya koymuştur.

2.82. ORHAN PAMUK (1952 - ...)

Türk roman yazarı Orhan Pamuk, Nobel edebiyat ödülünü kazanan ilk Türk'tür. Kitapları çok sayıda ülkede yayımlanmış ve bir o kadar dile çevrilmiştir. Pamuk, eğitimini 1976' da İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nde tamamlamıştır. Eserleri Postmodern roman kategorisinde değerlendirilen Pamuk, kültürel ve felsefi sorunları romanlarında sıklıkla işlemektedir. Önemli eserleri arasında, *Cevdet Bey ve Oğulları* (1982), *Beyaz Kale* (1985), *Kara Kitap* (1990), *Benim Adım Kırmızı* (1998), *Kar* (2002), *Masumiyet Müzesi* (2008), *Saf ve Düşünceli Romancı* (2011), *Kırmızı Saçlı Kadın* (2016) sayılabilir.

Pamuk (2011) roman yazmak hakkında şunları söylemiştir:

Roman yazmak, okuyucunun beklentileriyle satranç oynamak, okuyucunun beklentisini tahmin edip ona karşı çıkmak ve yaşanmış deneyim ile hayal edilmiş şeyi ustaca ve bilgece karıştırma işidir (Pamuk, 2011, s. 34).

Pamuk, roman yazmak bilgelik gerektiren bir iştir demiştir. Yazarı okuyucunun beklentileriyle satranç oynayan kişi olarak görür ve karşı tarafın beklentilerini öncelikle kendi zihninde duyması gerektiğini söylemiştir. Pamuk, yaşanmış deneyim ve hayal edilen kurgunun ustaca karıştırma becerisinin roman yazmakta son derece önemli olduğunun altını çizer.

Pamuk, roman yazarken yaşadıkları şu sözlerle anlatmaktadır:

Roman yazarken içimdeki kuvvetli ilk dürtü, bildiğim bazı konuları kelimelerle "görmek", yeni bir yerlere gitmek, hayatın hiç ifade edilmemiş bir bölgesini araştırmak, benimle aynı âlemde yaşayan pek çok kişinin yaşadığı durumları, duyguları, şeyleri ilk defa kelimelere geçirmektir. İnsanlardan, eşyalardan, hikâyelerden, görüntülerden, durumlardan, inançlardan, tarihten ve bütün bu şeylerin yan yana gelmesinden oluşan bir doku vardır önce aklımda. Bu dokuyu örmek için hayal ettiğim bazı örgü kalıplan ve dramlaştırmak, öne çıkarmak, üzerinde derinleşmek istediğim durumlar da vardır önce aklımda. İster kuvvetli karakterleri olsun, ister karakteri benimki gibi önemsiz olsun, roman kişilerine bu yeni bölgeleri, şeyleri araştırabilmek için ihtiyaç duyarım. Roman kişinin karakterini, tıpkı hayattaki gibi içinde yaşadığı ve yaşayacağı hikâye ve durumlar belirler. Bir romanda hikâye ya da olay örgüsü, anlatmak istediğim çeşit durumları iyi bir şekilde birleştiren bir çizgi; roman kişisi de, bu durumlarla belirlenen, iyi anlatmak istediğim bu durumların ortaya çıkmasına yardım eden biridir (Pamuk, 2011, s. 54).

Pamuk, yazarken hissettiği ilk duygunun diğer insanlarla birlikte yaşadığı hisleri kelimelere geçirmek, o kelimeleri kâğıt üzerinde görmek olduğunu söylemiştir. Bu durum onun için adeta seyahat etmek gibidir. Bir şeyleri keşfetmek olarak da adlandırılabilir bu durum, Pamuk' un zihninde bir temsil yaratmaktadır. O temsilin içinde, eşyalar, durumlar, inançlar, tarih ve insanlar vardır. Bu doku yazarın zihninde keşfedilecek yeni yerler oluşturmaktadır. Pamuk, bu yerleri keşfetmek için meydana getirdiği roman kahramanın yardımına ihtiyaç duyduğunu söylemektedir. Özellikle roman sanatında kontrolü ele alan yazma eyleminin kendisi değil, yaratılan karakterdir. Anlatılan hikâyenin dinamiğini sağlayan, zihindeki bu karakterin yapabilecekleridir. Zihindeki bu kişi yazarın istediği durumların ortaya çıkmasına yardım eden birisidir.

Pamuk (2013) roman yazmayı araba kullanmaya benzetmiş, yazdıklarının bir kısmını yaşadığı tecrübeler, bir kısmını da hayal ettiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Bir romanı okuduğumuzda aklımızda pek çok şey olur. Hikâyeyi takip ederiz, kahramanlarla özdeşleşiriz, kendi kendimize sorarız bunun ne kadarı hayal ne kadarı gerçek diye. Yazar ne demek istiyor deriz. Tıpkı araba sürmek gibi roman okumaya o kadar alışmışsınız ki, yaptığımız şeyleri kendimize sormayız bile. Onları farkında olmadan yaparız. Arabayı kullanan şoför bu esnada aynaya bakar, trafik ışıklarına, levhalara bakar, vites değiştirir, bir yandan da bizimle konuşur. Roman yazmak da okumak da böyledir. Okur da sorar Orhan Pamuk bunların hepsini yaşamış mı diye? Tabii ki bir kısmını yaşadım, çünkü yaşamadan anlayamazsın. Bir kısmını da hayal etmişim.

Onu romanda en ideal en uygun en anlaşılır şekline koymuşum (Orhan Pamuk nasıl yazıyor?, 2013).

Pamuk, roman yazma sürecini anlatırken, okurun da yazarın da bir hikâyeyi takip ettiğini ifade etmiştir. Okuyucu penceresinden yazarın ne demek istediğini sorgulayan Pamuk, roman yazmanın insanın hayatta farkında olmadan yaptığı şeylere benzetmiştir. Okuyucunun kendisine bunları yaşamış mı sorusunu yaşayamadan anlayamazsın olarak cevaplayan Pamuk, roman yazmayı insanın rutin hayatta yaptığı eylemlere benzetmektedir.

2.83. ENİS BATUR (1952 - ...)

Türk şair ve deneme yazarı Enis Batur, Kırmızı Kedi Yayınlarının genel yayın yönetmenliğini yapmaktadır. Batur, Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde başladığı yükseköğrenimini daha sonra Paris'te 1976 yılında tamamlamıştır. Türkiye'ye döndükten sonra pek çok dergi çıkararak yazın hayatına başlamıştır. Oldukça üretken bir yazar olan Batur' un önemli eserleri arasında, *İblise Göre İncil* (1979), *Sarnıç* (1985), *Bir Ortaçağ Yalnızlığı* (1973), *Yazının Sınır Boyuna Yolculuklar* (2014) sayılabilir.

Batur (2008) yazmak bir yaşama biçimidir düşüncesini şu şekilde açıklamıştır:

Yazmak, bir yaşama biçimi olarak algılanamaz mıydı, algılayanlar olmuştur. Doğal olarak, yazmanın toplumsal boyutundan, işlevinden, yazar olma rolünden söz etmiyorum, varoluşu yazarak göğüslemek, sözünü ettiğim. İnsan olmayı öğrenme ye götürecek bir yol çizmek, onunla. Sorun, benim yakamda bu oldu hep (Batur, 2008, s. 341).

Batur, savunduğu görüşünde yaşama biçimi yazarın toplum karşısındaki rolü gereği değil, var oluşunu yazarak ifade etme biçimidir demiştir. Yazmak insan olmayı öğrenmektir bir ölçüde, Batur yazma eyleminin bu karakteriyle daha çok ilgilenmiştir. Yazılarında ve şiirlerinde bu izleği takip eden yazar, yazma eyleminin bu sorunsal üzerine inşa edildiği fikrini savunmaktadır.

Batur, yazma eylemiyle ilgili düşüncesini ve izlediği yolu şu sözlerle anlatmıştır:

Yazmak (yapmak, iz bırakmak), yaşadığını (yaşamış olduğunu) ispata çalışmak (mı?) Heybeli'de, her sabah, güne bu defterden başlıyorum. Şehirde böyle bir ritüel kurmadım: Günlüğüme haftada bir iki kez, çoğu zaman telgraf stiliyle yaklaşıyorum; "öteki ev "de, yolculukta geçici (uçucu) olduğumun farkına mı varıyorum: Yoksa, evden, hemen hep bir 'yazı dönemine girdiğim için, bu yoldan topu topu kalemimi, elimi mi açıyorum? Biri ya da öbürü, kayıt tutuluyor işte. Homeros'un, Karacaoğlu'nın, Dante'nin, Şeyh Galip'in günlüklerini okumak çok isterdim. İyi tanıdığım, döne döne okuduğum günceler (Kafka,

Gombrowicz, Frisch, Ataç, vb.) bana asıl (asal) yazının tersini göstermişlerdir (Batur, 2008, s. 107-108).

Batur, yazma eylemini iz bırakmak olarak niteler. Yaşadığı ya da yaşayacak olduğunun izini oluşturmak yazarın tek yapması gereken iştir. Her sabah uyandığında güncesine yazarak başladığını söyleyen Batur, bunun bir ritüel olmadığını açıklamıştır. İçinde bulunduğu durumu yazı sürecine girmek olarak adlandıran Batur, dünya edebiyatının isim yapmış yazarlarının güncelerini okumak istediğini dile getirmiş, nasıl yazılacağı sorusunun gerçek cevabının bu güncelerde verildiğine inandığını söylemiştir.

2.84. SEMİH GÜMÜŞ (1956 - ...)

Türk eleştirmen ve yazar Semih Gümüş, eğitimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde tamamlamıştır. İlk yazısını 1981 yılında Yazko Edebiyat Dergisi'nde yayınlayan Gümüş, 1981-1985 yılları arası Yarın Dergisi'nde genel yayın yönetmenliği yapan Gümüş, birçok dergide benzer görevleri yürütmüştür. Önemli eserleri arasında, *Karşılıksız Yazılar* (1994), *Öykünün Bahçesi* (1999), *Puslu Ada* (2002), *Eleştirinin Sis Çanı* (2008), *Yazar Olabilir Miyim?* (2012) sayılabilir.

Gümüş (2012) yazma eylemini gerçekleştiren edebiyatçıların kullandığı yegâne argümanın dil olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

Yeni ya da usta, bütün edebiyatçıların elindeki her kapıyı açan anahtar dildir oysa. Yazınsal dilin olanaklarını ve dili kullanma biçimlerini kavradıktan sonra, onu denemeye gelir sıra. Yazarak öğrenilir sonrası. Sözgelimi kişi yaratmak en zor işlerden biriye, kişi yaratmaya çalışmak bize yazınsal kişilerin nasıl yaratılacağını öğretir. Dilimizi yetkinleştirip kendimize özgü bir anlatı dili kurmaksa, yalın bir dille yazarken uzun cümlelerle ve daha karmaşık biçimlerde yazmanın ne olduğunu anlamının yanı sıra, sürekli olarak sözcük dağarcığımızı zenginleştirmek demektir. Bir öykü ya da roman içinde aynı sözcükleri sürekli kullanamayız, ama aynı anlama gelen farklı sözcükleri art arda kullanma kolaylığına da düşmeyiz. Demek ki her sözcüğü, her cümleyi düşünce taşına yazmak gerekir. Kurduğumuz her cümlemin daha iyisi hemen her zaman vardır (Gümüş, 2012, s. 220).

Yazarın, dil ile olan etkileşimi ve onu nasıl kullanacağını kavradıktan sonra yazım aşamasına geçilebileceğini ifade eden Gümüş, yazma alanındaki zorluğun, onu uygulamaya çalışarak giderileceğini savunmuştur. Öyle ki, dili yetkinleştirip sözcük dağarcığını zenginleştirmek yazmayı denemekle mümkündür, bunun sonucunda yazmanın gerçek anlamının ortaya çıkacağını söyleyen Gümüş, yazma eylemini daha çok dili kullanma biçimiyle ilişkilendirmektedir.

2.85. HASAN ALİ TOPTAŞ (1958 - ...)

Türk öykü ve roman yazarı Hasan Ali Toptaş, postmodern edebiyatın önemli temsilcilerindendir. Uzun yıllar devlet memurluğu yapan Toptaş ilk edebi çalışmalarını memuriyetten emekli olduktan sonra yürütmüştür. 1992 Kültür Bakanlığı Roman Ödülü başta olmak üzere birçok ödül almıştır. Önemli eserleri arasında, *Kayıp Hayaller Kitabı* (1996), *Bin Hüzünlü Yaz* (1998), *Uykuların Doğuşu* (2005), *Harfler ve Notalar* (2007), *Başlarken Yalnızsın Bitirdiğinde Daha Da Yalnız* (2014) sayılabilir.

Toptaş (2009) yazar öznesi üzerinden ele aldığı yazma eylemi hakkındaki düşüncesini yazarın metnin içindeki zamanı kontrol edebilmesi üzerinden şu şekilde ele almıştır:

Yazar, metnin içindeki zamanın saatini kendisinin kurması gerektiğini biliyor çünkü ve tedbirini ona göre alıp kalemini ona göre oynatıyor. Yazdığı romanın ya da hikâyenin içindeki zamanın hızlı akması gerekiyorsa, çeşitli tekniklerle hızlandırıyor sözgelimi; yavaş akması gerekiyorsa yavaşlatıyor, durması gerekiyorsa durduruyor. Kısacası, yazar, gövdesini sarıp sarmalayan dünyevi hızın damlasını bile aksettirmiyor önündeki kâğıda (Toptaş, 2009, s. 30).

Toptaş, metnin evreni ile gerçek dünyanın zamanını birbirinden ayıran yazarın yazma uğraşısını gerçekleştirdiğini söylemektedir. Ayrıca, Toptaş'ın yazmak üzerine dokuz önerisi vardır. Bu önerileri şu şekilde sıralamıştır:

1. Aklınızı meşgul eden başka bir şey varsa yazmayın, mümkünse gidip önce o işi halledin; kelimeler aklınıza takılan şeye takılmasınlar.
2. Ortak aklın çayırılarından gelen sesler çoğu zaman size sizin sesinizmiş gibi görünür; ayıklayın onları, kulak asmayın!
3. En çok hangi yazarı seviyorsanız, yazdıklarınızı sadece o yazar okuyacakmış gibi yazın; bu, bir metni fazlalıklardan ve gereksiz açıklamalardan korumanın en basit yoludur.
4. Kalemi elinize aldığınızda, edebiyata dair bildiklerinizi aklınızda yahut öteki elinizde hazır bulundurmayın; çünkü sanat söz konusuysa, bilginin kendisi değil buharı muteberdir.
5. Bir metni yazarken, metnin de sizi yazmasına fırsat verin.
6. Kendinizi makul hissediyorsanız yazmayın; yazmak için kendinizi ya hiç ölçeğinde küçük ya da her şeye hükmedecek derecede büyük hissetmelisiniz.
7. Yazarken okuru, eleştirmenleri, yayınevini, ailenizi, dostlarınızı, toplumsal kuralları ve devletin kanunlarını unutun; yazmak, her türlü iktidarın uzağında gerçekleşen çok özel bir uğraştır.
8. Kullanacağınız kelimeleri seçerken, iki kelime arasındaki boşluğun da dile dâhil olduğunu unutmayın; o boşluk, o iki kelimenin bize çağrıştırdığı kelimelerden oluşur.
9. Gerektiğinde, buraya kadar okuduğunuz sekiz öneri de dâhil hiçbir öneriyi umursamayın; çünkü yazmak bildiğini okumaktır (Hasan Ali Toptaş'tan yazma üzerine 9 öneri!, 2014).

Toptaş, dokuz madde olarak sunduğu reçete yazmak isteyen kişiler için bir yol haritası niteliğindedir. Toptaş, genel anlamda yazabilmek veya iyi yazabilmek adına kelimelerin doğru kullanımı için faydalı öğütler olarak nitelendirebileceğimiz bu tavsiyelerin sonunda, gerektiğinde bundan önceki tüm önerileri dikkate alınmaması ve bilinenin okunması yönünde salık vermektedir.

2.86. ASUMAN KAFAOĞLU-BÜKE (1959 - ...)

Türk eleştirmen Asuman Kafaoğlu-Büke, lise eğitimini İsviçre’de tamamladıktan sonra, California State Long Beach Üniversitesi Felsefe Bölümünden mezun olmuştur. Türkiye ye döndükten sonra Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. En bilinen eseri 2011 yılında yayımlanmış olan *Yazın Sanatı* ‘dır. Büke, bu eserinde bir edebiyat öğrencisinin bildiği konuları genel okura anlatmak olduğunu söylemiştir.

Büke (2011) yazarın doğum anı olarak nitelendirdiği yazma eylemini şu şekilde açıklamıştır:

Yazar için doğum ânı, esin perisinin ilk küçük ziyaretine benzer. Bu ziyaret bazen bir şiirin dizeleri ya da çikolatalı bir bisküvinin damakta bıraktığı tadın hatırlanması olabilir; yazarın zaten anlatmak istediği öyküsünün kaynağını oluşturur (Büke, 2011, s. 44).

Büke, ilham perisinin bu ziyareti sonrasında yazarın zihninde bir hatırlatma olarak, bir şiir ya da bir çikolatalı bisküvinin tadının bırakıldığını söylemiştir. Bu durumun yazarın anlatmak istediği öykünün kaynağını oluşturduğunu söyleyen Büke, Agos gazetesinde Eraslan Sağlam ile gerçekleşen röportajında yazar-yazma eylemiyle ilişkili düşüncesini şu şekilde açıklamıştır:

Her yazar bir an gelir, edebiyat tarihinde kendi yerini sorgular. Edebiyat sadece iyi öykü anlatmak değildir, aynı zamanda yazarın kendi değerini bulmasıdır. Yazarın eserlerine, ne abartılarak ne de yok sayılarak bakılmalıdır. Klasikleri ve çağdaş edebiyatı yakından tanıyan bir yazar, kendi değerini (her ne ise değeri) daha kolay anlar (Kafaoğlu-Büke, 2011).

Büke, her yazarın edebiyat tarihindeki yerini sorguladığını söylemiştir. Edebiyatın işlevinin çok geniş olduğunu dile getiren Büke, yazın kendi değerini önde edebiyatı tanınmasıyla mümkün olacağını söylemiştir.

2.87. STEPHEN MAY (1964 - ...)

İngiliz roman yazarı Stephen May, eğitimini Essex Üniversitesinde tamamlamıştır. Daha sonra barmenlik, müze görevlisi gibi çeşitli işlerde çalışan May'ın en ilgi gören eseri 2012 yılında yayınlanan *Yaratıcı Yazarlık* adlı kitabıdır.

May (2015) yazmanın herkesçe eşit bir faaliyet olduğunu ifade etmiş, tüm ihtiyacın; kalem, kâğıt ve bir yer olduğunu şu sözlerle dile getirmiştir:

Yazmak, bir müzik aleti çalmayı öğrenirken olduğu gibi her gün saatlerce tekrar yapmayı gerektirmez. Yazarken pahalı araç gereç lazım olmaz. Yabancı dil öğrenirken olduğu gibi, yurtdışına gitmek ya da pratik yapmak için başka birini bulmak da icap etmez. Yazmak için hiçbir ritüel gerekmez. Tüm ihtiyacınız kalem, kâğıt ve bir yer. Yazmak için bilhassa sessiz veya özel bir yer şart değildir. Metroda, otobüste, kafede, işyerinizdeki molalarda, yatakta da yazabilirsiniz. Arabada yazmayı önermemek gerekir herhalde, ama araba kullanırken bile yazabilmenin yolları var. Aklınıza gelen fikirleri bir ses kayıt cihazına ya da telefonunuza kaydedebilirsiniz. Yazabilmek için sağlığınızın mükemmel olması veya bedensel olarak formda olmanız gerekmez. Üniversite, hatta ortaokul diploması bile şart değil. Genç olmak mecburiyeti yok. Güzel ya da yakışıklı olmanız da olur. Belli bir yaşta olmak, belli bir sosyal sınıfa ait olmak zorunluluğu yok. Yazmak, tümüyle demokratik bir faaliyettir. Yazmak için söyleyecek sözünüzün olması yeterlidir (May, 2015, s. 2).

May, yazmakla alakalı olarak, yalın ve anlaşılır yazabilmek için sadece söyleyecek sözün olması yeterlidir demiştir. May, insanın her koşulda yerine getirebilme inancını taşımaktadır. May, yazma eyleminin her insanın üstesinden gelebileceği düşüncesini savunmakla birlikte, yazabilmenin yollarını tek tek sıralayarak, yazma eylemin büyük ölçüde bütün insanların yapabileceği bir faaliyet olarak görmektedir.

2.88. MURAT GÜLSOY (1967 - ...)

Türk öykü yazarı Murat Gülsoy, birçok türde eserler vermiştir. Bu eserler, Sait Faik Hikâye Armağanı 2001 ve Yunus Nadi Roman ödülüne layık görülmüştür. 1989 yılında girdiği Boğaziçi Üniversitesi Elektrik-Elektronik Bölümünde tamamlayarak 2000 yılında Boğaziçi Üniversitesi Biyomedikal Mühendisliği Enstitüsünde akademisyen olarak çalışmaktadır. Edebiyat yaşamında çok sayıda dergide de çalışan Gülsoy' un önemli eserleri arasında, *Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul* (1999), *Binbir Gece Mektupları* (2003), *Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık* (2013), *Sevgilinin Geciken Ölümü* (2005), *Nisyan* (2013) sayılabilir.

Gülsoy, okumak yazmaya başlamanın ilk adımıdır diyerek yazma eylemi hakkındaki görüşünü *Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık* (2013) adlı eserinde şu şekilde açıklamıştır:

Okumak, yazmaya başlamanın ilk adımıdır diyebiliriz. Hele günümüzde okurun rolünü yazarın önüne geçiren, asıl yaratıcı sürecin yazmak değil okumak olduğunu öne süren, “dâhi yazar yoktur, dâhi okur vardır” diyen kuramlar olduğu düşünülürse bu önermemiz daha da büyük bir önem kazanır. Okumak, yazma pratiğinin ilk adımıysa ikinci adımı yazmaktır. Bu kadar çabuk mu, diye soranlara yanıtım: Evet, bu kadar çabuk. Eğer yazmak istiyorsanız yazarsınız. Kimse size engel olamaz. Ancak yazdıklarınızı başkalarına okutmaya kalkıştığınızda veya yayımlatmak istediğinizde işin rengi değişir. Ama şimdi daha işin başındayken bunu düşünmemeliyiz. Yazmaya yeni başlamış biri yayımlatma düşüncesini aklına ne kadar az getirirse o kadar verimli olur. Bu kolay bir şey değildir. Çünkü edebiyat yapıtları yazarların hem kendileri için hem de başkaları için ürettikleri metinlerdir. Bir tür anonim mektuplardır. Alıcısı belli olmayan, çoğunlukla herkese ulaşması arzulanan mektuplar. Edebiyat yazarı, yazdıklarının herkesin ilgisini çekecek, herkesin beğenisini toplayacak metinler olduğu iddiasındadır. Bugün olmasa bile belki gelecekte, bu toplulukta olmasa bile başka bir insan grubunda... Mutlaka birileri okuyup anlayacaktır, anlayınca da kaçınılmaz olarak beğenecektir. Bu hayal insanı yazmaya iter, ama yazar yapmaya yeter mi? Bunu kimse iddia edemez. Yazmaya başlamış birini bekleyen olası aşamalar şunlardır: Önce yazarsınız, sonra yazdıklarınızı okuyacak birilerini bulmaya çalışırsınız, başarılı olamazsanız (yayımlatamazsanız, insanların ilgisini çekemezseniz) yeni metinler yazarken yavaş yavaş olası okurların beğeni ölçütlerini düşünerek yönünüzü belirlemeye başlarsınız... Ki bu yaratıcılığı tehdit eden durumlardan biridir. Başkalarının neler düşüneceğini, ne gibi eleştirilerde bulunacaklarını, sizi ciddiye almayacaklarını düşünmeye başladıysanız, yaratıcılığınızı nasıl ortaya koyacaksınız? Burada bir ikilem olduğu açık: Hem edebiyat yapıtlarının başka insanlar için yazıldıklarını söylüyoruz hem de yaratıcılığın özgün bir sanat yapıtı üretmekten geçtiğini iddia ediyoruz. Bu ikilemi aşmak için felsefi bir tartışma yapmak da kuşkusuz yaratıcı bir süreç olurdu ancak benim önerim pratikte bunu nasıl aşacağımızı araştırmaktır. Yazmaya başlamanın en güzel yolu bir defter tutmaktır. Bir defter ve kalem... ve tabii yalnızlık. Bir üçüncüsü, yazdıklarınızı kimsenin okumayacağına iyice inanmanız. Ancak insanın içinde hep bir kuşku olacaktır. Deftere güzel ve değerli şeyler yazamama korkusu kimi zaman insanın yaratıcılığını kilitler. Bunu da iki defter olarak başarabilirsiniz! Asıl yayımlatacaklarınızı, insanlara okutacağınız metinleri ikinci deftere ve aklınıza gelen diğer her şeyi dilediğiniz gibi birinci deftere yazacağınıza kendinizi inandırmanız yeterli olacaktır (Gülsoy, 2013, s. 18).

Gülsoy, okumakla alakalı kuramların yazma eylemine nazaran ayaklarının yere daha sağlam basıyor olmasıyla ilişkilendirmiştir. Gülsoy, okumak yazmanın ilk aşamasıysa, ikinci aşaması da yazmaktır diyerek düşüncesini netleştirir. Yazma isteğinin engellenemeyeceğini, bunun bireysel bir eylem olduğunu hatırlatan Gülsoy, yazılanların paylaşılma istenilmesinin durumu farklılaştıracağını söylemektedir. Burada bir tavsiyede bulunan Gülsoy, yeni yazmaya başlayan birisinin, paylaşma fikrini aklından çıkarıp yazma eylemine odaklanmasının daha doğru olacağını söylemektedir. Bilindiği gibi yazma uğraşısı diğer insanlarla iletişim kurmak için yapılan bir etkinlik olduğundan, yazarın doğal olarak bir beğenilme çabası içerisine gireceğini söylemiştir. Bu çabanın yazarın çabası olduğu kadar sanatın var oluş amacının bir yansımasıdır. Bu amacın yazma

isteği için yeterli olacağını söyleyen Murat Gülsoy, ancak kişinin yazar olup olmaması iddiasını kimsenin taşıyamayacağını söylemektedir. Gülsoy, yazmaya başlayan kişinin karşılaşacağı aşamaları şöyle sıralamaktadır. Birinci sırada yazmak vardır. İkinci olarak yazılanları okutacak kişileri bulmak, üçüncü olarak yazılanları okuyacak kişiye (hedef kitlesi) göre planlar yapmak. Bu noktada Gülsoy, bir tehlikeden söz etmektedir. Eğer yazar yazdıklarının okunması için yaratıcı düşüncesine ket vuruyorsa, yani bir başkasına göre fikrini şekillendirmeye çalışıyorsa özgün bir eserden söz edilemez. Gülsoy, bu noktada tekrar yazım sürecine dönerek, ilk olarak yazmak için defter tutmak gerektiği konusunda salık verir. Yine de her yazma eylemi içinde değişmeyen takdir edilme kaygısı taşıyacağından, Gülsoy, kendi pratiğinden yola çıkacak bir tavsiyede bulunur. İki adet deftere sahip olmak gerektiğini öneren Gülsoy, birincisini asıl yayınlanacak metin için ikincisini ise insanlara okutmak için kullanılması gerektiğini söylemiştir.

2.89. HAKAN GÜNDAY (1976 - ...)

Türk roman yazarı Hakan Günday, öğrenimine Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde devam etmiş, ilk romanı *Kinyas ve Kayra*'yı (2000) yılında yayımlamıştır. Önemli eserleri arasında, *Zargana* (2002), *Ziyan* (2009), *Az* (2011), *Daha* (2013) sayılabilir.

Günday (2017) yazma eylemi hakkındaki düşüncesini şu sözlerle aktarmıştır:

Yazmak, önceden hiçbir semptomu olmayan bir hastalık gibidir. Gelir, gider. Ne oldu bana, dersiniz. Önünüzde bir kitap duruyordur (Hakan Günday ile Röportaj, 2017).

Günday, yazmak önceden belirtileri tespit edilemeyen bir hastalık gibidir demiş, hastalık gelip geçtikten sonra durumun farkına varamadığınız hale önünüzde açık duran bir kitapla karşılaşsınız diyerek yazma eyleminin okuma yapmakla olan güçlü bağının önemine değinmiştir.

Günday, yazma işinin başlangıcını ise bir duygunun aktarılması fikri üzerine şu sözlerle açıklamıştır:

İşin başlangıcı çok basit, çok sade bir duygunun aktarılması üzerine, öfkeyse öfke, ihtirassa ihtiras, ama en nihayetinde, tragedyada bulunan, Shakespeare ' de olan o duygudan ibaret (Eksik Olan: Hakan Günday ile "yazma eylemi üzerine", 2017).

Günday, eksik olan adlı programda yazma eylemini çok yönlü olarak değerlendirmiştir. Programın ilerleyen dakikalarında edebiyatla kişinin kurduğu bağın derin olmasının sebepleri sorulduğunda, Günday bu soruyu düşünce ve ruh halini anlatmak için yaptığımız kelime seçimleridir demiş, yazma eylemini gerçekleştirmek için yazarın kelime seçimiyle geçirdiği süreci odaklanma olarak tarif etmiştir. Günday, odaklanmayı yazmanın yapısı gereği dış dünyanın etkisinden muaf olmak olarak isimlendirmektedir. Bu şekilde muaf olarak yazmadığınızı dahi yazabilirsiniz diyen Günday, verdiği röportajda altını çizdiği husus yazmanın düşünmenin en iyi yolu olmasıdır.

SONUÇ

Büyük bir yazarla karşılıklı oturup konuşmanın hayalini kim kurmamıştır ki? Shakespeare'le oturup bir şeyler içebilsek, bir öğleden sonra Bronte Kardeşler'le çayırlar üzerinde yürüyüşe çıksak ya da beş çayında Jane Austen'a misafir olabilsek; Yıllardır hayranlıkla okuduğumuz oyunların, şiirlerin ve romanların nasıl yazıldığını öğrenebilirdik (Jones, 2017, s. 7). Jones'un sözünü ettiği ve birçok insanın hayalini kurduğu bu istek, "Türk ve yabancı yazarların yazma eylemi üzerine görüş ve düşünceleri" adlı çalışmayla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Okuduğumuz pek çok yazarın bu çalışmada yer alan görüş ve düşünceleri, aynı zamanda nasıl yazdıkları sorusunun da cevabını vermektedir. İki bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde yazmak nedir, yazar kimdir, yazı neden yazılır gibi kavramsal sorular cevaplanmış, daha sonra birey üzerinden kişiyi yazmaya yönelten hususlar incelenerek yazma sürecinde yer alan yöntem ve teknikler tespit edilmiştir. İkinci bölümde ise tanınmış yazarların yazma eylemi hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Geçmişte ve günümüzde yazma eyleminin insanlar üzerinde büyük bir etkisi olduğu açıktır. Çünkü yazmak ve yaratmak eş anlamlı eylemlerdir. İnsan da üreten ve aynı zamanda doğayı değiştiren bir varlık olması nedeniyle yazma eyleminin insanın belleğine kodlanmış bir yetenek olarak görmek anlamsız olmayacaktır. Bu sebepten dolayı yazma uğraşısını yalnızca kelimeleri kullanarak bir bütünlük oluşturmak değil, duygu ve düşünceleri anlamlı olarak yazılı bir şekilde aktarmak olduğu da ön görülmektedir. Bu bağlamda yazma eylemi, insanın özgürlük alanını genişleten, düşüncesinde ve ruhunda hissettiklerini dışarıya yansıttığı bir iletişim becerisi olarak görmek yanlış olmayacaktır. İnsanlığın en önemli yapıtlarını yaratanlar için hep kullanılagelmiş bir sözcüğe sınıksız sarılmaya da hakkımız var demektir; o yapıtlar yaratılmasaydı, insanlığın ne olduğunun bilincine hiçbir zaman varamazdık (Canetti, 2001, s. 271). Yazı yazmanın maliyeti kuşkusuz insandır. Canetti'nin de sözünü ettiği gibi eğer yazarlar eserlerini meydana getirmemiş olsalardı insanlığın ne anlama geldiği bilincine sahip olunamazdı. Oysa insan çağlar boyunca gelişim gösteren, bunun için çaba sarf eden bir varlık olarak bilinmektedir. Yaratıcılık gibi tüm düşünsel eylemleri kendini gerçekleştirmek için yaptığına inanılan insanın, Abraham Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisi düşünüldüğünde piramidin en üstünde kendini gerçek kılma çabası

olduğu fark edilecektir. Buradan hareketle insanın kendini gerçekleştirme gereksinimi, baskın bir düşünme eylemi içermektedir. Bu amaç doğrultusunda düşünme eylemi varoluşsal bir kriz ortaya çıkarır ve insan bu krizle başa çıkabilmek için çoğunlukla yazma yöntemini kullanır. “Varoluş, insanın sınırlanmadığı bir doluluktur” diyen Sartre’ın bu görüşü insanın yaşamda düşünme yöntemiyle sorunları çözme eğiliminin bir açıklamasıdır. Çünkü insan düşünerek gelişim gösteren bir canlı olarak tek yaratılmıştır. Düşünme yeteneğini kullanarak pek çok icat ve aracın keşfine imza atan insan, uygar bir dünyanın kapısını yazının icadı sayesinde aralamıştır.

Yazı, çeşitli materyaller üzerine işlenerek kullanılan bir nesne halini aldığından itibaren kullanım alanı çok genişlemiş, somut ve soyut olan her şeyin tanımında ve anlamını açıklamada kullanılmıştır. Yazı ilk olarak Sümerliler tarafından MÖ 3200 yılında icat edilmiş olmasına rağmen geçerliliğini hala koruyabilmiş nadir araçlardan bir tanesidir. Bunun sebebi olarak insana dair olması gösterilebilir. İnsana dair olan her şey, yazma eyleminin bir konusudur çünkü. İnsanın olduğu her yerde yazı vardır ve ona daima eşlik etmiştir. Yazı, bir düşünceyi, bir duyguyu simgeleyen ve temsil eden yegâne bir araçtır. Bu aracın her ulus ve devlet tarafından çeşitli biçimlerde kullanıyor olması, eşit ölçüde her insanın ortak malı olduğunu göstermektedir. Yazı, en önemli anonim araçlardan bir tanesidir. Bir ressam için renk, bir müzisyen için nota neyse, yazar içinde harfler o dur. Yazının alanı öyle geniştir ki, adeta insanın gözünün görebildiği ve algıladığı her şeyde kendini göstermektedir. Günlük yaşamın içinde de yazı her şeyle bağıntılı bir haldedir. Sanatta, politikada, sporda, dinde kısaca insanın yer aldığı faaliyetlerin hepsinde yazı vardır. Yazı bu şekilde insanın genlerine kodlanmış haldeyken, yazma eylemi bu araştırmayı son derece önemli kılmaktadır.

İnsanın yazı ile olan ilişkisi nesne ile olan ilişkisine benzemektedir. İnsan dünyada yaşamaya başladığı andan itibaren nesneyi çok iyi tanımış, zamanla onu atomlarına varana dek analiz etmiş ve farklı türlerde yeniden meydana getirmiştir. Nesneye bu denli yakın olan insan, bir nesne olan yazıyı da kendi egemen dünyasına hizmet eder hale getirerek, yazının yaşamını kolaylaştırmasını başarmıştır. Bu sebeple gerek bir nesne olarak yazının kendisi, gerek ifade ettiği anlamlar, gerekse yazma eyleminin özü, insan için sosyal ve kültürel anlamda uygarlaşmanın ve tarihte daha ileriye gidebilmenin tek anahtarı olmuştur.

Yazı alanında ikinci bir devrim yapılmışsa o da şu olacaktır: yazı ile kendini ifade etmeye yönelik insan yazma eyleminin sınırlarını ve amacını genişleterek artık sözcüklerin işaret ettiklerinden çok altında yatan anlamların ön plana çıkarılmasını hedeflemesidir. İfade etme yeteneğinin insan vasıtasıyla genişlemesi yeryüzünde metafor gibi benzetme anlatılarının kullanılmasıyla mümkün olmuştur. Düşünmeyi ve yaratıcılığı geliştiren bu anlam protezleri edebiyat alanında hemen hemen her eserde kendini göstermiştir.

Yazmak ilk olarak aşamaları olan bir iştir. Bu aşamalar; hazırlık, konu seçimi, amaç, taslak oluşturma, düzeltme gibi unsurları içerir. Bu süreci doğru şekilde uygulayan kişilerin yazma konusunda başarı sağladıkları görülmektedir. Bunların yanında, okumak yazmaya başlamaktır. Bu çalışmada yer alan yazarların çoğu, yazmaya okuma yaparak başladıklarını söylemişlerdir. Kimi çocuklukta okumuş olduğu kitaplardan etkilenerken, kimi de yazma işini sürdürdüğü sırada çağdaşları ya da kendinden önce yaşamış yazarların dünya görüşlerinden etkilendiklerini bunun da yazdıkları yazıları şekillendirdiğini söylemişlerdir. Öyle ki; dünya edebiyatının önde gelen yazarlarından biri olan Dostoyevski “Hepimiz Gogol’ un paltosundan çıktık” diyerek, yazarların birbirlerine esin kaynağı olmasını bu çarpıcı sözle ifade etmiştir.

Yazma eylemi, yazının insanlara sunduğu zenginlikten kaynaklanır ve bu zenginlik insanın duygu ve hislerinin sayılamayacak kadar çok tarifinin yapılmasına imkân sağlamaktadır. Yazarların yazmak konusunda fikir birliğine varlıkları bir diğer husus, yazarın söyleyecek sözünün olması, bir şeyler söyleme gereksinimidir. Elbette bu istek iletişim gereksiniminden kaynaklanan bir durumdur. Türk yazar Akşit Göktürk konuyla ilgili olarak; yazar, söyleyecek sözü olan kişidir diyerek bu düşüncenin doğruluğuna düşüncesiyle katkıda bulunmuştur. Fransız düşünür Jean Paul Sartre, da yazmak dil aracılığıyla okura çağrıda bulunmaktır demiş, yazarın gönderici misyonuna dikkati çekmiştir.

İnsanda bulunan anlatma isteği tarihi mitlere, masallara ve söylencelere kadar dayanmaktadır. Toplum ve edebiyatı ilgilendiren bu edebî türler, insanın başından geçen olayları diğer insanlara iletmeyi amaçlamıştır. Yazmak da bu isteğin biçim bulmuş halidir.

Yazabilmek için bir amacın olması gerekliliği düşüncesini savunan yazarlar, amacın yazmak için en belirgin sebeplerden birisi olduğunu söylemişlerdir. Hiçbir yazar durup dururken yazmamıştır. Zaten hiçbir yazı da amaçsız yazılamaz. Amaç, ulaşılacak istenen sonuçtur. Sonuca ulaşmak ise o amacı güdüyor olmaktan geçer. Yazarlar da bu bilinçle, yani sonuca ulaşmak için yazılar kaleme almışlardır. Bazıları yazarak para kazanmayı amaçlarken, bazıları da sadece içinde birikenleri anlatarak rahatlamayı amaçlamıştır. Amerikalı yazar William Faulkner yazdığı yazıları geçimini sağlamak için paraya dönüştürmek isterken, Rumen yazar Emil Cioran yazı yazmayı sadece kendini ruhen rahatlatmak için yapmaktadır. Tüm bunlarla beraber Brezilya'lı Paulo Coelho'nun Simyacı adlı romanında bir amaç doğrultusunda yolculuğa çıkan Santiago karakteriyle amacın insanlar için ne kadar önemli olduğunu yazdığı eserle bizlere hatırlatmıştır. O halde her insanın bir amacının olduğu gerçeği gibi yazılan her yazının da bir amacı vardır demek mümkündür. Bu amaç doğrultusunda yazılan yazının türü, biçimi, kapsamı ve konusu şekillenerek meydana getirilmektedir.

Yazma eylemi; toplumun geleneklerine göre, yaşamın her döneminde karşımıza çıkan bir uğraşı olmuştur. Yazının temelinde, “ Benim yapmaya çalıştığım şey, insan denen varlığı; eti, kemiği anlamaya çalışmak.” diyen Hakan Günday gibi insanın kendisi vardır. Yazılı eserler çeşitli amaç, bilinç ve kavramlar içerse de hepsinde insana dair bir şeyler anlatma isteği vardır. Çünkü yazmak insan için bir gereksinimdir ve hemen hemen her şeyi yazıyor olmak yalnızca yazarların işi değil, her insanın yapmaktan zevk alacağı bir uğraşı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazma gereksinimini; kişisel, toplumsal ve uğraşsal olarak üç gruba ayıran Emin Özdemir & Adnan Binyazar, insanın anlatma isteğini ön plana çıkararak, yazmanın ilk olarak kişisel bir tutku olduğunun altını çizmektedirler. Bu bağlamda yazılı anlatımı mesleki bir uğraş haline getiren romancılar, şairler ve öykü yazarları, kişisel tutkularının yanında özel bir yetenek gerektiren yaratıcı yazarlığın sınırları içerisine yer alırlar. Ancak yazmakla ilgili bilgi ve beceri isteyen bu uğraş, kişinin kendisinde böyle bir yeteneğin var olduğunu keşfettikten sonra üzerinde çalışılarak daha da geliştirilebilmektedir. Emin Özdemir & Adnan Binyazar'ın değindiği yazma eyleminin “anlatmak” misyonu ile bir düşüncüyü işleme kabiliyeti, hem tanınmış yazarların eserlerini nasıl ortaya çıkardıkları, hem de genel anlamda yazmak nedir, nasıl yazılır, neden yazılır gibi soruların cevabı niteliğindedir.

Yazmak, tıpkı düşünmek gibi tamamıyla insana dairdir. Yazmak dokusu olan bir iş olduğundan, her insanın parmak izi nasıl farklılık gösteriyorsa, yazma biçimleri de üslup anlamında farklılık göstermektedir. Yazma eyleminin düşünsel boyutunu tanımlayan psikolojik etkiler; Yalnızlık, mutsuzluk, ölüm endişesi, özgürlük gibi kavramları doğurmuştur. Her bir kavram yazarların yazma uğraşısının tanımında gündeme gelmiştir. Bu bağlamda bilinen yazarların kendi ağızlarından aktardıkları deneyimlerle bu kavramlar çalışmamda örneklerle açıklanmıştır. İlk olarak, İlhan Berk “Yazmak mutsuzluktur, mutlu insan yazamaz.” sözüyle mutsuzluk-yazmak arasındaki ilişkiyi anlamlı kılmıştır. Duyarlılık yazan kişi için son derece önemlidir. İnsan duyguları sayesinde kendi olur. Bu nedenle Dostoyevski’yi Dostoyevski yapan bir yazar olarak ismi değil hissettikleridir diyebilmek mümkün olabilmektedir. Bu anlamda her sanatçı gibi yazar da belli bir teknik kullanarak içindeki duygularını açımlayan kişidir. Bu gerçek yazarın sosyolojik bağlantılarını da ortaya çıkarmaktadır. Bireyselden topluma yönelen yazma eylemi, yazarın toplum içindeki konumunu belirginleştirirken, karşılıklı olarak bir etkiyi harekete geçirmektedir. Her ne kadar Franz Kafka’nın sadece kendisi için yazdığı söylene de, varılan nokta okuyucuyla bir araya gelmek olduğundan bu örnek tam manasıyla geçerlilik kazanmamıştır. Buradan hareketle toplum içindeki yazarın yeri, aydın kişi, kitlelere yön veren kişi olarak bir etki içerse de, günümüzde daha çok mesleki bir tanıma gebede kalmaktadır. Bu bağlamda Jean Paul Sartre’ın “Yazmak sipariş bir iştir.” sözü önem kazanmaktadır. Bu siparişi yerine ulaştıran yazar hem toplumdaki yerini belli etmiş, hem de yerine getirdiği görevi mesleki bir tanıma kavuşturmuştur.

Yazma eylemi, dilbilgisinin kullanımı dışında anlatım gücü ve olaylara bakış açısının yansıtılması için kullanılan bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum her yazarın yapısında mevcut olan gözlem yapma yeteneğiyle alakalıdır. Daha çok yaratıcı yazarlığın alanına giren bu teknik durum Tahsin Yücel’ in “Çoğu yazar, derin gözlem yeteneğini bir üslupla birleştiren kişi olarak tanıtılır.” görüşüyle anlam kazanmaktadır. Bu görüşe göre yazar, yazma eyleminde bulunan bir kişi olmaktan çıkıp bir “Gözlemci” olarak da tanımlanabilmektedir. Özellikle yaratıcı yazarlık deneyimi için gerekli olan bu özellik roman gibi kurmaca eserlerin başarılı olabilmesi için gerekli görülmektedir. Bu bağlamda, Orhan Pamuk’ un *Kafamda bir tuhaflık* adlı romanının başkarakteri olan bozacı Mevlut için kendi mahallesinde bozacılık yapan bir kişiyi bir gece evine davet

ettiği ve ona yaptığı meslekle alakalı sorular sorarak oluşturmak istediği karakteriyle ilgili gözlem yaptığı bilinmektedir.

Yazmak üzerine çeşitli röportajların, denemelerin, günlüklerin ve televizyon programlarının analiziyle rafine hale getirilmiş bu çalışmada yazmak eyleminin işleniş biçimine göre nasıl çeşitlilik gösterdiği ve yazarlara göre ne tür anlamlar kazandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda yaşamları boyunca kendilerine nasıl yazdıkları sorusu sorulan, katıldıkları söyleşilerde ve yayınlanan dergi ve kitaplarda bu soruyu cevaplayan yazarların, değerli bilgi ve öğretileri bir araya getirilerek yazma serüvenlerini kendi ağızlarından keşfetme olanağı sağlanmıştır. Başta Dostoyevski, Goethe, Tolstoy, Montaigne, Samuel Beckett, Franz Kafka, F. Scoot Fitzgerald, George Orwell, John Steinbeck, Ernest Hemingway, Jean Paul Sartre, Virginia Woolf, Gustave Flaubert, Platon, Nazım Hikmet, Orhan Pamuk, Oğuz Atay, Aziz Nesin, Özdemir Asaf, Fakir Baykurt, Hakan Günday, Cemil Meriç, Atilla İlhan, Ahmet Hamdi Tanpınar, Tahsin Yücel, Salah Birsal, Tomris Uyar, Enis Batur, İnci Aral, gibi Türk ve dünya edebiyatının önde gelen pek çok yazarın, yazma eylemi üzerine görüş ve düşüncelerini içermektedir. Yazmakla ilgilenen ve yazmayı uğraşı haline getirmiş kişiler yazma alışkanlığının nasıl kazanılacağı, daha iyi nasıl yazılacağı gibi soruların cevabını bu çalışmada bulabileceklerdir.

KAYNAKÇA

- “Artık Daha İyi Yazıyorum” – Susan Sontag’la Söyleşi. (2013, 19 Kasım). şefin salatası - okuma, düşünme, yaşama notları...: <http://sefinsalatasi.blogspot.com/2013/11/artk-daha-iyi-yazyorum-susan-sontagla.html> adresinden alındı
- Abasıyanık, S. F. (1993). *Bütün Eserleri 6, Havuz Başı - Son Kuşlar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Adugit, Y. (2013). Özgürlüğün Kısa Tarihi. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*(16), 63-93.
- Ağca, H. (2001). *Türk Dili*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Ağca, H. (2001). *Türk Dili*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Akbayır, S. (2011). *Yazılı Anlatım Nasıl Yazabilirim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akbayır, S. (2019). *Yaratıcı Yazarlık Dedikleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aklar, S., & Yılmaz, M. (2015). Planlı Yazma ve Değerlendirme Modelinin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kompozisyon Yazma Becerilerine Etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 223-234.
- Alkan, S. (2017). *Yazma Sanatı ve Yazma Teknikleri*. İstanbul: Az Kitap Yayınları.
- Altuğ, F. (2012). *Yazarlık Figürleri*. Ankara: Hece Yayınları.
- Aral, İ. (2009). *Anlar İzler Tutkular*. İstanbul: Turkuvaz Yayınları.
- Aral, İ. (2011). *Yazma Büyüsü*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Aristoteles. (2004). *Retorik*. (M. H. Doğan, Çev.) İstanbul: YKY Yayınları.
- Aristoteles. (2013). *Poetika*. (S. Rıfat, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Asaf, Ö. (2011). *Kırılmadık Bir Şey Kalmadı*. İstanbul: YKY.
- Ashford, N. (2011). *Özgür Toplumun İlkeleri Hakkında Bir Çalışma Kılavuzu*. (C. Madenci, Çev.) İstanbul: Liberte Yayınları.
- Atalay, T. D. (2015). Yazma Becerisi Açısından Örnek Bir Kitap İncelemesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*(54), 729-778.
- Atay, O. (1987). *Günlük*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Auster, P. (2013). *Kırmızı Defter*. (İ. Özdemir, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Aydemir, B. (2020). *Dilin Dramatiği*. İstanbul: Mitos-Boyut Yayınevi.
- Aytaç, G. (2014). *Yaratıcı Yazarların Yaratıcılığı ve Edebiyat Görüşleri*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Bakhtin, M. (2001). *Karnaval dan Romana*. (C. Soydemir, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Barthes, R. (1990). *Yazı ve Yorum*. (T. Yücel, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Barthes, R. (1990). *Yazı ve Yorum Roland Barthes dan Seçme Yazılar*. (T. Yücel, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Barthes, R. (2006). *Yazının Sıfır Derecesi*. (T. Yücel, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Baş, Ş., & Sarıdoğan, K. (2019). *Yazar Adayının El Kitabı*. İstanbul: Yazım Kılavuzu Yayınları.
- Batur, E. (2008). *Ada Defterleri*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Baykurt, F. (1997). Fakir Baykurt: "Benim anladığım, bütün sanatların amacı, seslendiği insanı etkilemektir." F. Andaç içinde, *Söz Uçar Yazı Kalır* (s. 298- 321). İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Beauvior, S. d. (1995). *Koşulların Gücü*. (B. Onursal, Çev.) İstanbul: Payel Yayınevi.
- Beckett, S. (1999). *Hiç İçin Metinler ve Uzun Öyküler*. (U. Ün, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Beckett, S. (2000). "Yazı yazmak beni sessizliğe sürükledi.". C. Juliet içinde, *Samuel Beckett ile Görüşmeler* (S. Rıfat, Çev., s. 27-29). İstanbul: Om Yayınevi.
- Bennett, A., & Royle, N. (2016). *Şu Edebiyat Denilen Şey Okumak, Düşünmek, Yazmak*. (M. Erkan, Çev.) İstanbul: Notos Kitap Yayıncılık.
- Berk, İ. (1982). *Uzun Bir Adam*. İstanbul: YAZKO.
- Berk, İ. (1997). "Şiir yaşadığının anlamıdır". F. Andaç içinde, *Söz Uçar Yazı Kalır*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Birsel, S. (1983). *Amerikalı Tolstoy 1001 Gece Denemeleri*. İstanbul: YAZKO.

- Birsel, S. (2001). *Şiirin İlkeleri*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Blanchot, M. (1993). *Yazınsal Uzam*. (S. Ö. Kasar, Çev.) İstanbul: YKY Yayınları.
- Bolat, S. (2012). *Öykü Yazma Teknikleri*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Boran, B. (1992). *Edebiyat Yazıları 1*. İstanbul: Sarmal Yayınları.
- Borges, J. L. (1998). *Borges ve Yazma Üzerine*. (T. Uyar, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bradbury, R. (1968). Sci-fi writer Ray Bradbury on violence, laughter & sadness: CBC Archives. (CBC, Röportaj Yapan, & Ş. Parlak, Çevirmen) <https://www.youtube.com/watch?v=rxW18RDJk6A> adresinden alındı
- Brande, D. (2001). *Yazar Olmak*. (M. Yıldırım, Çev.) İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş. Yayıncılık.
- Büke, A. K. (2011). *Yazın Sanatı*. İstanbul: Can Yayınları.
- Bülbül, M., Türkoğlu, S., & Küzeci, D. (2014). Edebiyat ve Toplumsal İşlevi. *KKEFD*, s. 123-134.
- Bülbülü Öldürmek kitabının yazarı Harper Lee yazma tutkusunu anlatıyor*. (2018, 11 Ağustos). Haziran 1, 2020 tarihinde Medyaskop.tv: <https://medyascope.tv/2018/08/11/bulbulu-oldurmek-kitabinin-yazari-harper-lee-yazma-tutkusunu-anlatiyor-1964-turkce-altyazili/> adresinden alındı
- Calvino, I. (1994). *Amerika Dersleri Gelecek Bin Yıl İçin Altı Öneri*. (K. Atakay, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Camus, A. (1988). *Sisifos Söyleni*. (T. Yücel, Çev.) İstanbul: Adam Yayınları.
- Camus, A. (2013). *Özgürlük ve Devrim*. (A. Şahiner, Çev.) İstanbul: Kafekültür Yayıncılık.
- Canetti, E. (2001). *Sözcüklerin Bilinci*. (A. Cemal, Çev.) İstanbul: Payel Yayınevi.
- Canetti, E. (2007). *Edebiyatçılar Üzerine*. (G. Aytaç, Çev.) İstanbul: Payel Yayınevi.
- Canetti, E. (2007). *Ölüm Üzerine*. (G. Aytaç, Çev.) İstanbul: Payel Yayınevi.
- Certeau, M. d. (2008). *Gündelik Hayatın Keşfi 1: Eylem, Uygulama, Üretim Sanatları*. (L. A. Özcan, Çev.) Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

- Charles Bukowski'nin Yazın üzerine düşünceleri ve onun günlük çılgın rutinleri.* (2020, Mart 11) tarihinde Tabutmag: <https://tabutmag.com/charles-bukowskinin-yazin-uzerine-dusunceleri-ve-onun-gunluk-cilgin-rutinleri/> adresinden alındı
- Cioran, E. M. (2007). *Ezeli Mağlup Söyleşiler*. (H. Bayrı, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Cioran, E. M. (2013). *Çürümenin Kitabı*. (H. Bayrı, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Clark, R. P. (2017). *Yazma Uğraşı*. (B. Karakaş, Çev.) İstanbul: Metropolis Yayıncılık.
- Cündioğlu, D. (2012). *Sanat ve Felsefe*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Çotuksöken, B. (1994). *Felsefi Söylem Nedir*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Demek yazar olmak istiyorsun | Charles Bukowski.* (2015, Ekim 31). Şubat 22, 2020 tarihinde Oggito: <https://oggito.com/icerikler/demek-yazar-olmak-istiyorsun-charles-bukowski/8576> adresinden alındı
- Demiralp, O. (1979). Süslemeci Şiir. *Oluşum/Aylık Sanat ve Düşün Dergisi*, 6(26/68), 26-68.
- Demiralp, O. (2000). *Kör Okur*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Derrida, J. (2010). *Edebiyat Edimleri*. (M. Erkan, & A. Utku, Çev.) İstanbul: Otonom Yayınları.
- Doğru, S. G. (2018). Felsefi Bir Eylem Olarak Yazmak. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, s. 88.
- Doğru, S. G., & Dombaycı, M. A. (2018, Haziran 13). Felsefi Eylem Olarak Yazma ve Konuşma İlişkisi. *Dört Öge*, s. 43-58.
- Dostoyevski, F. (2009). *Bir Yazarın Günlüğü 1-2*. (K. Yükseler, Çev.) İstanbul: YKY.
- Duras, M. (1997). *Yazmak*. (A. Derman, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Eagleton, T. (2014). *Edebiyat Kuramına Giriş*. (T. Birkan, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Eco, U. (2011). *Genç Bir Romancının İtirafı*. (İ. Özdemir, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.

- Eksik Olan: Hakan Günday ile "yazma eylemi üzerine".* (2017, Temmuz 17). Haziran 1, 2020 tarihinde Medyascope.tv: <https://medyascope.tv/2017/07/17/eksik-olan-hakan-gunday-ile-yazma-eylemi-uzerine/> adresinden alındı
- Eliot, T. (1963). *Edebiyat Üzerine Düşünceler*. (S. Kantarcıoğlu, Çev.) Ankara: Kültür ve Truzim Bakanlığı Yayınları.
- Faulkner, W. (2013). *Mektuplar*. (N. Koltas, & I. Yanar, Çev.) Ankara: Hece Yayınları.
- Felski, R. (2010). *Edebiyat Ne İşe Yarar?* (E. Ayhan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Fitzgerald, F. S. (2016, Ağustos 2). Usta yazarlardan genç yazarlara: “Nasıl yazmak gerekir?”. (A. İ. Kaleli, Röportaj Yapan) <https://indigodergisi.com/2016/08/usta-yazarlardan-genc-yazarlara-nasil-yazmak-gerekir/> adresinden alındı
- Fitzgerald, F. S. (2018, Ocak 3). *The Guardian*. Şubat 14, 2020 tarihinde theguardian.com: <https://www.theguardian.com/books/2018/jan/03/top-10-writers-tips-on-writing> adresinden alındı
- Flaubert, G. (1988, Ocak 15). V. Nabokov içinde, *Edebiyat Dersleri* (F. Özgüven, & N. Akbulut, Çev., s. 41). İstanbul: Ada Yayınları.
- Forster, E. M. (2001). *Roman Sanatı*. (Ü. Aytür, Çev.) İstanbul: Adam Yayınları.
- Foucault, M. (2014). *Sonsuza Giden Dil*. (I. Ergüden, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2015). *Büyük Yabancı, Dil, Delilik ve Edebiyat Üstüne Konuşmalar*. (S. Kılıç, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Freud, S. (1981). Dostoyevski ve Baba Katilliği. F. -J. ADLER içinde, *Psikanaliz Açısından Edebiyat* (S. Hilay, Çev.). Ankara: Dost Kitap Evi Yayınları.
- Gasset, J. O. (2013). *Sanatın İnsansızlaştırılması ve Roman Üstüne Düşünceler*. (N. G. Işık, Çev.) İstanbul: YKY Yayınları.
- Geçtan, E. (1994). *İnsan Olmak*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Goethe, J. W. (2009). *Yaşamımdan Şiir ve Hakikat*. (M. Kahraman, Çev.) İstanbul: Türkiye İşbankası Kültür Yayınları.
- Gorki, M. (1989). *Edebiyat Yaşamım*. (Ş. Yeğin, Çev.) İstanbul: Payel Yayınevi.
- Göçer, A. (2019). *Yazma Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Gökberk, M. (1993). *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Göktürk, A. (1988). *Sözün Ötesi*. İstanbul: YKY Yayınları.
- Göktürk, A. (1997). *Okuma Uğraşı*. İstanbul: YKY Yayınları.
- Guin, U. K. (2010). Rüyalar Kendilerini Açıklamalı. İ. Reyna içinde, *Yazarın Kuramı: Eserimi Nasıl Yazdım?* (s. 143). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Güllülü, S. (1988). *Sanat ve Edebiyat Sosyolojisi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Gülsoy, M. (2013). *Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık Kurmacanın Bilinen Sınırları ve İhlal Edilebilir Kuralları*. İstanbul: Can Yayınları.
- Gümüş, S. (2012). *Yazar Olabilir Miyim Yaratıcı Yazarlık Dersleri*. İstanbul: Notos Kitap Yayınevi.
- Güneş, S. (1999). *Anlatım Bilgisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlük Matbaası.
- Güneş, S. (1999). *Türk Dili Bilgisi*. İzmir: DEÜ Türk Dili Bölümü Yayınları.
- Gürgen, Ö. İ. (2011). *Türkçe Yazılı Anlatım*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Hakan Günday ile Röportaj. (2017, 29 Ekim). BCA Times: <https://www.bcatimes.com/hakan-gunday-ile-roportaj/> adresinden alındı
- Hasan Ali Toptaş'tan yazma üzerine 9 öneri! (2014, 7 Ağustos). Şubat 18, 2020 tarihinde hasanalitoptas.com.tr: <http://hasanalitoptas.com.tr/hasan-ali-toptastan-yazma-uzerine-9-oneri/> adresinden alındı
- Hemingway, E. (2015). *Yazmak Üzerine*. (D. Kurt, Çev.) İstanbul: Altıkkırkbeş Yayınları.
- Hikmet, N. (1987). *Sanat ve Edebiyat Üstüne*. İstanbul: Bilsan A.Ş. Bilim ve Sanat Kitapları.
- Hırçın, S. (2000). *Çivi Yazısı (Ortaya Çıkışı, Gelişmesi, Çözümü)*. İstanbul: Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.
- Hökenekli, H. (1991). Ölüm ve Ötesi Psikolojisi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3(3), 151-165.
- İlhan, A. (2011). *Hangi Edebiyat?* İstanbul: İşbankası Kültür Yayınları.

- J.R.R. Tolkien: Ölümün Kaçınılmazlığı.* (2019, 13 Şubat). tarihinde Filmloverss.com: <https://www.filmloverss.com/j-r-r-tolkien-ve-yuzuklerin-efendisine-esin-kaynagi-olan-temel-dusunceler/> adresinden alındı
- Jean, G. (2006). *Yazı İnsanlığın Belleği.* (N. Başer, Çev.) İstanbul: YKY Yayınları.
- Jones, D. (2017). *Virgina Woolf tan Yazarlık Dersleri.* (E. A. Kesen, & M. Ön, Çev.) İstanbul: Timaş Yayınları.
- Jung, C. G. (2006). *Analitik Psikoloji.* (E. Gürol, Çev.) İstanbul: Payel Yayıncılık.
- Kafaoğlu Büke, A. (2011). *Yazın Sanatı.* İstanbul: Can Yayınları.
- Kafka, F. (1961). *Milenaya Mektuplar.* (A. Cimcoz, Çev.) İstanbul: Ataç Kitapevi.
- Kafka, F. (2013). *Günlükler.* (K. Şipal, Çev.) İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil.* İstanbul: Dergah Yayınları.
- Karasevda, N. (2010). *Yazarlık Okulu: Sen de Yazar Olabilirsin!* İstanbul: Popüler Yayınları.
- Karasu, B. (2013). *Ne kitapsız ne kedisiz.* İstanbul: Metis Yayınları.
- Keller, H. (1999). *Her şey su ile başladı.* (İ. v. Bom, Çev.) İstanbul: Aykırı Yayınları.
- King, S. (2007). *Yazma Sanatı.* (P. Öcal, Çev.) İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kösemihal, N. Ş. (1967). *Edebiyat Sosyolojisine Giriş.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi.
- Krishnamurti, J. (2000). *Sevgi ve Yalnızlık Üzerine.* (E. Özbaş, Çev.) İstanbul: Ayna Yayınevi.
- Kuçuradi, İ. (1967). *Nietzsche ve İnsan.* (E. Erhat, Çev.) İstanbul: Yankı Yayınları.
- Kuhn, H. (2002). Edebiyat Ve Devrim. H. Kuhn, H.-G. Gadamer, & F. Nietzsche içinde, *Edebiyat Nedir?* (Ş. Çoraklı, & A. Sarı, Çev., s. 42). Erzurum: Babil Yayınları.
- Kundera, M. (2012). *Roman Sanatı.* (A. Bora, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Labarre, A. (1994). *Kitabın Tarihi.* (G. Üstün, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Le Guin, U. K. (2018). *Dümeni Yaratıcılığa Kırmak* (D. Göl, Çev.) İstanbul: Hep Kitap Yayınları.

- Livaneli, Z. (2012). *Edebiyat Mutluluktur*. İstanbul: Doğan Kitap Yayınları.
- Lukacs, G. (2003). *Roman Kuramı*. (C. Soydemir, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Lunaçarski, A. V. (1982). *Sanat ve Edebiyat Üzerine*. (K. Kavala, Çev.) İstanbul: Adam Yayınları.
- Maslow, A. (2001). *İnsan Olmanın Psikolojisi*. (O. Gündüz, Çev.) İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.
- May, S. (2015). *Yaratıcı Yazarlık*. (F. Yanık, Çev.) İstanbul: Optimist Yayın Dağıtım.
- Mayakovski, V. (1983). *Şiir Nasıl Yazılır?* (Y. Salman, Çev.) İstanbul: Yaşantı Sanat Kitapları.
- Mayakovski, V. (1986). *Şiirler*. (S. Maden, Çev.) İstanbul: Varlık Yayınları.
- Meriç, C. (2005). *Bu Ülke*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Monitor - EM Forster. (1958, Aralık 21). Haziran 1, 2020 tarihinde <https://www.bbc.co.uk/archive/monitor--em-forster/zmsd382> adresinden alındı
- Montaigne. (2011). *Denemeler*. (S. Eyuboğlu, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Moran, B. (1988). *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Murakami, H. (2015). *Koşmasaydım yazamazdım*. (H. C. Erkin, Çev.) İstanbul: Doğan Kitap.
- Nabokov, V. (1998). *Edebiyat Dersleri*. (F. Özgüven, & N. Akbulut, Çev.) İstanbul: Ada Yayınları.
- Nesin, A. (1988). “Şiirimi yaşamın tuğlalarından örüyorum”. *Gergedan Dergisi*, 20, 30-33.
- Oğuz Atay’la “Tutunamayanlar” üzerine. (1972, Eylül 30). Haziran 1, 2020 tarihinde Edebiyathaber.net: <http://www.edebiyathaber.net/oguz-atayla-tutunamayanlar-uzerine/> adresinden alındı
- Oktay, A. (1981). *Bir Arayışın Yazıları, Bir Yazının Arayışları*. İstanbul: Ağaoğlu Yayınları.
- Onat, F. (2014). *Dijital Çağda Halkla İlişkiler Yazarlığı*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

- Orhan Pamuk nasıl yazıyor?* (2013, 20 Mart). Edebiyathaber.net: <http://www.edebiyathaber.net/orhan-pamuk-nasil-yaziyor/> adresinden alındı
- Orsenna, E. (2013). *Kağıt Yolunda Küreselleşme Üstüne Küçük El Kitabı*. (A. Terzi, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Orwell, G. (2013). *Neden Yazıyorum*. (L. Konca, Çev.) İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Öktem, Ü. (2010). Felsefe-Edebiyat Etkileşimi: Felsefi Roman. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 50 (1), 1-17.
- Özdemir, E. (1980). *Türk ve Dünya Edebiyatı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Özdemir, E. (2005). *Eleştirel Okuma*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, E., & Binyazar, A. (1977). *Yazmak Sanatı*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Özdenören, R. (2011). *Yazı , İmge ve gerçeklik*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Özgü, M. (1962). İkinci Dünya Savaşından Sonra Alman Edebiyatı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 20(1-2), 41-54.
- Özkaral, T. C. (2015). Eskiçağda yazı, kitap ve kütüphanenin oluşum süreci; günümüz eğitime katkıları. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*(34), s. 371-384.
- Pamuk, O. (2011). *Saf ve düşünceli romancı*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Pavese, C. (1997). *Yaşama Uğraşı*. (C. Çapan, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Pavese, C. (1997). *Yaşama Uğraşı*. (C. Çapan, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Pavlovski, R. (1997). "Yaratıcılık karşı koymaktır.". F. Andaç içinde, *Söz Uçar Yazı Kalır* (s. 463-471). İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Paz, O. (1993). *Modern İnsan ve Edebiyat*. (T. Ilgaz, Çev.) İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Pessoa, F. (2016). *Huzursuzluğun Kitabı*. (S. Özen, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Planlı Yazma Süreci-IV: Düzeltme-Geliştirme*. (2019, Aralık 25). Aralık 25, 2019 tarihinde Okumadoygunluğu: <https://okumadoygunlugu.com/edebiyat-ders-notlari/planli-yazma-sureci-iv-duzeltme-gelistirme/> adresinden alındı

- Plath, S. (2014). *Günlükler*. (M. S. Ilgın, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Platon. (2017). *Phaidros*. (F. Akderin, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.
- Poe, E. A. (2013). *Yazının Felsefesi: İyi Yazarlar Neden İyi Yazarlar?* (F. Özdemiroğlu, Çev.) İstanbul: Kafekültür Yayıncılık.
- Proust, M. (2014). *Okuma Günleri*. (M. Erşen, Çev.) İstanbul: Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık.
- Raymond Carver: “Öykü bir şeyleri açığa vurmali, ama her şeyi değil. Öyküde belli bir gizem olmalı.”. (2019, 18 Nisan). Oggito.com: <https://oggito.com/icerikler/raymond-carver-oyku-bir-seyleri-aciga-vurmali-ama-her-seyi-degil-oykude-belli-bir-gizem-olmali-/1762> adresinden alındı
- Renee, & Simonet, J. (1995). *Not Alma Teknikleri*. (P. Kurt, Çev.) İstanbul: Arion Yayınevi.
- Ribard, A. (1974). *İnsanlığın Tarihi*. (E. Başar, & Ş. Yalçın, Çev.) İstanbul: May Yayınları.
- Rıfat, M. (2015). *Marcel Proust Ya Da Bir Roman Yaratmak*. İstanbul: YKY Yayınları.
- Robbe-Grillet, A. (1981). *Yeni Roman*. (A. Bezirci, Çev.) İstanbul: YAZKO.
- Rousseau, J. J. (2011). *Dillerin Kökeni Üzerine*. (Ö. Albayrak, Çev.) İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Russell, B. (2014). *Mutlu Olma Sanatı*. (Y. Sağlamtürk, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.
- Samuel Beckett: “Ben bilmemeyle, güçsüzlükle çalışırım.”. (2018, 24 Temmuz). Oggito: <https://oggito.com/icerikler/samuel-beckett-ben-bilmemeyle-gucsuzlukle-calisirim-/7974> adresinden alındı
- Sartre, J. P. (2010). *Aydınlar Üzerine* (A. Bora, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Sartre, J. P. (1994). *Denemeler*. (S. Eyuboğlu, & V. Günyol, Çev.) İstanbul: Say Kitap Pazarlama.
- Sartre, J. P. (2008). *Edebiyat Nedir*. (B. Onaran, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Sartre, J. P. (1994). *Sartre Sartre'ı anlatıyor*. (T. Ilgaz, Çev.) İstanbul: YKY Yayınları.
- Sartre, J. P. (1989). *Sözcükler*. (B. Onaran, Çev.) İstanbul: Payel Yayınları.

- Schmid, W. (2014). *Mutsuz Olmak*. (T. Bora, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Schopenhauer, A. (2005). *Okumak Yazmak ve Yaşamak Üzerine*. (M. S. Erer, Çev.) İstanbul: Şule Yayınları.
- Slavoj Žižek: “Yazma eylemi mutlak bir korku.”. (2018, 2 Ağustos). Şubat 6, 2020 tarihinde Oggito: <https://oggito.com/icerikler/slavoj-i-ek-yazma-eylemi-mutlak-bir-korku-/8053> adresinden alındı
- Sontag, S. (1995). Susan Sontag, The Art of Fiction No. 143. (B. B. Acar, Çev.) *The Paris Review*(143), 52. <https://www.theparisreview.org/interviews/1505/the-art-of-fiction-no-143-susan-sontag> adresinden alındı
- Steinbeck’ten yazarlığa yeni başlayanlara mektup. (1963, Ocak 4). Şubat 23, 2020 tarihinde Edebiyathaber: <http://www.edebiyathaber.net/steinbeckten-yazarliga-yeni-baslayanlara-bir-mektup/> adresinden alındı
- Tanpınar, A. H. (1977). *Edebiyat Üzerine Makaleler*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- TDK. (2019). 11 30, 2019 tarihinde Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=YAZMAK> adresinden alındı
- TDK. (2019, Aralık 25). Aralık 25, 2019 tarihinde Türk Dil kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=taslak> adresinden alındı
- TDK. (2019). Aralık 24, 2019 tarihinde Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=> adresinden alındı
- Tekin, Ş. (1993). *Eski Türklerde Yazı, Kağıt, Kitap ve Damgaları*. İstanbul: Eren Yayıncılık ve Kitapçılık.
- Temizkan. (2014). *Yaratıcı Yazma Süreci*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Timuçin, A. (2013). *Estetik Bakış*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Tobias, R. B. (1996). *Roman Yazma Sanatı*. (M. Harmancı, Çev.) İstanbul: Say Yayıncılık.
- Tolstoy, L. N. (2003). *İtirafılarım*. (E. Bahar, Çev.) İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Tolstoy, L. N. (2007). *Sanat Nedir*. (M. Beyhan, Çev.) İstanbul: İş Bankası Yayınları.

Tomris Uyar anlatıyor: Verdiğim özgürlükten kendime de isterim. (2002, Mart 21). Haziran 1, 2020 tarihinde Edebiyathaber.net: <http://www.edebiyathaber.net/tomris-uyar-anlatiyor-verdigim-ozgurlukten-kendime-de-isterim/> adresinden alındı

Toptaş, H. A. (2009). *Harfler ve Notalar*. İstanbul: Doğan Kitap Yayınları.

Usta yazarlardan genç yazarlara (1): “Nasıl yazmak gerekir?”. (2016, Ağustos 2). İndigo Dergisi: <https://indigodergisi.com/2016/08/usta-yazarlardan-genc-yazarlara-nasil-yazmak-gerekir/> adresinden alındı

Uyar, T. (2000). *Yüzleşmeler, Bir Uyumsuzun Notları*. İstanbul: Can Yayınları.

Uygur, N. (1977). *İnsan Açısından Edebiyat*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Verlaine, P. (1976). *Art Poetique*. (S. Eyuboğlu, Çev.) İstanbul: Cem Yayınevi. Şubat 20, 2020 tarihinde Antoloji.com: <https://www.antoloji.com/siir-sanati-6-siiri/> adresinden alındı

Wikipedi. (2019). 12 15, 2019 tarihinde tr.wikipedia.org: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Üzüntü> adresinden alındı

Vladimir Nabokov discusses Lolita, 1950s. (1950, 13 Mart). Haziran 1, 2020 tarihinde thenabokovian.org/: http://www.thenabokovian.org/sites/default/files/2018-01/NABOKV-L-0017029___body.html adresinden alındı

Watzlawick, P. (1995). *Mutsuzluk Kılavuzu*. (V. Atayman, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Wikipedia. (2019, Nisan 11). Şubat 5, 2020 tarihinde Wikipedi, özgür ansiklopedi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Taslak> adresinden alındı

Wikipedia. (2019, Aralık 25). *Draft document*. Aralık 25, 2019 tarihinde From Wikipedia, the free encyclopedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Draft_document adresinden alındı

William Faulkner'dan Yazmak Üzerine 20 Altın Tavsiye. (2018, 22 Ekim). Kayıp Rıhtım: <https://kayiprihtim.com/dosya/william-faulknerdan-yazmak-uzerine-20-altin-tavsiye/> adresinden alındı

- Woolf, V. (2014). *Bir Yazarın Günlüğü*. (O. Dalgıç, Çev.) İstanbul: Türkiye İşbankası Kültür Yayınları.
- Write an Outline*. (2019, 25 Aralık). Şubat 5, 2020 tarihinde Wiki How her hangi br şey nasıl yapılır?: <https://www.wikihow.com.tr/Taslak-Nasıl-Yazılır> adresinden alındı
- Yaşar, M. R. (2007). Yalnızlık. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 237-260.
- Yavuz, H. (1997). "Ben bir anlatı yazıyorum.". F. Andaç içinde, *Söz Uçar Yazı Kalır* (s. 426). İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Yavuz, H. (1999). *Denemeler*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Yazma Eylemi Üzerine Notlar*. (2009, Ocak 5). Şubat 15, 2020 tarihinde Die Gaste: <http://www.diegaste.de/gaste/diegaste-sayi513.html> adresinden alındı
- Yazmanın iyileştirici etkisi*. (2019, Ekim 12) tarihinde BBC News Türkçe: <https://www.bbc.com/turkce/vert-fut-40334632> adresinden alındı
- Yücel. (2005). İstanbul: Can Yayınları.
- Yücel, T. (1982). *Yazının Sınırları*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Yücel, T. (2005). *Yazın Gene Yazın*. İstanbul: Can Yayınları.
- Yüzbaşıoğlu, M. (1984). *Örneklerle Yazılı ve Sözlü Anlatım Bilgileri*. İstanbul: Serhat Kitap Yayın Dağıtım.
- Zinsser, W. (2018). *İyi Yazmak Üzerine*. (B. Tanyeri, Çev.) İstanbul: Altıkkırkbeş Yayınları.
- Zweig, S. (1989). *Dünün Dünyası*. (B. Arpad, Çev.) İstanbul: MEB Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Recep Ali ÖZDEMİR
Doğum Yeri ve Tarihi	Düzce - 01.06.1988
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi-Güzel Sanatlar Fakültesi-Sahne Sanatları
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi-Güzel Sanatlar Enstitüsü-Sahne Sanatları
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	Atatürk Üniversitesi-Güzel Sanatlar Enstitüsü-Sahne Sanatları-Günümüz Bilgisayar Oyunlarında Dramatik Yapı ve Belirlenen Oyunların İncelenmesi (Yüksek Lisans Semineri)
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	Işıl Kasapoğlu - Moliere'in "Mösyö de Pourceaugnac" adlı oyununda reji asistanlığı (2018) Erzurum (DT)
Çalıştığı Kurumlar	Erzurum Devlet Tiyatrosu
İletişim	
E-Posta Adresi	abeline_32@yahoo.com
Tarih	20.05.2020